R 18

Domnica Rădulescu

Amurg la Marea Neagră

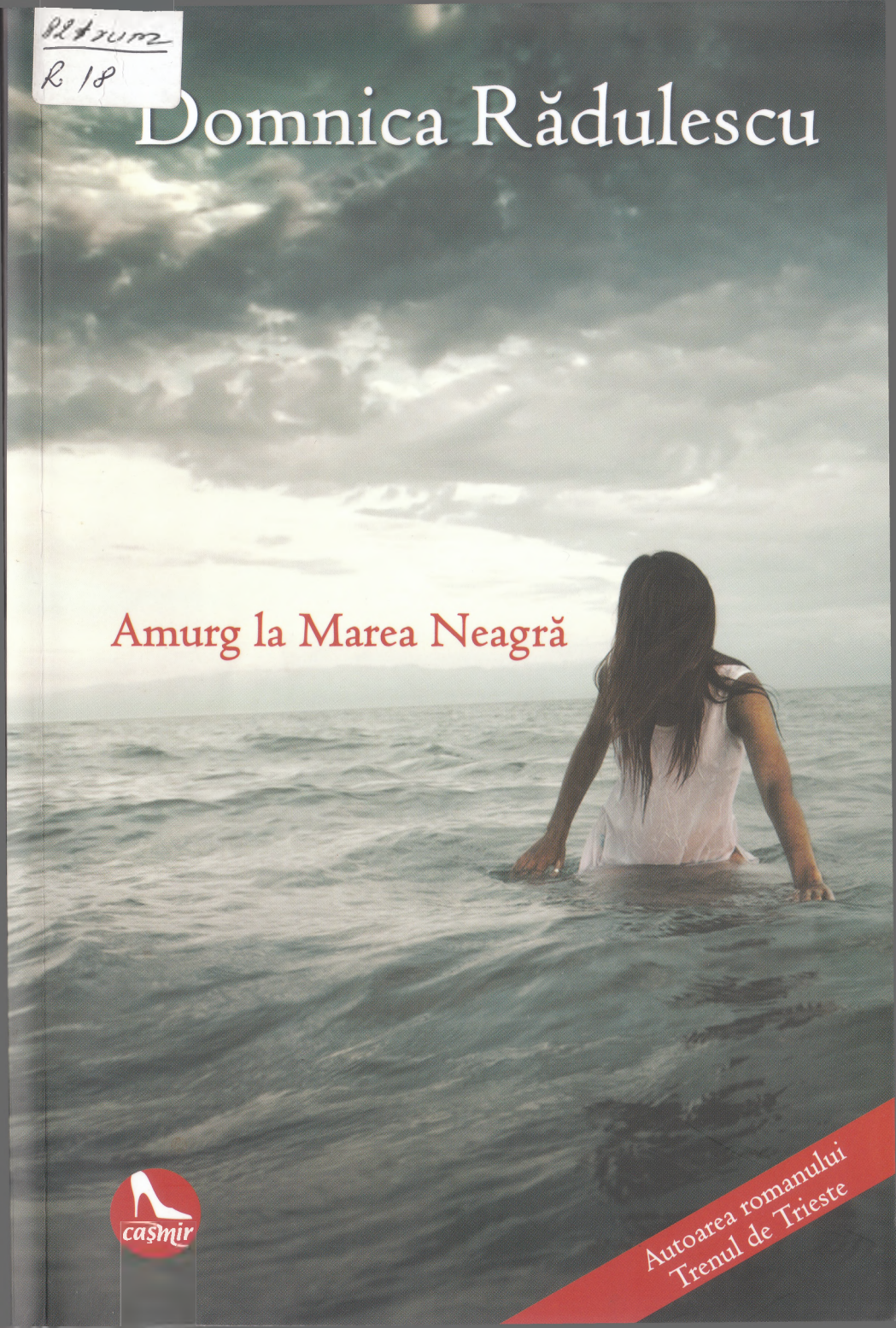

caşmir

Autoarea romanului
Trenul de Trieste

Domnica Rădulescu
Amurg la Marea Neagră

Copyright © Domnica Rădulescu 2010,
Copyright © TRITONIC 2012 pentru ediția prezentă.
Prima ediție 2010 Marea Britanie

Toate drepturile rezervate, inclusiv dreptul de a reproduce fragmente din carte.

TRITONIC
Str. Coacăzelor nr. 5, București
e-mail: editura@tritonic.ro
tel./fax.: +40.726.738.724
www.tritonic.ro

BIBLIOTECA METROPOLITANĂ BUCUREȘTI
Serviciul INFORMARE COMUNITARĂ
Filiala ALEXANDRU ODOBESCU
Sector 2, str. Cboru! Nou, 13, tel. 021.252.76.93
761726

Colecția CASMIR
Editor: Bogdan Hrib

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
RĂDULESCU DOMNICA
Amurg la Marea Neagră / Domnica Rădulescu;
Tritonic, 2012
ISBN: 978-606-8320-63-2

Coperta: ALEXANDRA BARDAN
Redactor: MONICA RAMIREZ, DORINA IVAȘCU
Tehnoredactor: SIMONA PREDA
Comanda: iunie 2012
Bun de tipar: iunie 2012
Tipărit în România

Orice reproducere, totală sau parțială, a acestei lucrări, fără acordul scris al editorului, este strict interzisă și se pedepsește conform Legii dreptului de autor.

821.111
R 18

Domnica Rădulescu

Amurg la Marea Neagră

Traducere din limba engleză
Raluca Ștefan

TRITONIC

În 1983, am fugit din România către occident, ajungând mai apoi în Statele Unite, cu speranța de a-mi trăi viața în libertate. Clandestin, duceam în valiză un volum care conținea proză scurtă scrisă de mine, volum care câștigase un premiu literar în țara mea natală. Vorbeam fluent engleza, franceza și româna, așa că am obținut o diplomă în limba engleză de la Universitatea Loyola din Chicago și mi-am luat doctoratul în limba și literatura franceză și italiană la *University of Chicago*. Din 1992, am predat franceza și italiana la Universitatea *Washington and Lee*. Am editat și co-editat colecții de eseuri și am publicat nouă cărți de cercetare, precum și două romane.

Primul dintre ele, *Trenul de Trieste* (*Train to Trieste*) a fost tradus în unsprezece limbi și a câștigat premiul pentru cel mai bun roman al Bibliotecii din Virginia, la concurență cu John Grisham și Geraldine Brooks, laureată a Premiului Pulitzer. *Trenul de Trieste* a ajuns pe locul patru pe lista celor mai bine vândute cărți ale ziarului *The Observer* (UK, 2010), înaintea romanului *Simbolul Pierdut* (*The Lost Symbol*) de Dan Brown, și a fost prezentat în 2011 la BBC în emisiunea *O carte bună* (*A good read*), de către autorul britanic Michael Dobbs. A primit critici favorabile în *Los Angeles Times, San Diego Tribune, Sunday Boston Globe, Le Monde, Le Magazine des Livres, La Tribune Juive,* precum și în alte publicații din întreaga lume.

Amurg la Marea Neagră (*Black Sea Twilight*), a fost recomandat în 2010 de ziarul *The Observer* ca unul dintre cele zece romane ale verii și a ajuns pe locul 40 în topul 100 al celor mai bine vândute romane.

În 2011, am primit un premiu de merit de la Consiliul Educației pentru Studii Superioare din Virginia și în 2007 o bursă Fulbright pentru România. În prezent, lucrez la cel de-al treilea roman, intitulat *Nu vom avea mereu Parisul* (*We Won't Always Have Paris*).

Domnica Rădulescu

Sper că finalul va fi încântător
şi sper să nu revin niciodată.
Frida Kahlo

Pentru toate femeile-artiste,
faimoase sau mai puţin cunoscute

1.

Cum am pictat primul meu peşte

– **S**ari, Nora! Sari!

– Nu, Gigi, nu vreau. Nu pot!

Marea este o oglindă albastră, pictată cu milioane de diamante în soarele dimineţii, iar el mă împinge şi eu încep să zbor prin aer. Străpung suprafaţa argintie fără milă şi fără greşeală. Ca o lamă. Tot mai adânc, pe lângă peşti lucioşi, meduze translucide care se învârtesc în rochii tutu, crabi miraţi şi alge verzui şi lipicioase, cu ochii deschişi pentru a vedea tot şi mai ales pe el, la întâlnire. Şi apare chiar în faţa mea, cu buclele roşcate ridicate de curenţii apei, cu ochii mari deschişi spre mine, cu obrajii umflaţi de aer. Probabil că şi eu arăt la fel de caraghios. Mă prinde în braţe şi mă trage în sus, sus, cu respiraţia oprită încă o secundă, şi tragem aer cu nesaţ, urlând şi stropindu-ne în apa de topaz.

– 90 de secunde, îmi spune. Mai bine ca ieri!

Îl ştiu pe Gigi de când mă ştiu pe mine. Şi facem chestia asta aproape zilnic vara, pentru a învăţa să ne ţinem respiraţia mai mult şi să devenim mai rezistenţi sub apă. Numai zilele urâte, cu furtună, ne ţin departe de mare, atunci când barca tatălui său e ancorată. Nu-mi place să mă scufund, dar îmi place să înot sub apă şi să privesc adâncurile ei verzi. Gigi trebuie să mă împingă, este singurul mod în care pot să sar. Ne prefacem mereu că ne certăm şi el îmi cere să sar. Eu refuz şi atunci mă împinge, dar mă urmează întotdeauna. E un ritual special creat de-a lungul anilor, un pretext teatral de a ne simţi aventuroşi.

Acasă avem un dulăpior lăcuit în camera de zi, unde mama păstrează toate portretele de familie, de la rudele deja dispărute până la cei mai tineri membri. Apar şi eu în poză, cu o figură albă şi părul negru lung, împletit la spate. Nu, vorbesc prostii! De fapt, aşa îmi imaginez eu că arăt, după o

reproducere a unui mosaic cu Dido, regina şi fondatoarea Cartaginei. În realitate, am o faţă rotundă şi negricioasă, păr şaten cârlionţat, ca rudele din partea mamei, şi ochii verzi, ca nimeni altcineva din familie. Gigi spune că au culoarea mării, acea nuanţă de verde cum e apa în adâncuri. Când îmi petrec zilele de vară cu Gigi la plajă, aşa cum s-a întâmplat de când aveam şase ani, îmi uit defectul. Mama îi spune „imperfecţiune", deşi odată m-a numit oloagă şi l-a înfuriat pe tata teribil. Când sora tatălui, Tudoriţa, s-a măritat cu Doru, un arhitect cu braţul drept retezat de tren la vârsta de paisprezece ani, mama a spus:

– Tot ce mai lipsea în familie: încă un olog!

Aveam doar zece ani atunci şi tata s-a înfuriat cumplit, ştiind că celălalt „olog" din familie eram eu; m-a luat în braţe, m-a învârtit în aer şi a strigat la ea:

– Nu e oloagă, femeie, e steaua stelelor! Să nu mai îndrăzneşti să-i spui vreodată aşa!

Şi nu mi-a mai spus, deşi aduce vorba câteodată despre „imperfecţiune", ca şi cum acest defect din naştere era din vina mea sau un fel de pedeapsă bine meritată.

Am o familie zgomotoasă, turbulentă şi violentă. Sunt imprevizibili şi zbuciumaţi şi tare aş vrea să scap de ei uneori. Dăm vina mereu pe comunişti şi „pe toate tragediile îndurate de acest popor", dar cred că am fi fost la fel şi dacă trăiam în vremea Regelui Soare[1]. Avem secrete şi rude despre care vorbim numai în şoaptă. Ca fratele meu geamăn, de exemplu, Valentin, care nu locuieşte cu noi în Mangalia, ci cu sora mamei, Raluca, în Bucureşti, pentru că e un fel de copil-minune al pianului şi trebuie să primească o educaţie specială. Raluca şi-a dorit foarte mult să-l crească pe Valentin, din cauza tragediei suferite, şi a insistat ca părinţii mei să-l lase la Bucureşti. Întâi pentru câteva luni, care au devenit ani şi aşa ne-am trezit în anii '80, când am împlinit 15 ani. Mi-am văzut fratele doar de cinci ori de când eram mici: când venea la mare cu mătuşa Raluca, în vacanţa de vară. Mama nu s-a împăcat niciodată cu gândul că Valentin e departe şi îşi urăşte sora pentru asta. Rosteşte numele băiatului numai în şoaptă, de parcă ar fi un sfânt, al cărui nume nu trebuie luat în deşert, când avem noi chef.

Gigi, care a împlinit deja 16 ani, visează să devină ofiţer de marină şi căpitan, ca tatăl său, Luca. Îşi imaginează cum va naviga pe mare cu minera-

[1] **Louis al XIV - lea** (5 septembrie 1638 – 1 septembrie 1715), cunoscut şi drept Regele Soare (*le Roi-Soleil*), a fost rege al Franţei şi al Navarrei. A domnit între anii 1643-1715, începând de la vârsta de patru ani, fiind rege pentru exact şaptezeci şi doi de ani, trei luni şi optsprezece zile. Este una dintre cele mai lungi şi mai prospere domnii ale monarhiei europene.

lierul tatălui său şi va transporta fier, din port în port. Nimeni nu ştie încotro se duce fierul, dar oraşul Mangalia este mândru cu statutul de cea mai mare bază navală a României, iar Gigi este la fel de mândru de funcţia de conducere a tatălui său în acest port. În timpul scurtelor pauze în care nu munceşte pe cargou, Luca iese cu barca de pescuit în larg, în miezul zilei, şi ne lasă pe noi să facem scufundări şi exerciţii de înot sub apă, câtă vreme aruncă plasele pentru crapi şi sturioni şi alţi peşti foarte mici, numiţi guvizi şi hamsii. Pentru că Gigi şi familia lui sunt de origine turcă, locuiesc în cartierul din spatele Oficiului Poştal, unde casele mici sunt acoperite cu calcio vecchio şi au grădini de legume, viţă-de-vie şi întinderi bătătorite de pământ maroniu, de parcă ar fi un alt oraş. Uneori, vinerea, Gigi merge cu familia la slujba de la Moschee, ceea ce nu îl impresionează foarte tare. Pe turci îi defineşte mâncarea lor şi limba pe care o vorbesc acasă, spune el, mai ales cu tatăl lui. Mama, pe de altă parte, face mare caz de faptul că suntem creştini, deşi mergem foarte rar la Biserica Ortodoxă din oraş: de Crăciun, de Paşti şi la vreo nuntă sau înmormântare. Ea îi numeşte pe toţi cei de origine turcă din oraş „turcii ăia", iar pe Gigi doar „turcul", foarte rar spunându-i pe nume.

Tata, în schimb, crede că oricum nu contează în ce religie sau Dumnezeu cred oamenii din oraşul nostru deoarece, în ţara asta, Marx, Lenin şi Ceauşescu sunt singurii zei. Ar putea la fel de bine să ne conducă hunii sau vizigoţii. Mama se enervează şi îi spune să tacă din gură, să nu mai sporovăiască toate prostiile care-i trec prin cap. Se supără din trei motive: că tata blasfemiază, că poate da de bucluc dacă face haz de preşedintele ţării şi de liderii comunişti şi pentru că ea oricum e mereu supărată.

Mama se teme că cineva din familie va fi arestat şi ucis. Tatăl ei a dispărut imediat după război, când noii lideri comunişti „eradicau" influenţele periculoase din România. Bunicul izbucnise în hohote într-o şedinţă publică, când un tovarăş i-a anunţat că toţi vor trebui să renunţe la proprietăţi, şi le-a răspuns „N-o să vedeţi voi ziua aia!". S-a opus confiscării pământului său cu toată forţa. Avea un pistol încărcat în birou şi ameninţa că-l va folosi împotriva oricui va încerca să-i fure pământul. Aşa îşi aminteşte mama. Dar n-a mai apucat să facă asta, deoarece l-au ridicat într-o seară, în timp ce lua cina cu familia. Mama e mereu agitată la cină, pentru că-şi aminteşte cum i-au luat tatăl. Avea doar zece ani. Şi mai e tristă pentru că la cină îi duce dorul fratelui meu cel mai mult, când „familia trebuie să fie împreună, nu împrăştiată prin ţară." Mănâncă singură de obicei, după ce terminăm noi, cu ochii pierduţi în fereastra bucătăriei spre salcia plângătoare.

Câteodată se enervează pe salcie că-i aşa tristă tot timpul şi ameninţă s-o taie într-o zi.

Înainte să ştiu vorbi, obişnuiam să mâzgălesc orice suprafaţă albă din jurul meu. Nu puteam suporta o suprafaţă albă. Îmi doresc să devin pictoriţă şi să umplu suprafeţe albe cu propriile mele idei. Gigi crede că, dacă vreau să fac ceva serios din asta, trebuie să merg la Şcoala de artă din Bucureşti după terminarea liceului. Dar nu sunt aşa sigură. Mangalia este un oraş mai vechi ca Bucureştiul şi a fost întemeiat în vremea grecilor antici. Ei i-au dat Mării numele pe care îl are şi azi: *Pontus Euxinus*, Marea Neagră. Au lăsat şi două coloane de piatră pe plajă, ca vestigii ale trecerii lor pe aici. Coloanele greceşti sunt singurele suprafeţe albe pe care le respect şi pe care n-am mâzgălit niciodată. Ideea de a locui departe de ţărm nu mă încântă deloc. De unde aş mai face rost de idei pentru pictat?

Pictorii români de la Şcoala din Balcic, din vremea Reginei Maria, veneau la mare tocmai pentru a fi copleşiţi de lumina şi de tristeţea acestor ţărmuri, pe care le transformau în uleiuri şi vopsele. În camera de zi, deasupra policioarei cu poze de familie, avem un tablou desenat de unul din pictorii de la Balcic: o felie de ţărm în formă de potcoavă, o pată mov-albăstrie de apă şi cer şi case albe, gălbui împrăştiate pe un deal înverzit. Românii, inclusiv tata, vorbesc nostalgici în şoaptă despre perioada interbelică şi despre acea parte de ţărm care era a noastră şi îi blestemă pe bulgari, pentru că „ne-au furat-o", şi pe ruşi, pentru că au facilitat „hoţia."

Eu mă sinchisesc mai tare de nuanţele de albastru şi galben din tablou decât de politica din el şi îmi imaginez cum silueta delicată ca o camee a Reginei Maria se plimba de-a lungul plajei aurii, într-o rochie de dantelă. Şi-a dorit ca inima să-i fie îngropată în Balcic după moarte şi aşa a fost: a fost aşezată în *Stella Maris*, capela Steaua Mării din castelul prea iubitului ei oraş de vacanţă. În 1940 însă, inima Reginei a fost transferată într-un alt castel din Transilvania. Oamenii spun că în anii '60 comuniştii au spart caseta cu o rangă de fier şi au furat inima din acel castel care, se pare, i-a aparţinut cândva lui Vlad Ţepeş. Nimeni nu ştie unde se află azi inima Reginei Maria. Eu îmi imaginez că se află într-o casetă aurie, într-una din acele case din piatră colorate în ocru din tabloul cu ţărmul din Balcic.

Sunt zile în care cred că oamenii sunt peşti. Azi-noapte l-am visat pe fratele meu ca pe un peşte îmbrăcat în smoching, cu figura micuţă şi tristă, exact ca în ziua în care el şi mătuşa Raluca au luat trenul înapoi spre Bucureşti, cu multe veri în urmă: îşi lipise chipul şi buzele de fereastra trenului, exact ca un peşte de pereţii de sticlă ai unui acvariu. Plângea şi îmi făcea cu

mâna din compartiment. Şi m-am gândit la un tablou cu un peşte desenat în culorile curcubeului, cu ochi de om cu gene lungi, ca de fată, care se leagănă într-un hamac în mijlocul mării de smarald, înconjurat de corali portocalii, de alge şi scoici.

Eu desenez flori geometrice şi scoici, pentru că numai asta am făcut la şcoală într-un an, la ora de desen. În anul următor, când am trecut la un nivel superior, a trebuit să-l desenăm pe preşedintele Nicolae Ceauşescu, după un model dat de profesoară. Spunea că preşedintele trebuie să fie cea mai înaltă sursă de inspiraţie. Sau măcar harta naţională, unde tot preşedintele se afla în centru, pe post de inima ţării. *Preşedintele este inima care pulsează a ţării*, repeta profesoara. Eu nu voiam să-l desenez nici pe el, nici harta ţării, aşa că am desenat o grămadă de flori geometrice de toate culorile şi am spus că sunt în onoarea preşedintelui, deoarece nu eram suficient de bună încât să mă încumet a-l desena tocmai pe liderul ţării. Tata a râs în hohote când i-am povestit şi mi-a spus că sunt vicleană ca o vulpe. Mama, în schimb, prevedea că o să dăm de necaz dacă mai glumim cu astfel de chestiuni.

Azi, la apus, pe plajă, vreau să desenez primul meu tablou adevărat. Voi merge întâi la casa lui Gigi, în cealaltă parte a oraşului. Vreau să-i spun că în seara asta am de gând să pictez imaginile din mintea mea. O iau pe scurtături prin curţile oamenilor, mă opresc să culeg struguri din vii, dar şi o mână de prune crude, din curtea altcuiva. Mariţa, ţiganca ce-mi spunea poveşti când eram mică despre prinţese din Turcia, trece din întâmplare pe acolo şi îmi face cu ochiul râzând să nu fac prostii. Ajung şi la bazar, unde bărbaţii cu pălării rotunde şi femeile în fuste ca nişte curcubeie vând dulciuri cu susan, bragă-o băutură turcească făcută din orz, linguri de lemn şi seminţe de dovleac, oale de lut cu motive tradiţionale, păsări colorate de porţelan, pe care le umpli cu apă şi cântă ca unele adevărate, podoabe din scoici, cochilii lăcuite şi *lokum* turcesc sau *rahat*. Fur şi eu câteva bucăţi de *lokum* când trec prin bazar şi alerg mai departe, cu gura plină.

Ajung la aleile lăturalnice neasfaltate, doar din pământ roşiatic bătătorit şi scaieţi. Mă grăbesc spre casa gălbuie a lui Gigi, cu un pâlc de porumb, trei tulpini de floarea-soarelui şi un cais mare în faţă. Gigi stă pe trepte şi mănâncă guvizi prăjiţi, atârnaţi pe o sfoară. Tatăl lui se află în verandă şi fumează pipă, îmbrăcat în uniforma albă de marinar. Prin uşa întredeschisă o zăresc pe mama lui Gigi, la masa din camera de zi a casei mici, desenând şi mâncând seminţe de dovleac. Este profesoară de geografie şi ştie să deseneze cele mai frumoase hărţi ale ţărilor lumii, din memorie. Îi fac semn lui Gigi să se ridice, pentru că vreau să-i vorbesc. Vreau să-i povestesc despre planul de a desena plaja în acea seară, dar în secret. Tatăl îmi face cu ochiul

şi suflă fumul pipei în direcţia mea. Mama îşi ridică privirea din hârtii şi îmi face cu mâna. Gigi miroase a guvizi prăjiţi şi a alge; părul roşcat şi ciufulit străluceşte în soare.

– Gigi, mă duc pe plajă în după-amiaza asta, i-am spus într-un suflet. Am să pictez ceva, o idee care mi-a venit azi... şi vreau să ne întâlnim acolo după aceea. Vreau să fii primul care vede tabloul.

– În sfârşit, sirena mea artistă şi-a găsit inspiraţia, spune el zâmbind. Pot veni să te privesc pictând?

– Nu, nu poţi, ştii că nu-mi place să se uite cineva la mine când pictez, altfel nu mai pictez niciodată... niciodată! m-am răstit eu, cu faţa aprinsă de emoţie.

– Dar eu nu sunt cineva, pur şi simplu, răspunde el, fără să-i pese de emoţia mea. Nu te speria, ştii doar că glumesc. Pe la ce oră va reuşi domnişoara Michelangelo să-şi încheie capodopera? mă întreabă rânjind şi înghite un alt guvid întreg de pe sfoara albicioasă.

– Vino la apus, ştii tu, chiar înainte să se întunece, i-am spus şi am luat-o la fugă înapoi spre casa mea.

Îmi doresc ca totul să fie perfect. Vreau ca adevărata mea carieră de pictor să înceapă azi, după-amiază, la amurg. M-am decis că trebuie să termin odată cu florile şi formele geometrice! A venit vremea să pictez imaginile din mintea mea, oricât de ciudate ar părea. O iau pe acelaşi drum spre casă şi trec pe lângă aceiaşi târgoveţi de la care am furat cu câteva minute mai devreme, aşa de rea mă simt acum. Ei cred că sunt puţin ţicnită şi odată am auzit-o pe Lili, care vinde cochilii lăcuite şi bijuterii din scoici, cum îi spunea altei femei din bazar că nu sunt „zdravănă la cap" şi nici normală pe de-a întregul, pentru că am un sân mai mic şi un braţ mai mic şi „toate cele." Nu ştiam ce înseamnă „toate cele", ce altceva era în neregulă cu mine. Când i-am povestit tatei ce a spus Lili, a început să urle că-i va suci gâtul ca la o găină, iar mama l-a certat că îi dă copilului un minunat exemplu de violenţă.

– N-avem şi aşa destule tragedii în familie? spunea ea.

Iar tata:

– Ce tragedii?

De ce exagerează întotdeauna cu tragediile astea? se întreba el. Ar trebui să se holbeze o vreme la salcia ei plângătoare, era concluzia finală. Întotdeauna se certau şi se jigneau aşa. Parcă trăiam pe un câmp de bătălie.

Ajung acasă gâfâind şi mă strecor pe uşa din spate, pentru a ajunge neobservată la cămara din bucătărie, de unde voi lua şevaletul primit de la tata când am împlinit paisprezece ani. Merg pe vârfuri ca un hoţ prin ca-

mera de zi şi, totodată, cameră de servit masa, şi o văd pe mama aplecată deasupra maşinii de cusut, în camera de odihnă de alături. Arunc o privire scurtă şi spre tabloul ţărmului Balcic, cu nuanţele lui de albastru amestecate cu alb şi galben, lumina din peisaj. Eu ar fi trebuit să pictez acel tablou.

Un pescăruş geme în zborul lui grăbit spre plajă şi reuşesc să ajung în bucătăria inundată în lumina după-amiezii, ca o miere portocalie. Deschid uşa de la cămară şi văd şevaletul într-un colţ, în spatele borcanelor uriaşe de varză murată şi al sticlelor de braga turcească, prăfuite şi acoperite de pânze de păianjen. Şevaletul are încă prima coală albă neatinsă, de când tata mi l-a adus şi mi l-a pregătit, cu gândul că voi picta ceva chiar atunci. Dar nu am vrut, deoarece capul meu era plin cu flori geometrice.

În loc să ies tot prin casă cu şevaletul şi cu vopselele, îmi vine ideea să sar pe geamul cămării, care dă într-un lateral al casei, spre plajă. Deschid fereastra şi ridic şevaletul, înghiţind tot praful şi umplându-mă de pânze de păianjen, şi îi dau drumul jos pe fereastră, după care sar şi eu. Mă simt ca un pictor aventurier, Van Gogh sau Gauguin, despre care am citit în cartea de istoria artei, la ora de desen. Profesoara ne-a spus că erau artişti instabili, burghezi reacţionari, şi că nu trebuie să ne pierdem timpul cu arta lor pornografică. Eu nu înţelegeam de ce un tablou cu flori trecute de floarea-soarelui sau cu nişte scaune strâmbe erau reacţionare şi pornografice. Nu am de gând să-mi tai urechea sau mă mutilez precum Van Gogh, dar cred că, uneori, marii artişti au un fel de infirmitate. Eu am braţe şi sâni inegali. Poate e un semn că voi fi un mare artist.

Mă grăbesc pe nisipul fierbinte, îmi scot sandalele şi îmi iau şevaletul în braţe precum un copil. Pe plajă mai sunt doar câteva familii, pentru că vara de-abia a început şi turiştii din Bucureşti n-au năvălit încă în vacanţa lor gălăgioasă. O fată micuţă cu părul negru atârnând în valuri pe spate se învârte întruna şi se aruncă în nisip, în hohote de râs. Îmi fixez şevaletul lângă zona denivelată de la marginea plajei, unde e plin de ciulini şi de urzici, ca să văd bine toată marea, dar şi pe fetiţa cu păr negru care aleargă în cerc. M-am hotărât să desenez chipul peştelui după cel al fetiţei, pentru că vreau un desen fantastic şi nebunesc, ceva care s-o sperie rău de tot pe mama şi să bombăne în continuu că sunt zurlie ca familia din partea tatei.

Îmi pregătesc toate tuburile de tempera pe marginea şevaletului şi torn apă din termos în căniţa maro din porţelan, pe care am furat-o din bucătărie. Inima îmi bate ca nebuna, ca atunci când mă pregătesc să sar în apă şi ştiu că Gigi are să mă împingă. Înmoi pensula în apă şi apoi în culoarea verde. Cu verde vreau să încep, culoarea apei din adânc unde mă întâlnesc cu Gigi, după ce sărim amândoi. Copila ţipă şi râde şi aleargă în cerc pe

nisip, iar apa devine încet violet, ca întotdeauna la apus, în zilele senine şi calme. Numai că în fiecare zi e altă nuanţă de violet. Azi e violet cu dungi întunecate şi strălucitoare. Ceva în felul în care soarele atinge părul negru al fetei produce un scurt-circuit în mintea mea. Am mai trăit acest moment. Era demult, iar Valentin era cu mine. Părul lui negru, purtat lung precum o fată, era mângâiat la fel de razele soarelui. Mama şi mătuşa Raluca erau cu noi pe plajă şi mama l-a ridicat pe Valentin în aer, ca pe un trofeu. Îi curgeau lacrimile. Şi Ralucăi îi curgeau lacrimile. Numai Valentin râdea şi ţipa de bucurie. Eu nu mai ştiu ce făceam. Nu mă ţin minte în acest tablou, deşi eram acolo. Vreau să desenez figura peştelui ca pe un amestec între chipul fetiţei şi cel al lui Valentin.

Pictez marea dinăuntrul ei şi mâna mi se mişcă lejer pe pagină, ca şi cum ar gândi singură, şi acoperă albul cu nuanţe de verde apos, translucid. Pentru prima dată îmi folosesc ambele mâini ca să pictez marea, pentru că mâinile mele sunt diferite ca mărime şi, cumva, am un efect diferit de la fiecare. Tocmai am descoperit un avantaj al defectului meu din naştere. Când vreau să încep chipul peştelui, pe care mi l-am imaginat toată ziua, îmi vine în minte figura preşedintelui din modelele pe care le-am privit întruna la ora de desen. E ca o muscă ce nu-mi dă pace şi nu mai pot scăpa de ea; revine întruna, mereu şi mereu. Îi văd pielea rozalie, ca cea a unui porc, roz şi moale ca a porcilor pe care i-am văzut la ţară, în curţile ţăranilor de pe malul Dunării, de unde vine mama. Ochii albaştri, de un albastru aşa de fals, că te întrebi ce încerca de fapt artistul să spună cu asta. Şi buzele care se întind într-un zâmbet perfect, părul argintiu cu unduiri perfecte, pielea de porcuşor şi ochii de un albastru fals. Încep cu furie să-mi desenez peştele în toate culorile care nu sunt în acel portret: roşu închis, portocaliu şi verde, fără pasteluri, fără onduleuri şi fără valuri. Dar tot nu reuşesc să scap de expresia preşedintelui holbându-se la mine din fundalul roz al portretului, o piele rozalie ca de porc pe un fundal rozaliu ca de porc. Îmi conturez peştele din unghiuri, triunghiuri şi semicercuri, ca florile geometrice. Nici de ele nu pot să scap. Îi desenez ochi roşii cu o figură ascuţită, cu gene lungi deasupra lor, un corp argintiu, lung şi la fel de ascuţit. Tratez rapid cu ambele mâini, răsfăţându-mă în strania asimetrie a portretului. Nici un fel de zâmbet pe figura peştelui, doar ochii sângerii şi gene alungite. Pictez alge şi corali şi alţi peştişori gri în jurul peştelui fantastic.

Fetiţa care alerga în cercuri a plecat de pe plajă şi nu-mi amintesc deloc figura ei. Plaja e pustie, la fel ca inima mea. Mă simt ca în interiorul unei cochilii; oamenii sunt prostiţi să creadă că pot auzi marea într-o scoică dacă o pun la ureche, dar e doar aerul din cavitate şi nimic mai mult. În lumina

amurgului, chiar înainte să se întunece, marea pare inutil de frumoasă. Peştele meu arată ca o cochilie goală, precum caseta din care a fost furată inima Reginei Maria. Comuniştii fură inimi şi imaginaţie.

– Ai halucinaţii?

Gigi mă atinge pe umăr şi îşi ascunde faţa în părul meu.

Îl împing deoparte.

– Nu râde, ştiu că e oribil! spun eu amărâtă.

El crede că nu e deloc oribil, „de fapt e chiar spectaculos, dar de ce arată peştele ca Ceauşescu?".

– Buzele, zâmbetul, nu-ţi dai seama că sunt ca ale lui? E inspiraţia ta supremă? continuă el, citând din profesoara mea.

Şi atinge încet buzele alungite din desen. Am încercat să nu desenez curbe sau zâmbete sau valuri, doar unghiuri şi triunghiuri. Dar, cumva, buzele au ieşit curbate, ca în zâmbetul artificial din portretul preşedintelui. Îl prind pe Gigi de mână, îi aşez pensula între degete şi apoi în vopsea neagră, după care îl pun să deseneze peste gura peştelui cercuri-cercuri de vopsea neagră. O gaură mare, ca un strigăt continuu! Un peşte care strigă mut şi adânc, dintr-o gură neagră din mijlocul apelor verzi de pe fundul mării!

Încep să râd atât de tare că îmi pierd echilibrul din cauza lui Gigi, care se sprijină de mine în timp ce-l trag de mână să picteze cercul negru pe post de gură a peştelui. Cădem amândoi în nisip, cu şevaletul peste noi. Şi desenul cade cu faţa în jos şi se umple de nisip. Îmi vine să-l mototolesc, să-l fac bucăţi şi să-l distrug chiar în ziua asta care trebuia să fie atât de specială. Dar Gigi mă opreşte, mă prinde de încheieturi până mă calmez şi îmi cere să-l păstrez, pentru că va fi amuzant să-l privesc când voi fi mare şi o artistă celebră.

Valurile se lovesc delicat de ţărm. Marea se agită de obicei la apus, înainte de liniştea nocturnă. Soarele arată ca o minge de un roşu intens înainte să dispară, iar ultimele sale reflexii devin străluciri purpurii peste suprafaţa jucăuşă a apei, înainte ca valurile să le înece cu lăcomie din câteva înghiţituri. Ating încet tabloul cu mâna dreaptă, cea mică, dar perfectă pe suprafaţa grunjoasă a hârtiei cu peştele fantastic, cu un strigăt tăcut şi întunecat.

2.
Furtuna de dinaintea Nopţilor de Carnaval

Pentru două luni şi jumătate în timpul verii, în vârful sezonului turistic, camerele noastre sunt închiriate unor oameni din Bucureşti, care îşi petrec vacanţa la mare, dar doresc să experimenteze puţin şi viaţa la ţară, într-o curte cu viţă de vie deasupra capului. Mama şi mătuşa Tudoriţa gătesc pentru musafiri de dimineaţă până seara, aşa este înţelegerea: cameră şi două mese pe zi. Se întorc de la plajă după multe ore petrecute în soare şi arată ca nişte raci încinşi, cărându-şi corturile şi saltele de plajă, sporovăind întruna cu voce tare, de parcă ar fi şi un surd prin preajmă, iar copiii lor se smiorcăie neîncetat şi se tăvălesc pe cimentul din curtea noastră, într-un acces de furie. Se aşază la mesele pregătite în curte şi o întreabă pe mama:

– Ce ne-aţi pregătit bun azi, doamna Rodica?

Iar mama le răspunde imediat:

– Felul dumneavoastră favorit, doamna Ramona, ardei umpluţi şi salată de varză!

Sau:

– Azi am pregătit mâncarea dumneavoastră preferată, domnule Dinu: crap prăjit, cartofi copţi şi plăcintă de prune.

Mama pregăteşte întotdeauna mâncarea preferată a cuiva, mai puţin a mea.

Părinţii mei şi cu mine ne înghesuim într-o singură cameră din spate, unde e foarte cald şi aglomerat, deoarece turiştii sunt cazaţi în camerele din faţă cu vedere la mare. Ziua, petrec mult timp la casa lui Gigi, a cărui familie nu închiriază camere, pentru că turiştii din Bucureşti vor să stea cât mai aproape de plajă, dar şi pentru că mama lui urăşte să gătească şi să aibă oameni străini în casă tot timpul. Mama e foarte ocupată de dimineaţă până

seara, aşa că nu mai are timp să mă cicălească ca de obicei. Doar când îşi aminteşte, îmi spune să nu mai petrec toată ziua cu „turcul ăla al tău" şi „să nu mai intri în bucluc ca de fiecare dată, să-ţi faci părinţii de ruşine", după care continuă curăţatul andivelor sau jumulirea vreunui pui. Mâncarea se găseşte tot mai greu cu fiecare an, aşa că mama şi Tudoriţa stau la coadă de la cinci dimineaţa la Alimentara, magazinul din centrul oraşului, sau la piaţă pentru a găsi cele necesare pentru masa turiştilor; cumpără pui chiar şi de la turcii din cartierul lui Gigi. Şi, din fericire, la ei găsesc întotdeauna şi peşte. Turiştii din Bucureşti vin mereu la mare cu speranţa că vor mânca mai bine şi că se vor bronza ca nişte adevăraţi ţigani, cu şiraguri de scoici la gât cumpărate de la Lili, vânzătoarea turcoaică de bijuterii, din bazar.

Mama îşi detestă atât de mult munca din restul anului, încât preferă să-şi petreacă vara gătind de dimineaţă până seara pentru pretenţioşii din Bucureşti. Cel puţin e mai liberă, spune ea, şi stă în propria casă, nu în biroul acela înghesuit de la şcoală. În plus, câştigăm şi foarte mulţi bani de la turişti, despre care spune că sunt pentru „zile negre". Cred că e mulţumită să scape şi de cinele luate cu noi, când salcia îşi leagănă ramurile triste prin faţa ferestrei, iar ea îşi aminteşte de tatăl luat de comunişti de la masă şi ucis în puşcărie. Mama lucrează în acelaşi liceu în care mama lui Gigi predă geografie, dar în biroul directorului, fiind responsabilă cu dezvoltarea profesională a cadrelor didactice. Păstrează dosarele activităţii acestora şi evidenţa orelor de predare, iar ocazional trebuie să le prezinte cele mai noi directive şi concepte ale Partidului şi să ţină un registru al orelor de muncă civică, precum activităţi de voluntariat care, de fapt, sunt muncă obligatorie, neplătită în cooperativele sau fabricile din zonă.

Mama şi-a dorit să devină pianist, ca mama ei înainte de război. Avem o poză a bunicii în faţa unui pian grandios, îmbrăcată cu o rochie neagră de seară din tafta, cu un şirag lung de perle şi cu o orhidee în păr. Priveşte puţin într-o parte şi zâmbeşte uşor, mâna dreaptă atingând pianul, iar cea stângă, lejer, şiragul de perle. Lângă această fotografie, pe policioara lăcuită din pin din camera de zi-la noi în casă totul este lăcuit - se afla sigura fotografie pe care o avem cu bunicul, cel care a fost luat de comunişti şi ucis în tortură, deoarece a spus „N-o să vedeţi voi ziua aia!" şi s-a opus confiscării pământurilor sale. Înainte de război fusese proprietar în regiunea Tulcea, lângă Delta Dunării, şi îşi iubea pământul mai mult ca orice. Chiar mai mult decât pe proprii copii. Se pare că a spus odată: „Copiii apar din vintrele noastre, dar pământul este din vintrele lui Dumnezeu însuşi."

În această poză, se află în spatele grădinii sale, care se întindea pe sute de acri, în faţa unui copac strâmb şi golaş în mijlocul terenului viran, cu o

pălărie de fetru în mâini, o cămaşă albă cu mânecile răsucite şi cu pantaloni cu bretele. Are o mustaţă groasă şi stufoasă şi o privire aprigă. Mama spunea despre el că obişnuia să-şi muncească pământul cot la cot cu ţăranii, din zori şi până în noapte în fiecare zi, aşa de mult îşi iubea moşia. Dar asta înainte ca „totul să se sfârşească". E cea mai aspră formă de critică pe care mama îndrăzneşte să o aducă comuniştilor, care l-au torturat şi l-au ucis după 1945 la fel ca pe mulţi alţi proprietari de pământuri. Spune că e mai bine să îţi ţii gura, pentru că vremurile s-au schimbat şi nu avem ce face, decât să încercăm să supravieţuim. Mai spune şi că nu s-ar mira dacă la noi acasă ar fi microfoane, din cauza turiştilor care vin în fiecare vară, şi o spune în şoapte imperceptibile, cu gesturi de pantomimă.

Odată, când îmi căutam un costum de baie mai vechi ca să merg la plajă cu Gigi, am surprins-o pe mama atingând clapele vechiului pian ascuns în beci ca şi cum ar fi fost nişte creaturi vii, cu o lacrimă scursă în vârful nasului, gata să cadă. Am ieşit imediat, nu voiam să ştie că am surprins-o în starea acea de melancolie. Ar fi început să ţipe la mine că nu am ceva mai bun de făcut cu timpul meu decât să mă strecor prin subsol. În acea zi, am înotat în chiloţi şi Gigi mi-a spus că ar trebui să vin aşa mereu. Nu i-am povestit despre mama care mângâia clapele pianului şi plângea în beci, cu o lacrimă uriaşă în vârful nasului. De fiecare dată când mă plângeam de răutatea ei faţă de mine, Gigi îmi spunea să o las în pace, că viaţa a determinat-o să fie aşa, o viaţă grea şi amară şi asta e.

Vara, când ne plictisim, Gigi şi cu mine mergem la piaţă desculţi, îmbrăcaţi în haine zdrenţuroase şi vechi, şi ne prefacem că suntem cerşetori. Ne facem cruci la nesfârşit şi spunem „Doamne ajută, Doamne ajută, daţi-ne şi nouă ceva să mâncăm!". Turiştii care nu ne cunosc au milă de tristeţea şi de sărăcia noastră şi ne oferă bani, în schimb femeile din piaţă ne ameninţă din degete. Câteodată ne oprim şi ne prefacem că vrem să cumpărăm *lokum*, dar luăm doar câteva bucăţi în gură şi o zbughim. Precupeţele strigă după mine şi ameninţă că îi vor spune mamei ce hoaţă are la uşă:

– Uită-te la ea! E fata lui Sandu şi a Rodicăi: cel mai obraznic copil din oraş! Şi îl strică şi pe băiatul acela drăguţ de turci!

Ne oprim la colţul Mariţei şi încercăm să-i atragem pe turişti la marfa ei cumpărând şi noi ceva cu banii obţinuţi din cerşit. Mariţa şi fata ei, Gabi, vând de toate: mingi de plajă cu dungi colorate, susan şi porumb fiert, ceasuri de jucărie colorate, pentru fete, păsări de porţelan cântătoare, seminţe prăjite de floarea-soarelui, pietre ponce pentru picioarele femeilor. Când eram mică, Mariţa îmi spunea poveşti despre prinţesa turcă Esma, fiica Sultanului Selim al II - lea, care a construit Moscheea din oraşul nostru în 1525,

ca semn de recunoştinţă faţă de Allah pentru că a ajuns în siguranţă în acest colţ uitat de lume.

În următoarea săptămână încep pregătirile pentru Zilele Marinei, când toate navele şi bărcile din port se aliniază la orizont, aprind luminile din catarg şi trag focuri de artificii. Atunci şi Luca iese în larg cu barca lui şi îi aprinde toate luminile, pentru ca lumea să o vadă şi să o admire de pe ţărm. Fanfara cântă în fiecare seară pe chei, lângă farul care luminează marea, şi toată faleza, arată ca un basm, cu lumini multe şi rânduri întregi de petunii parfumate. Doamnele din Bucureşti poartă rochii străvezii din pânză topită şi se plimbă la braţul soţilor sau prietenilor lor, de-a lungul întregii faleze. Gigi şi cu mine am vrea să mergem la discotecă la faimosul hotel Siemens, unde stau de obicei turiştii străini. Nu îi spun mamei că merg la discotecă, pentru că nu m-ar lăsa în veci şi ar urla o săptămână întreagă despre cum am să dau de necaz şi nu voi mai fi admisă la Universitate, dacă merg într-un loc plin de străini. Nu avem voie să vorbim cu străinii, Partidul se teme că am afla despre libertatea din alte ţări şi ne-ar tenta să fugim acolo. De parcă n-am şti asta deja! Tata lucrează foarte târziu în fiecare seară verificând restaurantele, deoarece este doctor epidemiolog responsabil cu respectarea igienei şi a regulilor sanitare în zonă. Lui nu-i pasă unde merg şi îi spune mamei să mai ia o pauză de la urlat, măcar în timpul Zilelor Marinei, fiindcă ar fi tare plăcut să ne bucurăm de ceva linişte în casă.

De la experienţa înfiorătoare cu desenatul peştelui la începutul verii, Gigi şi cu mine suntem împreună aproape în fiecare clipă a zilei, alergând prin oraş şi prin bazar, pierzând vremea lângă cazinoul din colţ, unde ascultăm orchestra şi punem la cale tot felul de şotii care să înfurie precupeţele. Ne amuzăm pe seama turiştilor din Bucureşti, cu hainele lor elegante, şi dăm o raită prin piaţă pentru a mai fura nimicuri. În timpul zilei, exersăm ţinutul respiraţiei sub apă. Câteodată ne suim în titicar, trenuleţul care străbate toate staţiunile moderne de pe malul mării cu nume de planete: Venus şi Saturn, Neptun şi Olimp. Sărim din trenuleţ fără să plătim biletul, speriaţi de vederea controlorului. N-am mai avut nici o idee de pictat. E ca şi cum o gaură, precum gura neagră a peştelui fantastic, s-a instalat singură în capul meu. I-am spus lui Gigi într-o zi că vreau să devin doctor epidemiolog ca tata şi să uit complet ideea de a deveni pictoriţă.

– E foarte greu să fii pictor în ţara asta, am spus eu, e mai bine să faci ceva practic, fără implicaţii politice.

El m-a privit ironic, şi-a făcut o cruce precum creştinii superstiţioşi din oraş şi mi-a răspuns placid:

– *Doamne fereşte!*

BIBLIOTECA METROPOLITANĂ BUCUREŞTI
Serviciul INFORMARE COMUNITARĂ
Filiala ALEXANDRU ODOBESCU
Sector 2 str. Oborul Nou, 13, tel. 021.252.76.93
76726

Atât. Poate că Zilele Marinei de săptămâna viitoare, pe care eu şi Gigi le numim Nopţile Carnavalului, îmi vor aduce nişte idei noi de pictat. Mă gândesc la un desen care să capteze lumina în mijlocul nopţii şi întunericul special al mării în lumina lunii.

Tatăl lui Gigi este ocupat de dimineaţă până seara pe vasul său, pregătindu-l pentru Zilele Marinei. A rugat un prieten, pe domnul Bekta, care este tot de origine turcă şi care pilotează barca ce transportă turişti în croazieră pe mare până la Delta Dunării, să ne arate această ambarcaţiune. Luca nu ne poate lua pe vasul pilotat de el, pentru că este un cargobot. Când este ancorată în port, întotdeauna pe chei se află doi soldaţi cu puşti lângă ea. Dar domnul Bekta este încântat să ne arate vasul de croazieră şi chiar să ne plimbăm de voie prin el într-o zi. Profităm de agitaţia generală a pregătirilor dinaintea următoarei croaziere şi bântuim prin tot vasul, până în cele mai ascunse cabine şi cotloane, încăperi mici unde dorm marinarii ziua în timpul călătoriei spre vechiul oraş Babadag şi apoi în Deltă, cabina pilotului cu jurnalele sale importante, panoul mare cu comenzi colorate şi butoane luminate, camera de servit masa, cu o masă lungă de lemn în mijloc, unde personalul navei mănâncă laolaltă când sunt plecaţi pe mare. Gigi e cel mai fericit pe vas, pentru că se imaginează în postura tatălui său dând ordine marinarilor, operând complicatul sistem de navigaţie şi purtând uniforma alb cu bleumarin şi cu caschetă albă.

Când tatăl său iese în larg cu barca de pescuit, revenim la exerciţiile de scufundare şi la ritualul nostru teatral în care ne certăm, pentru ca el să mă împingă apoi în apă. Am devenit atât de buni la înot, încât putem străbate cei doi kilometri până la mal în mai puţin de jumătate de oră, când apa e limpede şi liniştită ca azi. Ajungem la ţărm destul de obosiţi şi mă arunc epuizată pe nisip, unde se sparg valurile. Nisipul tuciuriu şi cald e foarte plăcut pe spatele meu, după efortul de a înota doi kilometri în 30 de minute. Gigi aleargă la tufişurile de pe marginea plajei, la locul secret unde ne ascundem hainele înainte de a intra în apă. Îl privesc venind spre mine cu coloanele albe în spate şi nu pot să nu-i admir trupul antrenat şi pistruiat, dar observ în acelaşi timp norii neobişnuit de negrii care se apropie dinspre vest. O furtună chiar înaintea primei zile de sărbătoare nu e deloc binevenită, pentru că va strica absolut tot. N-a mai fost furtună de Zilele Marinei de când aveam zece ani şi mama a încuiat toate uşile şi a ascuns cheile, de teamă că voi alerga pe plajă să privesc furtuna.

– Ia uite ce nori, Gigi! Crezi că vine furtuna? îl întreb, sperând că el va spune că aceştia sunt doar nori Cumulus de vreme bună.

Dar nici măcar nu se uită:

– Ştiu, am văzut, vine o furtună mare! Deci fără Zilele Marinei anul ăsta, spune el resemnat.

– Nu, nu, nu, n-o să fie nici o furtună, nu mai cobi vreme rea! îi strig eu ca un copil îmbufnat, în timp ce-mi trag blugii Levi's pe care tatăl lui Gigi mi i-a adus de la Yafsin, un arab din oraş, care i-a luat de la un alt arab din portul Constanţa.

Îmbrac şi cămaşa din pânză topită şi arunc în el cu sutienul ud al costumului de baie, în semn de protest împotriva veştilor proaste despre vreme. Dintr-o mişcare, se întoarce spre mine şi încearcă să mă prindă, dar reuşesc să mă strecor şi fug de el pe plajă. Gigi înoată mai bine ca mine, dar eu alerg mai repede, unul din lucrurile pe care le fac mai bine ca el. Şi de desenat desenez mai bine, asta dacă voi mai desena vreodată! Fug în direcţia farului de la capătul cheiului şi mă simt uşoară ca un pescăruş în zori, ţâşnind dintre valuri. Aş putea alerga neîncetat cu Gigi în urma mea. Râd şi alerg. Farul se întrezăreşte acum, cu scânteierile sale care îndrumă navele spre port; se lasă seara, cu valurile ei verzui alunecând deasupra apei. Încetinesc din cauza râsului şi Gigi mă ajunge din urmă, mă prinde şi cădem amândoi în spuma uşoară a valurilor care se sparg de ţărm.

Cerul e deja întunecat şi valurile tot mai mari. Alergăm pe treptele de piatră în spirală care ajung de pe plajă pe faleză şi apoi în stradă şi deja simt picăturile de apă tot mai aprige şi mai dese. Gigi mă prinde de mână şi ne adăpostim în holul hotelului din capul străzii, hotelul Scala, vizavi de vilele de protocol ale Partidului. Ajungem sub marchiza hotelului şi privim furtuna fascinaţi, cum am făcut-o de multe alte dăţi, numai că acum sunt mai puţin fascinată din cauză că îmi strică prima zi de sărbătoare. Valurile sunt imense şi apa a căpătat un verde întunecat şi furios, cu dungi de verde deschis unde valurile se răsucesc şi se înalţă din nou. Observ o femeie blondă, probabil o turistă străină din statele nordice - nimeni din oraşul nostru nu este atât de blond - alergând pe nisip ca şi cum se îndreaptă spre o petrecere şi intrând fericită în mare, ca într-o zi însorită fără valuri. Îi atrag atenţia lui Gigi.

– Uite ce femeie nebună, crede că a trăit destul? îmi spune el râzând.

Salvamarul îşi legase barca de mal cu ceva vreme în urmă, iar acum fluiera în urma ei şi îi făcea semne disperate să se întoarcă. Steagul negru care interzice scăldatul flutură de zor în vântul înteţit. La început, femeia pare că stăpâneşte valurile şi credem că are de gând să stea doar la mal, să se joace. Rafalele de ploaie sunt tot mai puternice însă şi bat dintr-o parte, spre locul nostru de sub marchiză. Îmi place să mă joc în valuri cu Gigi când nu plouă şi tună şi nici un localnic n-ar intra în apă pe o astfel de vreme, suntem

întregi la cap doar. Ştim bine cât de crudă şi neiertătoare poate fi marea noastră într-o astfel de furtună, nici nu-i de mirare că grecii au denumit-o Marea Neagră, Marea Neospitalieră, furioasă, întunecată şi extrem de înfometată.

– Gigi, o să moară! Trebuie să facem ceva! ţip şi îl prind de mână.

Simt cum orgoliul creşte tot mai mult în el şi îşi umflă pieptul plin de pistrui. Între timp, şi alţi turişti se apropie de uşa hotelului pentru a privi cum femeia nordică este înghiţită de valurile uriaşe.

– Mă duc, spune şi îmi lasă mâna, pornind spre plajă.

Îl trag înapoi:

– Vin cu tine! Înot la fel de bine, ştii doar!

Încearcă să mă oprească, dar renunţă. Ştie că nu mă poate opri când am decis ceva. Aşa că alergăm înapoi pe plajă, ţinându-ne de mâini. Ploaia de loveşte fără milă, valurile se umflă tot mai tare şi unul din ele o trage pe femeie sub apă. Nu se mai vede. Apoi capul îi iese din nou la suprafaţă, doar câteva secunde. Zburăm peste treptele de piatră, o luăm pe scurtătură prin ciulini şi tufişuri şi ajungem pe nisipul ud, unde vântul ne suflă în faţă cu toată furia lui. Salvamarul se agită încă pe mal. E un băiat din oraş pe care îl cunoaştem şi noi, pentru că tatăl său lucrează pe nava lui Luca. Îi cerem cele două veste de salvare. Ştie că înotăm mai bine decât el. Ezită o clipă, ploaia ne biciuieşte cu furie, iar capul femeii apare şi dispare din valuri ca o geamandură galbenă în miniatură. Îmbrăcăm cele două veste şi intrăm în apă. Este cea mai mare aventură a vieţii mele. Ne şi văd pe noi doi, Gigi şi cu mine: ne ţinem de mână, mai uzi ca niciodată, înaintând cu grabă în valurile nemiloase, două siluete mici împotriva apelor înspumate verde întunecat şi a cerului apăsător, greoi, impenetrabil.

Ne mişcăm prin culorile turbate, valuri furioase deasupra altor valuri furioase, iar nisipul dispare de sub picioare şi rămânem doar doi stropi de carne într-o imensitate de spumă verzuie. Gigi ajunge primul la femeie şi o trage la suprafaţă, încercând să-i ţină capul la aer. Nu pare a fi conştientă, capul i se apleacă în faţă şi în spate. În acel moment, un val enorm se sparge în capul lui Gigi. Reuşesc să ajung lângă el; a revenit la suprafaţă, dar pare ameţit şi îmi cere din gesturi să îl ajut să ţină femeia. O prindem amândoi cu unicul scop de a-i ţine capul deasupra, prinzându-i mâinile de gâturile noastre. Fulgerele despică în continuu cerul şi Gigi şi cu mine ştim cât de periculoase sunt, fiindcă ne pot lovi în orice clipă şi transforma în cenuşă, chiar acolo, în mijlocul apelor învolburate. Din spate ne loveşte iar un val uriaş, viclean şi fără milă! Mă trage în apă şi mă aruncă de fundul zdrenţuros al mării, după care mă zgâlţâie de colo-colo ca într-o saramură. Îmi amintesc

că Gigi m-a învăţat să-mi ţin mereu gura închisă în apă, indiferent de situaţie. *„Indiferent de situaţie, îţi muşti gingiile, limba, îţi strângi dinţii, dar nu deschizi gura!"*, mi-a spus. Încă o ţin pe femeie, aşa că îi strâng braţul, moale ca o zdreanţă. Poate murise deja. Un alt val şi ne trezim din nou pe fundul apei. Îi simt corpul moale deasupra mea. Mă întreb ce face Gigi. Nu îl mai simt aproape. De data asta nu mai ştiu cum să ies la suprafaţă, dar reuşesc, probabil datorită vestei de salvare care mă ajută să mă ridic. Pentru o secundă aş vrea să-i dau drumul femeii, s-o las să moară şi să scap eu. De ce oare am sărit în apă să fac pe grozava? Nu voi mai fi pictoriţă, ci doar un cadavru plutitor pe mal. Simt cum Gigi mă trage de păr şi corpul femeii din nou lângă mine. Am ieşit la suprafaţă. Respir cu nesaţ, îmi eliberez capul din prinsoarea lui şi încerc să fac un salt uriaş spre ţărm. Aproape am ajuns. În spatele nostru se ridică un nou val imens şi îl aud pe Gigi strigând spre mine:

– Mergi cu el, bagă-te la fund şi nu i te opune!

Fac exact cum spune şi reuşim să prindem din nou mâinile femeii când valul este deasupra noastră. Şi merg cu el, cu ochii deschişi, dar cu gura închisă. Alge verzui şi furioase, vrafuri întregi de frânturi de scoici şi nisip, spumă albă şi verde, apă învolburată peste tot în jurul meu. Ochii mă înţeapă, dar nu vreau să-i închid. Nu mai ţin minte ultimul pas spre ţărm şi nici cum am ajuns acolo.

Sunt aici, întinsă pe nisipul jilav, cu toată ploaia căzând şiroaie peste mine. Alături e femeia pe care am reuşit s-o scoatem din valuri, iar Gigi stă deasupra ei, făcându-i respiraţie gură la gură şi manevre de surescitare. Încă o ţin de braţ, ca şi cum vreau încă să o trag după mine. Are pielea moale şi albă, nu cafenie şi aspră ca mine. Cineva a chemat o ambulanţă, fiindcă îi aud în depărtare sirena. Gigi suflă mai departe aer în gura femeii şi pare că o sărută. Sunt atât de sleită că nu mă pot mişca. Îl privesc din nou şi în minte îmi răsare o idee nouă: eu nu l-am sărutat niciodată pe Gigi şi nici nu a fost atât de aproape de gura mea cum este acum de gura femeii. Un om ce pare a fi medic se apropie de mine, îmi apasă pieptul cu pumnii şi apoi mă întoarce cu faţa în jos, ca pe o păpuşă. Aş vrea să-i spun că sunt în regulă, că eu nu m-am înecat precum femeia pe care o tot sărută Gigi. Dar nu sunt în stare. Nu pot să scot nici un cuvânt. Mă întoarce din nou pe spate. Scuip şi vomit o grămadă de apă. Şi atunci tresare şi femeia şi aruncă în aer un jet uriaş de vomă verde. Gigi pare încântat şi anunţă:

– Trăieşte! Am reuşit, am salvat-o!

Nu înţeleg de ce e atât de fericit că a salvat o femeie străină şi nebună şi mai ales de ce măcar nu întreabă cum mă simt *eu*. Şi eu mă bucur că trăieşte, dar nu aşa de tare. Reuşesc să şoptesc abia:

– Cine e? e tot ce pot rosti. Cine e?

Şi atunci se apropie de noi mai mulţi bărbaţi şi femei cu halate albe, cu umbrele negre uriaşe şi câteva târgi. Mă gândesc că cineva ar trebui să-mi sune părinţii, dar în continuare nu pot vorbi.

– Să sune cineva acasă, şoptesc. La Rodica şi Sandu Teodoru.

Doctorii şi asistentele mă aşează pe o targă ca şi cum nu ar fi auzit nimic şi mă gândesc că mama are să mă ucidă cu siguranţă de data asta. Nu va înţelege niciodată de ce am intrat în apă în timpul celei mai aprige furtuni din vara asta.

3.
Nopţile de Carnaval

A doua zi nu mai rămâne nici urmă de furtună. Marea sclipeşte şi se leagănă languros dinaintea noastră, ca şi cum nimic nu s-a întâmplat cu doar o zi înainte. Ne vom bucura de Carnaval, totuşi. Ne-au lăsat să plecăm de la spital în aceeaşi seară şi ne-a aşteptat tata, care se afla întâmplător la cantina din centru, când ambulanţele ne-au luat de pe plajă. Un coleg doctor i-a spus că fiica lui se afla pe plajă în timpul furtunii şi că tocmai fusese scoasă din apă. Tata era furios la culme când ne-a luat din spital. Niciodată nu îl mai văzusem aşa. Avea buzele crispate şi nu scotea un cuvânt. L-am implorat să nu îi spună mamei ce s-a întâmplat, dar continua să tacă. Ştiam că nu-i va spune şi că mă va apăra de furia ei, deoarece nici el nu-i suporta crizele de furie şi ameninţarea că mă va ucide cu propriile mâini. Însă mă întrista teribil supărarea lui şi mai ales tăcerea. A spus doar:

– De ce te joci cu viaţa?

Atât a spus şi mi-a întors spatele.

Numele femeii este Anushka Pomorowska, o emigrantă de origine poloneză, care trăieşte în Franţa. O găsim pe plajă a doua zi. Vorbim în puţina franceză pe care o ştim noi şi foarte mult prin semne. Voia să moară, *pentru că nu-i mai pasă*, ne spune. Prietenul ei murise într-un accident rutier în Paris şi voia să moară şi ea. Viaţa nu mai avea nici un sens, spunea. Habar n-avea ce să facă să moară, ştia doar că nu mai vrea să trăiască. Aşa că s-a uitat pe hartă şi a ales să plece în primul loc pe care îi va cădea privirea. Şi privirea i-a căzut pe Marea Neagră din România. S-a gândit să-i lase sorţii alegerea locului unde va muri. Dar nu e numai soarta la mijloc, ne spune ea zâmbind. Se pare că oraşul Mangalia este situat pe hartă la exact aceeaşi latitudine ca oraşul Nisa de pe Riviera Franceză. Pronunţă Mangalia cu o voce cântată şi cu accent pe ultima silabă, nu pe a doua, cum se pronunţă de fapt. Gigi este captivat de povestea ei şi de pronunţie şi o priveşte fără să

clipească. Eu cred că e o prostie să mori într-o furtună, pe o plajă necunoscută. Şi să alegi la întâmplare să mori pe ţărmul altcuiva, în ţara altcuiva! Nu putea să moară în Franţa? Nu putea să se arunce direct în râul Sena, de exemplu? Sau să meargă la Nisa pe furtună şi să se înece pe plaja *aia*!

Corpul ei este alb şi perfect, construit armonios, iar părul blond îi cade în valuri pe umeri. Alături de ea, membrele şi sânii mei inegali par şi mai inegali, cu sânul drept prea mic, cel stâng prea mare, şi cu părul cafeniu uriaş zburând în toate direcţiile, ca pletele unei vrăjitoare. Ea are ochi micuţi şi albaştri, care se tot strâng în soare, ceea ce îi dă un aer copilăros. Simt un fel de atracţie pentru ea în timp ce îşi spune povestea tragică de dragoste şi sinucidere, clipind şi strângând ochii albaştri şi figura micuţă şi albă de păpuşă. Din ceea ce ne povesteşte despre viaţa ei, că este studentă la Sorbona şi că a trăit povestea asta de dragoste complicată, cred că are cam douăzeci de ani, deşi pare doar puţin mai mare decât noi. Deodată, ne ia în braţe şi ne sărută pe ambii obraji, spunând:

– *Merci, merci beaucoup, vous m'avez sauvé la vie*!

Probabil ne mulţumeşte că i-am salvat viaţa. Nu ştiu de ce ar fi atât de recunoscătoare, din moment ce spune că nu-şi doreşte altceva decât să moară şi a mai şi bătut atâta drum până în colţul ăsta uitat de Balcani pentru asta. Poate nu îşi dorea cu adevărat să moară, ci doar o diversiune în viaţa ei. Avea nevoie de atenţie şi de aventură într-un loc „exotic". Iar providenţa divină a aruncat-o în braţele noastre. Chiar de Zilele Carnavalului, când Gigi şi cu mine planificasem să mergem să dansăm la discotecă şi la petrecerea de pe vasul de croazieră.

N-am de gând s-o las pe Anushka să ne strice planurile cu povestea ei sinucigaşă. Gigi şi cu mine vor merge la toate serbările deseară şi apoi la discoteca din hotelul de străini. Deja ne petrecusem toată dimineaţa cu o refugiată poloneză din Franţa, deci cât de rău putea fi să dansăm alături de câţiva studenţi algerieni sau malgaşi[2]? Îl prind pe Gigi de mână şi îl trag în apă, ca să scăpăm de Anushka. Fiindcă e amabil şi drăguţ, acceptă să meargă cu mine, dar se şi opune oarecum, deoarece nu crede că e bine s-o lăsăm pe Anushka singură pe plajă.

– Îi e mai bine singură pe ţărm! Dacă nu ne repezeam noi în apă ca nişte nebuni să o salvăm? îi răspund în timp ce ne aruncăm în apa mătăsoasă şi rece.

El deja înoată sub apă şi nu-i pot vedea faţa, deci nici ce gândeşte. Înotăm rapid, dincolo de geamandură şi de barca salvamarilor, spre orizont şi spre lungul şir de vase. Din apă, o văd încă pe Anushka stând pe plajă cu

[2] Locuitori ai Insulei şi Republicii Madagascar.

genunchii la piept şi cu ochii spre noi, cu şuviţele blonde fluturând în aer. Nu ştiu de ce, la vederea ei mă doare inima. Mă gândesc acum la Gigi într-un fel pe care nu l-am ştiut înainte. Prezenţa femeii trezeşte în mine sentimente noi, o durere dulce-amară a inimii, o dorinţă iritantă. Gigi a fost partenerul meu de joacă şi de înot dintotdeauna, ca o parte din mine. Şi acum îl vad într-o altă lumină, din cauza franţuzoaicei dintre noi. Aş vrea să mă transform într-un peşte uman magic şi să trăiesc cu Gigi sub ape, fără să mai revenim vreodată la suprafaţă, doar să înotăm întruna în smaraldul acestei mări nebune şi să locuim într-un coral roşiatic.

Când ne întoarcem la mal, Anushka plecase şi mă simt uşurată, dar şi milă pentru ea. În absenţă sunt în stare să mă gândesc la ea cu mai multă politeţe şi chiar o compătimesc puţin, ca Gigi: prietenul motociclist care a murit, plecarea disperată către un loc aiurea pe hartă, dorinţa de a muri şi abandonul într-o mare învolburată, apoi goana noastră după ea şi pericolul de a ne pierde noi înşine viaţa. Nu mai simt milă, ci furie că Gigi aproape a murit din cauza capriciilor unei studente străine aflate în depresie. Mama ar fi avut dreptate să mă omoare dacă afla. Îmi tot răsucesc gândurile în minte, până când ştiu cu siguranţă că trebuie să creez o pictură din ele. Nu am simţit nevoia să pictez de la experienţa grotescă cu peştele de la începutul verii. Iar acum, bucuria şi emoţia de atunci sunt înlocuite de furie şi tristeţe. Poate e un semn că sunt un artist adevărat. Toţi artiştii pe care îi admir au inima frântă, sunt deprimaţi sau extrem de furioşi. După seara asta, am să pictez despre Anushka şi povestea ei exasperantă.

Seara, Gigi mă ia de acasă pentru a merge împreună la Serbările Marinei, care încep în amurg. Oraşul colcăie de turişti şi vasele aliniate la orizont încep să pâlpâie: milioane de lumini presărate pe punţi şi catarge. Îl ţin strâns de mână, ca niciodată înainte. Poartă o cămaşă albă perfect călcată şi scrobită, care se potriveşte cu tenul bronzat şi cu buclele sale roşcate. Eu port o rochie galbenă de pânză topită, ceva mai largă pe sâni şi strânsă în jurul taliei, după care se înfoie din nou. Îmi ascunde toate imperfecţiunile şi mă face să arăt mai zveltă şi mai feminină, totodată. Şi mai ştiu că galbenul îmi scoate în evidenţă foarte bine ochii verzi. Păşesc cu încredere şi cu un uşor legănat din şolduri, pentru ca fusta să se unduiască frumos. Mi-am lăsat părul liber pe umeri, doar cu o bentiţă de scoici care să-l împiedice să-mi cadă în ochi şi care să contrasteze frumos cu cafeniul şuviţelor. Mi-am pus şi o centură roşie de tafta la mijloc şi mă simt colorată şi strălucitoare ca floarea-soarelui a lui Van Gogh. Observ bărbaţi care îşi întorc privirea după mine, iar Gigi pare teribil de mândru să ne plimbăm împreună în seara asta.

Fanfara cântă melodii festive la cazinoul de vizavi de plajă, petuniile de pe promenadă umplu aerul cu arome dulci, iar vasele aliniate la orizont strălucesc în noapte ca nişte şiraguri de stele, construind poduri aurii de lumină pe suprafaţa mării. Intrăm în discoteca cu globuri halucinante de lumină, în timp ce DJ-ul cântă „Brick in the Wall" al celor de la Pink Floyd. Aerul e sufocant şi plin de fum şi începem să dansăm, să ne învârtim şi să ne ţinem în braţe. Urmează un cântec mai lent, favoritul meu, „I Will Survive". Studenţii străini se distrează copios în ţara noastră, au parte de muzică bună şi de ciocolată Toblerone, care se găseşte la magazinele micuţe cu plata în valută, în care noi nu avem voie să intrăm.

În timp ce ne mişcăm şi alunecăm încet pe ringul de dans, o zăresc pe Anushka ceva mai departe, dansând cu un student arab. A scăpat repejor şi de dorinţa de moarte, şi de tristeţea prietenului mort! Opun ceva rezistenţă mişcărilor lui Gigi, pentru a-l împiedica să se răsucească şi să o vadă. Nu uit deloc resuscitarea gură la gură pe care i-a aplicat-o ieri Anushkăi, ca un sărut disperat pentru viaţă. Eu nu l-am sărutat niciodată şi nici nu m-am gândit la asta până nu i-am văzut gura lipită de a ei. Doar am presupus în mod firesc că Gigi îmi aparţine, că este partenerul meu pentru totdeauna. Numai că asta se întâmpla în copilărie, iar acum Gigi devenea un tânăr bărbat. Eu unde eram în acest timp? Ceva nou şi crud se petrece în mine: o dorinţă amară, senzaţia supărătoare că mi-a scăpat ceva, că am ratat o şansă şi acum e pierdută complet. Pielea albă a Anushkăi străluceşte în luminile discotecii şi observ cum ochii lui Gigi strălucesc când în sfârşit o vede. Toată faţa i se luminează de un zâmbet.

Prin ochii deschişi pe jumătate o văd încă pe Anushka atârnând de gâtul arabului înalt, mişcându-se încet în ritmul cântecului şi zâmbind visătoare. Poartă o rochie roşie de mătase, care îi face părul blond să strălucească şi mai tare.

– Ia uite cine e aici! Hai să o salutăm! îmi spune Gigi.

Înainte să-mi dau seama, mă trage spre Anushka şi partenerul ei de dans. Ea ne observă imediat, îşi dă capul pe spate şi izbucneşte în râs cu un gest teatral, după care vine spre noi. Ne sărută din nou pe ambii obraji, cum a făcut şi dimineaţă pe plajă, şi ne prezintă noului ei prieten, Afsan. Când începe un nou cântec, melodia mea preferată a formaţiei Queen, îl prinde de mână pe Gigi şi începe să danseze cu el, cu mai multă pasiune şi mişcări sexi decât aş fi crezut-o în stare, după chipul de păpuşă melancolică afişat de dimineaţă. Eu rămân cu Afsan, care mă ia de mână şi începe să mă învârtească pe ringul de dans. Nu am nici un chef să dansez cu un student străin, în vreme ce Gigi şi Anushka par să se distreze de minune împreună.

Rochia mea galbenă pare dintr-o dată prea galbenă şi ţărănească pe lângă cea roşie de mătase a Anushkăi, cumpărată probabil din Paris. Părul este ciufulit şi sălbatic din nou şi îmi simt trupul exact cum l-a numit mama odată: infirm. Aş vrea să plâng acolo, în mijlocul ringului de dans, sau să scap de strânsoarea lui Afsan, dar continui să dansez şi să mă prefac că îmi place, cu un rânjet fals întins pe toată faţa.

Îmi desenez în minte următorul tablou şi mă concentrez asupra lui, cu toate luminile alea ridicole în cap: figura Anushkăi din clipele când se îneca în marea agitată de ieri-umflată, cu ochii închişi, întrezărită doar şi mare, mai mare ca o faţă normală, în mijlocul valurilor fioroase, jumătate om, jumătate peşte, o creatură mistică, semn de ghinion şi soartă amară. Anushka, cu pielea ei albă şi cu părul blond, aduce tristeţe şi osândă în viaţa noastră. Încerc să mă conving că odată cu realizarea desenului am să alung orice ghinion de lângă noi, ca într-o exorcizare. Deschid ochii şi văd că Gigi şi Anushka dansează încă, de parcă eu am dispărut complet de pe faţa pământului. Gigi afişează cel mai şarmant zâmbet al său. Are mişcări ritmice şi corecte şi o învârte pe Anushka încolo şi încoace pe tot ringul de dans. Este un dansator foarte bun, mă gândesc, şi inima tocmai mi-a fost străpunsă de un cuţit subţire şi lung, ca cel al mamei pentru peşte, şi sângerează întruna.

Cu toate astea, mă fascinează unduirile Anushkăi, graţia ei şi pletele blonde care îi atârnă pe spate. Vreau să fac şi eu ceva scandalos, ceva nebunesc, care să rupă vraja asta. Îl las pe Afsan în mijlocul ringului şi mă apropii de Gigi şi de Anushka. Mă strecor între ei şi continui să dansez cu amândoi. Anushka se amuză de situaţie, zâmbeşte şi se leagănă, chiar mă prinde de mână şi mă roteşte, însă Gigi e oarecum stânjenit. Îl iau în braţe şi îi şoptesc în ureche că nu mă simt prea bine, „te rog, hai să mergem". Anushka dansează în continuare, în luminile halucinante. Urăsc locul ăsta! Îl rog din nou pe Gigi să plecăm de aici şi el mă ia de mână şi se întoarce spre ea, spunând că trebuie să plecăm, ca pe o scuză. Afară, în aerul proaspăt şi sărat, alerg cu Gigi pe treptele hotelului până în stradă, unde sunt adunaţi toţi oamenii la serbările Marinei.

– Credeam că te simţi rău şi îţi vine să leşini acum un minut, spune Gigi.

– Aşa e, din cauza căldurii şi a fumului, nu le mai suportam şi-mi era rău. Dar aerul proaspăt îmi face bine, mă aud spunând şi, pentru prima dată de când îl cunosc pe Gigi, ştiu că îl mint.

Nu erau deloc de vină căldura şi fumul, ci Anushka şi tristeţea pe care mi-o provoacă prezenţa ei lângă el. Îl percep acum într-o lumină complet nouă. Îi surprind mişcările, maniera nonşalantă în care-şi leagănă umerii

când merge de-a lungul promenadei aglomerate, încrezător şi indiferent la tristeţea mea.

Mai târziu, Gigi are ideea să mergem la petrecerea de pe vasul de croazieră, unde tatăl lui ne-a promis că ne va duce. Într-adevăr, Luca ne aşteaptă la capătul cheiului, cu o barcă de salvare care să ne ducă la vas. Ne strecurăm prin mulţime pentru a ajunge la barcă, în vreme ce valurile se sparg de pietre într-un ritm molcom, iar sunetul lor se amestecă cu melodiile sentimentale ale fanfarei. Păşim în barcă şi o legănăm puternic, înainte să ne aşezăm pe bancul de lemn. Luca îmi spune că sunt tare drăguţă în seara asta, galbenul e o culoare potrivită pentru mine. Vâsleşte uşor şi cu pricepere. În barca asta mică, ce se apropie încet de vasele luminate din depărtare, Anushka pare ireală, ca amintirea unui vis ciudat.

Urcăm pe vas pe o scară de frânghie, care atârnă de-o parte, iar rochia mea galbenă se umflă în briza serii, descoperindu-mi picioarele şi coapsele şi răcorindu-mi trupul încins. Gigi se află imediat în urmă şi se uită sub fusta mea, când vântul a suflat din nou şi a ridicat-o.

– Cea mai tare poză din lume! spune el râzând şi mă simt ciudat de flatată de comentariul lui.

Pe vas se află o orchestră, care cântă „Dunărea albastră", melodia clasică pentru serbările Marinei. Foarte mulţi bărbaţi în uniformă şi femei în rochii elegante, înflorate de vară stau de vorbă laolaltă, dar majoritatea valsează în ritmul muzicii romantice. Alţi bărbaţi îmbrăcaţi în costume negre se sprijină de balustrade, fumând şi privindu-i pe ceilalţi. Probabil sunt de la securitate. Luca îşi bate fiul pe spate şi îi spune să se poarte frumos, iar mie îmi sărută cu blândeţe mâna, ca şi cum aş fi o femeie matură. Apoi dispare în mulţimea zgomotoasă de bărbaţi şi femei elegante.

Pornim la plimbare pe vas, admirând decoraţiunile frumoase. Portretul uriaş al preşedintelui atârnă de catarg şi se leagănă în bătaia vântului, ca un semn de rău augur. Fiecare vas are un astfel de portret, ca un liliac uriaş. Ce de culori Tempera au irosit aceşti artişti pentru un desen îngrozitor! Urcăm şi coborâm trepte, intrăm în numeroasele cabine pe care le-am vizitat şi în timpul zilei, dar care seara capătă un aer misterios. Descoperim o cameră ce pare pregătită pentru o altă petrecere privată: scaune învelite în catifea, aşezate în jurul unei mese elegante cu sfeşnice, şi un mic aparat de radio care cântă muzică uşoară românească, un tangou sau ceva mai demodat. Intrăm şi ne prefacem că dansăm. Executăm mişcări teatrale şi exagerate, aşa cum i-am văzut într-un film pe Fred Astaire şi Ginger Rogers. Gigi încearcă să mă sărute şi îl împing deoparte. Îl întreb despre Anushka, despre dansul cu ea şi flirtul dintre ei. El se strâmbă şi răspunde:

– Care flirt?

Nu mai ştiu ce să spun, mă fâstâcesc. Urăsc valsul „Dunărea albastră". Gigi pare deodată o altă persoană, ca şi cum o creatură străină i s-a strecurat sub piele. Figura pistruiată, cu nasul cârn şi cu ochii căprui, străluceşte de încredere într-un zâmbet răutăcios. De ce nu l-am lăsat să mă sărute când a vrut? Sărutul resuscitării îmi străpunge din nou gândurile. De-asta nu l-am lăsat! Aş fi vrut să fiu eu cea în pericol să se înece, care încerca să se sinucidă şi care a fost salvată de Gigi printr-o manevră prelungită de resuscitare gură la gură, pe plaja inundată. Acum e prea târziu. Nici nu a început şi deja e prea târziu. Amintirile din copilărie sunt ca o povară; suntem doi bătrâni cu prea multe amintiri ca să mai aştepte ceva nou şi interesant. Anushka, pe de altă parte, e o senzaţie nouă cu piele albă şi e franţuzoaică.

4.
Al doilea tablou cu marea

Zilele Marinei s-au terminat şi oraşul s-a liniştit din nou. Eu am rămas cu un puternic gust amar şi cu inima la fel de grea precum cargobotul lui Luca. Ceva îmi pare nelalocul lui şi am un nod în gât tot timpul, ca şi cum aş fi înghiţit ceva greşit. Vreo două zile după serbări, nu l-am văzut deloc pe Gigi, până într-o dimineaţă senină, când a venit la mine acasă pentru a merge împreună să înotăm. Pare odihnit şi vesel şi se poartă ca şi cum nimic nu s-a întâmplat între noi. Nici pe Anushka nu am văzut-o din acea seară la discotecă, din prima zi de serbări, şi amândoi credem că a plecat din oraş. Nici măcar nu mai vorbim de ea, ca şi cum n-ar fi existat, deşi amândoi ştim bine adevărul.

Până într-o zi, când o întâlnim pe plajă, plimbându-se pe malul mării într-o rochie de mătase albastră, cu pletele blonde fluturând în adierea vântului. Tocmai ne pregăteam de exerciţiile noastre de înot când, ce să vezi, apare ea! Gigi pare uimit şi încântat s-o revadă, fără să încerce măcar să ascundă acest lucru. Ca şi cum apariţia ei îi înseninează dintr-o dată întreaga zi! Ca şi cum eu nu eram suficient ca el să aibă o zi senină şi fericită! Mi se frânge inima în bucăţi, toate culorile se înnegresc, tablourile se amestecă între ele şi corpul îmi pare hidos de neregulat. Am tot felul de gânduri maliţioase şi viclene: *trebuia s-o fi lăsat-o acolo, în apă, de ce i-am atras eu atenţia lui Gigi în după-amiaza furtunii la femeia care se îneca, câteva minute dacă mai stătea în apă şi acum era moartă*! Poate că e adevărat ce spune Lili din bazar despre mine, că „nu sunt zdravănă la cap şi toate cele". Altfel nu aş fi avut gândurile astea sinistre, doar pentru că cel mai bun prieten al meu se uită la altă femeie.

Gigi ajunge la Anushka înaintea mea şi nu aud ce îşi spun unul altuia. Ea îl sărută pe ambii obraji şi zâmbeşte. El îi zâmbeşte înapoi şi corpurile lor se apropie unul de altul. Sau aşa îmi pare mie. Ea îşi lasă capul pe spate şi

râde cu poftă, cum făcea şi în discotecă. Oare ce i-o fi spus aşa de amuzant? Simt suferinţa asta ca pe un lichid fierbinte în toate venele. Dar sunt curioasă, fascinată, vreau să văd cât de departe este în stare să meargă. Mă mişc intenţionat mai încet pe nisipul fierbinte de august, pentru a privi îndelung priveliştea asta dureroasă, în aşteptarea sentinţei finale. Să văd ce tablou va rezulta de aici.

Una din ţigăncile din oraş se apropie pe plajă cu porumb fiert şi îmi blochează pentru o secundă vederea. Îmi imaginez că în acea secundă, chiar când eu nu am văzut, ei doi s-au sărutat. O strig şi cumpăr un ştiulete de porumb, deşi nu mi-e poftă deloc de mâncare. Dar nu vreau ca Gigi să vadă cumva că sufăr. Înşfac porumbul şi încep să înfulec la el ca un şoarece turbat de foame şi mă îndepărtez pe plajă, să văd dacă el observă, dacă strigă după mine. După doi paşi, îi aud vocea:

– Hei, Nora, ce faci? Nu mai înotăm?

Nu ştiu ce să-i spun. Cred că am halucinaţii cu ei doi; Gigi e doar politicos cu ea, nimic mai mult.

– Sigur, stai să termin porumbul, îi spun şi simt deja cum îmi tremură vocea şi tonul fals.

Chestia asta e mai greu de îndurat decât desenatul formelor geometrice la şcoală, când ţi se cere să reproduci portretul conducătorului iubit. Jocul de-a mimatul fericirii şi al indiferenţei despre ceva care îţi sfâşie inima este mai complicat decât orice senzaţie trăită vreodată!

Anushka se apropie şi mă sărută şi pe mine pe ambii obraji, aşa cum a făcut cu Gigi. *Exact cum l-a sărutat pe Gigi*, mă gândesc. *Nu e nimic greşit în asta.*

– Anushka vine să înoate cu noi la barcă, mă anunţă Gigi, extrem de încântat.

Tabloul Anushkăi, pe care mi l-am imaginat odată, îmi revine în minte în nuanţe complet întunecate. Toată răzbunarea mea se revarsă în pictura sângerie pe care mi-o închipui acum. Chipul umflat al fetei, ca de zeiţă a morţii şi a nenorocirii, se ridică deasupra valurilor negre ale Mării Negre, întunecate, unde am auzit că Medeea l-a ciopârţit pe fratele ei, Absyrtus, în mii de bucăţele şi l-a aruncat în apă, când încerca să fugă de tatăl lor, împreună cu iubitul ei, Iason. Iason era un trădător, care s-a folosit de Medeea pentru a obţine caraghioasa lui de lână de aur. A adus-o pe Medeea în regatul lui, după care s-a plictisit de ea şi s-a însurat cu alta. Am ameţit de atâtea gânduri şi am gura uscată. Le răspund aproape în şoaptă:

– Oh, mă bucur, îi putem arăta barca, atunci!

Restul zilei parcă o trăiesc în ceaţă şi undeva, în centru, văd numai imaginea Anushkăi şi a lui Gigi îmbrăţişaţi. Ca un singur corp. Gigi şi Anushka înoată în spatele meu, pentru că el este foarte politicos şi rămâne intenţionat în urmă, să nu o lase singură. Braţele ei albe şi egale se mişcă alene prin apă, iar pletele blonde i se răsfiră în jurul chipului, ca o aură. Corpul pistruiat al lui Gigi, atât de drag mie, pluteşte aproape de al ei. Mă simt atât de mică, atât de inegală, iar buclele şatene mi se încovrigă ca nişte şerpi în cap. Mama a avut dreptate să mă avertizeze despre Gigi, mama ştie, după câte tragedii a suferit în viaţă şi fiind mereu tristă ca o salcie plângătoare, că nu a ajuns pianistul care-şi dorea să fie. Oamenii trişti au instinctele ascuţite. Ar trebui să ascult mai des vorbele ei.

Gândurile îmi devin mai încâlcite de-a lungul zilei, o zi interminabilă, care se întinde ca un elastic, fiecare minut lipindu-se de celălalt. Nu vreau ca Gigi să observe ceva, aşa că zâmbesc întruna şi mă prefac extrem de fericită, şi râd, şi vorbesc tare. Amestec franceza cu engleza când vorbesc cu Anushka. Vreau ca Gigi să vadă cât de bine mă înţeleg cu un străin, pentru că Anushka exact asta este: un străin insolent şi nebun, care s-a deranjat să vină tocmai în oraşul nostru, Mangalia, ca să se sinucidă. Aşa pretinde, cel puţin. Dar eu n-o cred. Am mai auzit de femei străine care vin la Marea Neagră doar ca să-şi găsească un bărbat pentru companie, când se simt singure. Oare toţi francezii au dispărut?

Între jocurile mele de-a fericirea, înotat şi mâncat de guvizi prăjiţi pe barcă, ciripiturile franţuzite ale Anushkăi mă zgârie pe creier: *„Oh c'est formidable"*, *„c'est chouette"*, *„oh, comme c'est drôle"*, *„ah, mais dis donc, c'est si beau,"*– « Oh, e minunat, e amuzant, e aşa de frumos! ». Pentru o studentă la Sorbona în vârstă de douăzeci de ani, nu are un vocabular prea dezvoltat. Pot să înţeleg toate exclamaţiile ei iritante ! Si de ce naiba trebuie să se mire tot timpul? Gigi, în schimb, pare fermecat de fiecare silabă şi de orice virgulă. Mă uit fascinată la ochii lui, care încremenesc pe decolteul dintre sânii ei albi şi egali sau privesc uluiţi în ochii ei albaştri mijiţi sau la curba buzelor subţiri, când produc acele exclamaţii franţuzeşti. Chiar şi încercările lui de a vorbi franceză mi se par ridicole. Este prima dată când Gigi mi se pare enervant, exasperant.

Pe parcursul acestei zile extrem, extrem de lungi, în care soarele a uitat să mai apună, simt câteodată cum mă îneacă lacrimile şi nu mai pot vorbi. Şi ca să nu-şi dea seama, încep să râd. Înot sau merg în faţa lor, părând indiferentă. Nu las pe nimeni să mă vadă plângând. Mă gândesc la Doru, soţul Tudoriţei, care nu avea un braţ. Se spune că nu a vărsat o lacrimă când i-a retezat trenul mâna în acea dimineaţă ceţoasă şi tot ce-i mai rămăsese era o

grămadă de fâşii de carne sângerie. Şi iată-l acum, prin toată Europa, cum construieşte case frumoase şi moderne pentru oameni bogaţi! Iar eu nu sunt în stare decât să stau aici, pe ţărmul ăsta uitat de lume de la Marea Neagră, privind cum Gigi se îndrăgosteşte de o franţuzoaică, fără să vărs măcar o lacrimă. Seara, acasă, sunt atât de obosită, ca şi cum aş fi înotat cincizeci de kilometri. Capul îmi arde întruna şi simt nevoia să stau cu mama. Îmi fac de lucru lângă ea în bucătărie şi o ajut să cureţe după ce ultimii turişti au mâncat şi s-au retras în camere.

– Vai, domnişoara Artist şi-a amintit că are o casă, nu-i aşa? îmi spune mama, cu tonul ei amar caracteristic.

Numai că, de data asta, eu nu dau atenţie amărăciunii, pentru că am nevoie de prezenţa ei.

– Mama, nu mă simt deloc bine în seara asta, mă doare capul foarte tare, îi spun şi, în sfârşit, toate lacrimile pe care le-am adunat în mine toată ziua, pe plajă şi în apă şi pe barcă, răbufnesc din mine ca o fântână.

Mama mai şterge o dată masa cu laveta umedă şi mă priveşte pe deasupra ochelarilor, aşa cum face de obicei ca să-şi dea seama dacă mint sau spun adevărul. Observ că i-au apărut două riduri noi pe frunte, dar chipul ei bronzat şi plin de broboane de sudoare, de la gătitul de-a lungul zilei în bucătăria asta mică cu temperatură de 40 de grade, este la fel de maiestuos şi de frumos. Mă uit drept în ochii ei printre lacrimi, sperând cu disperare că, măcar de data asta, va fi amabilă şi îmi va spune o vorbă caldă. Înainte ca ea să poată vorbi, mă aud pe mine:

– Mama, pot să dorm cu tine în seara asta, te rog?

Mă mai studiază o vreme cu privirea şi, minunea minunilor, în colţul buzelor răsare ceva ce pare a fi un zâmbet. Şi îmi spune:

– Ţi s-a făcut dor de mama, eh? şi mă ciupeşte de obraz.

Când mama mă ciupeşte de obraz, este un gest de extremă afecţiune. Ştiu că asta înseamnă „Da, poţi dormi cu mine în seara asta". Cumva, în acel moment, asta pare a fi singura soluţie la toate problemele mele.

Mama îi spune tatei să doarmă pe sofaua din cameră, deoarece „Nora vrea să doarmă cu mine în seara asta." Şi pare oarecum mândră de această nouă datorie părintească.

Tata cască ochii cât cepele, ca şi cum nu-i vine a crede ce aude, dar, epuizat fiind de drumurile prin oraş şi de-a lungul ţărmului întocmind rapoarte şi studiind răspândirea dizenteriei, decide să tacă din gură şi se întinde pe sofa. Eu o privesc pe mama cum se pregăteşte de culcare, cum îşi şterge faţa cu un prosop, se descalţă, îşi dă drumul părului din strânsoare, se aşează pe marginea patului şi îşi masează gâtul obosit. Pare extenuată, istovită, nu

numai de gătitul permanent şi trebăluiala pentru turiştii capricioşi, ci de viaţă în general. Mi-ar plăcea ca lucrurile să fi stat altfel între mama şi mine. Mi-aş dori să-i povestesc despre orice şi, mai ales, despre problemele cu Gigi şi Anushka. Dar ştiu că, în secunda în care aş deschide gura, propoziţia „Ţi-am spus eu despre turcul ăla al tău, nu ţi-am spus?" i-ar tâşni din gură ca o săgeată otrăvitoare. Aşa că mă mulţumesc cu ce am primit acum. Mă ghemuiesc lângă ea şi lacrimile mi se opresc, corpul mi se relaxează. A trecut mult timp de când mama mă ţinea lângă ea să dorm la prânz. Nu dormeam niciodată, doar stăteam lângă ea fără să mişc un deget, cu respiraţia regulată, ca în timpul somnului, numai ca să prelungesc cât mai mult acea apropiere dintre noi. Mama îşi trece palma peste obrajii mei, ştergându-mi lacrimile, după care se întoarce şi, în mai puţin de un minut, adoarme. Tata sforăie şi el şi ritmul molcom al valurilor intră pe fereastră. În seara asta, avem un ritm lent, şuşotind şi foşnind şi apoi încremenind într-o secundă de linişte. Se aud încă oameni care se plimbă şi râd.

Chiar când aproape am adormit, mi se pare că îi aud vocea lui Gigi pe stradă. Şi apoi vocea Anushkăi. Râsul ei. Poate visez. Poate mi se pare. Încerc să adorm la loc, dar îi aud din nou: silabele clare şi inconfundabile ale lui Gigi, rostite cu o voce puţin răstită, dar clare şi limpezi, şi ciripiturile franţuzeşti ale Anushkăi, râsetul ei copilăros. Sunetul paşilor grăbiţi pe asfalt. Cu siguranţă, ai lor. Acum m-am trezit de-a binelea şi ştiu că n-am să mai dorm în noaptea asta. Şi niciodată! Nu înţeleg prea bine ce spun. Prind doar frânturi, dar nimic concret, poate doar „dis donc" şi cuvântul „Paris" o dată sau de două ori, poate că ea îi povesteşte despre Paris, şi apoi cuvântul *„capitaine"* rostit de Gigi, poate că el îi povesteşte cum va deveni cândva căpitan de navă, şi apoi din nou râsete şi paşii se îndepărtează şi se aşterne din nou liniştea. Şi ritmul valurilor.

Gigi se plimbă cu Anushka noaptea târziu, pe lângă casa mea. Şi apoi? După direcţia paşilor, păreau să se îndrepte spre hotel. Merg în direcţia falezei şi se plimbă pe malul mării. Vorbesc despre Paris în miezul nopţii, fără mine, şi apoi vor merge la hotel. Şi apoi? Probabil că este destinaţia finală, Hotel Scala, hotelul ei. Aş vrea să mă ridic şi să alerg după ei. Aş vrea să-i strig în miezul nopţii, să mă aştepte şi pe mine, merg şi eu. Vreau să mă plimb şi eu pe faleză. Părinţii mei dorm amândoi şi răsuflarea lor regulată măsoară parcă secundele nopţii. Măsoară vremea care a trecut de când m-au adus pe lume: un copil ciudat şi imperfect, cu peşti desenaţi în minte.

Nu vreau să mă mişc, să n-o trezesc pe mama. Stau încremenită lângă ea. Aproape că nu mai respir. Vocea Anushkăi şi a lui Gigi îmi răsună şi acum în minte, câteodată şoapte viclene, câteodată urlete îngrozitoare. Paris, Paris,

Paris, unde femeile poartă rochii unduitoare, care se lipesc de trup, şi fumează ţigări groase şi împuţite, care se cheamă Gitanes, unde femeile se răzgândesc de zece ori pe zi, doar ca să pară feminine, şi gâfâie şi rostesc cuvinte ca *„oh, mais dis donc"*, ca zgomotul tocurilor ascuţite pe asfaltul parizian: tic, toc, tic, toc, „dis-donc," *„dis-donc."*

Îmi vine în minte ideea pentru următorul tablou cu peşti, care descrie inima unei furtuni. Capul Anushkăi se ridică la suprafaţă ca o geamandură umană uriaşă, plutind de colo-colo printre valurile spumegânde. Voi folosi vopsele negre şi verde închis în acest tablou, valuri agitate şi încolăcite şi faţa pală rozalie a Anushkăi, care se iveşte printre ele. Dar, de fapt, figura Anushkăi este a mea. Eu sunt cea care se îneacă, în vreme ce Gigi şi o fată blondă încearcă să mă salveze. Mă trag în sus de păr şi-mi înfăşoară braţele în jurul gâturilor lor. Eu vreau să mă salveze doar Gigi, nu şi fata blondă. Pe plajă, bătrâna ţigancă Mariţa mă aşteaptă cu porumb fiert. Îmi face cu mâna de pe mal, cu un ştiulete de porumb. Trebuie să ajung la Mariţa, dacă reuşesc să ajung la Mariţa şi la butoiul ei cu porumb, totul va fi în regulă. Gigi şi fata cea blondă se îndepărtează şi mă lasă să mă înec. Capul meu nu este capul Anushkăi, până la urmă.

Trebuie să fiu salvată, trebuie să ajung la Mariţa. În pivniţa casei mele, Gigi şi Anushka fac dragoste pe pianul bunicii. Anushka este aşezată pe pian, iar Gigi o strânge în braţe şi o pătrunde. Apoi se odihnesc pe clapele de fildeş şi mănâncă guvizi. Eu urlu întruna : *„Nu, nu, nu pe pian."* Gigi îmi zâmbeşte şi îmi spune că poate să facă asta cu Anushka, deoarece ea este o femeie adevărată, nu o fetiţă imperfectă ca mine. Îmi spune că mi-am ratat şansa. Aş fi putut să fac şi eu asta cu el, exact la fel, cum a făcut-o Anushka. Ea este o femeie adevărată, repetă el, şi o prinde în braţe şi o ia de la capăt.

S-a luminat de ziuă şi părinţii mei stau pe pat, lângă mine, şi îmi pune comprese reci pe frunte. Tata spune că am temperatură de 41 de grade. Mai spune că aş putea căpăta febră cerebrală, dacă temperatura nu scade. Mă întreabă dacă îl pot auzi şi vedea. Îl văd în ceaţă. Îi spun însă că îl aud bine. Mama mă mângâie pe faţă; nu a mai făcut asta de ani de zile. Aş vrea să am febră de 41 de grade mereu. Tata îmi măsoară din nou temperatura şi declară cu o voce gravă: „Nu coboară!" Îşi scoate siringa din trusă şi îmi face o injecţie. Ce bine că tata e doctor! Te poate trata acasă. Şi poţi să mori acasă.

Mama mă obligă să beau ceai rece de muşeţel. Şi apoi altă cană de ceai. Toată ziua trece cu ceaiuri, siropuri şi injecţii. Trebuie să-mi pictez tabloul cu peştele înainte să-l pierd din memorie. Îl rog pe tata să-mi aducă şevaletul, dar îmi spune că nu mă simt suficient de bine să pictez. Eu cred că am starea ideală ca să pictez. Adorm din nou şi visez că Mariţa mă împodobeş-

te cu bijuterii din scoici şi îmi dă să beau bragă turcească. Dulciurile turceşti sunt cele mai bune. Gigi e turc. Gigi o iubeşte pe Anushka, eu îl iubesc pe Gigi. E un carusel, ca cel care se montează pe chei de Zilele Marinei. Mă duc la moschee şi le rog pe turcoaice să mi-l aducă pe Gigi înapoi, să rupă vraja Anushkăi. Ele îmi spun că nu contează oricum, pentru că eu nu sunt Musulmană şi Gigi nu va fi nicicând al meu. În schimb, îmi oferă baclava. Eu nu vreau baclava, îl vreau pe Gigi. Ele vorbesc turceşte şi se transformă în pisici. Pisici musulmane, negre şi strălucitoare. Am să-i spun lui Gigi că moscheea e plină de pisici negre.

Mă trezesc şi pe pat, lângă mine, se află acum Tudoriţa. Curând, toţi vecinii vor fi aici. Ea are grijă şi de bebeluş. Mă mângâie pe frunte şi pe obraji şi miroase a lapte. Îmi vorbeşte încet şi dulce şi mă întreabă ce-i cu mine:

– Hai, mica mea Nora, draga mea, trezeşte-te, spune-i ceva mătuşii Tudoriţa !

Prezenţa ei mă linişteşte. Îmi place să-i văd sânul dezgolit şi gura copilaşului sugând la el. Tudoriţa are sâni şi braţe simetrice. Toată lumea, în afară de mine, are sâni şi braţe simetrice. Tata spune că şi sânii mei se vor egala, când voi alăpta şi eu. Să zicem, se vor egala sânii. Dar cum rămâne cu braţele? Braţele când se vor egala? Sau mersul meu caraghios, cu corpul lăsat într-o parte, ca şi cum braţul mai lung e prea greu pentru mine şi abia îl târăsc în urmă?

– Cum rămâne? l-am întrebat pe tata.

El nu mi-a răspuns.

– Cum rămâne cu asta, tati, cum rămâne cu braţele mele? Când se vor egala?

– Gândeşte-te la unchiul Doru, el nu are braţ deloc, interveni mama. Tu eşti norocoasă.

– Da, eşti norocoasă, repetă şi tata.

Sunt o fată norocoasă, presupun.

Febra îmi scade până seara şi parcă şi gândurile mi se limpezesc, deşi mă simt încă foarte slăbită. Pe la vremea cinei, aud vocea lui Gigi la intrare. O întreabă pe mama dacă mă simt bine şi dacă mă poate vedea. Vocea lui Gigi este ca mierea rece. Dintr-odată, nu mă mai simt aşa de slăbită şi vreau să cobor din pat, dar ameţesc tare şi cad la loc. Tata mă împinge înapoi în aşternuturi. Gigi apare în uşa camerei. Ochii lui căprui şi rotunzi sunt plini de mirare.

– Bună seara, domnule Teodoru, salută el politicos.

Mama vine din urmă şi îl invită să ia loc pe sofa. De ce oare acum, că febra asta cumplită m-a ţintuit în pat, toţi sunt atât de amabili cu Gigi?

– Cred că am făcut insolaţie ieri, pe plajă, am stat mult în soare şi apoi am mâncat peşte pe barcă… mi-a făcut rău, spun eu, încercând să par cât de indiferentă şi calmă pot.

– Nu pot să cred că ai făcut insolaţie! spune Gigi. Trebuia să fiu mai atent, a fost o idee proastă să mergem pe barcă şi stăm atât timp în soarele ăla puternic.

– Ce-a fost, a fost, spune tata, în timp ce îşi închide trusa medicală. Aţi avut o vară destul de aventuroasă, nu-i aşa ? continuă el şi îi face lui Gigi cu ochiul.

Se referă, desigur, la salvarea Anushkăi de la înec. Mama ne priveşte cu atenţie, redevenind aspră şi ţâfnoasă. Tata îşi dă seama că a făcut o gafă şi încearcă s-o repare.

– Mă refer la furtunile din vara asta, la Zilele Marinei şi la turiştii din oraş, iar acum asta …

– Mama, pot să mai beau nişte ceai? o rog eu deodată, încercând să-i distrag atenţia, deşi simt că explodez dacă mai beau o gură de ceai.

– Sigur, îţi aduc imediat, spune ea şi pleacă, ştergându-şi mâinile de şorţul de bucătărie.

Ştiu că Gigi ar vrea să-mi vorbească, dar este intimidat de prezenţa tatei. Tata îşi dă seama. Îşi strânge instrumentele şi trusa şi iese din cameră, spunând:

– Trebuie să plec la serviciu. Să fiţi cuminţi şi fără exerciţii de înot astăzi, Madame la Princesse.

Câteodată, tata mă tachinează spunându-mi Madame la Princesse, dar acum cuvintele în franceză mi se par insuportabile, pentru că-mi amintesc de Anushka.

– Am vrut să trec şi aseară pe la tine, să te chem afară. Am trecut pe lângă casă, chiar, dar era întuneric. Mă duceam în port să-i duc tatei mâncare şi m-am întâlnit pe drum cu Anushka. Am vorbit despre tine, îmi povesteşte el vesel.

Dacă ar şti numai cât de aproape am fost de moarte din cauza acelei plimbări a lui cu Anushka, chiar pe lângă casa mea … Dar nu va şti niciodată, n-am să-i povestesc despre aceste sentimente viclene care îmi chinuiesc inima. Ochii lui Gigi strălucesc într-un fel nou, un zâmbet încrezător, o urmă de ticăloşie. Nu cred că a vrut să mă cheme afară, nu cred nici că a vorbit cu Anushka despre mine. Din contră, ceea ce-mi închipui eu mă sfâşie în bucăţi.

Ştiu ce am de făcut. Am avut această idee salvatoare dimineaţă, când mă trezeam din delir.

– Da, m-am culcat devreme aseară, îi răspund oarecum indiferentă. De pe la şapte am început să mă simt rău, după care starea mi s-a agravat.

Mama intră în cameră cu o altă cană de ceai de muşeţel rece, despre care ea crede că e remediu pentru orice, datorită proprietăţilor calmante. Îl priveşte pe Gigi de sus până jos şi îl treabă fără menajamente, de parcă ar vorbi cu un delincvent.

– Cu ce te ocupi azi, hm?

Gigi nu este afectat de tonul aspru, pentru că o cunoaşte pe mama şi o scuză mereu prin faptul că „a avut o viaţă grea". Îi răspunde politicos:

– Voi petrece un timp cu tata pe barcă, doamnă Teodoru, îl ajut să cureţe cabina şi alte obiecte de pe vas...

– Păi mergi sănătos, atunci, spune mama deodată. Nora are nevoie de odihnă, pentru că a avut febră toată noaptea şi toată ziua.

Aseară aş fi murit de fericire s-o văd pe mama atât de protectoare cu mine, numai că acum mă enervează iar, cum face de nouă ori din zece, în fiecare zi a vieţii mele.

Gigi se ridică şi îşi ia politicos la revedere de la mama şi de la mine, îmi face cu ochiul când ea nu se uită şi iese încet din cameră. Mirosul său de peşti şi de alge pluteşte în cameră o vreme. Am dormit bine în acea seară, fără vise.

Dimineaţă, sunt calmă. Febra mi-a anihilat complet nebunia. Febra te curăţă de toate toxinele, o auzeam mereu pe Tudoriţa. Ea ştie, pentru că este asistentă medicală şi are de-a face cu pacienţi febrili tot timpul. Ştiu că mama e din nou în bucătărie, încercând să recupereze ziua pierdută la gătit, din cauza bolii mele. Mă ridic încet, după ce pleacă. Îmi trag pe mine cămaşa albă de pânză topită şi blugii, pentru că mă simt băieţoasă şi puternică atunci când mă îmbrac aşa. Ies în vârful degetelor din cameră şi apoi din casă. Aerul sărat de dimineaţă mă trezeşte la realitate. Curând va veni toamna, mă gândesc, în vreme ce culeg un strugure din via noastră şi îl gust.

Merg cu determinare spre hotelul Anushkăi, de la capătul falezei. Petuniile de-a lungul străzii poartă încă picăturile brumei de dimineaţă. Aroma lor mă energizează. La fel ca şi marea în dimineaţa asta, care îşi întinde valurile verzui-violet, uleioase şi leneşe.

Ajung la marchiza hotelului, aceeaşi marchiză sub care Gigi şi cu mine ne-am adăpostit în acea seară de furtună şi de sub care am văzut femeia blondă aruncată de colo-colo de valurile sălbatice. Înaintez cu paşi foarte siguri. Nu putem intra pur şi simplu într-un hotel dacă nu suntem cazaţi acolo şi nu avem voie să mergem în camerele străinilor, dar recepţionerul mă recunoaşte ca fiind fiica doctorului Sandu şi mă lasă să intru. Toţi sunt speriaţi

de tata, deoarece el le acordă gradele pentru respectarea standardelor de igienă. Ajung la camera ei şi aştept o clipă înainte să bat în uşă, pentru a-mi revizui discursul stabilit cu o zi în urmă, când tocmai ieşisem din starea de delir.

De dincolo de uşă, aud un plânset moale. Anushka plânge cu sughiţuri slabe, monotone. Bat de trei ori. Se face linişte, probabil momentul necesar să se adune puţin. Apoi mă întreabă cu un glas vesel:

– *Qui est là?*[3]

Îmi adun tot curajul, îmi proptesc mâinile în şolduri şi răspund cu o voce la fel de veselă:

– *C'est moi, Nora Teodoru.*

De parcă Anushka cunoscuse mai multe fete cu numele „Nora„ vara asta, în Mangalia. Aud târşâitul papucilor, pe ea suflându-şi nasul, după care deschide uşa. Are ochii roşii de plâns. Chipul ei pare şi mai copilăros. Poartă blugi şi un tricou alb cu dungi roşii. Nu ştiu cum, dar tot ce îmbrăca îi stătea bine şi arăta sexi pe ea. În vreme ce eu... Dar mă străduiesc să-mi păstrez încrederea.

Mă sărută pe ambii obraji, cum face de fiecare dată, şi îmi spune „*Tu es très belle aujourd'hui Nora*"[4]. Niciodată nu-mi dau seama dacă vorbele ei frumoase sunt sincere sau mi le spune din milă, din cauza imperfecţiunilor mele. I-am surprins privirea asupra sânilor şi braţelor mele în acea zi la plajă, când ne-am dezbrăcat, şi s-a ferit atunci imediat când am surprins-o.

Nu îi răspund la compliment decât cu un zâmbet şi apoi o trag pe balcon, fiindcă ştiu că toate camerele străinilor au microfoane. Este surprinsă, dar mă urmează supusă. Acolo, printre şoapte, îi spun într-un amestec de franceză, engleză, română şi semne cu mâna că îmi dau seama de tristeţea ei, din cauza morţii prietenului său. Că Gigi şi cu mine i-am salvat viaţa şi, deşi îşi dorea să moară, viaţa nu e chiar atât de amară. Că merge la Sorbona şi are o mulţime de rochii franţuzeşti şi mulţi prieteni francezi şi polonezi care ţin la ea. Că tot liceul meu amărât de provincie are pereţii tapetaţi cu tablourile lui Ceauşescu şi nu pot să învăţ despre artă aşa cum ar trebui, ca să devin un artist adevărat. Şi că Gigi înseamnă foarte mult pentru mine, asta e! Aşa că ar face bine să dispară odată din vieţile noastre. În timp ce vorbesc cu ea, îmi dau seama de-o ironie: tocmai episodul cu înecul ei, blestemata de respiraţie gură la gură, flirturile lui Gigi şi atenţia acordată Anushkăi m-au ajutat să recunosc, pentru prima dată, sentimente pe care nu ştiam că le am.

[3] - Cine este?

[4] - Eşti foarte frumoasă azi, Nora (fr.-N.T.)

Mă exprim în cuvinte clare şi puternice, care îmi încing sângele şi îmi fac inima s-o ia la goană. Sunt uluită.

– Gigi este doar un băiat şi, ca orice băiat, este teribil de impresionat de o femeie frumoasă, îi spun Anushkăi.

Aşa că ar trebui să plece azi, imediat! Acum! Ea se uită la mine şi îmi atinge părul cârlionţat. Îmi spune că părul meu e foarte frumos. Ce legătură are părul cu tot ce am spus eu? Trage de timp ca să mă rănească în continuare.

Spre surprinderea mea, Anushka spune:

– *Ah bon, très bien, je pars cet-après-midi.*[5]

Pur şi simplu.

– E în tren spre Bucureşti după-amiază şi apoi un zbor spre Paris la noapte, continuă ea.

Mă mir că ştie atât de bine orarul trenurilor şi al avioanelor. Apoi aflu că în fiecare zi a încercat să plece, dar a rămas din inerţie încă o zi şi încă o zi, sperând că se va simţi mai bine şi mai puţin tristă. *Da, normal, gândindu-se cum să-l seducă pe Gigi*, credeam eu. Îmi mulţumeşte că o determin să plece.

– *Non… vraiment, merci*, îmi spune şi mă îmbrăţişează.

Apoi îmi spune că sunt puternică şi ştiu bine ce vreau şi că ar vrea să fie şi ea ca mine. E prima oară când cineva spune că ar vrea să fie ca mine, ceea ce este hilar, pentru că în cea mai mare parte a timpului eu vreau să fiu ca mulţi alţi oameni, numai ca mine nu.

Cred că nu am înţeles eu bine, dar ea repetă:

– *Vraiment, je voudrais être comme toi, Nora!*[6]

Poate că Anushka nu e chiar o vrăjitoare, ci doar teribil de confuză. Are o atitudine patetică, ce stârneşte mila, dar te şi enervează, în acelaşi timp. Se apucă imediat de împachetat bagajele. În timpul ăsta, fredonează un cântec franţuzesc. Of, Doamne, uite ce sofisticat devii când nu trăieşti sub un lider cretin ca al nostru! Înveţi că poţi face absolut orice în absolut orice moment al zilei. Poţi chiar să răsuceşti globul pământesc şi să pleci acolo unde ţi se aşează degetul sau să alegi un loc exotic unde să te sinucizi.

Din grămada de haine pe care le înghesuie în valiză, care, apropo, conţine mai multe obiecte de îmbrăcăminte decât au la un loc în dulap toate femeile din familia mea, se desprinde o eşarfă gălbui-portocalie, care cade pe jos. Are culoarea specifică florilor lui Van Gogh. Trebuie să fie din mătase, pentru că sclipeşte şi reflectă lumina ca o suprafaţă lucioasă. Nu am văzut niciodată ceva atât de frumos. Îmi concentrez toată atenţia asupra

[5] Ah, sigur, plec chiar după-amiază.

[6] Zău, tare aş vrea să fiu ca tine, Nora.(fr.-N.T.)

eşarfei şi mă gândesc că, poate, dacă nu spun nimic, mai ales că era aproape sub pat, ea nu va observa şi va uita de ea. Voi reveni mai târziu şi îi voi spune recepţionerului că mi-am uitat eşarfa în camera domnişoarei Pomorowska, să mă lase să urc să o recuperez. Dar mi se face ruşine de gândurile mele, aşa că mă aplec, o ridic şi i-o înmânez.

– Uite, ţi-a scăpat asta… este o eşarfă tare frumoasă.

Anushka o ia şi o aruncă indiferentă în valiză. Nimic nu pare special când ai atât de multe!

După o secundă, Anushka ia din nou eşarfa şi mi-o oferă:

– Poţi s-o iei tu!

Mă înroşesc teribil, ca şi cum mi-a citit gândurile de acum două minute, şi îi spun:

– *Oh non, non merci, merci beaucoup!*

Îmi înfăşoară eşarfa lejer în jurul capului, cu o singură mişcare a braţului. Totul pare atât de uşor pentru ea.

– *Tu es très belle!*[7] îmi spune.

Mie îmi place la nebunie senzaţia pe care mi-o dă eşarfa portocalie de mătase în jurul gâtului, al feţei, iar textura diafană mă face să mă simt uşoară ca o pană. Îmi doresc eşarfa atât de tare! Nu spun nimic. Îmi ating încet capul înfăşurat în această podoabă şi zâmbesc în semn de mulţumire. Apoi mă ridic de pe pat şi o sărut şi eu pe ambii obraji, aşa cum face ea cu Gigi şi cu mine. Îmi prinde mâna între palmele ei, mă priveşte direct în ochi şi îmi spune că, dacă voi dori vreodată, oricând, să vin la Paris, pentru că ştie cât de tare îmi doresc să devin un artist adevărat, să o sun pe ea şi mă va ajuta. Întotdeauna ne va fi recunoscătoare lui Gigi şi mie pentru că i-am salvat viaţa. Încercarea de a se sinucide în Marea Neagră s-a dovedit a fi cel mai bun lucru din viaţa ei, îmi spune, după care chicoteşte ca de obicei şi îşi lasă capul pe spate. Se întoarce spre geanta aruncată pe pat, scoate agenda şi rupe o coală din interior. Scrie numele ei complet, adresa şi numărul de telefon. Chiar şi adresa arată ca un vers de poezie: 27, Rue Lecourbe, apartament 10, Paris. Împătureşte hârtia, îmi deschide mâna şi o aşază cu atenţie, după care îmi închide la loc pumnul peste ea. Mă simt de parcă iau parte la un ritual secret. Palma mea a devenit, deodată, o floare care se deschide în zori şi se închide la loc seara, la apusul soarelui. Ţin în continuare pumnul strâns, ca nimeni vreodată să nu-mi ia comoara din el.

Când îmi revin din vraja momentului, îi mulţumesc, dar mă şi amuz pe seama „deciziei" mele de a pleca la Paris, ca şi cum această opţiune ar putea fi vreodată reală, ca şi cum cineva care trăieşte în ţara asta ar putea decide,

[7] Eşti foarte frumoasă. (fr.-N.T.)

pur şi simplu, să studieze la Paris şi, drept urmare, să ia trenul spre Bucureşti, să sară în avionul de Paris şi apoi să studieze arta cu pictorii francezi. Dar ţin în continuare pumnul strâns deasupra hârtiei cu adresa şi telefonul Anushkăi, cine ştie …

Apoi Anushka îmi spune :

– *Au revoir, bonne chance… Dis au revoir à Gigi de ma part!*[8]

Simt din nou durerea ascuţită în inimă la auzul numelui său rostit de ea. Dar îi privesc chipul şi am senzaţia că o înţeleg ceva mai bine acum. Poate chiar am fi putut deveni prietene. Prea târziu, în câteva ore nu va mai fi aici!

Mă pregătesc să plec din camera ei, aproape că a terminat împachetatul haotic al hainelor. Şi vreau să fiu sigură că se urcă în trenul de Bucureşti. Stăm în mijlocul camerei, uitându-ne una la alta. Observ că are lacrimi în ochi şi, din nu ştiu ce motiv bizar, simt că şi mie îmi vine să plâng. Anushka mă îmbrăţişează prima. Mă strânge în braţe câteva secunde şi repetă invitaţia de a veni la Paris. Şopteşte „merci" încă o dată. Eu nu mai spun nimic şi ies în grabă din cameră, să scap de lacrimi şi de gustul amar al despărţirii.

Când ajung în stradă, o văd la fereastra hotelului privindu-mă, făcând cu mâna. O iau la goană spre casă şi simt mătasea uşoară a eşarfei în jurul chipului, mângâindu-mă ca o pană. Cred că m-am îndrăgostit de Gigi.

Când ajung, mă duc direct la cămară şi-mi scot şevaletul. De data asta, nu vreau să merg la plajă ca să pictez, ci rămân în curtea casei, în singurul loc din care, dacă privesc cu atenţie printre ramurile viţei de vie şi printre muşcate, printre tufişuri şi printre copaci, se întrevede o fâşâie albastră şi sclipitoare a Mării. Mama e din nou copleşită de gătit şi nu mă va deranja deloc. Mă aşez pe un scăunel de lemn pe care-l aduc din casă şi-mi aliniez cu grijă în faţă toate tuburile de tempera. Acum plec dintr-un punct diferit faţă de primul tablou. Încep cu galben, părul galben al Anushkăi. Aş vrea să captez toată furia şi durerea pe care le-am simţit în ultimele zile, chinul de-a-i auzi în noapte, ca pe doi iubiţi care se îndreptau spre hotelul ei, şi eu nici măcar nu existam în lumea lor.

De când mi-a spus Mariţa povestea Esmei, prinţesa din Turcia, în după-amiezile fierbinţi de vară, mă gândeam adesea că ea trăieşte prin mine şi de-asta am căpătat o adevărată obsesie pentru pictat. Mariţa spunea că „Esma avea harul de a crea imagini minunate pe pânză, forme şi culori magice". A venit prin părţile noastre de lume călare pe un armăsar negru la ivirea zorilor, purtând un coif de soldat. Ducea cu ea un tablou al acestor locuri, pe care le văzuse doar în vis până atunci, şi care au inspirat-o să pornească în călătorie. Felul în care Mariţa descrie talentul Esmei de a picta şi de a-şi

[8] La revedere şi noroc! Spune-i şi lui Gigi la revedere din partea mea. (fr.-N.T.)

transpune visele în imagini reale a stârnit un val de dorinţe în inima mea: să creez lumea, lumea mea pe pânza cu forme şi culori. Mereu am avut o nelinişte în mâini. Desenam pe orice găseam la îndemână, spre disperarea părinţilor şi a profesorilor mei. Nu rezistam în faţa unei suprafeţe goale să nu o umplu imediat cu imaginile care se jucau în mintea mea.

În după-amiaza asta, plină de momente esenţiale pentru viaţa mea, voiam să desenez chipul Anushkăi înfricoşător şi bizar, aşa cum l-am văzut în vis. Dar din pensulă iese cu totul altceva: figura ei aşa cum era în după-amiaza asta la hotel, când mi-a dăruit eşarfa de mătase: fină, dulce, cu ochii uşor înroşiţi de la plâns. Iese dintre valurile de un verde întunecat ca o zeiţă a binelui, nicidecum ca cea malefică pe care mi-am imaginat-o. Cred că desenele mele au gândire proprie, fiindcă mereu ies altfel de cum mi-am propus. Aştern unul după altul straturi de tempera galbenă, pentru ca desenul să fie cât mai strălucitor posibil. Devine luminos şi translucid, ca un râu auriu. Dansez pe toată planşa, cu tuşe rapide şi sigure. În vreme ce pictez, vorbesc în şoaptă cu Esma. Sunt trează, dar visez în acelaşi timp, mâna dreaptă alunecă pe pagină încet, mâna stângă, cea mai mare, împrăştie vopseaua cu mişcări repezi. Chipul Anushkăi apare clar şi strălucitor, cu ochii larg deschişi din mijlocul furtunii, ca un soare în mijlocul valurilor furioase. Desenul ia amploare pe pagină ca o creatură vie.

Anushka se află în trenul spre Bucureşti acum, iar eu sunt liniştită şi calmă, în vreme ce ating eşarfa delicată de la gâtul meu. Anushka se apropie de capitală şi eu tocmai am terminat desenul despre ea.

5.
Sosirea fratelui meu

Spre finalul verii, mama ne anunţă în timpul cinei:

– Fratele tău va locui cu noi.

Mă holbez la ea şi mă înec cu bucata de pâine pe care o aveam în gură. Ultima oară când îmi văzusem fratele a fost la vârsta de zece ani, când a venit cu mătuşa Raluca să petreacă o parte a vacanţei de vară pe litoral. Raluca a făcut tratamente cu nămol în fiecare zi, iar Valentin a petrecut câteva ore zilnic cântând la pian în pivniţă şi apoi mergând la plajă cu mama şi cu mine. Era una din rarele ocazii în care mama a mers la plajă şi a îndurat arşiţa soarelui şi a nisipului, de care nu-i păsa prea mult în general. I-a făcut toate poftele lui Valentin care, de altfel, nici n-au fost puţine. Dacă voia să mănânce halva turcească, mama alerga imediat în cartierul turcesc să-i găsească cel mai bun şi cel mai proaspăt sortiment. Într-o zi a întrebat dacă avem leagăn în curte şi, chiar în acea zi, mama a chemat un dulgher pe care-l cunoştea în oraş şi l-a implorat să instaleze un leagăn vechi de lemn, pe care-l găsise într-un maldăr de vechituri în pivniţă. Stătea nemişcată lângă Valentin când repeta la pian, complet pierdută în adoraţie. Îl mângâia pe păr şi îl strângea la piept de fiecare dată când avea ocazia. Eu îi priveam fascinată şi geloasă în acelaşi timp pe afecţiunea nedisimulată a mamei faţă de fratele meu. Mai ales că beneficiam şi eu de pe urma vizitei lui, pentru că mama îşi înmuiase firea aspră şi, pentru că Valentin voia mereu să se joace cu mine, participam şi eu la toate ieşirile programate de mama.

Când Valentin a vrut să meargă cu barca, mama a lăsat turiştii în grija Tudoriţei şi ne-a dus pe amândoi de dimineaţă în port, pentru croaziera de trei ore pe mare. În acea zi, mama ne-a îmbrăcat ca pe gemeni, amândoi în haine de marinar: cămăşi bleumarin cu alb, pantaloni bleumarin pentru Valentin şi o fustă la fel pentru mine şi berete alb cu albastru pentru amândoi. Mama, de obicei morocănoasă şi reticentă să-şi discute viaţa personală cu

oricine, acum se fălea pur şi simplu cu băiatul ei în faţa oricui se oprea pe stradă să ne salute. Când cineva îi spunea „Bună dimineaţa, doamnă Teodoru, ce mai faceţi?", mama răspundea imediat: „Oh, merg cu copiii într-o croazieră cu barca. El este fiul meu, Valentin, care locuieşte la Bucureşti cu sora mea o vreme... pentru lecţiile de pian, este un adevărat copil-minune al muzicii."

Valentin se înroşea de fiecare dată şi îşi lăsa ochii în pământ sau pe pantofii alb cu albastru şi refuza să răspundă la orice întrebare.

– Este timid, aşa sunt muzicienii, spunea mama ca să-l scuze.

Îmi amintesc o dimineaţă când, după al treilea episod în care Valentin s-a prefăcut din nou timid pe drumul spre port, eu l-am ciupit pe ascuns de braţ, cât de tare am putut. Nu a scos un cuvânt, doar a ridicat ochii spre mine cu o privire rugătoare. Nu era numai timid, ci foarte palid şi cu expresie bolnavă, iar după o zi pe plajă chipul i s-a înroşit complet. Avea părul închis la culoare şi rar, cam ca al tatei, numai că mătuşa Raluca insista să i-l lase să crească mai lung decât era normal pentru băieţi. Obişnuiam să-l tachinez, să-i spun că arată ca o fată. Voia o rochie împrumut? îl întrebam.

Pe barcă, stăteam pe puntea superioară, chiar lângă margine, ca să vedem cât mai bine marea. Valentin era aşezat între mama şi mine. Mama şi-a pus braţele în jurul nostru când a plecat barca.

– Aşa-i că e o excursie grozavă, copii? întreba zâmbind.

Şi chipul ei radia fericire şi tristeţe laolaltă. Vasul a pornit, lunecând din port spre linia orizontului. Era o zi de vară perfectă, fără nici un nor pe cer, iar marea era blândă şi strălucitoare ca o oglindă de argint, cu pescăruşi albi care se roteau de zor în jurul nostru şi strigau hotărâţi.

L-am luat pe Valentin de mână. Era fragil şi umed. M-a strâns şi el şi îmi amintesc valul de afecţiune pe care l-am simţit pentru el, pentru silueta lui mică şi plăpândă, pentru figura înroşită de soare, pentru picioarele subţiri, cu genunchi osoşi. Mama ne privea pe amândoi cu lacrimi în ochi. În difuzoarele mari a început să răsune un cântec pop despre o inimă nebună, cântat de Corina Chiriac, o cântăreaţă foarte îndrăgită la noi, şi barca s-a depărtat încet de fâşia de plajă acoperită de umbreluţe colorate şi corturi. Mi se părea un moment perfect, deşi copleşit de tristeţe şi bucurie totodată. Ceva nu era în ordine şi anume acest aranjament ciudat al nostru, în care fratele meu locuia în altă parte şi separarea era iminentă, la finalul vacanţei.

Eu nu înţelegeam deloc de ce erau aşa de importante lecţiile de pian şi de ce fratele meu trebuia să locuiască singur cu mătuşa cea serioasă şi tristă, când toată familia lui era aici, pe malul mării. Deşi se spunea că e un geniu, un copil-minune, mie mi se părea că arată tare trist şi bolnăvicios. Dar,

măcar pe durata croazierei, a fost fericit. M-a ţinut de mână până la întoarcerea în port şi mama a exclamat mulţumită :

– A fost tare drăguţ, nu-i aşa? Mai mergem şi altădată!

Nu a mai fost o altă dată. Când am coborât de pe vas, mătuşa Raluca ne aştepta dând agitată din mâini, de parcă n-o puteam vedea chiar în faţa noastră. Se întorsese de la tratamentele cu nămol şi mirosea ciudat. Raluca a întins mâna spre Valentin, dar el a preferat-o pe mama. Raluca a zâmbit fals părând indiferentă, după care ne-a întrebat cum a fost excursia.

Mama ne spune acum că Raluca e tare bolnavă, că e pe moarte şi nu mai poate sta cu Valentin. Aşa că va veni să locuiască cu noi, „unde îi e locul." Doru, care locuieşte o parte a timpului în Bucureşti, va avea grijă de Raluca o vreme, după care mama va locui cu ea, până la final. Mama îmi spusese despre tragedia Ralucăi după acea ultimă vară petrecută cu Valentin. Primise un telefon într-o seară, prin care sora ei o anunţa urlând şi în hohote că fiul ei, Gabriel, căzuse de la balcon şi murise. De la balconul din dormitor, adăugase atunci, de parcă mai conta de la care balcon. Dar a repetat, balconul din dormitor.

Tata s-a ridicat imediat şi a plecat la Bucureşti. Mama a rămas cu mine şi cu fratele meu. Îi era teamă să ne lase singuri, chiar şi pentru câteva ore. Aveam doar trei ani atunci, Valentin şi cu mine. Ne-a ţinut în braţe toată noaptea şi ne-a luat cu ea în pat luni întregi după tragedie. Tot ne visa pe amândoi căzând printr-un tunel nesfârşit. Îi alunecasem din mâini, pur şi simplu.

După moartea lui Gabriel, tata a adus-o pe Raluca să locuiască o vreme cu noi la Mangalia, pentru că tot încerca să se sinucidă. Primul lucru pe care l-a făcut când a ajuns a fost să meargă la bucătărie şi să-şi taie venele cu un cuţit de peşte. Tata i-a cusut rana şi a bandajat-o. I-a administrat apoi tranchilizante intravenos, care au ajutat-o să doarmă mult timp.

Apoi, atenţia ei a fost atrasă de Valentin. Se uita la el tot timpul, cum se plimba prin cameră şi cădea de-a buşilea, cum îşi sugea degetul mare sau mă trăgea de păr, cum se agăţa mereu de fusta mamei. Raluca nu-şi mai lua ochii de la el, nu-i scăpa nici un gest. Stătea pe sofaua din camera de zi ore întregi şi nu făcea altceva decât să se uite la Valentin. El era un băieţel curios şi, încet, s-a apropiat de ea şi a început s-o tragă de părul lung şi deşirat. Bolborosea ceva pe limba lui şi, odată, a muşcat-o de deget. Ea zâmbea. L-a ridicat şi l-a aşezat pe genunchi. El a stat liniştit în braţele ei, ca şi cum încerca să-i aline durerea.

Într-o zi, mama a ridicat-o cu forţa de pe canapea şi a împins-o afară, să meargă la plajă. Cele două surori s-au plimbat ore întregi pe malul mării, în

bătaia puternică a vântului, urlând una la alta. Şi-au vărsat tot veninul acumulat de-a lungul anilor, din copilărie, toate învinuirile pentru alegerile făcute în viaţă şi pentru nenorocirile întâmplate. Cum Raluca a avut parte de lecţii la pian, deşi mama era cea pasionată cu adevărat de muzică. Raluca devenise botanist, ulterior. Amândouă se simţeau nedreptăţite de viaţă. Se pare că amândouă îşi urâseră tatăl, deşi nu recunoscuseră niciodată. Bunicul şi mania lui pentru pământ! Când a fost ucis de comunişti, a devenit erou, martir. Şi bunica? Nu-i de mirare că l-a înşelat. Cânta la pian şi dădea concerte, pentru care era admirată şi îndrăgită de o lume întreagă. Cânta pentru înalta societate chiar şi în timpul Războiului, în rochia ei de seară de tafta neagră, cu şiragul lung de perle. Ce ar fi avut ea în comun cu un ţăran, devenit proprietar de pământuri?

Şi apoi le-a părut iarăşi rău de tatăl lor. Era un ţăran, devenit proprietar de pământuri, care strângea din dinţi şi muncea până la epuizare pentru a-i oferi mamei lor o viaţă luxoasă, până în ziua când a fost luat de acasă. Ca să îl tortureze şi să-l omoare. Dacă n-ar fi fost Războiul, fasciştii, care au profitat de toate metehnele acestui popor, ruşii, care au năvălit peste noi şi au distrus tot, comuniştii, care au venit şi n-au mai plecat, poate că lucrurile ar fi stat altfel, ar fi avut şansa la o viaţă mai bună. S-au aşezat pe nisip plângând, oftând şi trăgându-se de păr. Raluca a întrebat-o pe mama dacă îl poate lua pe Valentin la Bucureşti din când în când, ca s-o ajute la creşterea lui şi să-l educe în viaţa culturală din Bucureşti, fiindcă părea un copil special. Mama i-a spus că băiatului îi e bine unde e, să crească pe malul mării, şi nu voia să-l separe de sora lui geamănă. Numai că paloarea morbidă a Ralucăi a îndemnat-o să accepte, poate doar câteodată, pentru o săptămână sau două.

Prima oară l-a cerut pentru două săptămâni la Bucureşti, în care urma să-l plimbe prin oraş, la un concert sau două şi, poate, la Circ. Mama se gândea că lui Valentin îi va prinde bine călătoria şi a acceptat ideea, pregătind bagajul pentru două săptămâni. L-a dus la gară şi, când l-a văzut făcându-i cu mâna de la fereastră, ridicat de Raluca, a avut presentimentul că-l pierde. Mama mi-a povestit despre asta imediat după plecarea lui Valentin la Bucureşti, după croaziera noastră specială pe mare. Avea lacrimi în ochi pe tot parcursul istorisirii, care n-au alunecat niciodată, au rămas pe loc, sclipind aparte pe chipul ei. A fost una din rarele dăţi când mi-a părut rău pentru mama. Sentimentul nu a durat mult, pentru că, imediat ce a terminat de povestit şi regretând parcă blândeţea şi căldura faţă de mine, a izbucnit în reproşuri faţă de situaţia mea şcolară şi despre faptul că trebuie să încetez odată cu mâzgălitul pe feţe de masă şi pereţi. Şi de ce nu semănam şi eu cu

fratele meu? Îmi amintesc că am urât-o în acel moment şi l-am urât şi pe Valentin, totodată. După ce că acaparase tot spaţiul în pântecul mamei şi m-a împins întruna, de am căpătat acest corp diform, acum eram certată pentru că nu eram exact ca el. Mă făcea să mă simt vinovată că respir în casa acea blestemată de la numărul 9, plină de mobilier lăcuit, absolut ridicol.

– Nu te bucuri? mă întreabă mama după ce îmi comunică vestea revenirii iminente a lui Valentin acasă şi despre noul aranjament locativ.

Nu prea îmi vine să strig de bucurie, ci mai degrabă sunt confuză şi furioasă. Îmi pare rău că Raluca moare, deşi e încă tânără, dar o cunosc destul de puţin şi nici nu sufăr foarte tare. Când fratele meu a plecat acum cinci ani, după ultima vacanţă petrecută la malul mării, am ferecat bine acea parte a inimii mele. Am plâns la gară până mi s-au umflat ochii şi mama a fost nevoită să mă târască de pe peron după plecarea trenului, fiindcă nu voiam să mă clintesc de acolo. Mi-a spus că Valentin se va întoarce vara următoare dar, din diverse motive, el nu a mai revenit deloc. De obicei, mama obişnuia să meargă la Bucureşti primăvara pentru a-şi vedea fiul şi căra o valiză întreagă plină numai cu mâncare pentru el. Se întorcea cu noutăţi despre el şi vorbea numai despre lecţiile de pian şi cum era primul din clasă la învăţătură. Mă privea cu atenţie, ca să fie sigură că am remarcat diferenţa: eu nu eram *prima* din clasă la învăţătură.

Între examene la şcoala de muzică sau pregătiri pentru recitaluri, Valentin părea mereu foarte ocupat şi mătuşa Raluca nu găsea răgazul necesar de a mai călători la Mangalia. La un moment dat, am încetat să mă mai gândesc la el. Am ferecat cutia cu amintiri despre fratele meu geamăn şi, câteodată, când un copil nou venea la şcoala noastră, nu mai spuneam deloc că am un frate. Ce era să spun? „Am un frate, dar e prea inteligent ca să locuiască cu noi în Mangalia, aşa că l-am trimis la Bucureşti cu mătuşa noastră şi se îneacă în lecţii de pian de dimineaţă până seara."

Acum, Valentin se întoarce acasă şi mama mi-a cerut să îi cedez camera, deoarece „el are nevoie de linişte, pentru a se concentra la muzică".

– Dar şi eu am nevoie de linişte, pentru pictură! îi răspund.

Ea mă întreabă ironic:

– Care pictură?

Mă înfurie atât de tare, încât răstorn bolul de supă de faţa de masă proaspăt călcată şi mă ridic. Faţa de masă capătă o nuanţă greţoasă de verde. Tata se ridică şi el şi mă roagă să mă liniştesc. Asta mă înfurie şi mai rău. Am senzaţia amară că nu fac parte din familia asta, că părinţii m-au minţit, au optat greşit când l-au lăsat pe Valentin să plece şi m-au păstrat pe mine, au

acceptat o situaţie regretabilă, niciodată nu le-a păsat de talentul meu la desen, fiind extaziaţi de geniul muzical al fratelui meu.

Nu îi mai ascult. Arată ca personajele dintr-un film mut, la care mă uit uneori sâmbăta, pe canalele străine la televizor: Stan şi Bran sau Charley Chaplin, care îşi mişcă doar buzele şi se fâţâie de colo-colo, fără să aud nimic. Apare doar un anunţ câteodată pe ecran: „Cred că am dat de necaz!" sau „Îl vezi pe tipul de acolo? Ne urmăreşte." Sau „Aleargă!". Doar un singur cuvânt, pe tot ecranul: „Aleargă!"

Stau în picioare în faţa lor şi le spun:

– Nu mai am încredere în voi. Toată viaţa m-aţi minţit. Nici măcar nu vă iubesc. Nu-mi pasă dacă Valentin va locui de-acum cu noi. Mereu l-aţi iubit mai mult decât pe mine.

Mă ridic de pe scaunul tapiţat de culoare portocalie, aşezat în capul mesei lăcuite şi ies din cameră. Deschid uşa lucioasă de la intrare, cu cifra 9 de metal lipită pe ea, şi ies în stradă. O iau la goană spre centru. Trec pe lângă cazino, pe lângă Alimentara, băcănia din piaţă, pe lângă moschee, cu cele trei luni aurii şi cu pereţii luminaţi pentru rugăciunea de seară, pe lângă piaţa mare, cu zidul decorat de comunişti, în care un bărbat şi o femeie păşesc sau zboară în transă, ridicând un copil spre soare, cu un ciocan şi-o seceră deasupra lor.

În ţara noastră, părinţii îşi oferă copiii Binelui General, Soarelui, Viitorului, creăm copii pentru Viitorul Comunist. Alerg întruna, fără oprire. Nimeni nu mă poate prinde din urmă. În timp ce alerg, îmi vine o idee trăsnită: credeam că cea mai mare suferinţă a mea este că Gigi se holbează la decolteul Anushkăi! De fapt, toată viaţa mea e o suferinţă! Încă dinainte de a mă naşte, din pântecul mamei, când Valentin mă strivea ca să obţină mai mult spaţiu şi mai mult aer, deformându-mi corpul!

Alerg aiurea prin oraş. Trec prin bazar, în căutarea Mariţei, dar nu mă opresc. Sunt cel mai bun alergător din tot oraşul ăsta blestemat! Mariţa nu e aici. Alerg spre marginea oraşului, la tabăra de ţigani. Trec prin cartierul turcesc şi prin curţile oamenilor, sar gardurile şi străbat viile.

Alerg prin câmpul de floarea-soarelui, e foarte întuneric şi nu zăresc pe nimeni. Alerg spre dâra de fum din depărtare. Ţiganii ard frunzele. Se aude muzică din tabăra lor, cineva cântă la acordeon şi altcineva la muzicuţă. Focul de frunze e mare în seara asta. Ţiganii se încălzesc în jurul lui şi câteva femei tinere intră în cort cu bebeluşii lor. Îşi ţin copiii strâns la piept, ca pe cele mai dragi comori. Ţiganii mă cunosc şi mă lasă să trec, iar o fată cu cozi negre împletite, lungi până în pământ, îmi arată cortul Mariţei. Abia înăuntru mă opresc din alergat.

Nu întreabă nimic, Mariţa ştie mereu ce are de făcut. Întâi îmi dă apă dintr-o cană de ceramică. O beau. Îmi prind răsuflarea. Mariţa nu întreabă, ştie că-i spun tot, de îndată ce pot vorbi. Şi îi povestesc, între hohote de plâns, sughiţuri şi înjurături la adresa părinţilor mei. Ea îmi spune „Şşş, porumbiţa mea" şi mă leagănă la pieptul ei. Miroase a prune uscate şi a fum de pipă.

Îi spun Mariţei că mama ne-a distrus viaţa, viaţa mea, şi că nu ar fi trebuit niciodată să accepte ca Valentin să crească departe de familia lui. Că nu i-a păsat niciodată de educaţia mea artistică, în schimb toată lumea s-a sacrificat pentru lecţiile de pian ale lui Valentin. Mama a fost o viperă nebună toată copilăria mea, pentru că îi ducea dorul foarte tare fiului ei şi eu eram tot ce-i rămăsese şi nu vedea în mine decât pe băiat, care creştea în casa surorii ei, în loc să fie aproape de ea. Şi diformitatea mea îi amintea mereu ceea ce pierduse.

Mariţa stă neclintită.

– Viaţa înseamnă să înduri suferinţa, porumbiţa mea. Mama nu ţi-a distrus viaţa, de ce-ar fi distrusă viaţa ta?

Mariţa se ambalează, aşa cum face mereu.

– Ai parte de ceva durere, mamă-ta n-a fost chiar lapte şi miere cu tine, ei şi? Asta te-a călit. Ai o parte a corpului mai mică, ce să spun, mare scofală, eşti una din cele mai frumoase fete din oraş. Ar fi fost imposibil pentru Valentin să găsească un profesor bun de pian în oraşul ăsta mic, iar mătuşa Raluca avea mare nevoie să crească alt copil, după ce a păţit. Câteodată, oamenii se sacrifică, asta înseamnă viaţa...

Mi-e silă de tragediile şi de sacrificiile noastre, cum rămâne cu sentimentele mele, cu talentele mele, cu neglijenţa şi ura cu care m-a crescut mama?

– Vrei să-ţi arăt câţi copii mutilaţi avem în tabără, de la toate accidentele stupide în care intrăm fiindcă suntem mereu disperaţi, înfometaţi şi fugim de careva? mă întreabă ea.

Rămân îmbufnată pe pat. Nu vreau să văd acum nici un copil mutilat.

– Părinţii tăi au muncit pentru tine zi de zi, mamă-ta găteşte toată ziua în arşiţă pentru turişti, taică-tău aleargă de colo-colo cu sarcinile lui medicale, ca tu să ai parte de una din cele mai frumoase case din oraş. Numai oamenii de la Partid au case mai frumoase ca a voastră. Şi tu ? Eşti o fată frumoasă şi sănătoasă, care poate picta o mulţime de lucruri frumoase uite aşa, dintr-o dată! Şi doamna Nora e tristă şi amărâtă! N-ai învăţat nimic din tot ce ţi-am povestit când erai mică? Nu vreau să te mai aud vreodată vorbind aşa despre părinţii tăi! Poţi să dormi aici în seara asta şi mâine dimineaţă te duc acasă, unde ai să-l întâlneşti pe fratele tău şi-ai să-l cunoşti

din nou şi-ai să-l iubeşti! Şi ai să fii blândă cu mama ta, a suferit destul în viaţă.

Mirosul frunzelor arse, cântecul ţiganilor şi agitaţia acelei zilei îmi provoacă un somn adânc. Mariţa se ghemuieşte pe podeaua de pământ a cortului şi rosteşte o rugăciune în limba ei. În mâini răsuceşte un şirag de mătănii; vocea e joasă şi melodioasă. Adorm cu Mariţa alături, imediat ce termină rugăciunea. Mă simt în siguranţă lângă ea.

Rafale de aer rece de septembrie se strecoară prin pânzele cortului. Cântecele ţiganilor se înmoaie, ca un vis. Valentin, ce nume caraghios, ca un pas de tangou împiedicat! Visez cum aveam zece ani şi ne plimbam cu barca, ţinându-ne de mâini şi privind marea albastră şi strălucitoare, cu braţul mamei în jurul nostru şi pescăruşi albi urlând deasupra. A fost o zi minunată atunci!

6.
O cutie plină de surprize

Unchiul Doru îl aduce pe Valentin acasă, de la Bucureşti. Tot el s-a ocupat de detaliile practice ale plecării lui Valentin şi s-a asigurat că mătuşa Raluca este îngrijită corespunzător în spital.

Ca de obicei, intră în casă ca un uragan: vorbeşte tare şi râde, împrăştie arome de colonie străină, mâneca goală a braţului drept ascunsă elegant în buzunarul hainei şi cu stânga strângându-ne în braţe şi cu o ţigară atârnând şic în colţul gurii. Eu sunt copleşită de admiraţie când unchiul Doru intră în casă şi mă aştept să se întâmple ceva radical, fie să se schimbe brusc vremea, fie mama să devină blândă şi bună. Mătuşa Tudoriţa, mereu puţin tristă în absenţa soţului ei, se învârteşte în jurul lui ca o găină isterică, zâmbind întruna.

Stau pe unul din scaunele cu tapiţerie portocalie din colţul camerei de zi şi fixez cu încăpăţânare intrarea, în aşteptarea fratelui meu. Mor de nerăbdare să văd cum a crescut, care este diferenţa între cel de acum şi băieţelul de zece ani, a cărui mână am strâns-o timp de trei ore în acea călătorie magică cu vaporaşul, alături de mama. Port blugii Levi's, cămaşa de pânză topită şi eşarfa galbenă de la Anushka, în jurul gâtului. Textura ei fină mă calmează, mă simt stăpână pe situaţie, ca şi cum aş fi intrat sub vraja Anushkăi.

– Bestiuţa îşi strânge lucrurile din maşină! ne anunţă unchiul Doru.

E singurul din familie care are maşină şi permis de conducere, deşi are doar un braţ. *Unchiul Doru este o forţă a naturii*, mă gândeam în vreme ce-l privesc fascinată, încercând să revin la realitate şi să-mi calmez neastâmpărul.

Mama stă pe un scaun în cealaltă parte a camerei fără să scoată o vorbă, cu mâinile în poală, fixându-şi unghiile. Tata stă lângă uşă, cu o atitudine relaxată, dar eu ştiu că e la fel de nervos ca noi, după cum îşi trage nasul de

parcă ar fi răcit. Mama a pregătit găluşte cu prune, pateuri cu brânză şi a aşezat pe masă o cană mare cu braga turcească. Câteva clipe e o tăcere deplină între noi, în care părem puţin încurcaţi, după care tata deschide larg uşa.

Este înalt, slab şi pletele negre îi acoperă toată fruntea. O variantă mai înaltă şi mai matură a băiatului de zece ani din amintirea mea. Îmi bate inima atât de tare, încât, pentru o clipă, nu mai văd bine. Şi apoi mă uit din nou la el, rămas în dreptul uşii, cu o valiză şi mai multe plase, privind confuz şi dezorientat în jur. Izbucnesc în râs şi se uită la mine. Zâmbeşte şi el şi atunci uşa secretă a amintirilor se deschide larg. Îl văd din nou copil, ceva mai fragil decât mine, scâncind şi visând mereu, totuşi foarte simpatic. Îmi amintesc valul de afecţiune pe care o simţeam pentru el când ne ţineam de mână pe vaporaşul care înainta pe luciul mării şi cât de tare mi-aş fi dorit atunci să rămână, să ne jucăm împreună şi să pălăvrăgim despre orice, să împărtăşim secrete. Cât de tare am plâns pe peronul gării şi zgomotul de lacăt închis cu care am încuiat camera secretă a minţii mele, cu fratele meu înăuntru!

Unchiul Doru îi ia lucrurile din mână şi le aruncă în mijlocul camerei, cu o bufnitură puternică. Tata îl îndrumă spre unul din scaunele cu tapiţerie de culoarea piersicii, din jurul mesei lăcuite, şi îl îndeamnă blând să ia loc. Observ din nou cu surprindere cât de mult seamănă Valentin cu tata şi absolut deloc cu mine sau cu mama. Mama noastră. Suntem gemeni, dar nu identici, asta e cauza.

Mama nu e în stare să articuleze nici un sunet în acest moment, doar nişte gemete surde, din gât, pe care le ascunde sub o tuse falsă. Tudoriţa se învârte în jurul lui Valentin, oferindu-i găluşte cu prune.

– Nu vreau, nu mi-e foame. Poate mai târziu, sunt primele cuvinte pe care le aud de la el.

Vocea lui mă surprinde, ca de altfel totul despre el. Probabil că are o voce în schimbare, fiindcă pare joasă şi adâncă uneori şi apoi se subţiază brusc. Gigi a trecut deja prin această schimbare de voce, mă gândesc întâmplător. Gigi este deja bărbat.

Aerul este cald şi lipicios. Suntem încremeniţi, respirăm greu, tăcerea e apăsătoare, mă joc întruna şi isteric cu eşarfa galbenă, iar palmele sunt pline de sudoare.

– Vrei să mergem pe plajă să înotăm? îi strig eu deodată, amintindu-mi că plaja a fost mereu o soluţie salvatoare pentru cineva care a făcut o călătorie lungă şi trebuie să scape de nişte momente jenante.

Marea este soluţia pentru orice problemă la noi.

Valentin pare încântat de idee şi spune că i-ar plăcea foarte tare să meargă pe plajă. Vocea i se sparge iar într-un geamăt ascuţit la finalul frazei, ceea ce mă face să râd copios. Spune că abia de-şi mai aminteşte marea. Ce familie ciudată suntem şi noi, asta nu s-ar fi întâmplat dacă aveam părinţi măcar pe jumătate normali şi dacă Valentin şi cu mine am fi crescut amândoi la malul mării, adulmecând-o şi respirându-i aerul zilnic, înotând în ea, alergând pe lângă ea şi bând-o pe toată. Şi nu am fi stat azi aici, ca o familie de idioţi dezorientaţi, plutind într-un aer lipicios. Poate că e un blestem, din cauza bunicului care-şi iubea pământul mai mult decât copiii. Ce nebunie o mai fi şi asta, să-ţi iubeşti pământul mai mult decât copiii şi toate prostiile alea despre vintrele lui Dumnezeu! Sau poate suntem blestemaţi din motive pe care nu le ştiu. Poate că toate colţurile casei sunt bântuite de secrete despre copii morţi, crime, sinucideri, creaturi mutilate şi pământuri blestemate, care oricum nu ne mai aparţine nouă, ci Statului, care a luat tot după Război.

Părinţii mei, şi chiar unchiul Doru, mereu stăpân pe situaţie, par uşuraţi de propunerea mea.

Pe plajă, Valentin pare stingher. Porneşte prudent pe nisip şi nici măcar nu ridică ochii spre mare. Îl înghiontesc şi i-o arăt, îl fac să se uite.

– Ştiu, o simt, numai că am uitat cât e de frumoasă. O mai visez câteodată. Aşa cum era în acea zi, când ne-am plimbat cu vaporaşul.

Merge spre apă ca şi cum ar fi în transă şi pantalonii lungi şi negri i se umplu de nisip. Nu-i pasă. Intră în apă şi nu-i pasă nici că se udă. Are o expresie pierdută şi bătrânească şi parcă îmi pare rău pentru el. În mod normal, Gigi şi cu mine ne stricăm de râs când apare vreun „ţărănoi moldovean" pe plajă şi se cunoaşte că e prima dată, pentru că intră în apă îmbrăcat. Îi atrag atenţia lui Valentin că îşi udă pantalonii; n-ar vrea să fug acasă şi să-i aduc un slip de-ale tatei, mai bine?

Se uită la mine surprins, ca şi cum l-aş fi trezit din vis:

– Ah, nu, nu e nevoie. Îmi dau pantalonii jos.

Şi chiar aşa face, îşi scoate pantalonii negri şi rămâne în chiloţi, o pereche de boxeri gălbui destul de uzaţi. Are picioare slăbănoage şi arată ca un copil prea înalt pentru vârsta lui, aşa cum stă acum doar în chiloţi, cu gleznele în apă.

Marea este încântătoare în după-amiaza aceasta: leneşă, înspumată, cu valuri mici, dar nărăvaşe, o suprafaţă netedă de argint, cu scânteieri roşiatice în lumina apusului. Îl întreb dacă îi este rece, dacă are nevoie de ceva. Nu-mi răspunde, continuă doar să privească întinderea de apă. Îşi dezbracă şi cămaşa albă, cămaşă de bărbat, cu manşete, şi o aruncă pe nisip. Se ghemuieşte în apă, ca şi cum ar fi în cadă. Şi atunci izbucnesc în hohote, din toată inima. El mă priveşte şi îmi zâmbeşte. Şi când zâmbeşte aşa parcă recunosc din nou ceva familiar, de undeva, de departe... Are o figură frumoasă.

Când eram încă împreună, foarte mici, şi apoi în cele două luni de vacanţă când aveam zece ani, nu m-am gândit deloc la aspectul său fizic, nu-mi păsa decât că am un frate geamăn şi un tovarăş de joacă şi nu voiam decât să-i strâng mâinile fragile sau, câteodată, să-l ciupesc sau să-l necăjesc, atunci când mă supăra. Are trăsături delicate şi bine conturate, un nas subţire, pometi înalţi, o frunte lată şi, un lucru pe care îl avem în comun, ochii verzi ca marea.

Îmi dau şi eu jos cămaşa şi blugii, pentru că vara port mai mereu costumul de baie. Şi nu mă simt deloc incomod şi stânjenită, cum mi se întâmplă de obicei la plajă, în faţa unor persoane străine. Nu-mi păsa de privirile furişe pe care mi le aruncau oamenii şi de felul în care se fereau imediat şi zâmbeau fals, ca şi cum n-ar fi remarcat nimic. Nu mă gândeam la asta când eram copii şi ne jucam în nisip, însă acum e diferit, fiindcă defectul meu a devenit o obsesie şi, odată cu creşterea trăsăturilor femeieşti, inegalităţile mele au devenit evidente. Comparaţia cu corpul perfect al Anushkăi a întărit şi mai mult această obsesie. Valentin se uită direct la mine fără nici o jenă şi zâmbeşte. Îmi place privirea lui îndrăzneaţă, are tot dreptul la ea. Am stat lipiţi unul de altul, faţă în faţă, şi ne-am înghesuit împreună în pântecele mamei vreme de nouă luni şi apoi ne-am luptat pentru laptele şi pentru atenţia ei, până când ne-au separat.

Nu vreau să-l stânjenesc şi mai tare, aşa că mă ghemuiesc în apă lângă el. Începe să înoate, cu mişcări ample şi elegante. Mă iau după el şi îl întreb unde a învăţat să înoate aşa de bine, pentru că îmi aminteam că nu era prea bun cu cinci ani în urmă. Nu vreau să fac paradă cu înotatul meu rapid. El spune că a învăţat la bazinul Florească, lângă Circul de stat. Nu am fost niciodată la un circ de stat. Fiecare cuvânt şi bucăţică de informaţie care îi ies din gură mă fac să mă gândesc la lumea în care a crescut, o lume complet străină pentru mine. Mi-l imaginez copil fiind şi mergând la Circul de stat cu mătuşa Raluca, care l-a crescut „ca pe copilul ei", privind uimit la balerina cu costum roşu strălucitor, atârnând de dinţi la trapez. Tare aş vrea să-l întreb cum e la Circul de stat, dar mă tem să nu mă creadă naivă şi provincială. Îl laud pentru cum înoată. Avem multe de aflat unul despre altul.

– A trecut multă vreme, surioară, nu-i aşa? îmi spune deodată.

– Foarte multă, răspund eu, încercând să par relaxată. A fost amuzant să creşti în Bucureşti?

– Amuzant nu este chiar cuvântul potrivit, aş spune mai degrabă interesant, continuă el cu o expresie pedantă.

– Eşti trist acum?

El dă din cap afirmativ şi nu mai spune nimic. Aproape că îl invidiez că suferă pentru moartea iminentă a femeii pe care o consideră un fel de mamă, pentru că asta demonstrează că i-a fost o mamă bună şi îi va duce dorul. Mie nu-mi era niciodată dor de mama, nici măcar când a plecat o săptămână la rudele din Tulcea, la înmormântarea mătuşii ei. Mă simţeam uşurată când lipsea mama. Aş vrea să-i duc şi eu dorul mamei aşa cum o să i-l ducă Valentin mătuşii Raluca, după ce va muri.

– Voi merge la Bucureşti s-o vizitez la spital în fiecare duminică, până la final, declară el hotărât.

Îl rog să-mi povestească despre viaţa lui cu mătuşa Raluca la Bucureşti. Ea este botanist şi a lucrat la Institutul pentru Cercetări Biologice toată viaţa. Locuiau într-un apartament cu două camere, într-un bloc nou de locuinţe construit de stat, blocurile de lângă Parcul Floreasca. A studiat pianul de la vârsta de cinci ani. Ştie foarte bine povestea bunicii noastre, care dădea concerte de pian. O auzise de nenumărate ori de la mătuşa Raluca, îmi spune, ironic parcă. Iarna, mergea cu mătuşa la patinaj tot în Parcul Floreasca, lângă Circul de stat. Foarte multe evenimente din viaţa lui par să graviteze în jurul acelui parc şi al acelui Circ.

Îmi dau seama că am înotat prea departe şi deja se întunecă. Mă întorc şi mă urmează spre mal. Ajungem la ţărm când soarele aruncă ultimele raze de dincolo de hoteluri şi de vilele de pe plajă. Marea se închide şi ea parcă într-un verde închis cu reflexe mov şi numai bărcile mici de pescuit se mai zăresc acum la orizont, odată ce Zilele Marinei s-au încheiat de mult. Farul de la capătul cheiului îşi roteşte întruna luminile delicate.

– Nu ştiam că e atât de frumos, spune Valentin din nou, în timp ce-şi trage pantalonii negri peste chiloţii uzi şi îmbracă tricoul alb. Toate amintirile mele despre acest loc îmi par un vis îndepărtat.

Când ajungem acasă, un mare festin ne aşteaptă pe masa lăcuită din camera de zi. Toţi cei din jurul mesei vorbesc în şoaptă, de parcă ar fi la priveghi. Numai Doru râde în hohote, cum face de obicei, şi întrerupe corul de şoapte al celorlalţi. Valentin pare uimit de mâncarea de pe masă: saramură de crap cu roşii şi ceapă, salată de varză, ardei copţi, salată de vinete.

Se apropie de mine şi mă întreabă:

– Cum de aveţi atâta mâncare? Noi, în Bucureşti, mâncam de obicei cartofi şi, câteodată, mazăre.

Mama îl aude şi, pentru prima dată de când venise, decide să-i vorbească direct:

– Poţi să mănânci aşa în fiecare zi, Valentin, pentru noi nu este o problemă, îi spune ea cu o voce atât moale, pe care eu nu o recunosc şi nici nu o credeam în stare s-o producă.

Aş vrea să râd de tonul ei încrezător în privinţa mâncării, ca şi cum eram o familie din Partid, aflaţi în vacanţă într-un din vilele de pe plajă. Nu aminteşte nimic despre cum ea şi Tudoriţa stau pe rând la diferite cozi de la cinci dimineaţa, cum se duc în cartierul turcesc în căutare de legume şi fructe din grădina turcilor sau cum tata cerşeşte câteodată un kilogram de cafea sau de piersici diferitelor restaurante cărora le verifică nivelul de igienă şi care nu mai au ce servi clienţilor, uneori, din pricina reducerilor în aprovizionare. Probabil că nimic nu e prea complicat pentru mama când e vorba de fiul ei. Simt din nou cum mi se strânge stomacul, aşa cum păţeam în prezenţa Anushkăi şi a lui Gigi. Încerc să mă gândesc la ce mi-a spus Mariţa cu o seară în urmă, când eram gata să nu mă mai întorc vreodată acasă: la cuvintele ei aspre, dar înţelepte.

Spre surprinderea mea, Valentin începe să mănânce cu o poftă ce pare caraghioasă în contrast cu trăsăturile lui delicate şi cu corpul schilod. Când venise ultima oară la noi, abia se atingea de mâncare şi mama îşi frământa mâinile întruna că fiul ei nu mănâncă suficient, întrebându-se cum supravieţuia oare în „capitala aceea sălbatică." Nici măcar nu respiră între dumicaţi, termină felurile de mâncare înaintea tuturor şi cere o a doua porţie. Şi atunci o văd pe mama izbucnind. Fiul ei era leşinat de foame! Explodează precum nucile alea bătrâne când le spargem cu un cataroi pe trotuar. Ani de zile a hrănit gloate întregi de turişti cretini, în loc să-şi hrănească propriul băiat! De la cinci ani putea să-l hrănească! Are figura contorsionată de durere şi de efortul de a-şi ţine în frâu lacrimile şi arată de parcă ar avea o sută de ani. Dintr-odată, chipul ei pare o tapiserie de riduri. Linii subţiri şi continui de lacrimi se scurg printre cutele feţei. Şi chipul ei devine un tablou uriaş, aşa cum s-a întâmplat cu figura Anushkăi, când nu suportam s-o văd lângă Gigi. Este îmbrăcată în negru, pentru că poartă doliu pentru toţi copiii morţi sau nelalocul lor din familia noastră, are faţa ca o scoarţă de copac, cu şiraguri lungi de apă alunecând alene printre crăpăturile scoarţei, şi zboară în jurul camerei în cerc. Nu există marea şi nici un fel de apă în tabloul cu mama. Doar aer lipicios. Nu-mi e milă de ea. Mi-e milă de mătuşa Raluca, care moare singură într-un spital din Bucureşti. O casă frumoasă, de altfel, mă gândesc, „numai oamenii din Partid au case mai frumoase ca a voastră", a spus Mariţa. *Dar e o casă blestemată şi plină de secrete stupide. Să-i*

spui aşa Mariţei, la ce bun aşa o casă frumoasă, când trăieşti o viaţă plină de strângeri de stomac? „Viaţa înseamnă să înveţi să înduri suferinţa", mi-a mai spus Mariţa. Ei bine, cred că şi ea se înşeală câteodată. Cum rămâne cu suferinţa pricinuită de oameni din prostie sau din răutate şi servită pe o farfurie cu otravă, exact ca peştele ăsta copt cu roşii de pe masă?

Doru fumează între felurile de mâncare şi povesteşte cu voce ridicată amintiri de pe şantiere de construcţii din Europa. Pe lângă accidente şi decese provocate de macarale şi alte maşinării masive, tata, deşi umbrit oarecum de Doru, încearcă să ţină pasul cu discuţii despre chinurile dizenteriei la malul mării şi despre mizeria deplorabilă care exista în anumite restaurante. Îşi priveşte fiul complet absorbit. Mătuşa Tudoriţa explică întruna şi laudă felurile de mâncare, ca şi cum ar fi nişte exponate la muzeu, iar mama continuă să fie o nucă spartă în doliu, care zboară în cercuri deasupra noastră. Numai fratele meu este cu adevărat relaxat. Este atât de încântat de mâncare cum n-am mai văzut pe nimeni vreodată. Asta e familia noastră, un tablou grotesc.

– Unchiul Doru spune că deja ştii să cânţi minunat la pian, spune tata.

– Hm, aşa şi aşa, îi răspunde Valentin modest, dar roşu ca un ardei până în vârful urechilor.

Fratele meu este o cutie inepuizabilă de surprize. Ca în povestea Mariţei despre cutia magică. O cutie primită în dar de o fetiţă bună şi cuminte la un târg de peşte, pentru fapta bună de a arunca înapoi în apă peştele prins. În schimb, a primit o cutie fără fund, de unde apăreau întruna surprize colorate de fiecare dată când o deschidea: flori vorbitoare, şoricei cântători, viori mergătoare. La ce îi foloseau aceste obiecte? La un moment dat, s-a plictisit de ele şi a aruncat cutia în mare. Şi atunci familia ei a început să sufere de foame.

– Îţi aminteşti pianul nostru? îl întreb deodată, ca şi cum încerc să mă trezesc din visare. *Suntem doi copii artişti, născuţi într-o familie dementă*, mă gândeam.

– Ah, da, chiar uitasem, spune el şi mintea-i zboară departe.

– Probabil trebuie acordat, dar încă funcţionează, spun eu mândră. A fost al bunicii, cea care dădea concerte de pian.

– Ştiu, îmi amintesc, răspunde el cu o voce tremurândă.

Îşi aminteşte, probabil, şi momentul când ne-am dus amândoi în pivniţă, la vârsta de cinci ani, şi el s-a apropiat deodată de pian, i-a atins clapele prăfuite şi a produs note melodice foarte clare. Eram tristă şi fericită în acele clipe. Mi-aş fi dorit ca şi mâzgăleala mea, pentru care mama mă certa mereu, să fi produs sunete aşa de frumoase, în loc să fie aşa tăcută şi un subiect permanent de ceartă. Atunci i-am trântit capacul pianului peste degete. Spre mirarea mea, el şi-a tras mâna înainte ca pianul să-l lovească şi numai degetul din mijloc a fost atins uşor. Simţise, probabil, durerea şi gândurile mele. M-am simţit ca o proastă după aceea şi l-am frecat pe mâini, ca să-i treacă durerea. Am pus şi salivă şi am frecat-o bine, fiindcă ştiam că saliva are puteri magice. El nu a scos un sunet, nu s-a plâns deloc, doar m-a privit cu nişte ochi mari şi rugători, ca atunci când l-am ciupit în stradă, în drum spre excursia cu vaporaşul.

Mă ridic şi îl trag pe Valentin după mine în pivniţă. Eu deţin controlul în seara asta. Pentru o singură seară, eu iau toate deciziile. Sunt maestrul de ceremonii, Esma având coiful de soldat. Mergem în spatele casei, unde se află intrarea în pivniţă, şi luna ascuţită este deasupra noastră, clară şi aurie. Coborâm treptele şi aprind neonul de jos. Peste tot sunt pânze de păianjen, jucării vechi, mobilier şi unelte, haine aruncate acolo de zeci de ani, probabil. În mijlocul haosului prăfuit de vechituri domneşte pianul bunicii. Valentin se apropie de el ca de un altar sacru. Îl deschide şi se aşează pe scaunul prăfuit. Mângâie clapele şi le şterge de praf cu dosul mânecii.

– Voi cânta pentru tine şi pentru întâlnirea noastră, Nora! spune el încrezător, fără urmă de tremur în voce.

Aşa cum prinţesa Esma a pictat imaginile din vis pe o fâşie de pânză, la fel fratele meu, Valentin, picură note din vârful degetelor, până ce aerul vibrează şi străluceşte. Toată îmbâcseala ultimelor ore se topeşte şi totul e clar. *Sonata Lunii* se înalţă din beciul întunecat şi plin de vechituri, adunate de pe vremea bunicului aprig, iubitor de pământuri, şi învăluie toată casa cu acurateţea ei perfectă. Toţi cei din casă coboară unul câte unul, în linişte, plutind parcă prin aer pe treptele putrede. Par oarecum eleganţi şi nobili. Se aliniază în jurul pianului şi ascultă încremeniţi sunetele alunecoase. Pe toată durata melodiei, plutim în fragila iluzie tremurândă că ultima decadă a vieţii noastre nu a fost nicicând pătată de absenţă, secrete şi alegeri chinuite de viaţă. Durerea s-a detaşat cumva de noi: a rămas doar un fir strălucitor şi translucid, care ne învăluie pe toţi şi ne uneşte. Acest tablou e puţin înceţoşat, ca o imagine sub apă, într-un vas naufragiat de fundul mării. Numai că noi am reuşit să supravieţuim naufragiului şi plutim înapoi spre suprafaţă, pentru o gură de aer proaspăt. Voi crea acest tablou chiar a doua zi dimineaţă, în zori, când marea se trezeşte gemând şi întinzându-se leneşă din mângâierile unui iubit.

7.
Tinereţe în comunism

Îi aud întâi vocea şi râsul răguşit, apoi îi zăresc chipul. Gigi este înconjurat de băieţi şi fete din oraş. Unii dintre ei sunt turci. Turcoaicele au alt aer faţă de romînce: sunt îndrăzneţe, sigure de sine şi poartă o tonă de bijuterii. Fumează toţi şi trec o sticlă de băutură din mână în mână. Poate fi bragă sau votcă sau un amestec de cele două băuturi, fiindcă vorbesc cam tare şi cam agresiv. Gigi fumează o pipă, nu ţigări, ca ceilalţi. Chipul îi străluceşte la fel de tare ca ochii, învăluit în cercul de fum cenuşiu. Râde, flirtează şi se remarcă imediat între ceilalţi. Sunt adunaţi în jurul treptelor care coboară la plajă, imediat după colţul casei noastre. Pocnesc din limbă şi fac acel gest cu mâna care simbolizează un acord faţă de ceva. Oare ce li s-o părea aşa de bun şi de minunat? Mă uit o dată, de două ori, mă întorc, plec în altă direcţie şi revin. *Ce spune Gigi în limba turcă?* e primul gând care mă macină. *Cunosc vreo fată din acel grup?* este al doilea gând. Nu apuc să dezvolt şi a treia idee, pentru că în acel moment Gigi se uită la mine. Toată gândirea mea se risipeşte şi rămân pur şi simplu pe loc, cu gura deschisă. *Du-te, Nora, curaj, Nora, du-te în mijlocul lor şi cucereşte-l pe Gigi*, îmi spune o voce din mintea mea confuză. Nu ştiam că trebuie să-l cuceresc pe Gigi. Ce înseamnă asta, o patetică poveste de dragoste din Evul Mediu? Îmi recapăt postura şi plec din nou spre centru, la Alimentara, unde m-a trimis mama să-i cumpăr napi pentru supă. Gigi îşi lasă prietenii şi aleargă spre mine. Mă prinde de mână şi mă întoarce spre el. Ochii îi strălucesc în amurgul de august precum cei ai unei pisici sălbatice.

– N-aveai de gând să te opreşti şi să saluţi? mă întreabă el, cu un rânjet răutăcios.

– Mă grăbesc, îi spun. Trebuie să cumpăr ceva de la Alimentara.

– Ce trebuie să cumperi? Pot să vin cu tine?

– Trebuie să cumpăr napi, îi răspund şi izbucnesc în hohote.

Mi se pare caraghios acum că eu mă duc să cumpăr afurisiţii de napi, în vreme ce aceşti tineri turci şi români se distrează de minune pe faleza. Gigi începe şi el să râdă şi le face cu mâna prietenilor săi. Ei rămân complet nedumeriţi de plecarea lui. Unii din ei îi strigă în turceşte: *„Gule, gule"*, adică „La revedere!" şi îi fac cu ochiul. El îşi stinge pipa, o scutură şi o ascunde apoi în buzunarul pantalonilor.

– Ştiai că vine Ceauşescu la Mangalia? mă întreabă în vreme ce traversăm şi ne apropiem de piaţa centrală.

Nu ştiam că Ceauşescu vine la Mangalia. În vara asta, la şaisprezece ani, am fost complet absorbită de pictat şi de fratele meu. Gigi şi cu mine am petrecut mai puţin timp împreună, faţă de vara precedentă, vara „Anushka" cum îi spun eu câteodată. Sosirea lui Valentin în casa noastră m-a inspirat şi mi-a stimulat entuziasmul pentru pictură. Petrec ore în şir şi zile întregi în casă sau în grădina din faţă exersându-mi mâna cu orice desen într-un stil haotic, în vreme ce Valentin îşi repetă octavele sau noua lui sonatină. Fac experimente cu guaşe, cu acuarele desenând portrete, peisaje, imagini din vis, născociri abstracte, portrete dispărute în peisaj. Gigi şi-a trecut cea mai mare parte a timpului cu prietenii din vecinătate, deşi ne vedem totuşi de câteva ori pe săptămână ca să înotăm, să ne scufundăm şi să ne măsurăm timpul de rezistenţă sub apă. Dar există acum o melancolie în toate întâlnirile noastre, un sentiment sâcâitor că ceva nu e terminat sau nici nu a început măcar.

– Nu ştiam, i-am răspuns absentă.

Oricum nu-mi păsa că preşedintele ajunge în oraşul nostru.

– Şi când se va întâmpla asta?

– Săptămâna viitoare, pe 2 sau pe 3 august. Vine la serbările de Ziua Marinei şi pentru un simpozion legat de viitorul artei contemporane.

Sunt interesată puţin spre deloc de aceste veşti, anul trecut am avut parte de teatru francez de Ziua Marinei, iar anul acesta de idolatrizarea comunismului. O prefer pe Anushka şi dramele ei pariziene programului din acest an.

– Trebuie să fim prezenţi toată ziua în centrul oraşului cu şcoala, continuă el rânjind mândru.

– Şi ce-are dacă nu mergem? Suntem în vacanţă, nu? îl întreb eu în şoaptă, în vreme ce ne apropiem de Alimentară.

– O să avem examene la facultate, ai uitat? a fost răspunsul lui.

Normal, Partidul şi Securitatea vor înregistra elevii de liceu care nu au fost prezenţi la „demonstraţia de bun venit" în cinstea „preşedintelui iubit". Vor păstra această informaţie într-un dosar şi vor notifica autorităţile şcolare, posibil chiar universităţile spre care ne îndreptăm noi. Preşedintele nu vine foarte des în micuţul oraş Mangalia. Probabil are un motiv important.

Tot oraşul este cuprins curând de frenezia pregătirilor pentru vizita tovarăşului Ceauşescu, eveniment reflectat de fiecare sector de activitate, de la şcolile generale la faţadele magazinelor de pe faleză, maiestuoasa noastră faleză. Copii şi tineri cu vârsta între opt şi optsprezece ani sunt îmbuibaţi în ultimul moment cu cântece patriotice, învăţaţi diferite mişcări şi formaţii coregrafice, pentru a scrie „Nicolae Ceauşescu" din corpurile lor îmbrăcate în costumele de pionier albastru cu roşu, în cadrul paradei de bun venit din centrul oraşului.

Faţadele magazinelor, precum *Alimentara*, unde nu am găsit nici măcar napi pentru supa mamei cu două zile în urmă, abundă dintr-o dată în rafturi pline de calupuri mari de brânză, pâine tradiţională, piersici proaspete şi pepeni; vânzătorii din bazar, turcii şi ţiganii care vând bragă sau porumb fiert, ca Mariţa, sunt rugaţi să dispară şi li se ridică tarabele; zidul pictat cu acel cuplu care-şi ridică copilul spre soare este recondiţionat, cu vopsele proaspete de galben şi albastru.

Tata este rugat să fie de gardă douăzeci şi patru de ore, dar i se interzice să menţioneze ceva despre cazurile de holeră descoperite recent vreunui oficial de la Partid, aflat în oraş pentru o săptămână. Decoraţiunile navelor pentru Zilele Marinei sunt de două ori mai strălucitoare decât de obicei, iar restaurantele şi-au aşezat în vitrine tăvi pline cu homari şi sturioni uriaşi, cum nu mai văzusem vreodată. Tudoriţa s-a dus la *Alimentara* şi a cerut unul din calupurile uriaşe de brânză, dar i s-a spus că nu sunt pentru consum, doar pentru decor. De asemenea, pâinea nu era făcută din aluat, ci din plastic.

Tot „Tineretul comunist" de la liceu este mobilizat pentru această ocazie şi li se cere să se prezinte în cele mai frumoase uniforme albastru cu bleumarin pe care le au, şi cravata roşie a Partidului. Gigi, Valentin şi cu mine glumim că, probabil, au aruncat şi mai mulţi peşti în mare, pe care i-au instruit să cânte Imnul Naţional, în cazul în care tovarăşul Ceauşescu avea chef să înoate sau să se plimbe pe plajă.

În ziua evenimentului, suntem chemaţi în centru, în faţa zidului comunist, la ora şase dimineaţa. Un tovarăş apare deja în faţa casei noastre, când Valentin şi cu mine plecăm de acasă la şase fără zece, pentru a se asigura că mergem în direcţia corectă. La jumătatea drumului, ne întâlnim cu Gigi şi cu câţiva prieteni turci din seara precedentă. Unul din ei şi-a umplut buzunarele cu *baclavale* şi cu *rahat*, să-i ţină de foame toată ziua. Valentin şi cu mine avem doar câte un termos cu apă rece. Piaţa se umple repede cu copii, adolescenţi, profesori, marinari, funcţionari de la hoteluri - coloana vertebrală a paradisului nostru socialist. Amestecaţi prin mulţime, cam unul la cincisprezece persoane, se află nişte tipi în costume care nu arată deloc ca localnicii, fiind probabil tovarăşi din Partid sau de la Securitate, care observă

şi ascultă. Ei păzesc pacea şi prosperitatea noastră. Soarele arde cu putere azi, nu există nici un nor pe cer, iar temperatura este preconizată să atingă 40 de grade Celsius.

La ora zece, suntem deja complet transpiraţi şi am golit termosul de apă. Pepenii de plastic din vitrinele magazinelor arată foarte apetisant. Ofiţerii care păzesc mulţimea ne anunţă că preşedintele trebuie să sosească dintr-un minut în altul. De fiecare dată când apare un zvon despre sosirea delegaţiei, difuzoarele mari din piaţă încep să cânte Imnul Naţional, ceea ce se întâmplă de zece-cincisprezece ori. Toţi trebuie să stăm drepţi şi să cântăm alături de difuzoare. Pionierii se aşează în formaţia care alcătuieşte cuvintele de câteva ori la rând şi unii copii seamănă foarte tare cu nişte raci gata să explodeze. Slavă Domnului că Gigi, Valentin şi cu mine am depăşit faza de pionier, acum fiind doar la Tineretul comunist.

Nişte copii din clase mici par disperaţi şi încep să plângă. Mircea, unul din prietenii lui Gigi, se îndoapă cu baclavale şi este tare mândru că a reuşit să se strecoare prin mulţime cu nişte apă de la fântâna din celălalt capăt al pieţii, într-un pahar de plastic adus de acasă. Sorbim toţi puţină apă din paharul lui.

În sfârşit, ajunge. Un huruit de motociclete, maşini şi sirene. Imnul Naţional izbucneşte din nou în difuzoare, pionierii, transpiraţi şi roşii de căldură, scriu „Nicolae Ceauşescu" cu corpurile lor şi flutură steguleţe roşii de hârtie. Întâi, delegaţia nesfârşită se deplasează în jurul scenei improvizate. Apoi îşi face apariţia preşedintele, într-un costum gri deschis, şi se apropie de microfon. A fost montat şi un pupitru special pentru el, unde se află, probabil, discursul pregătit. Dă mâna cu oficialii oraşului şi apoi se apleacă spre pionierii din primul rând, mângâindu-i pe cap. Un copil îi oferă un buchet de trandafiri. Ceauşescu îl mângâie pe cap şi pe el.

Eu stau undeva în mijlocul mulţimii, între Valentin şi Gigi, şi încerc să-l văd pe preşedinte pe deasupra multitudinii de capete. Pare mai scund decât îţi lasă impresia la televizor sau în orice portret. Începe să vorbească într-o pronunţie grosolană şi poticnită despre inspiraţia artei socialiste. Clasa muncitoare şi tineretul comunist trebuie să fie singura inspiraţie. Pare să ne dojenească pe toţi. Vrea să apară ca un tată iubitor, dar aspru pentru toţi copiii săi. De ce a trebuit să vină la Mangalia ca să ne spună chestiile astea? Acum, profesoara de desen va deveni şi mai obsedată de găsirea a noi idei comuniste pentru proiectele de la desen.

Ridic ochii spre Valentin, iar figura lui o imită pe cea a preşedintelui, ironizându-l ca un clovn. În ciuda căldurii toride şi a transpiraţiei care îi acoperă faţa, Valentin este vesel şi pus pe şotii. Gigi mă prinde de mână, iar eu îl strâng puţin. Chipul lui este încins de soare şi pistruii se văd proeminent. Ochii îi strălucesc din nou ca la o pisică sălbatică, misterioşi şi impenetrabili.

Preşedintele încearcă să ne convingă asupra surselor corecte de inspiraţie pentru arta contemporană. Gigi se uită la mine şi observ zâmbetul din privirea lui, ironizând cuvintele goale ale preşedintelui şi tot grotescul situaţiei. Ceva îmi tulbură inima, o nelinişte, o dulceaţă amară. Un pescăruş ţipă ascuţit deasupra noastră şi se îndreaptă spre mare. În trecerea lui pe deasupra mulţimii, îşi scapă excrementele chiar în dreptul scenei unde este amplasat pupitrul, ratând capul preşedintelui cu doar câţiva centimetri. Ceauşescu se retrage puţin şi, câteva clipe, priveşte absent mulţimea. Oficialul aşezat lângă el curăţă cu mâna excrementele păsării de pe discursul preşedintelui şi îşi scutură mizeria în aer, cu o expresie morbidă. Apoi îşi şterge degetele pe pantaloni. Oficialii din mulţime privesc sever în jur, pentru ca nimeni să nu reacţioneze în vreun fel la acest eveniment, mai ales să nu râdă. Chipul lui Valentin este contorsionat de râsul înăbuşit, ceea ce simt şi eu, de altfel. Mircea şopteşte ceva în turceşte. Ceilalţi copii turci se strâmbă de râs. Îl întreb pe Gigi ce a spus.

– A spus că acum va trebui să extermine toţi pescăruşii, răspunde el şoptit.

Când se apleacă să-mi răspundă, simt mirosul pielii lui sărate şi a respiraţiei. Gigi mă strânge de mână şi, când mă uit la el, îi văd chipul umflat de hohote de râs. Nu mai pot nici eu să mă abţin şi încep să tremur de râs, iar Gigi mă strânge la piept. Amândoi suntem pe cale să explodăm în hohote, la fel ca întreaga piaţă şi orice ce mişcă din această adunare. Ne vom urca în acest balon de râsete şi vom zbura peste mulţime, precum pescăruşul alb care dă din aripi şi se îndreaptă spre ţărm.

Preşedintele îşi încheie discursul într-un ritm alert şi se agită furios de colo-colo. Subliniază ultimul cuvânt, „viitorul", cu o mişcare scurtă a mâinii pe care o lasă suspendată în aer câteva secunde, moment în care difuzoarele izbucnesc în aplauze furtunoase. Cu toţii trebuie să aplaudăm şi să-i strigăm numele.

Uşuraţi că tot acest calvar s-a terminat, mulţimea explodează chiar în ceea ce par a fi aplauze sincere şi urale. Numai Gigi şi cu mine nu aplaudăm, pentru că în arşiţa şi în penibilul momentului, ca din întâmplare, gurile noastre pline de hohote de râs se caută reciproc şi se sărută. Toţi cei din jurul nostru aplaudă şi îi strigă numele tovarăşului Ceauşescu, numai Gigi şi cu mine suntem complet absorbiţi de primul nostru sărut, pe care, îmi dau seama, l-am aşteptat mult, mult timp. Buzele lui au gust de mare.

După împrăştierea mulţimii, amândoi, îmbrăcaţi în uniformele bleu cu bleumarin, transpiraţi leoarcă, înfometaţi şi însetaţi, ne îndreptăm spre plajă şi spre apele reci şi mătăsoase, simţindu-ne mai uşori ca niciodată.

8.

Educaţia mea în Arte frumoase la Bucureşti şi Circul de stat

Vântul bate dinspre est şi aduce cu el ploi reci şi nori negri. Câteodată, dimineaţa, marea este ursuză, acoperită de un voal de oţel cenuşiu, iar linia orizontului, de obicei clară, este înceţoşată şi nedefinită.

Anul acesta, tata a decis că am nevoie de lecţii de artă la Bucureşti dacă am intenţii serioase în privinţa picturii şi, drept urmare, a angajat un profesor de artă foarte costisitor, care să mă mediteze în fiecare duminică. Mama nu s-a opus acestui demers, iar eu eram destul de reticentă faţă de idee. Eram îngrozită de faptul că trebuie să merg la Bucureşti singură să iau lecţii de artă, atât de departe de mare.

Aşadar, Valentin şi cu mine luăm acum trenul de Bucureşti duminică dimineaţa foarte devreme, după care un autobuz spre centrul oraşului, din staţia aglomerată de la gară, şi trecem pe lângă Piaţa Universităţii din centru. Eu merg mai departe cu tramvaiul pe lângă râul sinuos şi murdar care străbate Capitala, Dâmboviţa, spre unul din cartierele vechi ale Bucureştiului, cu clădiri şi vile de dinainte de război, şi ajung la cursul de artă de trei ore cu domnişoara Anda Mantaş, o artistă renumită, profesoară la Şcoala de Arte. Valentin merge cu un troleibuz până în cealaltă parte a oraşului, în fostul lui cartier, Floreasca, pentru lecţii de pian. Ne întoarcem seara târziu şi coborâm uşor ameţiţi după drumul lung cu trenul şi după goana prin Bucureşti, în gara noastră de la Mangalia care, în comparaţie cu cea de la Bucureşti, pare o staţie în miniatură pentru trenuri de jucărie.

De regulă, Gigi ne aşteaptă la gară, stând în mijlocul peronului cu mâinile în buzunar şi privind fiecare vagon în parte, să vadă de unde coborâm. Chipul i se luminează cu zâmbetul lui strălucitor atunci când ne vede şi, deşi nu a trecut o zi foarte lungă, ce-i drept, întotdeauna mă simt ca şi cum îl regăsesc după foarte mult timp. Mă simt uşurată să-l văd şi să ştiu că el

există aici, în orășelul nostru mic de la malul mării, unde gara pare doar o miniatură. Valentin l-a acceptat pe Gigi tot ca pe un frate și plecăm împreună râzând și povestind unul altuia acea lungă zi de duminică, mergând spre mare prin mijlocul străzii, ca o familie fericită.

Mătușa Raluca a murit în noiembrie, cu mama și cu Valentin alături de ea în spital, într-o zi ploioasă și cenușie, în București. Tata și cu mine am rămas acasă alături de mătușa Tudorița, care a locuit cu noi și ne-a gătit în fiecare zi. Câteodată, tata mă ruga să-l invit și pe Gigi la cină la noi acasă și mi se părea că alunecasem într-o altă dimensiune în timp, cu altă familie: în locul nervilor și al zgomotelor puternice mereu prezente în casa noastră, ca un amestec de uragane aprige, eram copleșiți acum de o briză pașnică de melancolie și așteptare. Nu avem deloc inspirație pentru pictat și capul îmi era plin de un potpuriu complex de pasteluri: galben deschis, portocaliu șters, griuri decolorate. Pasteluri și acuarele care picură încet odată cu picăturile de ploaie.

Am nevoie de un răgaz să mă obișnuiesc cu lecțiile de pictură, în compania faimoasei și excentricei Anda Mantaș, și să-mi stăpânesc impulsul de a fugi la primul tren spre Mangalia, de unde să nu mai revin niciodată. Camera ei era cel mai copleșitor conglomerat de obiecte disparate pe care-l văzusem în viața mea, ea însăși fiind o combinație de eleganță clasică, demodată, cu un tip de modernitate bizară. Purta dantele roz peste blugi strâmți, ochii negri și mici erau puternic conturați cu tuș negru, părul roșcat era prins neglijent într-un coc și ciufulit în jurul feței, nasul acvilin îi conferea aerul unei păsări de pradă care, în combinație cu ochii mici, însă, o făceau să arate ca o păpușă exotică extrem de confuză. Camera avea exact personalitatea ei: obiecte aruncate într-o dezordine aparentă, fotolii și canapele tapițate cu stofă fucsia și verde închis, covoare persane și tradiționale românești, draperii de catifea vișinii cu șiraguri aurii, busturi de marmură și de bronz de bărbați și femei anonimi, tablouri cu nuduri, desene abstracte sculpturi conceptuale, dar și o pendulă uriașă de nuc masiv, ușor aplecat în față, care-ți dădea impresia că-ți va cădea în cap în orice moment.

În primele două minute ale primei lecții am aflat că nu știu nimic despre artă, că peștele meu fantastic și desenele cu Marea nu valorau absolut nimic și că aveam la dispoziție, totuși, un univers inepuizabil de tehnici și stiluri, pe care, însă, nu puteam să le stăpânesc în cei doi ani rămași până la examenul de admitere. Mi-a spus că, dacă n-ar fi existat recomandarea din partea profesoarei de pian a lui Valentin, nu și-ar fi pierdut deloc vremea cu mine.

M-am așezat pe scăunelul de lemn, unde mi-a spus să stau imediat ce am intrat în cameră, și mă uitam la ea fără să respir și cu fiecare mușchi al feței contorsionat fără control. Priveam ușa cu coada ochiului, să profit de momentul în care își va întoarce privirea și să scap de acolo. Niciodată nu-și întorcea privirea, de parcă îmi ghicea gândurile. A așezat în fața mea un șevalet mare cu o coală albă de hârtie, mi-a pus un creion de cărbune în mână, mi-a luat ambele mâini în mâna ei și le-a privit o clipă, observând diferența. A avut un scurt zâmbet de satisfacție și, spre surprinderea mea, mi-a spus:

– *Bine, foarte bine!*

Singurul lucru bun la mine, până acum, erau mâinile inegale, pe care domnișoara Mantaș le considera demne de laudă.

Mi-a luat fiecare mână în mâinile ei și a desenat cu fiecare, pe rând, pe coala albă de pe șevalet. Spunea că este un avantaj faptul că am două feluri de mâini și că trebuie să învăț să le folosesc pe amândouă, ca să obțin efecte diferite. Mâinile au propria lor minte, spunea. Eu credeam că mintea e unică și face ce vrea, dar profesoara avea o obsesie pentru mâini. Datorită acestui moment am reușit să mă relaxez, însă, și să mă întorc la ea duminica următoare, în ciuda severității și a fricii mortale pe care mi-o provoca.

Mâinile ei erau mici și moi, dar extrem de puternice, și zburau pe suprafața colii din fața noastră de parcă erau ghidate de un magician. În mod ciudat, mă simțeam protejată în acea îmbrățișare bizară, în care profesoara mea de pictură mă ajuta să desenez în cărbune peisajul haotic al camerei ei. Am fost surprinsă de rezultatul efortului mâinilor noastre: ceva ce semăna destul de tare cu realitatea din fața mea și, în același timp, un fel de pamflet la adresa ei. Toate busturile păreau că rânjesc spre noi, pendula era în levitație, iar canapelele și scaunele dansau balet.

Apoi mi-a lăsat mâinile și a spus că e suficient.

– Gândește-te la asta până data viitoare, mi-a spus.

Apoi mi-a vorbit despre proporții și perspective, despre adâncime și despre curente în istoria artei și mi-a spus că mă va întreba despre toate aceste lucruri data viitoare. Când lecția s-a terminat, aș fi vrut să am parte de un somn adânc. Mintea mea era complet scurt-circuitată, ca și cum conexiunile creierului tocmai fuseseră resetate. Am ieșit în ploaia cenușie și măruntă a după-amiezii de București și m-am îndreptat spre mașină, ca un somnambul plecat în misiune.

Când m-am întâlnit cu Valentin, a remarcat că eram palidă. M-a rugat să facem câțiva pași pe jos, să capăt culoare în obraji. Pe de altă parte, el părea mai vesel și mai relaxat decât îl văzusem vreodată. Am înțeles că reluarea

lecţiilor de pian i-a readus o mare bucurie în viaţă. Alerga înaintea mea şi executa mişcări caraghioase de dans în stradă, ca să mă facă să râd.

În acea după-amiază, după prima lecţie de pictură, Valentin m-a plimbat pe bulevardele largi ale oraşului, care se întindeau pe kilometri întregi, pe străzi lăturalnice, cu vile şi case de piatră cenuşie de la începutul secolului, prin parcurile cu copaci de sute de ani şi cu porumbei care gângureau, iar copiii alergau după ei, scâncind entuziasmaţi. Judecând după turiştii snobi găzduiţi şi hrăniţi ani de zile de mama în casa noastră, împreună cu copiii lor răzgâiaţi şi zgomotoşi, credeam că am să urăsc Bucureştiul. Dar m-am îndrăgostit, în schimb, de amestecul de eleganţă şi balcanism, răspândite prin toate cotloanele străduţelor şi aleilor lăturalnice, unde se ascundeau consignaţii şi oameni adunaţi la colţ de stradă, să vândă absolut orice, de la săpunuri Rexona şi deodorante la coliere groase din aur.

Am trecut pe lângă Şcoala de Artă, unde visam să intru, dacă voi stăpâni vreodată muntele de informaţii despre care mi-a vorbit domnişoara Mantaş. Am privit studenţii cum intrau şi ieşeau din clădirea impozantă, vorbind, glumind şi ieşind la plimbare după cursuri. Am izbucnit în hohote când am văzut că majoritatea femeilor purtau haine asemănătoare Mariţei şi femeilor din tabăra de ţigani: straturi suprapuse de fuste multicolore şi eşarfe legate pe cap. Mariţa va muri de râs când îi voi povesti că femeile din Bucureşti au transformat portul lor în modă şi, probabil, ar spune ceva de genul: „Ei bine, dacă bucureştenilor le plac aşa de mult hainele noastre, ar trebui să încerce să şi locuiască aici în tabără cu noi o vreme, să vedem cum le place".

Am ştiut din scânteierea din ochii verzi ai lui Valentin că în acea seară de duminică îmi pregătise o surpriză. După ce ne-am plimbat în oraş, am luat un tramvai şi apoi un troleibuz şi am ajuns la un bulevard cu un monument construit în centru în memoria aviatorilor căzuţi în război şi înconjurat de un parc nesfârşit, cu mesteceni şi castani de-o parte şi de alta a aleilor. Apoi ne-am oprit în faţa unei clădiri uriaşe rotunde făcută din sticlă şi piatră, cu un acoperiş verde de forma de valurile mării. Valentin mi-a prezentat încântat Circul de stat. Am rămas câteva secunde cu gura căscată şi am privit clădirea ca pe grădinile suspendate din Babylon.

Într-un final m-am uitat la ceas şi m-am speriat la gândul că putem pierde trenul de ora şase spre Mangalia. M-am gândit la Gigi, care ne va aştepta la gară seara şi nu ne va vedea coborând din tren. Cu figura lui pistruiată şi cu zâmbetul lui special şi trist. Chipul lui Gigi nu părea niciodată trist dacă nu-l cunoşteai bine. Avea un zâmbet pentru fiecare stare, chiar şi pentru tristeţe. În plus, nu mă simţeam bine fără el. Valentin mi-a spus că

era un spectacol chiar în acea seară şi că putem petrece noaptea la un prieten de-ai lui, după care putem lua un tren spre Mangalia dimineaţă devreme. Mi-a sugerat să-l sun pe Gigi de la cabina telefonică din colţ şi să-l anunţ de schimbarea programului. De ce se prăvăleau toate noutăţile în viaţa mea aşa, deodată, precum inundaţiile din legenda lui Noe: un frate nou, moartea mătuşii, cursuri de pictură cu o profesoară nebună, descoperirea Capitalei şi Circul de stat? De ce nu se puteau petrece aceste evenimente copleşitoare ceva mai rar în viaţa mea?

Nu am putut rezista tentaţiei. Stând în faţa clădirii cu aspect de navă spaţială, colorată în alb şi verde, şi privind ochii strălucitori ai lui Valentin, curiozitatea feroce despre ceea ce voi descoperi înăuntru m-a cucerit. Am intrat într-o fibrilaţie acerbă, ca personajele din filmele mute. Merg la cabina telefonică şi îl sun pe Gigi, pun monedele în fantă, aştept tonul, sună, vocea mamei lui Gigi, somnoroasă şi ursuză.

– Gigi este acasă?

– Nu, nu este.

– Vă rog să-i spuneţi că fratele meu, Valentin, şi cu mine suntem încă în Bucureşti şi am pierdut trenul, vă rog să-i spuneţi să nu ne aştepte la gară.

– Dar ce, ai şi un frate acum?

Of, Doamne, mama lui Gigi nu ştie că am un frate, dar nu contează, da, am un frate, a căzut din lună acum câteva luni.

– Vă rog să-i transmiteţi lui Gigi ce am spus, bine? Vă rog! Vom sosi cu trenul de dimineaţă, da, de dimineaţă. Mulţumesc, doamnă Malek, mulţumesc mult.

Apoi un alt telefon rapid părinţilor, ei nu par deloc surprinşi, spun doar „bine, bine, vă aşteptăm mâine". Ce-or fi păţit părinţii mei de au devenit deodată drăguţi şi înţelegători?

Alerg cu Valentin să cumpărăm bilete. Cum, nu mai sunt bilete? Nu se poate, două bilete micuţe, vă rugăm! Valentin lipeşte o bancnotă de douăzeci şi cinci de lei în mâna casierului, ca mită. Ah, e în regulă, puteţi intra, rândul 10, locurile 7 şi 8. Sunt locuri bune, se vede foarte bine scena. Cupola enormă, rotundă e plină de lumini colorate! Elefanţi reali, vii şi cai albi costumaţi, care se ridică pe picioarele din spate! Balerine în costume cu paiete strălucitoare, roşii, verzi sau mov, care stau într-un picior pe spinarea unui cal în galop sau care atârnă de trapez în cupolă, lei care sar prin cercuri în flăcări, maimuţe mici în smoching, care merg pe biciclete în miniatură, acrobaţi care atârnă de fiecare parte a corpului sau de corpul altcuiva în cupola strălucitoare!

Şi apoi tot tumultul dispare şi se face linişte, doar la atingerea unui baton fermecat. Valentin se apleacă spre mine şi îmi şopteşte la ureche:

– Este fata pe care o iubesc. Cea de-acolo, vezi? E prietena mea.

Da, sigur, fratele meu e un mare clovn, cum de am ajuns în familia asta trăsnită, întoarsă cu fundu-n sus, un Hopa Mitică, care atârnă mereu cu capul în jos?

Valentin îmi arată o cutie colorată. Se pare că fata locuia pe acelaşi palier în blocul în care a locuit el cu Raluca, lângă Circul de stat. Se întâlneau mereu dimineaţa, când el mergea la şcoală, iar ea mergea la antrenamente la circ. Este cu doi ani mai mare ca el, acum este balerină la circ şi numele ei este Didona. Ţâşneşte dintr-o cutie colorată pătrată, poartă un costum roz aprins cu paiete, are părul negru ca tăciunele, mai negru chiar decât rudele Mariţei. Toată familia ei lucrează la circ. Poţi să fii acrobat la circ în ţara noastră? Sigur că se poate. Partidul îi iubeşte pe oamenii de la circ şi chiar şi Preşedintele asistă la spectacole câteodată. Un şir lung de maşini negre se opreşte în faţa Circului, oamenii de la Partid şi din Securitate alcătuiesc jumătate din audienţă, iar Preşedintele chiar a fost văzut râzând odată.

Prietena lui Valentin este ridicată acum pe nişte sârme şi se contorsionează în aer, dansând. Muzica de vioară ne răsună în urechi precum scâncetul a o mie de pescăruşi trişti, o muzică ce inspiră suspine, scâncete, râsete şi inimi frânte laolaltă. E Paganini. Oh, Paganini! Şi apoi alt fel de muzică, românească, de data asta, şi apoi muzică ţigănească, ca în tabăra Mariţei, armonică amestecată cu acordeon. E amuzant şi ciudat cum oamenii din Bucureşti imită atât de mult obiceiurile neamului Mariţei, chiar şi aici, la Circ. Poate că unii oameni de la Circ sunt de acelaşi fel ca oamenii Mariţei. Va trebui să-i povestesc Mariţei despre lucrurile astea. Oare ce va spune Gigi?

E ridicată sus de tot, în costumul roz strălucitor plin de paiete, plutind în aer ca o rândunică, ca un alt fel de fiinţă umană. Valentin are o prietenă grozavă! Mă întreb dacă chiar este prietena lui sau doar el crede asta, deoarece a venit de multe ori la circ şi s-a îndrăgostit de ea când a văzut-o învârtindu-se în acrobaţiile astea ameţitoare, în cupola strălucitoare a Circului de stat, într-un costum de paiete roz.

După spectacol, în vreme ce mă clatin de colo-colo urmându-l pe Valentin spre ieşire, el mă roagă să mai aşteptăm puţin. Şi aşteptăm până iese tot publicul şi holul rămâne pustiu, doar cu ecoul tăcerii. Şi atunci am întâlnit-o pe uimitoarea Didona. Este îmbrăcată în haine normale de stradă, un pulover pe gât negru şi blugi. Este incredibil de frumoasă, ca un portret al lui Délacroix. Astăzi, domnişoara Mantaş mi-a vorbit despre Délacroix şi

mi-a arătat câteva reproduceri într-un album. *"Moartea lui Sardanapal"*. Didona seamănă cu concubinele lui Sardanapal din tablou. Poate că Mariţa are dreptate că totul se întâmplă cu un motiv, totul are sens şi rost, culori, forme, tone de tehnici despre care mai am de învăţat, dacă vreau să intru la Facultatea de Arte. Didona îmi rămâne în minte ca un vulcan în erupţie şi acest tablou are culori puternice, sălbatice: fundal negru şi nuanţe aprinse de roşu, Didona şi Valentin sunt doi îngeri cu pene sângerii şi mov, care se ridică în cupola strălucitoare a circului.

Petrecem noaptea în apartamentul unui vechi prieten de şcoală de-ai lui Valentin, care locuieşte chiar în apropierea Gării de Nord. Miroase a varză peste tot în clădirea asta şi scările sunt sinuoase. Totul este sinuos şi miroase urât. Mă simt vinovată şi mi-e teamă, ca şi cum făcusem ceva rău. Aş vrea să fiu în braţele lui Gigi, lângă mare. Eu dorm pe canapeaua din prima cameră, iar Valentin doarme pe un pătuţ mai mic, la picioarele mele. Îi auzim pe ceilalţi sforăind din camera alăturată. Ce înseamnă viaţa asta nouă pe care o trăim? Mă simt de parcă ceva întunecat şi cleios ne aşteaptă imediat după colţ, gata-gata să ne înhaţe şi să ne devoreze. Tramvaiele circulă până târziu în noapte şi nişte beţivani strigă obscenităţi sub fereastra noastră, păturile de pe sofa sunt murdare şi miros a varză putredă. Mi-e dor chiar şi de mama. De vocea ei clară şi aspră, atunci când strigă la mine. Cel puţin la ea e curat.

Valentin şi cu mine stăm în tăcere în compartiment, pe drumul spre Mangalia. Urmărim răsăritul soarelui deasupra câmpiilor plate ale Bărăganului, pământul ăsta bătătorit şi aspru încercat de crivăţul iernii. Mă întreb şi acum dacă ziua precedentă a fost reală sau numai am visat-o. Mă simt jegoasă de la canapeaua cu miros de varză, pe care-mi petrecusem noaptea. Îmi dau seama că fratele meu este un copil răsfăţat, ca un copil fără fraţi, unic la părinţi. Întotdeauna face cum îi place şi cum vrea, este fragil, dar încăpăţânat şi asta e puterea lui. Îl întreb de ce şi-a ales ca prietenă o acrobată de la Circ. El spune că nu noi alegem lucrurile astea.

– Tu l-ai ales pe Gigi? mă întreabă.

Întrebarea asta mă nedumireşte. Dincolo de aparenţa lui fragilă, fratele meu e făcut din oţel. Vreau să-l strâng în braţe. Chiar dacă mă încurcă şi mă nedumireşte mereu. *Eu l-am ales pe Gigi?*

Îl văd de la fereastră când mă aplec afară în aerul rece, înainte ca trenul să încetinească măcar. Bineînţeles că eu l-am ales pe Gigi. L-am ales pe Gigi şi Mariţa l-a ales pe Gigi pentru mine când mă ducea mereu în cartierul turcesc, când eram mică, ca să mă joc în curtea bătătorită cu pământ roşiatic din curtea lui, deoarece ea spunea că trebuie să ştiu cum arată un băiat. L-am

ales pe Gigi de fiecare dată când m-am întors în curtea lui şi de fiecare dată când m-am scufundat cu el în mare, vară după vară la rând. Eu nu cred în predestinare, dar Valentin crede. El crede în predestinare şi în Circul de stat. Acolo şi-a găsit el dragostea.

Gigi zâmbeşte cu zâmbetul trist. Mama lui i-a transmis mesajul meu abia acum, dimineaţă, după ce ne aşteptase deja la trenul de seară. Mersese apoi la casa părinţilor şi-i întrebase dacă ştiau că nu ne întoarcem în acea seară. Ştiau, bineînţeles că ştiau că mergem la Circ după lecţiile de artă şi de pian şi că petrecem noaptea la un prieten de-ai lui Valentin. Merg la şcoală mai târziu şi destul de furioasă şi reuşesc să iau 4 la ora de geologie, pentru că nu ştiam lecţia de zi, despre plăcile tectonice. Nu ştiam lecţia pentru că fusesem la Circ cu fratele meu, Valentin, unde am întâlnit-o pe prietena lui, care este acrobat la circ, şi am avut prima lecţie de pictură cu domnişoara Mantaş, care ar putea şi ea, la fel de bine, să lucreze la circ. Cui îi pasă de plăcile tectonice, lasă-le să se ciocnească şi să explodeze tot pământul. Apoi iau un alt 4 la ora de economie comunistă, fiindcă nu ştiu nimic despre planul cincinal socialist şi despre mijloacele de producţie în statul socialist. Notele meu sunt un dezastru. Oricum, trăim într-o ţară tâmpită. Valentin a avut dreptate să insiste să mergem la circ. Am învăţat mult mai mult decât la ora de economie.

Seara, în camera noastră înainte de culcare, ţip la Valentin să nu mă mai păcălească niciodată, niciodată aşa, trebuia să-mi fi spus din vreme de planurile lui. Eu nu sunt o jucărie, o balerină pe sârmă!

– Să nu mă mai minţi, bine?

El râde şi-mi spune:

– Da, bine. Dar nu-i aşa că te-ai distrat grozav?

Nu ştiu ce fel de om e fratele meu. Cu cine seamănă aşa îndrăzneţ şi viclean?

După ce termin de ţipat la Valentin, ies din nou afară în vântul sărat şi îl găsesc pe Gigi la capătul străzii, aşteptându-mă. Gigi mă cunoaşte mai bine ca oricine, mă strânge în braţe şi-mi spune că i-a fost dor, el nu se enervează niciodată. Bineînţeles că eu l-am ales pe Gigi şi îl aleg mai departe de nenumărate ori aici, în faţa mării noastre sălbatice şi verzi.

9.
Despre viaţă şi moarte

A început în casa domnişoarei Mantaş, în ultimul an de liceu, în timp ce mă întreba despre realismul romantic şi despre şcoala Barbizon[9]. Ştiam lecţia pe de rost şi vorbele îmi ieşeau din gură lin şi încrezătoare, despre peisajele lui Corot, Courbet şi Constable, despre ţăranii lui Millet, despre cum aceşti artişti ai secolului al XIX-lea din Franţa şi Anglia au abandonat formalismul şi au decis să se inspire direct din natură şi din societate. Domnişoara Mantaş era într-una din rarele ei stări relaxate, când vocea îi căpăta chiar inflexiuni calde, deşi greu de sesizat. Poate s-a întâmplat datorită zilelor de toamnă extraordinar de frumoase din Bucureşti, cu frunze portocalii şi roşii atârnând în dreptul cerului înnebunitor de albastru, sau poate datorită rezultatelor mele excelente în scurta perioadă de când mă medita. Nu a început cu greaţa de care vorbesc unele fete, ci cu o somnolenţă bruscă şi cu senzaţia de cap aerian. Am ştiut imediat, chiar atunci şi acolo, stând pe scăunelul de lemn din faţa şevaletului şi în faţa pendulei aplecate, că mă confruntam cu ceea ce îmi era cel mai groază: o sarcină.

Făcusem tot ceea ce ştiam că trebuie să facem ca să evităm chestia asta, dar erau multe alte lucruri de care nu ştiam. Nimeni nu vorbea despre asta şi nimic din ce te putea ajuta nu era legal. Ştiam de o turcoaică din oraş care le ajuta pe fetele în situaţia mea. Gigi şi cu mine ne propusesem să nu recurgem niciodată la intervenţia asta. Numai că acum eram gata să leşin pe şevaletul domnişoarei Mantaş.

[9] **Şcoala de la Barbizon** a însemnat un grup de pictori francezi, care obişnuiau să se întâlnească în localitatea Barbizon la sud de Paris, la mijlocul secolului al XIX-lea. Printre fondatorii acestei şcoli se numără Jean-Baptiste Camille Corot, Théodore Rousseau, Jean-François Millet şi Charles François Daubigny, dar şi românul Nicolae Grigorescu. Artiştii Şcolii de la Barbizon aduc în prim-plan pictura de atmosferă.(N.T.)

Am continuat lecţia, folosind orice urmă de putere rămasă în mine. Am ajuns la operele lui Courbet[10] şi la saloanele pariziene din acea vreme. Am prezentat repede concluziile şi domnişoara Mantaş chiar a zâmbit. Poate aveam, totuşi, o şansă să ajung la Facultatea de arte. Era cea mai înaltă formă de apreciere pe care o primisem vreodată de la ea. Nu ştiam dacă să leşin de bucurie la auzul acestui compliment sau de groază din cauza stării mele.

Am ameţit tot mai tare şi, fără un cuvânt, m-am dus în fotoliul fucsia de lângă fereastră. Nu mai stătusem niciodată acolo şi am fost fascinată imediat de copacul stacojiu care îşi etala splendoarea în faţa ferestrei. Am crezut iniţial că e o închipuire, din cauza oboselii. Toate drumurile bătute până aici, învăţatul până noaptea târziu, toate curentele de artă şi tehnicile din lumea artei şi a istoriei artei, poate era prea mult. Poate că mă înşelam în privinţa sarcinii. Copacul se legăna încet în vânt şi frunzele roşii au început să alunece încet în jos, în spirală, dansând confuze prin aer. Era vremea să plec, oricum, aşa că m-am ridicat şi i-am mulţumit, ca de obicei. Probabil că a simţit că e ceva în neregulă cu mine, pentru că m-a întrebat dacă vreau să rămân la o cană de cafea. Figura ei exotică de păpuşă, cu părul roşcat care o încadra, părea uşor singuratică. I-am spus că trebuie să ajung la trenul spre Mangalia.

În vreme ce coboram în fugă treptele vechi şi putrede de lemn din clădire, mi s-a făcut greaţă. Toate poveştile groaznice ale mamei despre fete care mor din cauza avorturilor ilegale îmi sunau acum în minte şi alergam întruna pe străzile Bucureştiului, printre covoarele fâşnitoare de frunze galbene şi ruginii.

Primul lucru pe care l-am întrebat pe Valentin când ne-am întâlnit la colţ la Universitate a fost:

– Ştii pe cineva care face avorturi?

El mă priveşte mai grav ca niciodată, cu faţa palidă şi îngrijorată pentru soarta mea. Spre surprinderea mea, spune:

– Da, chiar ştiu pe cineva.

Am aflat că prietena lui, Didona, suferise un avort cu acest doctor. Îmi spune că e sigur, curat, dar, bineînţeles, destul de scump.

– La ce te aştepţi ? continuă el, când mă vede ezitând în faţa unui preţ ridicat. Poate primi închisoare pe viaţă sau chiar pedeapsa cu moartea pentru chestia asta.

[10] **Gustave Courbet, (Jean Désiré Gustave Courbet)**, 10 iunie 1819-31 decembrie 1877) pictor francez, promotor al realismului în pictura franceză din secolul al XIX-lea. A fost ales în conducerea Comunei din Paris din anul 1871.

Valentin mă surprinde mereu. Ba e un lunatic îndrăgostit la nebunie de o acrobată de circ la trapez, ba este un tip controlat şi stăpân pe situaţie, cu foarte multe informaţii despre cele mai neplăcute lucruri cu care trebuie să se confrunte o femeie, în ţara asta ridicolă în care trăim.

– Nu te speria, facem cumva rost de bani. Gigi te va ajuta şi el, nu-i aşa?

– Normal, doar ce credeai? i-am răspuns, foarte mândră de Gigi al meu.

Nu numai că Gigi tremura de dorinţă să facă tot posibilul să mă ajute să trec cât mai uşor prin suferinţa asta, dar m-a luat complet prin surprindere când a început să plângă şi să jelească de teamă că voi muri, pentru că ştie el bine că turcoaica din oraş nu lucrează deloc sigur. Probabil că auzise oricum mai multe ca mine şi nu voia să-mi spună. Aşadar, mă simţeam „mult mai bine" acum, la gândul că e posibil să mor sau să rămân cu sechele pe viaţă din cauza unui uter mutilat, temeri confirmate de criza de nervi a iubitului meu. Încerc să-l liniştesc, spunându-i că Valentin ştie un doctor sigur în Bucureşti.

Probabil că Dumnezeu şi-a imaginat la un moment dat iadul tinerei femei pe pământ, pentru că aşa mă simţeam eu acum, la ora de istorie, ascultând sporovăiala profesorului ursuz despre glorioasa insurecţie a românilor din 1944, când forţele armate s-au alăturat sovieticilor în lupta eliberatoare de propăşire a socialismului şi a comunismului, în vreme ce gâtul mi-e sufocat de greaţă şi inima îmi bate cu putere de teama „intervenţiei" de mâine, cu un doctor misterios din Bucureşti. Am numărat săptămânile, zilele, orele până la evenimentul fatidic. După şocul iniţial, Gigi mi-a oferit continuu sprijin şi grijă, tratându-mă mai mult ca pe o soră decât ca pe o amantă, strângându-mă cu teamă în braţe, ca şi cum m-aş sparge, speriat că mi-aş putea pierde echilibrul.

Câteodată ne văd parcă pe Gigi şi pe mine de la distanţă, ca un artist care-şi priveşte modelele, şi îmi vine să râd de cât de caraghioşi suntem împreună: o fată cu forme neregulate, cu idei aiurite şi cu bucle sălbatice, şi un băiat turc cu păr roşcat şi cu pistrui, eu, nervoasă şi repezită, el, viclean şi cu ochi strălucitori. Ca un portret de familie: Gigi, puţin mai înalt ca mine, poartă o cămaşă albă cu dungi, eu, o bluză galbenă de pânză, amândoi cu un aer oarecum provincial, amândoi cu pielea puţin arsă de soare; Gigi zâmbeşte, eu sunt încruntată.

Mariţa a spus rugăciuni pentru mine în limba ei şi a înşirat mărgelele de nenumărate ori. Mi-a spus că e mai bine să merg la Bucureşti decât la „vrăjitoarea" turcoaică din oraş. Nu ştiu ce are toată lumea cu moaşa noastră, deşi a ajutat foarte multe fete, care acum sunt libere să dea din nou de necaz. Dacă va apărea Securitatea la uşa noastră şi au să mă ia cu cătuşele? Sau

dacă vor da buzna în cabinetul doctorului, exact în clipa intervenţiei mele? Dacă doctorul e un escroc şi mă omoară? Dacă prietena lui Valentin a avut pur şi simplu noroc şi eu nu? Nu ar fi mai bine să merg la cineva din oraşul meu ? Dacă, dacă ...

Stabilim data pentru după-amiaza primei duminici din decembrie, ca să coincidă cu lecţia de pian a lui Valentin şi cu meditaţiile mele la pictură. Intervenţia va avea loc în casa doctorului, un apartament în cartierul de blocuri numit Balta Albă, un nume destul de atractiv pentru o aglomeraţie de clădiri cu aspect de închisoare, la marginile îndepărtate ale oraşului. Lecţia cu domnişoara Mantaş trece ca un vis şi nici una din ironiile ei crude nu mă atinge azi. De fapt, chiar mă bucur de percepţia mea înceţoşată asupra explicaţiilor privind divizionismul, impresionismul şi începuturile anoste ale lui Van Gogh ca funcţionar şi agent de vânzări la o galerie de artă, în micul orăşel minier din Belgia. Încep să plâng brusc când ea povesteşte că tablourile lui Van Gogh au explodat de culoare, numai când acesta a decis să-şi transforme disperarea şi tristeţea în artă. Când îmi spune că artistul a vândut un singur tablou în timpul vieţii, lacrimile îmi curg şiroaie pe obraji. Mi-e ruşine că plâng şi că nu mă pot controla, mai ales că niciodată nu plâng în public sau în prezenţa altor persoane. Domnişoara Mantaş este la fel de surprinsă ca mine, dar şi impresionată de sensibilitatea mea. Îşi tot dă părul pe spate când e impresionată.

Apoi încep să râd prosteşte de titlul primului tablou al artistului, *„Mâncătorii de cartofi"* şi figura domnişoarei Mantaş se strâmbă revoltată din cauza frivolităţii mele. Plec de la ea grăbită şi agitată, să ajung mai repede la întâlnirea cu Valentin şi Gigi. Cei doi „băieţi" ai mei îmi dau curaj.

Vântul rece şi ploaia aspră sunt tare aprige în după-amiaza asta de decembrie în Bucureşti şi nu se puteau potrivi mai bine stării mele jalnice şi intervenţiei groaznice care mă aştepta. Încerc să par curajoasă şi nonşalantă în faţa celor doi tineri, care îmi oferă sprijin şi tandreţe. Chiar mă înveselesc parcă precum în aşteptarea unei aventuri, în vreme ce păşim alături pe străzile posomorâte din cartierul Balta Albă. Gigi merge în faţă, cu mâinile în buzunare; Valentin merge puţin în urmă, delicat şi puţin dezechilibrat, ca de obicei, iar eu sunt la mijloc, trăgând de gulerul hainei şi simţindu-mă ca un rebel fără cauză. Odată ce terminăm toată povestea asta, mergem să bem ceva la taverna micuţă de lângă staţia de tramvai şi vom râde ca nebunii tot drumul, în trenul spre Mangalia. Şi n-am să mai rămân niciodată însărcinată, decât atunci când voi dori cu adevărat.

Îmi amintesc numai când s-a stins lumina. Eram întinsă pe masa din camera de zi. Luminile s-au stins şi am rămas acolo, întinsă, pe întuneric.

Simţeam cum cineva bâjbâie în jurul meu. Ceva m-a durut mai tare ca înainte. Îmi spusesem întruna că nu voi ţine minte nimic. Mergea bine şi, încet-încet, eu nu ştiam nimic. Dar chiar când s-au stins luminile, memoria mea a decis să intervină. Luminile se sting mereu în Bucureşti, pentru că statul face economie la electricitate. Sunetul instrumentelor de metal ciocnindu-se unul de altul. Ceva m-a durut mai tare ca înainte. Mi-a spus că a terminat. M-am îmbrăcat. Mi-a dat un pumn de pastile, antibiotice, a spus. Eu i-am dat plicul cu bani. Totul pe întuneric. Mi-a spus că va ieşi mai târziu, poate la noapte, poate mâine. Să nu mă sperii de sângerare. Are să înceapă mai târziu. Şoptea. Mirosea a votcă.

Am găsit uşa pipăind pereţii şi mobila. Valentin şi Gigi mă aşteptau jos, în hol. Plecăm tăcuţi spre tramvai. Străzile sunt întunecate din cauza economiei la curent electric. Ce poţi să faci cu electricitatea economisită? Există butoaie cu electricitate în Bucureşti? Luminile din tramvai îmi deranjează ochii. Gigi s-a aşezat lângă mine şi Valentin stă în picioare, în faţa noastră. Un beţiv a urinat în spatele tramvaiului. N-am văzut niciodată aşa ceva. Nu ştiam că poţi urina în mijloacele de transport public. Orice e posibil în Bucureşti. M-am gândit la tabloul lui Van Gogh, „Mâncătorii de cartofi". Gigi mă strânge pe după umeri şi îmi mângâie părul. Mă simţeam bine. Voi fi bine. Voiam să mă gândesc la tabloul lui Van Gogh, dar altceva îmi tot distrăgea atenţia de la el. Poate mirosul de urină. Poate senzaţia incomodă din pântece.

Drumul părea interminabil. Bucureştiul e un labirint. Erau foarte mulţi beţivi la gară. De ce sunt toţi beţi în Bucureşti? Poate din cauză că se opreşte lumina des şi oamenii se sperie de întuneric. Gigi şi Valentin merg aproape de mine, să mă protejeze. Ce norocoasă sunt că am un frate! Ne urcăm în trenul de Mangalia şi ne aşezăm într-un compartiment din ultimul vagon, lângă fereastră. Câmpia Bărăganului arată ca un lac negru încremenit în noapte. Mi-am amintit cum am dormit pe canapeaua care mirosea a varză, în seara în care am fost cu Valentin la circ. Sentimentul că ceva întunecat şi uleios se apropie să se înghită. Figura Didonei ca cea a lui Sardanapal. *Moartea lui Sardanapal.*

Şi apoi au început durerile, ca un milion de cuţite înfipte în mine deodată. Nu voiam să plâng, aşa că mă gândeam întruna la Doru şi la braţul lui amputat. Eu sunt o fată norocoasă, cum spune tata mereu. Mă întinsesem pe bancheta rece de vinilin a trenului, cu capul în braţele lui Gigi, şi transpiram abundent, în ciuda aerului rece, neîncălzit din tren. Valentin stătea în faţa noastră, pe cealaltă banchetă. Mă privea cu o expresie îndurerată. Se spune că gemenii sunt mai apropiaţi unul de altul decât fraţii obişnuiţi.

Îşi simt deopotrivă durerea şi fericirea, ca şi cum ar trăi-o ei înşişi. Sunt norocoasă că am un frate geamăn. Sunt norocoasă în general.

Sunetele sunt confuze, îi aud ca prin vis că suntem aproape, că ajungem în Mangalia într-o clipă. Sunetul roţilor pe şinele de fier le acoperă vocile. În orice clipă, în orice clipă, numai că eu simt că mor în clipa asta. Pântecele mi se despică în mii de bucăţi. Figura concubinei lui Sardanapal, care este şi Didona, cu valuri de păr negru ca un cărbune şi cu piele rozalie, îmi acoperă vederea şi mă sufocă precum o creatură cu tentacule.

Cumva ajung în patul lui Gigi, în casa părinţilor lui. Mama lui e aplecată deasupra mea. Gigi şi Valentin sunt aplecaţi deasupra mea. Toţi stau deasupra mea, ca nişte păsări de pradă. Eu o vreau pe Mariţa. Ştiu că Mariţa mă face să simt bine. Mama lui Gigi spune că nu primeşte ţigani în casă. Cineva l-a chemat pe tata, pentru că şi el apare deasupra mea. Valentin, el e trădătorul, el l-a chemat. Nu e corect ce se spune despre gemeni, că îşi ţin partea unul altuia. Prefer să mor decât să afle părinţii mei ce-am suferit.

Tata e lângă mine, cu trusa medicală. Ce ştie tata despre avorturi cârpite, el e doar un medic epidemiolog, care verifică hoteluri şi restaurante? Nu mă poate salva, numai Mariţa mă poate salva. În plus, nici nu vreau să fiu salvată. Sunt îngropată în ruşine în faţa părinţilor lui Gigi şi în faţa a lor mei, de asemenea, pentru totdeauna.

Zac într-o baltă de sânge în patul lui Gigi, ca un spectacol grotesc de circ. Eu sunt fata de la circ care nu a reuşit, care a căzut de pe trapez şi zace într-o baltă de sânge, în vreme ce micii cimpanzei în smochinguri şi joben se învârtesc încontinuu pe biciclete în miniatură, în jurul arenei strălucitoare. Ştiam eu că ceva negru şi uleios are să ne înghită în somn, când dormeam pe canapea jegoasă care mirosea a varză. Şi totul din cauza Circului.

Tata spune ceva de septicemie. Ştiu ce înseamnă asta. În vârtelniţa acestui circ plin de sânge, acest cuvânt e clar. Toţi mor de la septicemie. Mariţa mi-a spus despre boala asta, ea îi spunea otrava sângelui, aşa a murit fata lui Lili. Aşa murim toţi. S-a întâmplat în întuneric, cu instrumentele medicale folosite pe întuneric, în vreme ce statul economisea curent. Totul e din cauza blestematei de electricităţi. Şi din cauza preşedintelui cu buze groase. În ţara noastră, femeile trebuie să nască copii pentru viitorul comunist, să-i doneze Soarelui, Viitorului, Partidului, Circului de stat.

Nu putem chema nici un doctor şi nu putem suna la spital, pentru că imediat ar apărea şi poliţia în urma lor şi ne va aresta pe toţi. Mă vor lăsa să mor, să mă înec în propriul sânge.

– Nu chema doctor, nu chema nici un doctor, le tot spuneam.

Tata e doctor. Trebuie să mă poată salva. A învăţat despre asta în facultatea de medicină, chiar dacă acum verifică doar tulpini de bacterii descoperite în mâncare şi epidemii apărute la malul mării.

Vine şi Camelia, moaşa turcoaică. E mică şi sfrijită şi poartă o eşarfă albă, legată în jurul capului. O strig pe Mariţa. Tata iese în goană. Îmi spune că vine repede înapoi, că am nevoie de o doză mare de antibiotice. Gigi pleacă să o aducă pe Mariţa. Numai el mă înţelege. Gigi este parte din mine. Valentin e un străin. E palid şi sfrijit ca un înger al morţii. Eu vreau să trăiesc, pentru Gigi! El este un peşte magic. Îl voi picta ca pe un peşte roşu şi magic al Mării Negre şi vom trăi sub apă fericiţi.

Am rămas doar cu mama lui Gigi, cu moaşa turcoaică şi cu fratele meu, Valentin. Îl rog să iasă afară. Se ridică ascultător şi pleacă. Durerea din pântece e de nesuportat. Nu-mi mai pasă cât de curajos a fost unchiul Doru când trenul i-a retezat braţul. Şi nu sunt deloc norocoasă, fir-ar să fie! Din gura mea ies numai ţipete şi gemete. Camelia îi spune mamei lui Gigi să fiarbă apă pentru ceai, apoi scoate nişte ierburi din buzunar. Ar fi trebuit s-o las pe ea să facă intervenţia. Doctorul din Bucureşti mirosea a votcă, Camelia miroase a prăjituri turceşti.

Întâi simt miros de frunze arse şi prune uscate şi apoi intră Mariţa. Îmi strânge mâinile într-ale ei şi îmi tot spune *porumbiţa*. Camelia mă obligă să beau un ceai teribil de amar, iar mama lui Gigi îmi verifică temperatura. Văd acum că ne putem înţelege toţi foarte bine, ţigani cu turci şi cu români. Agonia mea post avort este, de fapt, un pretext pentru pacea în lume. N-am observat niciodată că mama lui Gigi are pistrui ca Gigi şi că este foarte drăguţă, într-un fel complet neobişnuit.

Se întoarce tata cu un ac mare în mână ataşat de o pungă şi mi-l înfige în braţ. Trebuie să-l suport aşa, în mâna mea, o vreme, îmi spune el, ca antibioticele să poată ajunge direct în circuitul sângelui.

Gigi se aşează în genunchi lângă pat şi zâmbeşte. Mă întreb care din zâmbetele lui Gigi este acesta. Poate că e cel care ar vrea să-mi spună „Nu vreau să mori!". Este un zâmbet larg, cu stele mici. Ce fel de petrecere este asta? Este petrecerea mea bun-rămas. Turcoaica le cere bărbaţilor să iasă din cameră. Cu excepţia tatei, el poate să stea. Nu avem nevoie de bărbaţi, aduc numai necazuri. Turcoaica şi Mariţa mă curăţă de sânge. Îndepărtează ceva rece dintre picioarele mele. Îmi simt capul ca pe un cuptor încins. Dacă supravieţuiesc, nu mai fac dragoste cu Gigi un an întreg. Sunt o boccea de carne putredă şi sânge şi trăiesc într-o ţară tâmpită. Dacă supravieţuiesc, voi pleca din ţara asta. Dar ce rău ar fi să nu supravieţuiesc! Nu voi mai avea şansa să-mi pictez tablourile. Şi Gigi va ajunge o epavă şi nu va mai

zâmbi nicicând. Şi mama? Mama va rămâne totdeauna acea nucă spartă care a devenit când Valentin i-a mâncat mâncarea cu un apetit feroce.

Am un gând ciudat: trebuie să supravieţuiesc pentru mama. Este cea mai rea fiinţă dintre toţi oamenii pe care-i cunosc, dar trebuie să supravieţuiesc pentru ea. Ca să nu devină şi mai rea şi să-i omoare pe toţi. N-aş vrea s-o ştiu în pivniţă privind în gol pianul bunicii, cu o lacrimă atârnată pe veci în vârful nasului. Trebuie să salvez pământul de mânia mamei. Văd chipul mamei la propria mea înmormântare şi este atât de feroce şi atât de fantomatic, încât pământul va îngheţa sau se va usca de tot. Şi toţi cei din jurul său, de asemenea. Trebuie să trăiesc, pentru mama. Îmi amintesc de Anushka. Figura ei e dulce şi luminoasă, ca atunci când mi-a dăruit acea eşarfă galbenă la hotel, înainte să plece. Anushka este un om mai bun decât Didona. Anushka seamănă cu florile de floarea-soarelui desenate de Van Gogh. O rog pe Mariţa să-mi spună finalul poveştii cu prinţesa Esma.

– De ce nu mi-ai spus niciodată finalul poveştii cu Esma? o întreb pe Mariţa.

Tata adaugă antibiotic în perfuzie. Dacă trăiesc, nu vreau să mai zac vreodată în agonie, să sângerez, să jelesc de durere şi să tremur ca acum. N-am să mai fiu niciodată bolnavă şi când am să mor de-a binelea, am să mor într-o cameră curată şi ordonată, bine îngrijită şi pregătită pentru oaspeţii care-şi vor lua rămas-bun de la mine. Camelia îmi dă să beau încă o cană de ceai amar.

Esma s-a măritat cu Marele Vizir Sokollu Mehmed Paşa şi au avut o fată împreună, povesteşte Mariţa. I-au dat numele Aysel, care înseamnă Lumina Lunii. Aysel avea acelaşi har de desena pe pânză, exact ca mama ei. Dar vizirii erau invidioşi pe această putere a femeilor şi au scornit minciuna că Esma îi era infidelă lui Sokollu Mehmed Paşa. Aşa că Esma a luat-o pe Lumina Lunii şi au fugit din nou pe armăsarul ei negru, până când au ajuns la un alt oraş pe malul mării, unde a descoperit o colonie de femei, care creau imagini splendide pe pânză.

Minţi, Mariţa! Nu există nicăieri o colonie de femei care creează imagini uimitoare pe pânză, e o minciună. Chiar şi tu minţi, Mariţa. Eu mor acum din cauza unui preşedinte cu faţă de porc şi din cauza blestematului de curent electric şi n-am să mai creez niciodată nimic pe o bucată de pânză sau de hârtie. Ce mi se întâmplă acum nu e un basm, este utopia noastră socialistă, Mariţa, iar tu locuieşti în tabăra aia blestemată, lângă cutiile de ciment, alături de oamenii tăi disperaţi, care zac tot timpul în jurul focului, şi totul nu e decât un mare circ, chiar dacă nu ne aflăm la Circul de stat. Nici nu mă

mir că preşedintele a fost văzut râzând odată. Este foarte mândru de Circul lui, el este Maestrul de ceremonii din ring.

Mariţa, ţine-mă de mână, te rog, ţine-mă de mână! Poveştile tale sunt minunate, chiar dacă sunt minciuni. Tata îmi măsoară întruna temperatura şi îmi aşează comprese reci pe frunte. Unde e mama? Uite ce petrecere grozavă avem noi aici şi mama lipseşte! O vreau pe mama, aşa rea cum e. Vreau să fie aici, lângă mine. Nu-mi pasă dacă ştie sau nu şi că are să mă omoare oricum, nu-mi pasă nici dacă află lumea întreagă. Marea va fi foarte, foarte rece şi neagră când mă va înghiţi.

Mi-au spus că am dormit două zile la rând. Mi-au spus că am avut noroc, că foarte puţini oameni supravieţuiesc septicemiei. Sunt o femeie dată naibii, extrem de norocoasă! Mi-au spus că, dacă n-am murit cu ocazia asta, nici n-am să mor curând. Mama se plimbă prin cameră în linişte. Este o fantomă tăcută, care alunecă de colo-colo într-o cămaşă verde. Mă bucur foarte tare s-o văd pe mama, nu-mi pasă că e acră şi furioasă mereu, doar o mamă am. Mă priveşte aspru. N-am văzut-o niciodată în cămaşa asta verde, cu părul desprins. Părul ei şaten şi cârlionţat seamănă perfect cu al meu. Mama păşeşte mai lin de când ambii copii sunt lângă ea. Nu am pictat-o niciodată pe mama.

Nu am vorbit niciodată despre ce s-a întâmplat atunci. Nici măcar când au început cercetările. Ne-am prefăcut că nu ne priveşte chestia asta cu nimic, ci pe alţi oameni, pe vecini. Nu pe noi.

În prima zi când am ieşit din casă, Gigi şi cu mine am mers pe plajă. Apa era îngheţată şi albastră. Nisipul era acoperit de zăpadă, iar pescăruşii urlau şi se scufundau în mare după peşti. Apa avea acel albastru pe care-l capătă numai iarna: întunecat şi aspru, iar cerul îţi loveşte ochii cu lumina lui dură.

Ne-am plimbat pe plajă în troienele sărate ca să ne curăţăm de tot şi să uităm. Aş vrea să desenez portretul mamei în cămaşa verde, plimbându-se pe plaja acoperită de zăpadă. Vine spre mine, prin troiene, şi rochia verde este perfect conturată de fundalul alb al zăpezii şi de marea albastră şi întunecată şi apoi mă strânge în braţe.

10.
Ancheta şi sfârşitul basmelor

Întotdeauna apar la ora cinei: doi bărbaţi în pardesiuri negre. Poartă pardesiu chiar şi când nu plouă. Sună întâi la sonerie, apoi bat la uşă, ca şi cum se asigură că sunt auziţi. De regulă, mama răspunde la uşă. Îşi şterge mâinile pe şervet şi adoptă cea mai aspră expresie de care este în stare. Crede că este mai bine să nu ne arătăm intimidaţi, altfel cu siguranţă ne vin de hac. În timpul anchetei, mă conving de faptul că mama mă iubeşte cu adevărat. Deşi este încă supărată că am intrat într-un necaz atât de mare, mă apără în faţa Securităţii ca o tigroaică, ca o matroană romană, ca o amazoană. Tata se ridică şi el imediat după ea şi rămâne în spatele ei, protector. Valentin şi cu mine stăm la masă, ca şi cum continuăm să mâncăm ca de obicei, ca şi cum totul e normal, doar că un vecin mai binevoitor s-a gândit să ne pârască. Este scenariul pe care l-am hotărât împreună, după ce am aflat de la Gigi că tatăl său a fost interogat despre o fată din oraş, care a avortat în casa lui.

– Dar nu s-a întâmplat în casa voastră! am strigat, când Gigi mi-a povestit.

– Oricine ar putea crede că s-a întâmplat în casa noastră, pentru că acolo ai sângerat, acolo ai pierdut fătul, acolo ai fost tratată de tatăl tău şi de Camelia şi ai rămas în convalescenţă. Ei ştiu toate detaliile astea, ce crezi?

Mi-am dat seama că Gigi poate deveni un foarte bun căpitan de navă: este calm, foarte precis şi raţional.

Părinţii mei şi cei doi ofiţeri merg în camera de zi, unde mama îşi ţine maşina de cusut. De obicei, ea stă pe jumătate din scaun în faţa maşinii de cusut, relaxată, ca şi cum se ocupa cu ceva chiar acolo: cosea o perdea nouă pentru sufragerie sau o faţă de masă pentru masa lăcuită. Valentin şi cu mine încercăm să păstrăm liniştea şi ne prefacem că mâncăm, sperând totuşi să surprindem câteva fraze sau măcar cuvinte din dialogul din camera alăturată. Auzim expresii ca „doze mari de antibiotice care lipsesc, fără justificare, o perfuzie care nu poate fi găsită nicăieri", de unde deducem că tata, în disperarea de a mă salva, a fost în acea noapte la clinică şi a furat antibioticele şi perfuzia cu care mi-a salvat viaţa. Apoi o întreabă pe mama acelaşi lucru, în continuu: dacă ştie unde eram eu în seara de 5 decembrie şi cine a executat acea „procedură ilegală." Aici mama îşi joacă rolul magistral. Le spune într-un mod clar şi cu cuvinte răsunătoare că da, bineînţeles că ştie, fiica ei se afla chiar lângă ea, probând o rochie nouă tocmai croită. Apoi îi mustră pentru acea insinuare josnică despre fiica ei. Şi despre ce procedură vorbesc? Nici nu înţelege măcar la ce se referă aceşti tovarăşi, la o operaţie de amigdale, o pedichiură, sunt ilegale acum aceste intervenţii?

Când o aud pe mama spunând „fiica mea" cu acea tonalitate voluminoasă şi aspră, îmi vine să mă târăsc pe jos de ruşine că familia trece prin aceste orori din cauza mea şi pentru dragostea şi recunoştinţa pe care i le port mamei. Valentin este mereu serios şi palid şi îmi face cu ochiul de dincolo de masă, ca şi cum ar spune: „Nu-ţi face griji, va fi bine".

Cei doi ofiţeri încearcă să demonstreze că şi tata, şi Luca erau complici într-o intervenţie medicală ilegală, interzisă de Stat şi de Partid, şi să afle totodată cine era autorul principal din Bucureşti. Capul întregii afaceri! De parcă făceau o anchetă despre arme nucleare sau alte secrete de stat ameninţătoare şi fiecare „complice" din această afacere obscură avea un rol determinant. Două familii şi câţiva angajaţi ai Partidului erau implicaţi într-o confruntare acerbă, din cauza unei copile disperate de optsprezece ani, care nu dorea să aibă un copil. Ne obişnuisem cu aceste vizite şi chiar ne speriam, oarecum, atunci când nu apăreau. Îi denumisem „oamenii-pardesiu" şi, câteodată, ne amuzăm copios pe seama lor. A fost nevoie aşadar de vizite regulate din partea Securităţii pentru ca mama să râdă chiar cu noi la cină.

– Se joacă cu noi, ca să ne epuizeze psihic şi să greşim povestea, spune tata.

– Trebuie să petrecem fiecare zi ca şi cum nimic nu s-ar fi întâmplat, adaugă Valentin.

– Nu le voi da această satisfacţie. Nici moartă! strigă mama, după care se calmează imediat, ca şi cum nervii sunt o slăbiciune nedorită şi nici n-ar fi complet sigură despre ce fel de satisfacţie e vorba.

Eu tac mereu. Nu spun o vorbă. Aş vrea să mă scurg, pur şi simplu, în podeaua lăcuită de lemn şi să dispar din ochii tuturor, ca un desen animat. Acum mă vezi, acum dispar. Este ciudat că cei doi ofiţeri nu vor niciodată să vorbească cu Valentin sau mine. Poate din cauză că ţinta lor principală este să pedepsească o mulţime de adulţi şi să distrugă cât mai multe vieţi, pentru că şi vieţile noastre, ale copiilor, vor fi grav afectate. Mă bucur că nu

ştiu numele doctorului din Bucureşti, care a făcut intervenţia. Valentin a fost suficient de isteţ încât să-mi spună doar numărul clădirii şi al apartamentului. Poate nu ştia nici el, de fapt. Nu întreb, nu vorbesc despre asta. Pe de altă parte, poate dacă i-aş fi ştiut numele doctorului şi l-aş fi spus bărbaţilor în pardesiu, ne-ar fi lăsat odată în pace, fără să încerce să ne distrugă viaţa.

Gigi este mai implicat ca niciodată în studiul pentru şcoala de marină şi se poartă ca şi cum nu se întâmplă nimic deosebit. La fiecare vizită, îl găsesc aplecat deasupra unui desen de navă sau a unei probleme de fizică. Mama lui mă priveşte ca pe un duşman, dar Gigi îşi ridică ochii din cărţi, cu buclele roşii căzute pe frunte, şi îmi zâmbeşte cu cel mai primitor zâmbet posibil. Îmi spune că tatăl său a fost din nou interogat, ca pe o informaţie citită undeva, într-un ziar. Deodată, mi se pare că Gigi al meu a devenit peste noapte adult, ca şi cum încercările prin care a trecut i-au testat toată puterea. Din băiatul care plângea doar la gândul că voi avorta, îl văd acum ca pe bărbatul în stare să-şi dea viaţa pentru mine. Un adevărat căpitan de navă. Îl iubesc mai mult ca oricând şi dovezile de dragoste primite din partea tuturor în aceste zile de coşmar îmi par o povară teribil de grea.

Totul s-a întâmplat din cauza inconştienţei mele. Nu trebuia să rămân gravidă, trebuia să fac aşa, nu trebuia să fac invers, le stric viaţa tuturor. Sunt propriul meu coşmar, un ţipăt negru şi mut, ca peştele din primul meu desen.

Lecţiile cu domnişoara Mantaş sunt singurul refugiu. Primesc cu bucurie orice moment dur şi usturător. Urlete, ploaie rece, trenuri târzii în noapte, insomnii, pedeapsa mea autoimpusă. Primesc toate criticile şi mustrările domnişoarei Mantaş cu o plăcere imensă şi îmi doresc mai mult. Îi pun întrebări cretine sau mă prefac că ştiu mai puţin decât ştiu de fapt, doar ca să ridice vocea şi să mă ameninţe că nu voi lua niciodată examenul la facultate. Studiez chiar şi Realismul Socialist de una singură, pentru că ştiu că vor exista întrebări la examen. Pe drumul de întoarcere la Mangalia, am citit cartea de istorie a artei toate cele patru ore ale călătoriei, în lumina chioară a neonului până m-au durut ochii, fără să mă uit o dată pe fereastră.

Nu mai văd nici tablouri în minte. Şi asta e cea mai grea pedeapsă. Nu mai am decât o tăcere uleioasă şi neagră în minte, care a acoperit totul în jurul meu în seara avortului, în apartamentul doctorului, când Statul făcea economie la electricitate. Poate că Partidul şi-a atins în sfârşit scopul în ceea ce mă priveşte: mi-a instalat întuneric şi imobilitate în suflet. Şi ce moment prost şi-a ales, acum, când toţi mă iubesc, eu să umblu ca o stafie, cu o gaură neagră în creier.

O vreme, nu mai primim astfel de vizite şi devenim nervoşi şi tensionaţi din cauza asta, ca şi cum ducem lipsa prezenţei regulate a oamenilor în pardesiu, vizitându-ne în timpul cinei. Mama îşi reia gesturile posomorâte, privind în gol la salcia plângătoare şi mâncând de una singură, tata scrie notiţe în carnetul de doctor la masa de luat cina, iar Valentin se ridică în mijlocul cinei şi se duce în subsol, unde cântă la pian. *Cu siguranţă pun ceva la cale, numai că tăcerea asta e parcă şi mai rea*, gândim toţi, fără să şi rostim aceste lucruri.

Primăvara e mai dureroasă ca oricând anul ăsta. Tufele galbene de forsiţia te lovesc parcă cu strălucirea lor nonşalantă; cobaltul scânteietor al Mării neliniştite, care se dezbară parcă de cenuşiul iernii, este un pumnal ascuţit înfipt în suflet; urletele stridente ale pescăruşilor sună precum ecoul infinit ale propriilor noastre griji şi amărăciuni. Câteodată, Gigi şi cu mine ne plimbăm pe malul mării la răsăritul soarelui şi inspirăm adânc albastrul dureros, rafalele dulci-amare ale primăverii. Mă înfăşoară în haina lui de marinar, pe care o împrumută de la tatăl său şi, pentru câteva secunde, devenim fiecare barca de salvare a celuilalt, într-o îmbrăţişare puternică în lumina plăpândă.

Vizitele apar din nou, de data asta la clinica tatei şi pe vasul tatălui lui Gigi. Îl întreabă pe tata dacă a auzit de doctorul Niculescu. Dacă are vreo legătură cu acest doctor, dacă i-a furnizat vreodată antibiotice pentru „operaţiuni murdare, ilegale". Ca şi cum acest doctor Niculescu avea nevoie de un epidemiolog din provincie, de la trei sute de kilometri distanţă, ca să-i furnizeze antibiotice.

– Şi ce-i aşa mare lucru cu antibioticele astea? îl aud pe tata discutând cu mama, ca şi cum s-ar fi certat de fapt cu oamenii în pardesiu. Nu ştiam că şi astea sunt ilegale. Poate că a devenit ilegal între timp să prescrii tratament pentru bronşită; poate că şi aspirina şi siropul de tuse au devenit ilegale.

Mama îl priveşte în tăcere când turuie despre asta, fără să scoată o vorbă. Câteodată se întoarce cu spatele şi îşi face de lucru la maşina de cusut, iar păcănitul ritmat al maşinii marchează peroraţiile tatei ca nişte virgule sonore.

Deci doctorul Niculescu m-a operat în întuneric, mirosind a votcă. Odată ce am aflat numele doctorului, tot ce s-a întâmplat în acea noapte devine extrem de clar în mintea mea: plimbarea tăcută în cartierul Balta Albă, în întuneric, între Valentin şi Gigi; călătoria lungă în luminile puternice ale tramvaiului, care mirosea a urină de la beţivii din el. Era mai bine să nu fi aflat vreodată numele acestui doctor. Începusem să uit încet-încet, iar acum totul redevenise oribil de proaspăt în mintea mea.

Tot din cauza acestei informaţii, creierul meu pare descătuşat de întunericul uleios care-l acaparase în ultimele luni. Ne văd pe noi în stilul suprarealist al anilor '20 şi '30. Valentin, Gigi şi cu mine ne aflăm într-un tramvai, pe un rând unul lângă altul, cu ochii larg deschişi în lumina puternică. Toţi trei suntem îmbrăcaţi în costume albastre şi eu port o pălărie uriaşă cu pene, de culoarea sângelui, şi cu un papagal galben aşezat pe ea. Domnişoara Mantaş stă ceva mai departe de noi, îmbrăcată în piele de leopard şi fluturând un bici. Tramvaiul ăsta este şi circ în acelaşi timp şi Didona face piruete, în costumul ei roz cu paiete. În colţul tramvaiului, se vede ceva ce seamănă cu o grămadă de carne macră. Lumina strălucitoare provine de la figura uriaşă a preşedintelui, ca un soare orbitor dinafara tramvaiului. Mama scoate un strigăt de uimire când intră în camera de zi şi vede tabloul. Spune că ar vrea să ştie de ce trebuie să fie ea pedepsită cu un copil aşa de stricat la minte.

Aş vrea să-i spun că nu eu sunt cea cu probleme la cap, ci lumea asta în care trăim. Eu sunt doar speriată, furioasă şi cu un corp inegal. Mă apropii de ea şi îmi doresc cu disperare s-o îmbrăţişez, dar mă respinge şi pleacă din cameră. Acum jinduiesc la serile în care Securitatea ne vizita şi mama mă apăra ca o tigroaică. Cred că e o zi teribilă în viaţa cuiva, aceea în care duce dorul vizitelor poliţiei secrete, ca să se simtă iubit de mama sa.

Într-o seară, la vremea cinei, în timp ce mama mesteca alene nişte tăiţei şi privea pierdută salcia plângătoare din curtea din spate, l-am auzit pe Valentin cântând valsul din „Văduva veselă" în pivniţă. Atâta veselie părea în acel moment o insultă. Las totul şi o iau la goană spre spatele casei şi de acolo în pivniţa cu ziduri zdrenţuite, unde îl descopăr pe Valentin complet acaparat de şiragul sentimental de note muzicale, plângând în hohote în timp ce cânta. De ce oare am în jur numai bărbaţi plângăcioşi, mă gândeam eu furioasă şi jenată în acelaşi timp de acest spectacol complet nepotrivit? Toată viaţa noastră e, de fapt, un spectacol nepotrivit, o pictură suprarealistă în curs de formare, un circ pe roţi.

Alerg lângă pian şi pun mâna pe clape, ca să-l oblig să se oprească. El mă priveşte printre lacrimi, continuă să cânte încet şi îmi spune în timp ce cânta că prietena lui, Didona, ne-a turnat la poliţie despre avortul secret. Voiam să-i spun că ştiam, că mi-am dat seama din prima seară în care am văzut-o că fata Sardanapal de la circ nu aducea decât necazuri, cu acrobaţiile ei la trapez şi tot. Dar durerea de pe chipul lui mă împiedică să spun ceva.

Îmi povesteşte apoi că Didona a mers cu o prietenă la doctorul din Balta Albă, dar au fost descoperite şi părinţii ei ameninţaţi că-şi vor pierde slujba de la Circul de stat, dacă nu deconspiră identitatea doctorului. Părinţii fetei

nu ştiau chiar nimic despre acest medic, deoarece Didona aflase singură de existenţa lui, aşa că a fost nevoită să spună tot ce ştia, ca să-şi salveze părinţii de şomaj. Totul se învârteşte în cerc în arena strălucitoare, cai albi cu pelerine roşii de catifea, ridicaţi pe picioarele din spate, balerine care atârnă de dinţi în cupola ameţitoare a Circului de stat, unde chiar şi Preşedintele vine câteodată. Şi la finalul acestui lanţ de oameni şi animale se află un doctor mizerabil şi alcoolic, care face avorturi ilegale adolescentelor disperate, în vreme ce Statul se joacă de v-aţi ascunselea cu sistemul de electricitate, pe tot cuprinsul ţării.

Doctorul a fost arestat şi condamnat la închisoare pe viaţă, iar acum Securitatea cercetează toate indiciile şi vor să descopere toate persoanele care a avut chiar şi cea mai vagă legătură cu activitatea acestui doctor Niculescu. O urmăresc şi pe Camelia chiar şi probabil o vor şi aresta, din cauza reputaţiei ei de a efectua „intervenţii ilegale" în oraşul nostru. Camelia, care mi-a salvat viaţa cu ceaiurile ei speciale şi căreia i-a păsat de mine, care m-ar fi operat cu mult mai multă atenţie, ca să nu intru în necazurile în care am intrat acum. Nu mai există lucruri importante în ţara asta, fabrici de textile şi porturi de condus, elevi de şcoli şi studenţi de educat, trenuri şi buldozere de condus, acri de teren de plantat şi cultivat, mâncare de gătit? De ce îşi petrec oamenii ăştia atât de mult timp cercetând un fetus mort?

Valentin îşi acompaniază mai departe povestea cu valsul din „Văduva veselă". Îmi spune povestea acestui şir de oameni şi evenimente. Şi-a pierdut prietena, dragostea şi încrederea în oameni. Încerc să aflu mai multe despre informaţii despre Camelia, vreau să o salvez pe Camelia, vreau s-o apăr şi muzica asta e atât de nepotrivită pentru momentul ăsta şi fratele meu a luat-o complet razna. Îmi spune că s-au întors în oraş, oamenii cu pardesiu, şi s-au dus la casa lui Gigi. Îl las pe Valentin în pivniţă cântând valsul lui şi pornesc în goană spre casa lui Gigi. Se pare că, în ultimul timp, nu fac altceva decât să alerg. Totul s-a transformat într-un carusel dramatic. Fratele meu s-a dovedit a fi o cutie cu surprize sinistre, dar nu-mi mai pot imagina viaţa fără el. Este fratele meu geamăn, suntem legaţi în carne încă din îmbrăţişarea înghesuită din pântecul mamei. Ar fi bine să mă obişnuiesc cu felul lui ciudat de a ne da viaţa peste cap.

Îl găsesc pe Gigi cu ochii pironiţi pe conturul desenat al unei nave, dar din strălucirea pierdută a privirii lui îmi dau seama că nu se gândeşte deloc la desen. Îmi spune că au fost şi la el acasă şi că au întrebat despre Camelia şi despre munca ei. Îi spun că trebuie să ajung la ea şi s-o avertizez, poate pleacă undeva sau poate o ascunde Mariţa în tabără. Gigi e de acord şi mă

priveşte din nou cu ochii limpezi şi vioi şi atunci mă simt din nou egală şi normală.

Mergem pe toate scurtăturile ştiute de Gigi. Trecem prin cimitirul turcesc, cu turbanele lui de piatră şi cu mormântul mic de copil, cu zidurile şi turnul luminate pentru rugăciunea de seară. Străbatem apoi curţile cu ţărână roşie bătătorită şi apoi viile şi ajungem la o casă mică de piatră, cu acoperiş de stuf, la marginea cartierului. Năvălim înăuntru şi o găsim pe Camelia în bucătărie, amestecând într-un vas cu supă. Mirosurile înţepătoare de ierburi şi condimente ne învăluie într-o clipă.

Îi spunem că este căutată de Securitate şi că trebuie să fugă imediat, să se ascundă undeva. Ne oferim s-o ducem în tabăra de ţigani. Ne spune că am înnebunit, că nu se teme de nimeni pentru că nu a făcut nimic ilegal, doar le ajută pe turcoaice când sunt însărcinate, atâta tot. Este asistentă la spital. Este o femeie respectabilă, continuă, fără să se întoarcă măcar de la oala cu supă. Insistăm şi îi spunem că cineva a turnat-o că m-a ajutat să avortez. Îşi pune eşarfa albă şi ne urmează. Alergăm de-a dreptul prin câmpurile virane de la marginea oraşului. Porumbul şi floarea-soarelui au fost plantate recent şi călcăm peste vârfurile fragede, abia ieşite din pământ. Vedem tabăra în depărtare şi simţim deja mirosul frunzelor arse. Mariţa este în cort cu fiica ei şi bea ceai din termos. Mă întreabă „Ce s-a întâmplat, *porumbiţa mea*?". Mariţa îşi dă imediat seama dacă ceva nu merge. O vede pe Camelia şi pricepe.

– Nu poţi rămâne aici, îi spune ea Cameliei, ne vei băga pe toţi în belea. Şi avem şi aşa destule necazuri.

Camelia se întoarce să plece, pentru că turcoaicele sunt femei orgolioase şi refuzul ospitalităţii e o insultă gravă pentru ele. Eu, în schimb, o implor pe Mariţa să o primească pe Camelia, toţi avem necazuri, ce se va alege de noi, fir-ar ale dracului de legi din ţara asta, iar Mariţa îmi spune că nu e vreme de înjurat acum. Se ridică de pe saltea şi o roagă pe Camelia s-o urmeze. Nouă ne spune să rămânem pe loc până se întoarce. Eu am un sentiment tare neplăcut în gât şi în inimă şi nu vreau deloc să mă despart de Mariţa, nici măcar o secundă. Le spun că vin şi eu şi mă lasă. Gigi ne urmează de asemenea şi o urmăm pe Mariţa în afara taberei, pe un drum întunecat, între două rânduri de garduri părăginite de lemn, cu nişte case părăginite dincolo de ele. Spune că aici n-o va găsi nimeni; o va ascunde la o verişoară de-ale ei, care locuieşte în calamitatea asta de cartier. Drumul e plin de gropi, iar casele şi gardurile par gata să se prăbuşească în ţărână în orice secundă.

Virăm spre un drum mai lat şi Mariţa o ia înainte. De nicăieri apar deodată două lumini de faruri, care se apropie de noi. Mariţa traversează. Merge extrem de încet şi eu urlu la ea să se grăbească, să plece din calea maşinii. Roţile scârţâie în ţărâna de pe drum şi în secunda următoare Mariţa zboară prin aer şi cade pe spate, în mijlocul drumului. Se lasă o tăcere sinistră şi totul se mişcă cu încetinitorul; din casele dărăpănate de pe margine încep să iasă oameni curioşi, şoferul iese din maşină, duhnind groaznic a alcool, şi se apropie de Mariţa, după care se întoarce şi o ia la fugă pe drumul plin de ţărână. Eu urlu de zor să cheme cineva o ambulanţă, numai că nu sunt în stare să scot nici un sunet. Camelia se apleacă deasupra Mariţei şi îi atinge vena jugulară.

– Trăieşte, ne spune ea.

Trăieşte, Mariţa trăieşte. Aud informaţia în minte, dar nu reuşesc s-o percep. Cum adică trăieşte, dacă zace nemişcată în mijlocul drumului, cu o dâră de sânge traversându-i fruntea? E o albeaţă fantomatică în întuneric, care picură peste noi. Gigi încearcă să mă tragă din mijlocul drumului, dar îl împing deoparte. Se aşează lângă mine, în ţărână. În sfârşit, urletele îmi evadează din gâtlej şi mai mulţi oameni ies din casele din apropiere, privind corpul întins pe drum. Mă aplec deasupra ei, îi mângâi chipul şi îi şoptesc la ureche rugăminţi să nu moară. Mariţa, tu nu ai cum să mori, tu eşti o vrăjitoare, o ţigancă magică.

– Ai să te faci bine, Mariţa, îi şoptesc cu o voce gâtuită.

Gigi pleacă după ambulanţă. Mai trăieşte, Camelia? Ţine-o în viaţă, strânge-i fruntea cu basmaua ta, să nu mai piardă sânge. Mariţa îmi zâmbeşte, îmi face semn să mă apropii şi îmi şopteşte să-i aduc fiica. Şopteşte, zâmbeşte şi va trăi. Cine a zis că Mariţa o să moară? Femeile ca ea nu mor aşa uşor. Chemaţi-i fata! Să meargă cineva în tabără s-o cheme pe Gabi şi să vină repede! O gelatină albă umple toată noaptea, dar şi gura, nasul şi urechile mele, ca şi cum mă înec în ea. De ce nu e noaptea neagră, cum ar trebui să fie, totul e invers şi anormal acum.

Îi strâng mâna Mariţei şi, nu ştiu de ce, plâng în hohote. Mariţa îmi face din nou un semn şi mă aplec spre ea: îmi şopteşte la ureche, îmi şopteşte un secret. Îmi spune că numai eu trebuie să ştiu, eu sunt *porumbiţa* ei specială şi să nu uit ce-mi spune acum. Ştiu, Mariţa, e numai pentru mine! Ambulanţa va fi aici în câteva minute, ştii că Gigi aleargă repede, şi te vei face bine, vom râde şi vom povesti despre întâmplarea asta şi despre acest secret.

Camelia spune că s-a oprit. Ce s-a oprit, Camelia? Nu mai vorbii prostii, nu-i timp de asta acum. Sângele s-a oprit? Asta e bine, e foarte bine. Nu, respiraţia s-a oprit, vena jugulară nu mai pulsează. Camelia poate greşi, nu? De

atâtea ori greşeşte, a greşit la atâtea femei şi fiica lui Lili a murit din cauza ei. Eşti o femeie rea, Camelia, numai tu eşti de vină, Mariţa încerca să te ajute şi uite ce s-a întâmplat! Mariţa, nu mi-ai spus toate poveştile tale şi mai ai multe de spus, ai să trăieşti, te vei face bine! Gigi va veni cu Salvarea într-o clipă. Uite-i: Salvarea cu sirena ei, ni-no, ni-no! Camelia plânge şi îşi freacă mâinile. N-a murit, fir-ar al dracului, e doar în comă! îi spun doctorului care se apropie de noi. Mă aplec deasupra ei şi nu las pe nimeni s-o ia de acolo, trebuie să se odihnească şi are nevoie de căldura mea, pentru că îi e rece, atâta tot, e o noapte răcoroasă.

Mă trag de lângă ea. Luminile Salvării sunt dure şi reci. Recunosc nişte ţigani venind în goană dinspre tabără şi Gabi, fata ei, se află în fruntea lor. Chipurile oamenilor sunt contorsionate într-un strigăt de disperare. Toată familia Mariţei e aici. Are o familie mare şi toţi urlă acum de durere. Nu înţeleg de ce nu mă lasă să-i încălzesc trupul. O urcă în Salvare. Iar mă cuprinde albeaţa nopţii. Am să mă înec şi nici măcar nu sunt în apă.

Am ajuns la înmormântare, cu toţi ţiganii în jurul meu cântând a jale din acordeon, şi mă întreb cum voi suporta toată drama vieţii mele de una singură, fără ea. Cum voi suporta nebuniile mamei, ciudăţeniile fratelui meu, ieşirile tatei faţă de mama, toată ancheta asta sângeroasă, asprimea domnişoarei Mantaş, fără s-o aud pe Mariţa spunându-mi *porumbiţă* şi să nu mă mai văicăresc atât, să-mi văd de picturile mele bizare şi să mă port frumos cu mama?

După slujbă, miliţia cercetează tabăra de ţigani. Le spun ţiganilor că trebuie să plece de acolo. Trebuie să se mute în cutiile de ciment, pentru că aduc numai necazuri, perturbă liniştea oraşului, să fie recunoscători guvernului că le oferă locuinţe gratis! Avem un guvern bun şi generos. Ţiganii nu pot trăi în cutii de ciment, nu ştiaţi, miliţieni cretini dintr-o ţară cretină?

Ei le spun miliţienilor că e în regulă, or să se mute înapoi la blocuri. Eu îi cunosc mai bine. Noaptea, când mă întorc în tabără, e beznă. Cutiile de ciment sunt pustii şi sinistre, cu ferestrele găunoase ca nişte perechi de ochi holbaţi. În locul taberei a rămas doar pământ bătătorit. Ţiganii au plecat. Nu mai e nici un foc şi nici miros de frunze arse. Mă întreb dacă toate astea au existat, de fapt, vreodată, dacă Mariţa a existat. Golul dureros din inimă şi aroma prunelor uscate impregnată încă în hainele mele îmi spune că da, au fost reale. Nu mai am nici un tablou în minte şi braţul cel lung îmi atârnă moale pe lângă corp. Mă îndrept spre marea albastră; florile de forsiţia îmi ard ochii cu galbenul lor strălucitor. Secretul Mariţei îmi răsună în creieri, iar şi iar, ca un ecou.

11.

Un mai trist, un iunie rece

Îi scriu în gând Anushkăi Pomorowska. Nu pot trimite scrisoarea, ar fi cenzurată şi n-ar ajunge niciodată la destinatar. Dar mă complac în acţiunea asta naivă de a scrie o scrisoare imaginară, pe care n-am s-o trimit niciodată. Măcar ştiu că n-o primeşte fiindcă n-am trimis-o eu, nu pentru că a luat-o miliţia. Traiul în ţara asta îţi subminează maturitatea şi ai vrea să rămâi toată viaţa copil, chiar dacă şi copilăria e o cloacă. Îi scriu Anushkăi:

„Dragă Anushka Pomorowska,

Mă gândesc foarte des la tine şi la vacanţa petrecută împreună la plaja noastră. Port adesea eşarfa primită în dar de la tine şi o preţuiesc tare mult, pentru că-mi aminteşte de acea zi când, în camera ta de hotel, am vorbit atât de deschis şi am plâns amândouă, dar şi pentru că este cel mai frumos lucru pe care l-am avut vreodată. Are aceleaşi culori ca florile lui Van Gogh. După ce ai plecat în acea după amiază, aproape cu trei ani în urmă, m-am dus acasă şi ţi-am pictat portretul. Te-am desenat ca pe o zeitate strălucitoare a mării, salvatoare a oamenilor disperaţi, care vor să moară. Străluceşti precum soarele în mijlocul unei furtuni pe mare în desenul meu. Sper că nu mai suferi la fel de tare în urma morţii prietenului tău şi că ai, poate, un nou prieten pe care să-l iubeşti.

Ştii, câteodată îmi doresc să mă fi împachetat şi pe mine în valiza ta, lângă lucrurile tale moi şi colorate din Franţa, şi să mă iei cu tine la Paris. Ţara noastră e tot mai tâmpită pe zi ce trece. Recent chiar am suferit foarte mult. Cea mai bună prietenă a mea, o ţigancă în vârstă pe nume Mariţa, a murit călcată de un şofer beat într-o noapte, când încercam s-o ascundem pe Camelia, moaşa turcoaică, de miliţie, care voia s-o aresteze. Camelia m-a ajutat după ce am suferit un avort ilegal. Lucrurile astea se întâmplă pentru că avem legi absurde, care încearcă să distrugă oamenii, în loc să-i ajute şi să-i apere. Când trebuie să jonglezi cu legi proaste, intri în tot mai multe

belele, pentru că oamenii sunt disperaţi, beţivi, indiferenţi, furioşi sau pur şi simplu idioţi. Toţi suntem blestemaţi într-un fel sau altul. De când a murit Mariţa, totul e doar alb sau negru, chiar şi marea. Chiar şi marea, pe care o iubesc atât de mult, pare cenuşie. Şi tot ce nu-mi plăcea înainte, acum mi se pare de nesuportat. Aş vrea s-o strâng de gât pe mama câteodată.

De la avort, Gigi şi cu mine nu am făcut deloc dragoste. De fiecare dată când am încercat, mi-am amintit de intervenţia doctorului, de noaptea în care aproape că am murit, din cauza septicemiei, sau de lunile de anchetă a miliţiei, care s-au încheiat cu moartea Mariţei şi cu dispariţia Cameliei. Şi nu mai pot continua. Îmi doresc foarte tare să merg mai departe, pentru că atunci când fac dragoste cu Gigi, totul în lume şi în corpul meu pare la locul potrivit şi nu mă mai gândesc la toate mizeriile din ţara asta. Gigi spune să avem răbdare, într-o zi voi fi pregătită din nou.

Camelia, turcoaica, a dispărut. Nu ştim dacă se ascunde undeva cu turcii ei sau a reuşit să plece din ţară sau a prins-o miliţia şi a dus-o undeva. Eu sper că se ascunde şi că-i prosteşte pe miliţieni. Doar mi-a salvat viaţa! Nu mai am nici o idee pentru tablourile mele. Parcă a secat complet fântâna mea de viaţă şi bucurie şi n-a rămas decât ţărână uscată. Şi am doar optsprezece ani şi jumătate. Oare cum voi fi la treizeci de ani? Poate voi semăna cu mama: o nucă uscată şi neagră într-o jale continuă.

Sper că voi reuşi să fac dragoste cu Gigi din nou. Sper că voi reuşi să pictez din nou. Şi sper că am să te revăd vreodată în viaţă, Anushka. Sper multe lucruri, dar cine ştie ce se va alege de speranţele mele. Până acum, nu se întrevăd şanse prea mari.

Ai grijă de tine, Anushka, şi transmite salutări din partea mea Parisului. Nora Teodoru."

Sigilez şi trimit scrisoarea mea imaginară către Anushka printr-o poştă imaginară, *par avion imaginaire*. Am încheiat scrisoarea salutând Parisul. Asta ar face-o pe Anushka să râdă cu siguranţă.

Acţiunile imaginare mă ajută mult. Încerc să umplu cu ele hăul imens lăsat în inima şi în viaţa mea de moartea Mariţei. Ştiu că asta şi-ar fi dorit ea: să umplu golul cu lucruri colorate, precum milioanele de nimicuri pe care le vindea ea la colţ de stradă şi în piaţă, până se umple la loc şi n-aş mai simţi un abis nesfârşit. Aşa înveţi să supravieţuieşti, spunea Mariţa, umpli hăul cu lucruri colorate.

Săptămâna asta e sărbătoarea Paştilor şi ne apucă pe toţi frenezia vopsitului de ouă. Chiar şi Gigi colorează ouă, doar că aşa e obiceiul locului şi, în plus, îi plac mult ouăle colorate fierte tare. Eu merg cu Valentin şi cu părinţii la slujba de Paşti de la biserica ortodoxă, la miezul nopţii, iar Gigi vine

cu noi, fără să ştie familia. Îi spun că trebuie să facă şi el la fel pentru mine, adică să mă strecoare în Moschee de Ramadan, fiindcă îmi doresc la nebunie să văd Moscheea gătită pentru marea sărbătoare. Ocolim biserica de trei ori cu lumânările aprinse în mână, cântăm cum e obiceiul şi tot aerul nopţii de primăvară e acaparat cu voluptate de aromele puternice de zambile, narcise şi liliac. Simt că va fi o primăvară importantă, după toate tragediile din ultimii ani, poate există speranţă şi pentru noi, poate înflorim şi noi în noapte, ca mugurii de liliac. Când mă întorc acasă alături de ceilalţi, cu lumânările încă aprinse, mi se pare c-o zăresc în depărtare pe Mariţa. Fustele ei largi în culorile curcubeului, legănându-se alene, mersul grăbit, cu un şchiopătat aproape imperceptibil, eşarfa înflorată de pe cap, legată la spate. Uit că Mariţa a murit şi o iau la fugă după ea, cu inima bubuind de bucurie precum mugurii zambilelor, gata să devină flori. Îi las pe ai mei în urmă şi alerg după femeie, o urmez prin piaţă, prin vechiul bazar, până o ajung din urmă şi o prind de umăr. A fost doar un coşmar, Mariţa n-a murit, oare ce-o fi fost în capul meu, doar ştiu că femeile ca ea nu mor! Se întoarce şi văd că e Gabi, fata Mariţei. Pare îmbătrânită şi greoaie. Îmi zâmbeşte, dar eu sunt gata să leşin.

Mă chinuiesc cu greu să-mi reţin lacrimile şi-i spun:

– Mi s-a părut că eşti Mariţa.

Şi nu mai pot să-mi ţin lacrimile, care îmi umplu faţa.

– Donşoară Nora, chiar mă întrebam dacă o să te mai văd.

– Ce faci aici, Gabi? Credeam că aţi plecat.

– Am plecat, undeva lângă Dunăre, unde sunt mai mulţi de-ai noştri, dar ne gândim de-o vreme să venim înapoi, lângă lacurile sărate de la Techirghiol. Eu m-am întors doar pentru Paşti, să mă rog pentru sufletul mamii, fiindcă ei îi plăcea mult noaptea de Paşti. Mă aşteaptă omul meu la marginea oraşului, în căruţa noastră veche.

Mi-e cumplit de greu să mai disting între morţi şi vii. Aş vrea să-i spun femeii să-i transmită Mariţei dragostea mea, dar Mariţa a murit şi Gabi e aici, lângă mine, şi seamănă foarte tare cu Mariţa, dar nu e Mariţa şi nici nu ştie poveştile Mariţei.

– N-ai nişte bani în plus, donşoara Nora, ştii că nu o ducem prea bine cu banii? spune Gabi cu un zâmbet timid.

Scot o bancnotă de 10 lei şi i-o ofer.

– Să-ţi dea Dumnezeu sănătate, donşoara Nora, mama te-a iubit tare mult şi mereu a zis că eşti o fată specială, cu har şi premoniţie.

Gabi pleacă, iar eu rămân pe loc în mijlocul pieţei, uitându-mă la ea, cu buchetul de zambile, narcise şi liliac aromat în mâini, dar cu un bloc imens

de gheaţă în inimă. Îi duc atât de tare dorul Mariţei că mi se pare că trăiesc cel mai greu Paşti vreodată. Îl văd pe Gigi în depărtare, alergând spre mine. Cum de Gigi mă găseşte întotdeauna când mă pierd? Strâng cu putere buchetul în mâini şi îl las să mă ţină o vreme în braţe, până ce rana asta crudă, deschisă de întâlnirea neaşteptată, se va închide la loc în inima mea.

Pe 1 mai, Ziua Internaţională a Muncii, Gigi va împlini nouăsprezece ani. Câteodată îl tachinam din cauza acestei coincidenţe şi îi sugeram să mintă, să spună că ziua lui este, de fapt, pe 2 mai. Anul ăsta, însă, aş vrea să organizez o petrecere mare, indiferent că e Ziua Muncii. Acum două zile, m-am trezit cu un chef nebun de a trăi şi de a fi iar fericită. Ştiu că Mariţa mă împinge înainte şi îmi spune să merg mai departe, să uit hăul negru din inima mea, să fiu iar tânără şi veselă. Mi s-a arătat în dimineaţa aceea, dansând un dans ţigănesc în mijlocul taberei lor, cu o eşarfă roşie legată la cap, ca de obicei, numai că, de data asta, basmaua era plină de bănuţi de aur. Mariţa era tânără şi mai vioaie ca oricând şi dansa lângă foc ca o flacără magică, desculţă şi cu castaniete în mâini. Ilustra perfect ţiganca tradiţională din tablourile româneşti, o iluzie colorată. Îmi face cu ochiul din tablou şi-mi spune că viaţa nu înseamnă să înduri, ci să trăieşti şi să te bucuri, pur şi simplu. Când la radio a început să urle imnul muncitorilor, ca avanpremieră a zilei ce urma, am decis să organizez o petrecere mare pentru Gigi, să dansăm, să ne bucurăm, să purtăm haine colorate în locul celor de doliu din ultima vreme.

Îi spun mamei planurile mele şi nu aştept să-mi răspundă că e o idee proastă, că s-a săturat de capriciile mele şi că este complet epuizată de munca ei mizerabilă de la şcoală.

Îi spun scurt:

– Mama, mâine seară organizez o petrecere pentru ziua lui Gigi.

– Aşa crezi tu, Nora! îmi spune ea.

– Mama, exact aşa cred şi aşa se va întâmpla. Nu trebuie să faci absolut nimic, mă ocup eu de toate, şi vom sta la mine în cameră sau în grădină.

– Ai să faci pneumonie dacă stai afară atât de mult pe vremea asta.

– Nu are nimic, mama, dacă fac pneumonie, măcar ştiu că am trăit deadevăratelea, îi răspund, mai imprudent ca niciodată.

Valentin ne ascultă din pragul uşii, cu partiturile sub braţ, şi spune:

– E o idee foarte bună, hai să dăm o petrecere pentru Gigi, nu am dat niciodată petrecere în casa asta şi curând vom pleca la Bucureşti, la facultate.

Figura mea crispată se relaxează şi mă întorc zâmbind suav spre Valentin, mulţumind sorţii de data asta că am un frate. Valentin este cutia mea nesfârşită cu surprize.

Mama îşi îndulceşte la rândul ei tonul şi expresia feţei şi spune:

– Ne mai gândim.

După plecarea ei, îi spun lui Valentin că ar trebui să se împace cu acea Sardanapal a lui şi s-o invite la petrecere, oare ea a văzut vreodată Marea? Se uită la mine cu ochii cât cepele, pentru habar n-are cine este Sardanapal şi îmi dau seama că vorbesc acum din fanteziile mele, iar Valentin nu ştie nimic despre analogiile mele artistice.

– Despre Didona vorbesc, fata ta de la circ.

Valentin încremeneşte; abordează figura serioasă şi aspră de pianist şi mă anunţă solemn:

– În primul rând, nu este „fata mea de la circ", în al doilea rând, nu am de gând să mă împac vreodată cu ea. Este o trădătoare şi o turnătoare.

– Of, relaxează-te, micuţule Valentin! îl sfătuiesc eu, ca şi cum înţelepciunea Mariţei a intrat şi în mintea mea. Ştii bine că n-a avut de ales; au obligat-o să facă asta. Tu ce-ai fi făcut dacă te-ar fi ameninţat că ambii părinţi rămân pe drumuri? Hmm? Ce-ai fi făcut?

Figura lui Valentin devine feroce şi se încordează din tot corpul, ca o felină înainte de a-şi ataca prada:

– Aş fi preferat să mor, m-aş fi sinucis, decât să torn pe cineva, aş fi mâncat otravă, mi-aş fi tăiat venele…

Minunat, îmi spun, *Valentin e şi psihopat, în afară de faptul că e cel mai ciudat frate din lume, este şi nebun de legat. De-asta m-a împins în pântecul mamei timp de nouă luni, de am ajuns diformă; s-a împins în mine ca o pisică turbată ce e, vrând să aibă el toate, tot spaţiul şi tot aerul pentru plămânii lui, toată mâncarea din cordonul ombilical, numai pentru el. Ar fi vrut să mă înghită cu totul şi să dispar, ca să crească singur, grăsan şi puternic, în pântecul mamei.*

– Valentin, mai lasă atitudinea asta dramatică pentru orice! Invit-o şi vezi ce se întâmplă.

E prima dată când îmi înfrunt fratele şi îl domin cu autoritate. Mă aştept să-mi tragă un pumn şi să începem o bătaie în toată regula. Dar Valentin nu ştie să se bată. Se încordează doar de atac, dar se retrage imediat.

– Chiar ţi se pare o idee bună, Nora?

– Ce idee?

– S-o invit pe Didona la petrecere? Crezi că ar fi bine să ne împăcăm? Şi de ce i-ai spus Sardanapal?

– Îţi povestesc altădată, Valentin, dar da, cred că ar trebui să vă împăcaţi. Du-te în camera de zi şi dă-i un telefon. Şi apoi vom pregăti o petrecere grozavă.

Simt că am devenit dintr-odată o stridie mare şi rotundă, plină de înţelepciune şi de bun simţ. Sunt mai puternică decât fratele meu, el doar se poartă ca atare.

Gigi este aşa de încântat de vestea petrecerii, încât zâmbetul lui strălucitor şi larg merită toată osteneala de a o convinge pe mama. Invităm câţiva prieteni de la şcoală, dar mai mulţi din cartierul turcesc. Îl invităm pe Yafsin Arabul, care m-a ajutat să primesc blugii din portul Constanţa, împreună cu prietena lui, Jasmina. Valentin radiază de încântare că s-a împăcat cu Miss Trapez, iar tata ne aduce tot felul de preparate de la prietenii lui din restaurante. Chiar şi mama se relaxează când îl vede pe Valentin atât de fericit şi prepară faimoasele ei găluşte cu prune şi pateuri cu brânză. Stabilim petrecerea pentru ora opt.

Azi, marea pare un safir în flăcări. Se leagănă alene în valuri hipnotizante de un albastru adânc. Cu o cantitate precisă de verde ca să nu fie perfect albastră, ci doar să creeze iluzia de albastru. Florile de cicoare de pe marginea plajei strălucesc mai tare şi alcătuiesc împreună un colier preţios în jurul nisipului gălbui. Soarele de mai e călduţ şi Gigi, Valentin şi cu mine luăm o pauză după-amiază de la pregătirile pentru petrecere şi ne aşezăm în faţa grădinii, adulmecând lacom aerul proaspăt şi bârfind despre oamenii pe care i-am invitat. Peste puţin timp, Valentin va pleca la gară s-o aştepte pe Didona, care „tremura de bucurie" la telefon, din cele spuse de fratele meu. Va fi o zi frumoasă. Simt aievea bucuria Mariţei şi sălbăticia Esmei şi strălucirea Anushkăi cum îmi furnică tot corpul şi mă fac să plutesc, imaterială.

Noaptea e parfumată şi plină de promisiunile capricioase ale verii. Eu port eşarfa de mătase de la Anushka, în culorile lui Van Gogh, deasupra rochiei mele noi de velur şi mă simt ca o brânduşă ce tocmai a ieşit de sub zăpadă. Exact aşa mă văd în după-amiaza asta, în timp ce râd întruna şi sunt caraghioasă şi frivolă, alături ce cei doi „bărbaţi ai mei", în curtea din faţa casei noastre, iar marea îmi trimite sclipiri albastre printre frunze, de la depărtare: sunt o brânduşă galbenă şi impertinentă, care a îndrăznit în sfârşit să scoată capul din zăpadă.

Am ales o colecţie de discuri şi casete pentru petrecere: casetele mele cu muzică pop italiană şi franceză, colecţia de muzică populară românească şi turcească a lui Gigi, casetele lui Valentin cu Dire Straits şi Fleetwood Mac, pe care le copiase de la un prieten din Bucureşti. Dincolo de a fi un pianist extraordinar, îi plăcea să fie la curent cu cea mai nouă şi ciudată muzică americană. Valentin are o personalitate barocă, o combinaţie de conservatorism cu un modernism strident, de asprime de oţel cu izbucniri în plâns,

de escroc sentimental. El este însă cel complet între noi doi. Eu sunt cea incompletă şi inegală, care se reinventează la infinit în noi culori şi forme surprinzătoare, precum imaginile pe care le vezi într-un caleidoscop. Eu sunt cea care trebuie să se recreeze la nesfârşit. Sunt propriul meu sculptor, propriul meu dresor. Gigi nu seamănă deloc cu noi. A devenit bărbatul din visele oricărei fete şi chestia asta mă tulbură nespus câteodată, când îl văd vorbind sau zâmbindu-i alteia decât mie. A dobândit asprimea pământului roşiatic bătătorit din cartierele turceşti, dar şi fineţea strălucitoare a mării. Gigi, Valentin şi Nora sunt un trio demn de o pictură maiestuoasă, de un număr extraordinar de circ sau de un film la Hollywood, asta dacă vreo personalitate britanică sau americană din lumea cinematografiei ar avea o pasiune pentru Balcani sau o dorinţă sinucigaşă şi s-ar rătăci, întâmplător, prin părţile noastre de lume, ca să ne descopere.

Petrecerea începe cu un vârtej de discuţii zgomotoase, hohote de râs, zbânţuieli turbate şi o mulţime de găluşte cu prune. Mama se ridică aşteptărilor şi aduce neîncetat tăvi întregi cu cele mai bune gustări ale ei, ceea ce îmi umple inima de o nouă dragoste pentru ea, ca în timpul anchetei. *Aah, vremurile bune ale anchetei miliţiei, care au unit familia noastră mai mult ca oricând.* Poartă rochia verde-închis cu care mi-am imaginat-o în tabloul în care se plimba pe plaja îngheţată.

Ne revanşăm pentru toate petrecerile pe care nu le-am avut niciodată în casa asta. Valentin şi Didona dansează languros chiar şi pe muzică ritmată. Didona mă surprinde prin costumaţia ei banală. Poartă aceeaşi helancă neagră, ca în ziua în care am cunoscut-o la circ, şi o pereche de blugi. Dar păşeşte, se mişcă şi vorbeşte ca şi cum poartă o rochie diafană, de culoarea rubinelor. Părul negru îi alunecă pe umeri în valuri halucinante. Mă cuprinde deodată un val de admiraţie pentru ea, fără pic de gelozie, cum mi se mai întâmplă uneori să simt pentru un specimen feminin perfect construit şi dezvoltat. Cum am simţit faţă de Anushka, de exemplu. E ca şi cum Didona a coborât din lumea mea imaginară, dintr-un tablou pe care l-aş fi putut picta sau pe care-l voi picta cândva, în viitor. Tabloul lui Delacroix despre Sardanapal s-a topit în meandrele întunecate ale gândurilor mele şi iat-o cum dansează în faţa mea, fluidă ca încarnarea unui vis. Nu îi port pică pentru că a contribuit la toată mizeria anchetei. Ce altceva ar fi putut să facă, fiind obligată să aleagă între supravieţuirea familiei şi turnarea unui doctor de avorturi, oricum un escroc alcoolic. În seara asta n-am chef de gânduri negre şi greţoase, precum acel episod. Vreau să trăiesc din plin şi ultima zvâcnire de tinereţe, înainte să se stingă şi să plecăm toţi pe drumuri diferite.

Gigi e vesel şi gălăgios. Mă ridică în ritmul ameţitor al muzicii cântăreţului algerian Enrico Macias, pe care Yafsin a adus-o special pentru petrecere. Gigi a devenit mai puternic, mai bărbat, muşchii lui sunt reliefaţi şi pieptul mai larg, sunt înnebunită după el. Părul Didonei zboară parcă prin toată camera, ca un stol de corbi negri, care ne incită pe toţi la veselie şi îmbrăţişări senzuale. Yafsin o strânge în braţe pe micuţa brunetă Jasmine, în vreme ce dansează ca în transă, Gigi mă strânge în braţe până nu mai pot respira, Valentin este complet acaparat de Didona, pe care o sărută şi o mângâie întruna. Din cauza ameţelii de la vin şi de la dans, totul pare să se învârtească în jurul meu ca un carusel uriaş. Îmi vine o idee. Mă opresc în mijlocul dansului şi strig: „Hei, toată lumea atenţie!". Totul se opreşte şi toţi mă privesc încremeniţi, exact în mijlocul unei mişcări de dans, cu o mână ridicată, cu un genunchi îndoit, o şuviţă de păr fluturând în aer.

– Hai să mergem în subsol unde cântă Valentin la pian. Acolo putem da muzica şi mai tare!

Ca la comandă, părăsim haotic încăperea şi alergăm prin curte până în spatele casei, la intrarea în pivniţă. Aerul nocturn de primăvară ne umple plămânii cu sare şi cu aromele lui crude. E un film românesc care acum se turnează, un film despre tinerii confuzi din România, generaţia lui Ceauşescu, care încearcă să trăiască într-o libertate strident de prefăcută. Libertatea prefăcută pare uneori reală. Părinţii mei ies alarmaţi din camera de zi şi ne privesc şocaţi, ca şi cum ar fi dat nas în nas cu o hoardă de nebuni scăpaţi de la sanatoriu. Nu pot rosti nimic şi nu se pot mişca, au rămas cu mâinile în aer şi cu gura căscată, ca într-un tablou din tinereţea lui Goya.

În pivniţă, aprindem toate luminile de neon. Cine o fi avut ideea asta proastă de a pune neon în pivniţă? Conferă locului imaginea unei ruini fermecătoare. Ne aruncăm pe canapelele vechi, din care se ridică nori de praf în aerul deja prăfuit, şi tuşim şi râdem în hohote laolaltă. Valentin se aşează la pian şi începe să cânte o Polka, o blestemată de polka poloneză, şi ţopăie şi dansează pe scaun ca o imitaţie a lui Charlie Chaplin.

Mă cuprinde naţionalismul în seara asta şi le spun:

Nişte muzică românească nu ştii, frăţiorule, cu care să ne încânţi?

Deja ţopăiam toţi în ritmurile Polkăi, când Valentin schimbă tonalitatea şi începe o horă, o blestemată de horă românească. Începem să ţopăim din nou. Ne aşezăm în cerc şi ne învârtim de colo-colo, cu paşii mici de horă, fără să-i ştim cu adevărat, pentru că nu suntem români adevăraţi, nici fii sau fiice ale ţării noastre, şi ne petrecem timpul cu studenţi străini şi cu arabi ca Yafsin şi ne pricepem mai bine la dansul pe muzică americană, decât pe muzica strămoşilor noştri. Strămoşi ca bunicul meu nebun, care şi-a iubit

pământul mai mult decât copiii. Dacă n-ar fi spus „N-o să vedeţi voi ziua aia!" şi ar fi renunţat la pământul lui blestemat, nu-l mai luau pe sus cu brutalitate de la masa de seară, ca să-l ucidă apoi nişte bolşevici nebuni într-un subsol jegos. Şi mama ar fi fost o mamă dulce şi normală, care cântă melodii vesele, dar şi melancolice la pianul aşezat în camera de zi, în locul stupidei mese lăcuite pe care o avem acum.

Gândurile o iau razna ca un carusel, vin şi pleacă furioase, în culori stridente, în timp ce mă rotesc în hora românească. Copiii turci îşi formează propriul cerc şi dansează o versiune turcească a horei, cu sărituri şi învârtiri şi cu bătutul călcâielor, suntem cea mai internaţională casă din cartier şi va trebui să plătim într-o zi pentru chestia asta.

– Didona, arată-ne nişte acrobaţii! îi strig puţin isterică.

Era tot ce aştepta. Didona imită o pasăre phoenix, o panteră, o ghirlandă de sunete muzicale: face tumbe în toată încăperea şi salturi înalte peste capetele noastre, face sărituri în spate cocoţată pe pian. Ne oprim toţi, cu excepţia lui Valentin, care continuă să cânte hora din ce în ce mai repede, în vreme ce Didona se învârteşte şi sare într-o dezlănţuire de mişcări extaziate. O avem pe Nadia Comăneci chiar aici, în pivniţă.

Mă întreb cum se va termina acest număr de circ şi, brusc, am sentimentul ciudat că Didona îl va răni pe Valentin cumva, cândva, undeva. Că Valentin va fi cutremurat de durere. Mă uit la figura lui palidă şi la zâmbetul larg şi extaziat, care spune parcă „Trăiesc clipa cu intensitate maximă, nu există mâine!". Didona aterizează deodată în faţa noastră pe podeaua pivniţei şi se înclină, ca şi cum ar fi cu adevărat la circ. Valentin atacă o ultimă notă şi se lasă tăcerea. Chipul Didonei este incredibil şi inexplicabil de trist, dar imediat se luminează într-un zâmbet larg, de parcă n-ar fi urmă de tristeţe în lumea asta. E un rol. Didona e toată un rol de teatru, acum râde, acum plânge, o adevărată fată de circ. Cine e ea cu adevărat? Unul din băieţii turci aplaudă şi strigă „Bravo!" şi toţi aplaudăm după el, iar lumina de neon pare şi mai chioară, nori de praf plutesc în aer, ultima notă a pianul vibrează încă sub pedala lui Valentin, ca o tânguire slabă. Suntem un spectacol foarte reuşit al dezolării tinerilor români.

Aerul nopţii de primăvară e cuprins de freamătul neîncetat al mării şi de copacii plini de muguri, ce-şi scutură rodul în adierile sărate. Ne încheiem petrecerea afară, perturbând întunericul cu hohotele şi trăncăneala noastră zgomotoasă. Eu decid să merg la Gigi acasă în seara asta. Băieţii turci merg în faţă la fel de gălăgioşi, amestecând cuvinte româneşti cu turceşti, un potpuriu de consoane dulci şi vocale pierdute, baclava şi găluşte cu prune la un loc. Strada lungă de la casă noastră până în inima oraşului şi apoi spre

cartierul turcesc vibrează toată de hohotele noastre, de cuvintele amestecate şi de culorile dulci-amărui ale tinereţii noastre, la ultimele ei sclipiri.

Când ajungem la casa lui Gigi, vedem că toate luminile sunt aprinse şi dinăuntru se aud voci răstite prin ferestrele deschise. Se aud şi râsete şi muzică orientală, care sună ca un amestec de melodii ţigăneşti şi muzică populară românească, dar oarecum diferită de ambele. Miroase a prăjituri turceşti. Se pare că toată lumea petrece în noaptea asta. Piersicul din faţa casei îşi flutură mugurii roz, care plutesc uşor în aer precum fulgii de zăpadă. Gigi îmi face semn că va intra el primul, iar eu să vin prin spate, pe fereastra camerei lui. Îşi ridică palmele în aer, cum fac turcii, şi se uită în ochii mei cu ochi strălucitori, în noaptea asta de primăvară. Viaţa lângă el pare dulce şi plină de aventuri, un carnaval molatec, un balet jucăuş. Fac cum îmi spune şi, din câteva mişcări, ajung în patul lui jos. Lui îi ia ceva vreme să ajungă şi îl aud vorbind în turcă cu oaspeţii casei, cu sunete dulci şi-ntrerupte, cu vocea lui moale, dar bărbătească, un amestec fin de tonalităţi noi care îmi stârnesc din nou dorinţe şi-mi mângâie corpul ca nişte degete curioase.

Gigi intră în cameră şi-mi şopteşte că au vizită rude de la Istanbul. Fratele lui Luca, Lemi, cu soţia lui, Seda, sosiseră în seara aceea şi îşi vizitează toate rudele din Mangalia şi Constanţa. Nu mai auzisem de aceste rude, dar nici nu-mi păsa foarte tare. Cuvintele în turcă rostite de Gigi aveau un efect captivant asupra mea, ca poveştile Mariţei, ca fanteziile mele cu prinţesa Esma, ca ochii plini de dor ai lui Dido, în mica reproducere a mozaicului în cartea noastră de istorie. Gigi încuie uşa.

În noaptea asta facem dragoste în secret şi pe tăcute, acompaniaţi de cuvinte turceşti şi de muzică, de aroma baclavalelor din cuptor şi a florilor de piersic, simţind şi gustând fiecare bucăţică dulce din corpul celuilalt, ca nişte hoţi lacomi în noaptea parfumată de primăvară. Mă ghemuiesc lângă el ca o pisică înfometată, pe patul lui jos şi tare, lângă corpul dulce şi musculos, cu respiraţie sacadată. Vreau să trec prin toate încercările vieţii cu el, să-l urmăresc navigând apele noastre violet - verzui, în vreme ce pictez sute de tablouri magice cu noi şi cu toţii oamenii şi locurile cunoscute, cum făcea prinţesa Esma: o poveste turco-română, fir-ar a dracului de dictatură!

Târziu, în noapte, şoptim planuri de viitor, ne alintăm şi ne sărutăm ca nişte iubiţi adevăraţi. Mă simt împlinită şi completă. Când mă atinge şi-mi mângâie braţele, sânii, ceafa şi linia spatelui, instantaneu devin perfectă şi mă transform în valuri de plăcere.

Decidem că e mai bine pentru mine să merg acasă înainte să se trezească ceilalţi. Gigi îşi trage din nou pantalonii maro de costum pe care i-a purtat

la petrecere, cămaşa albă încheiată strâmb. Eu îmi strecor rochia cea verde şi chicotesc întruna în întuneric, după care sărim amândoi pe fereastră, pe pământul bătătorit. Mergem în noapte înapoi spre casa mea, ţinându-ne de mijloc unul pe altul. Nişte pisici rătăcite miaună prelung pe trotuare, câţiva câini încep să latre din curţile vecinilor şi strigătele pescăruşilor, cei mai harnici, ne însoţesc dinspre plajă. Îi spun că vreau să ne căsătorim imediat ce trecem de examenele din vară. El nu spune o vorbă, doar merge cu capul în jos, cu privirea pironită la paşii săi pe asfalt.

– Ce-i cu tine, iubire, acum că ţi-ai făcut pofta cu mine, nu vrei să te mai însori? îl întreb râzând de gluma mea şi râsul meu pare strident pe străzile tăcute.

– Ai ghicit, vreau doar să te folosesc la nesfârşit, m-ai prins, Nora, spune el şi zâmbeşte cu zâmbetul lui şăgalnic, iar eu aş vrea să-i muşc numele meu de pe buzele cărnoase.

El devine serios deodată şi mă opreşte în mijlocul străzii, îmi ridică uşor bărbia, ca să-l privesc în ochi, şi-mi spune:

– Te-ai gândit vreodată că părinţii mei vor dori să te converteşti, ca să te măriţi cu mine?

Izbucnesc din nou în râs:

– Să mă convertesc la ce? Ce tot îndrugi acolo?

– La Islamism, să devii o femeie musulmană, ca orice turcoaică normală, continuă el serios.

Exprimarea lui, în acele momente euforice, mi se părea extrem de amuzantă.

– Cum e orice turcoaică, Gigi? O femeie care doar se preface că e turcoaică sau poate o corcitură între cele două soiuri, ca o cană de bragă amestecată cu puţină ţuică românească?

Ştia că pot continua la infinit să ironizez tot ce spunea şi tocmai de-asta mă opreşte cu un sărut lung şi apăsat. Dar o iau de la capăt, convinsă că e doar o glumă.

– Deci ar fi mai bine să încep să merg la moschee, ca toate turcoaicele din oraş, aşa e?

– Nora, ştii că n-am cum să-mi schimb părinţii, aşa cum nici tu nu-i poţi schimba pe ai tăi. Crezi că ei nu vor pretinde ca eu să devin creştin, dacă le spui că ne vom căsători?

Nu mă gândisem niciodată până acum la chestia asta. După toate nebuniile presărate în adolescenţa mea, după ce aproape că am murit salvând o franţuzoaică nebună de la înec, după întoarcerea genialului meu frate în cuibuşorul familiei, după un avort aproape fatal, după ce toată familia a

trecut prin chinurile unei anchete absurde, după moartea violentă a Mariţei, convertirea religioasă era ultimul lucru la care mă puteam gândi. Familiile noastre nu erau nici creştini, nici musulmani devotaţi. Îl privesc în ochi şi îi zâmbesc cu acel zâmbet care spune „Nu mă duci tu pe mine!":

– Dar părinţii noştri nu sunt nişte persoane religioase, Gigi. Cât de des merg ai tăi la moschee? Doar de Sărbători. Ai mei la fel: de Crăciun, de Paşti şi la înmormântarea sau la nunta cuiva. Cred că e mai indicat să ne convertim la marxism, Gigi, chicotesc, foarte mândră de gluma mea. Cred că trebuie să ne căsătorim în numele Papei Marx şi Papei Lenin şi apoi Papa Ceauşescu să parafeze afacerea. Iar la nuntă trebuie să dansăm numai pe Imnul Naţional.

Sunt foarte încântată de imaginaţia mea. Gigi e serios şi nu zâmbeşte deloc. O adiere moale dinspre mare aduce cu ea zorile şi o lumină bleu se întrevede peste ape, iar noi ne apropiem de casă.

– Nu trebuie să fii o persoană religioasă sau un musulman sau creştin devotat, ca să ai tot felul de prejudecăţi, Nora, ştii bine asta. Când e vorba de nuntă, oamenii sunt foarte sensibili. Uite, chiar te provoc să-ţi întrebi părinţii ce părere au despre chestia asta. Cum crezi că mama a putut să se mărite cu tata, hm? mă întreabă el serios.

– Cum? Sunt foarte curioasă, Gigi, cum?

– S-a convertit, aşa bine, mama nu este turcoaică, nu era musulmană, era o româncă din Tulcea, spune el aproape în şoaptă, ca şi cum îmi dezvăluia un mare secret. Iar acum e mai turcoaică decât turcii.

Oh, grozav, mama lui Gigi este din acelaşi oraş ca neamurile mamei, se poate spune că suntem deja rude. Poate că părinţii ei l-au cunoscut pe bunicul meu nebun, proprietarul de terenuri. Iar eu crezusem tot timpul că Sabina, mama lui Gigi, cu felul ei discret şi secretos de a fi, cu paşii de felină şi cu talentul de a desena hărţi din memorie, era o femeie turcoaică, ca oricare alta. Poate că toţi românii sunt, de fapt, turci, poate că nu suntem români deloc şi, până la urmă, cui îi pasă ce naţie suntem, dacă nu mă pot mărita cu singurul bărbat cu care voi vrea să mă mărit vreodată, din cauza unei religiozităţi false, într-o ţară marxistă!

Îl împing deoparte şi alerg în mijlocul străzii, în vreme ce zorile îşi aruncă săgeţile rozalii la orizont. Nu există poveşti cu prinţese, sunt numai minciuni, chiar şi poveştile Mariţei sunt minciuni şi Mariţa ştia chestia asta, dar a povestit întruna despre Esma şi despre desenele ei fermecate, ca să-mi ia gândul de la gâlceava din casa mea, de la toate secretele bolnave şi de la schimbatul copiilor în familie. Poate că Mariţa mi-a turnat poveşti ca să-i fugă şi ei gândurile de la amărăciunea neamului ei, care cerşeşte la colţuri

de stradă cu bebeluşi atârnaţi de gât, forţaţi să se înghesuie în cutii de ciment socialiste, ca nişte chiriaşi în puşcării. Şi ţiganca cu basma roşie şi cu monede aurii, care dansează cu castaniete, este tot o minciună a unui basm, nu a existat niciodată decât în mintea unui artist român, care habar n-avea cum trăiau de fapt ţiganii. Şi poate Nora şi Gigi sunt tot o minciună, o poveste de dragoste puţin plauzibilă, iar singurul adevăr este strigătul întunecat al peştelui din primul meu desen. Plâng în hohote şi suspinele mele sunt la fel de stridente pe strada pustie cum erau şi hohotele de râs, cu câteva minute în urmă.

Gigi aleargă după mine şi mă prinde cu forţă, mă trage la piept şi nu-mi mai dă drumul. Ţip şi mă zbat, dar el e mai puternic şi rezistă. Trebuie să mă calmez. Rămân ca o felină supusă, forţată să-mi reţin deocamdată furia. El îmi şopteşte în păr, în buclele şatene:

– Ce prostuţă eşti tu, Nora, să te superi din atâta lucru! Ce contează, creştin, musulman, ateu, ştii doar că eşti singura femeie din lume pentru mine, pentru totdeauna. Şi ce nevoie avem de acordul familiilor, până la urmă? Putem merge la judecător după ce trecem examenele şi lor le spunem după. Voiam doar să ştii adevărul despre tot, în caz că îţi imaginai o nuntă măreaţă, cu petrecere mare în familie şi chestii de-astea.

Gigi e înţelept ca un om mare şi aventuros ca un copil, deopotrivă. Reuşeşte să mă calmeze cu săruturile lui moi şi hotărâte, pe păr, pe faţă şi pe gât. Dar percep tristeţea din vocea lui. Ştiu că e sincer şi că mă va iubi mereu, dar i-ar fi plăcut totodată să mă ia de nevastă cu binecuvântarea părinţilor, nicidecum ca un act de răzbunare, în pofida dorinţei lor, nu în secret, ci elegant, deschis, cu ambele familii bătând din palme şi dansând într-un cerc mare, precum hora pe care am dansat-o aseară.

Decid să las deoparte subiectul deocamdată, poate că suntem oricum prea tineri ca să ne căsătorim. Şi acum, zău, în contextul actual al vieţii mele, măritişul ar trebui să fie ultima grijă. Ceea ce contează cu adevărat este dragostea lui, zâmbetele lui diferite şi îmbrăţişarea caldă. Şi nu am de gând să mă convertesc la nici o religie. Nu-mi place nici a mea foarte tare. Într-unul din tablourile mele, Gigi şi cu mine ne căsătorim plutind pe mare în zori, cu un stol de pescăruşi plutind în jur, o barcă de pescuit legănându-se aproape şi aruncându-şi plasele în valurile fremătânde. Iar noi doi avem perle şi alge în păr, ca două creaturi ciudate ale mării, în propriul nostru basm aparte.

Valentin e treaz când intru în cameră, pe fereastră. A dormit pe o canapea extensibilă în camera mea de când s-a întors acasă, dar foloseşte camera de zi pentru studiu sau doar ca să stea pe gânduri. Şi el are o plăcere deosebită s-o urmărească pe mama lucrând la maşina de cusut. Îl descopăr

studiind partituri şi istoria muzicii, cu picioarele încrucişate şi aplecat peste cărţi. Nimic nu-l deturnează de la ambiţiile lui, nici chiar concubina lui Sardanapal cu părul ei mistic ca pana corbului şi cu acrobaţiile ei formidabile, nici chiar aromele de primăvară şi culorile vii ale florilor, nimic. Eu, în schimb, sunt derutată de orice, ca salcia din faţa casei noastre. Ar trebui să studiez şi eu cărţile de istoria artei, în loc să mă gândesc la nuntă. Domnişoara Mantaş îşi va rupe corzile vocale şi îşi va sparge o venă urlând la mine duminica viitoare.

Îi povestesc ce mi-a spus Gigi, că va trebui să mă convertesc la religia lui, dacă îmi doresc o nuntă în familie. Valentin începe să râdă din toată inima, cum face doar arareori, când i se pare ceva cu adevărat amuzant. I se încreţeşte nasul şi i se cutremură tot corpul, într-un râs zgomotos, ca o avalanşă.

– Dar ce v-a apucat pe amândoi, nu sunteţi zdraveni la cap? De ce vă gândiţi la nuntă acum? Nu avem destule probleme şi aşa?

Eu nu sunt la fel de amuzată ca el:

– Nu e vorba despre asta, Valentin, e o chestiune de principiu, în primul rând.

– Oh, cui îi pasă de principii, Nora? Tot ceea ce contează e gestul în sine.

– Adică cum? Ce dracului înseamnă „gestul în sine"?

– Adică faptul că nu trebuie să-ţi baţi capul cum să te converteşti la altă religie ca să te măriţi, când tu nu ar trebui să te gândeşti la măritiş deloc în perioada asta. Ce om sănătos la cap se gândeşte la convertiri religioase, în ţara asta în care singura religie recunoscută este oricum, comunismul?

Ştiu că Valentin are dreptate, dar eu vreau să ştiu. Gigi m-a provocat să-mi întreb părinţii despre căsătorie. Şi vreau să deschid subiectul chiar acum, dimineaţă. Vreau să ştiu exact ce gândesc ei.

Valentin mormăie nişte note pentru sine, Chopin, Liszt, Mendelssohn, clasici. Decid să aştept răbdătoare până se vor trezi părinţii şi apoi am să deschid discuţia. Mă aşez în dreptul geamului şi încerc să descopăr frântura de pomi şi tufişuri prin care să pot zări marea. Se vede mai uşor acum, pentru că vegetaţia nu a apucat încă să erupă, aşa că mă holbez la safirul strălucitor cum se leagănă molatec în soarele proaspăt, prin broderia de flori rozalii şi albe, frunze de un verde deschis şi viţe de vie pline de muguri. Adorm cu capul pe braţele încrucişate deasupra pervazului, cu briza dimineţii răcorindu-mi chipul. Somnul mi-e adânc, ca un tunel întunecos şi dens, fără vise, doar o pelerină neagră şi groasă deasupra coştiinţei mele obosite. O atingere uşoară pe umăr mă trezeşte brusc din somn şi, când privesc în sus, o descopăr pe mama într-o rochie bej de lână, pe care n-o mai văzusem

niciodată. Poate că s-a întâmplat un miracol în viaţa noastră în timp ce eu dormeam şi de acum vom avea un trai blând şi normal. Gândul cu care am adormit e la fel de puternic şi acum în mintea mea, insistent, încăpăţânat, o creatură mare cu pene şi cu ochii larg deschişi. Un gând ca o pasăre fantastică. E momentul perfect să i-l prezint mamei.

– Mama, vreau să mă mărit cu Gigi, îi spun încet, uşor ameţită.

– Să te măriţi cu un turc? răspunde ea fără să clipească măcar, fără nici o tresărire, fără nici un moment de reflexie, stând în picioare lângă mine în rochia ei bej, ca o statuie de piatră.

– Da, să mă mărit cu un turc, ai înţeles bine. Nu ţi-ai dat seama în toţi aceşti ani? Credeai că am să mă mărit cu altcineva? De ce am fi noi superiori turcilor din oraş?

Văd că şi Valentin se află încă în cameră, întins pe sofa cu braţul deasupra ochilor, ca şi cum ar dormi. Nu ştiu dacă chiar doarme sau e treaz. Mama îşi întoarce privirea spre el şi chipul i se înmoaie, ca şi cum statuia a prins viaţă. Pentru mine nu a avut niciodată expresia asta în ochi. Dar nu sunt geloasă, mă bucur că mama pare mai blândă, mai puţin ameninţătoare, chiar dacă motivul e afecţiunea pentru fratele meu, nu şi pentru mine. Valentin e o prezenţă benefică, scoate la iveală ce e mai bun în mama şi o parte din acest bine se reflectă şi asupra mea.

Mama se uită din nou la mine şi îi descopăr în ochi o melancolie, o durere mută, ca atunci când am surprins-o cu lacrima atârnând în vârful nasului, deasupra pianului din pivniţă. Se întâmplă tot felul de miracole în familie în ultimul timp.

– Nora... n-ai decât, mărită-te cu turcul dacă asta vrei, e din familie bună, nu despre asta e vorba. Dar nu acum! Mai aşteaptă puţin, să vedem ce se întâmplă cu şcoala de arte, ai tot timpul să te măriţi după aceea..., îmi spune ea.

Era să cad de pe scaun, pentru că nu pot să cred că mama acceptă chiar să poarte o conversaţie cu mine, fără ameninţări, fără mustrări, fără să-mi spună că are să mă omoare cu propriile mâini sau că sunt nebună, un caz pierdut şi oare ce-o fi făcut ea să merite aşa un copil. Probabil că vraja lui Valentin e „de vină" pentru schimbarea asta, prezenţa lui, paşii de felină în casa noastră şi muzica pianului care umple atmosfera zi de zi, împlinirea pe care mama o simte acum în suflet, când ambii copii sunt din nou lângă ea. Poate că, înainte să i-l dea pe Valentin surorii ei să-l crească, mama era cea mai blândă şi înţelegătoare fiinţă de pe strada noastră. Poate că am avut parte de câţiva ani fericiţi, când Valentin şi cu mine sugeam pe rând la pieptul ei, învăluiţi de căldura ei maternă sau ghemuiţi împreună în pătuţ, cu

tata sforăind alături. Poate că există în noi toţi amintirea acestei fericiri şi acum a revenit la viaţă şi se luptă să răzbească la suprafaţă, printre necazurile şi temerile noastre zilnice.

Aş vrea să-i spun „ai dreptate, mama, am să te ascult, am să devorez acum toate cărţile de istoria artei şi am să iau examenul printre primii, iar la măritiş mă voi gândi mai târziu." Şi vreau s-o îmbrăţişez, cum am făcut în tabloul cu plaja acoperită de zăpadă, când purta acea rochie verde închis, într-o după-amiază îngheţată. Dar nu sunt în stare. Nu sunt obişnuită să-i vorbesc astfel, să fim de acord asupra lucrurilor şi eu să devin o fiică ascultătoare şi supusă. Ştiu că are dreptate şi aş vrea să-i pot spune asta, dar gura mea nu vrea să se deschidă. Ea consideră tăcerea mea ca fiind sfidarea obişnuită şi încăpăţânarea de a face mereu exact opusul dorinţelor sale.

– N-ai decât, fă ce vrei, e viaţa ta, până la urmă, joacă-te cu ea cum vrei, îmi spune, recăpătându-şi asprimea familiară.

Atunci mi se deschide gura în sfârşit şi îi strig, chiar când ieşea din cameră cu rochia ei de lână bej, cu buclele şatene care sunt şi ale mele, curgându-i lin pe spate:

– *Da, mama, da, bine, sigur*!

Se întoarce în profil, un profil maiestuos ca al împăraţilor romani, încadrat de bucle maronii, nemişcat, impenetrabil. Poate că mă crede; poate m-a auzit şi crede ce i-am spus. Valentin îşi ia mâna de la ochi şi văd că a fost treaz tot timpul. Valentin e o vulpe vicleană, un dresor deghizat.

Într-o seară, când merg la Gigi acasă pentru desert, Seda şi Lemi îmi arată fotografii de la Istanbul şi, nu ştiu de ce, am impresia că le-am mai văzut cândva, deşi nu e posibil. Moscheea Albastră cu nişte cupole enorme şi îngâmfate, înconjurate de turnuri, dominând ţinutul în vecinătatea mării, o mare mai albastră ca a noastră în cele mai senine zile, toate par să zacă undeva, în visele mele. Probabil sunt de vină poveştile Mariţei despre Esma şi despre călătoriile şi tablourile ei cu moschei magice, care răsar din apele mării. Probabil că mi-a povestit de toate locurile astea când eram mică şi stăteam cu picioarele încrucişate pe trotuarul din piaţă, ascultând-o pierdută, ca în transă.

Când plecăm înapoi spre casă, îi spun lui Gigi că ar fi o idee grozavă să mergem în excursie la Istanbul la anul, după ce trecem de examene, ca să-i vizităm toate rudele şi să vedem peisajele acelea uimitor de albastre şi aurii. Poate avem noroc şi obţinem paşaport şi viză de turist. Gigi zâmbeşte cu zâmbetul lui aventuros şi fericit şi spune că nimic nu l-ar face mai fericit. Iar eu îmi imaginez deja cum ne plimbăm de mână pe malurile Bosforului

şi un tablou plin de lumini aurii ia naştere în mintea mea. Decid să-mi iau inele cu rubine din bazarul turcesc.

Nu-i mai spun nimic despre mariaj şi nici el nu mai deschide discuţia, ca şi cum între noi s-a încheiat un pact secret. El studiază pentru examene, eu studiez pentru ale mele. Valentin cântă la pian zi şi noapte, cu excepţia orelor când este la şcoală, şi intrăm toţi într-un ritm frenetic, ca roata neobosită a maşinii de cusut a mamei, până la finalul primăverii, când vara ne loveşte cu un val de zile toride şi vânturi sufocante, pline de nisip. Aproape am terminat liceul şi numărăm cele câteva zile rămase. Examenele pentru intrarea la Universitate au loc peste o lună şi ne facem deja planuri pentru cum ne vom petrece vara, dacă reuşim toţi trei la facultate. Mi se pare că am în faţă o uşă deschisă către adevărata independenţă şi fericire. Numai că nu ştiu sigur cum voi trăi la Bucureşti, departe de mare şi departe de Gigi, care va studia la Institutul Naval din Constanţa.

Rudele lui Gigi din Turcia petrec toată vara în România. Adesea, casa lor se transformă seara într-un amestec haotic de două limbi diferite, de mâncăruri picante sau dulci, de prăjituri cu zahăr sau cu miere, în funcţie de dispoziţia Sabinei de a găti româneşte sau turceşte sau ambele laolaltă. Mătuşa Seda şi unchiul Lemi au adus, se pare, o mulţime de conserve şi de condimente de la Istanbul, aşa că în casa lui Gigi e o perioadă binecuvântată de abundenţă. Au adus, de asemenea, şi bijuterii din aur de douăzeci şi patru de karate, cu rubine şi safire, şi încearcă să le vândă românilor din oraş. Oamenii îşi permit să cumpere aur, pentru că pe mâncare nu pot cheltui prea mult, aşa că poartă filigran de aur de douăzeci şi patru de karate cu rubine şi mănâncă iahnie în fiecare seară. Exact ca fata din povestea Mariţei, care a murit înfometată în timp ce cânta la cutiuţa magică, din care ieşeau şoricei fermecaţi şi viori vorbitoare.

Luca merge mai des la lucru în turele de noapte şi are o mulţime de călătorii şi transporturi neanunţate de făcut. Gigi spune că munca tatălui său devine tot mai dură pe zi ce trece, iar superiorii săi din Constanţa sunt tot mai pretenţioşi. Îmi mai spune că se construieşte un nou vapor în Mangalia, o navă comercială care va depăşi orice record existent până atunci în industria navală românească. Mă întreb de ce are nevoie România să-şi depăşească propriile recorduri în construcţia de vapoare, de vreme ce noi supravieţuim cu pâine şi fasole la doar câţiva metri distanţă de port. Poate ar trebui să ne urcăm toţi pe vaporul ăsta, când va fi gata, şi să plecăm la Istanbul.

În seara banchetului de liceu, ne cuprinde iar setea de aventură. Valentin a plecat la Bucureşti să se întâlnească cu foştii lui colegi de liceu şi,

bineînţeles, cu frumuseţea de la Circ, Didona. După petrecere, Gigi propune o baie în mare, în miez de noapte. E 15 iunie, aerul vibrează cu arome de tei şi petunie, iar marea este o oglindă lucioasă, traversată de ceea ce noi numim *„puntea lunii"*: reflexia lunii pline în apele mării. Port o rochie nouă, cusută chiar de mama la maşina ei de cusut, fiind prima dată când a făcut acest lucru pentru mine. O preţuiesc mai mult decât aş preţui un inel cu rubin, din aur de douăzeci şi patru de karate. E verde-deschis, culoarea mea preferată, din pânză topită care pare o mătase fină, şi are o dantelă verde închis, care îmi brodează linia gâtului. Mama mi-a împrumutat cureaua ei maro din piele şi mă simt de parcă aş păşi pe nişte nori pufoşi, nu doar pentru că rochia este atât de frumoasă, ci pentru că orice obiect pe care-l port are amprenta mamei şi le pot spune tuturor: „Mama mi-a făcut asta." E singura zi din vremea şcolii în care mă pot lăuda cu ceva ce mi-a făcut mama, în afara găluştelor cu prune pe care la luam uneori ca pacheţel de prânz.

Ne-am încins de la dans, râdem întruna, puţin ameţiţi de vin şi de cele două ţigări cu care „ne-am desfrânat". Eu am costumul de baie în poşetă şi Gigi îl poartă pe al lui. Mergem împreună, ţinându-ne de mână, ne descălţăm şi păşim pe nisipul rece, spre apă. Gigi are ideea să mergem pe cheiul farului o vreme şi să înotăm apoi de pe pietrele de la capătul său. Eu sunt de acord cu tot ce propune el în seara asta. Mergem pe chei până la farul sclipitor şi decidem să pornim înot de la pietrele din apropierea portului. Gigi spune că apa e ceva mai călduţă acolo. Anul ăsta, marea a fost extrem de rece, în ciuda căldurii de afară. Mă simt atât de uşoară, de graţioasă şi de fericită în seara asta, că n-am de gând să refuz nimic din ce-mi propune el, deşi aş prefera să înot spre larg, departe de bărci şi de port, chiar dacă apa e mai rece acolo.

Coborâm de pe dig pe pietrele din jurul său. Valurile de sparg nepăsătoare de marginile lor ascuţite. Ne lăsăm hainele pe piatra de lângă apă şi alunecăm încet în valurile întunecate. Înotăm lent, cu mişcări largi, în mângâieri imperceptibile, şi încercăm să păstrăm puntea lunii. Deodată, simt pe şold atingerea unei meduze şi moliciunea ei mă înfioară. Parcă nu mi se mai pare aşa o idee bună să înotăm noaptea şi mă îndrept rapid în direcţia portului, să ajung la nisip, ca să nu fiu nevoită să mă caţăr pe pietrele colţuroase. Îi spun lui Gigi că m-a înţepat o meduză şi vreau să ies din apă. El râde, îmi spune că sunt inofensive, dar nu-mi pasă. Tot vreau să ies. Mi-e frig şi teamă. Înot în direcţia navei uriaşe care se construieşte acolo, cea care concurează cu toată flota românească. Gigi este în urma mea şi îi simt mişcările reglate cu care taie apa şi respiraţia dozată, de înotător. Ajungem aproape de construcţia gigantică, unde nici nu avem voie să ne aflăm, este o zonă interzisă.

Auzim voci şi vedem mai mulţi ofiţeri de marină şi paznici pe mal. O barcă de patrulare apare lângă noi, plină tot cu ofiţeri. Gigi mă ajunge din urmă şi îmi face semn să nu fac zgomot. Ne oprim din înotat şi Gigi mă ţine pe loc chiar lângă barca de patrulare, în timp ce călcăm apa şi încercăm să auzim ce se vorbeşte. Nu ştim cum, dar trebuie să ne întoarcem pe mal fără să fim văzuţi sau auziţi. Apa e rece şi mă înţeapă şoldul, în locul atins de meduză. E prima dată în viaţă când nu-mi prieşte marea şi când suprafaţa ei opacă mă sperie.

Se vorbeşte în rusă, ordine şi întrebări scurte, apoi răspunsuri în rusă. Un ofiţer român spune ceva legat de un lansator de rachete şi codul SS-N-2C/STYX în legătură cu un anti-lansator de rachete. Româna pare la fel de străină şi de sumbră ca rusa în acea seară, din mijlocul apelor întunecate şi reci. Ruşii repetă întruna *„Potomushto,"* „De ce?" şi *„Niet harasho!"*, adică „Nu e bine!" Românii explică ceva despre tuburile de lansare a torpilelor şi despre necesitatea unui spaţiu mai larg.

Partea inferioară a corpului devine inertă. Cred că am început să plâng de teamă şi de frig, dar nu ştiu sigur, pentru că nu mai simt mare lucru. Sunt furioasă că am acceptat ideea stupidă a lui Gigi, să înotăm în partea asta. Fie vom muri de frig în noaptea asta, fie ne împuşcă un ofiţer din ceea ce pare a fi Coaliţia româno-sovietică. Îi şoptesc să pornim înot către far, către locul din care am plecat. E de acord. Mă mişc însă teribil de greu în apă, din cauza picioarelor pe jumătate înţepenite. Nu ştiu cât mai rezist înainte să mă înec definitiv. Gigi se oferă să mă ajute şi mă prinde din lături. Îmi şopteşte întruna ceva. Nu pricep ce spune, şoapte în întuneric, în apele îngheţate, lângă KGB şi spioni români din Marină. Şi Gigi vorbeşte într-o limbă străină, ca rusa. Încerc să mă scutur, să-mi mişc picioarele în apă cât de repede pot, ca să nu amorţesc de tot, în vreme ce braţele se agită şi ele. Prima piatră pare de neatins, la o distanţă imposibil de parcurs. Gigi se strecoară sub mine şi înoată cu mine complet în spatele lui.

Mă întreb ce dracului or fi anti-lansatoarele de rachete, în timp ce înot cu braţul stâng, cel lung, ca să-l ajut pe Gigi. Anormalitatea mea fizică îmi e de ajutor câteodată, ca în cazul pictatului sau în cazul de faţă, când nu pot înota decât cu o mână şi cu un picior, sperând că n-am să mă transform într-un sloi de gheaţă în mijlocul lui iunie sau, mai rău, că nu mă va lovi un lansator de rachete sau o torpilă.

Îl aud pe Gigi gâfâind, de vreme ce înoată pentru amândoi. Îmi mişc în continuare mâna şi piciorul stângi, dar cu greu, cu disperare. Îmi pun întrebări şi mă gândesc întruna, ca să îmi ţin mintea trează, să nu amorţească şi ea. Ce este un anti-lansator de rachete? Ce înseamnă toate acele litere şi

numere, S şi X? Câţi metri mai sunt până la prima piatră? De ce construiesc nava asta, ce fel de complot româno-sovietic e ăsta? Oare rochia mea verde se mai află pe piatră? De ce nu mă mai înţeapă pielea de la atingerea meduzei?

Gigi spune că aproape am ajuns. Se mai aud voci în urmă, dar ceva mai departe. Deci ne apropiem de chei. Aud încă vorbindu-se ruseşte. Şi un hohot de râs în rusă. Sunt sigură că e un râs rusesc, un râs slavon: voce joasă, adâncă, gâlgâită, diferită de râsul românesc: puternic, deschis, cu tonalitate înaltă. Latinii râd mai frumos. Dar românii sunt la fel de răi ca ruşii, nişte comunişti care construiesc nave anti-nave, când oamenii mor de foame şi mănâncă fasole şi îngheaţă în apa rece. Nu e un desen prea grozav. E un tablou anti-tablou, negru, fără pic de lumină, nici măcar o rază.

– Am ajuns, Nora, încă puţin şi am ajuns.

Am încredere în Gigi chiar şi când mă împinge să fac lucruri stupide, ca să îmi arate cât e el în dur, în ciuda blândeţii şi a politeţii lui normale. Dar n-am nevoie de duritatea asta, ca să ne omoare KGB-ul. Ajungem la prima piatră şi Gigi se prinde de ea. Îmi spune să mă ţin strâns de el. Dar pot să mă caţăr şi singură. Şi eu pot fi dură. Mă trage mai aproape şi mă prind de piatra ascuţită, acoperită de alge. E alunecoasă şi nu mă pot căţăra şi puterea din picioare a dispărut complet. El reuşeşte să se caţere şi mă ajută şi pe mine, trăgându-mi întreg corpul, şoptind întruna să nu fac zgomot. De parcă eu nu ştiu că nu trebuie să fac zgomot? Are impresia că am de gând să pornesc o serenadă pentru ofiţerii români şi ruşi?

Îmi dau seama că am ieşit din apă mult mai departe de piatra la care ne-am lăsat hainele. Am nevoie de rochie. Îi spun în şoaptă că vreau rochia înapoi, el îmi spune s-o las baltă, dar eu nu pot s-o las baltă, e un dar de la mama. N-am să mai am altă rochie făcută de mama sau orice alt obiect făcut exclusiv de mâinile ei pentru mine. Mă duc să-mi recuperez rochia. Trec din piatră în piatră pe suprafaţa alunecoasă, până ajung la cea pe care am lăsat rochia. Gigi îmi spune să mă întorc, eu îl ignor. Mă târăsc de pe o piatră pe alta şi îmi simt picioarele puţin mai calde. Ce noapte: vară toridă afară şi iarnă îngheţată în apă, cu noi doi transformaţi în sloiuri de gheaţă. Ce-o fi mai stupid, mă întreb: să mori din cauza unui avort ilegal sau de îngheţ în Marea Neagră în mijlocul lui iunie, fiindcă ai înotat într-o zonă interzisă şi ai descoperit cine ştie ce secrete de stat? Şi de ce e o zonă interzisă? De ce tot ce facem e ilegal şi interzis? Probabil construiesc ceva cu adevărat periculos pe navă, bomba atomică sau aşa ceva. În comparaţie cu asta, moartea în urma unui avort ilegal pare chiar nobilă, dacă mă gândesc bine.

Mai am doar două pietre şi ajung la piatra pe care am zărit deja rochia. Dar chiar pe cea dinaintea ei îmi alunecă piciorul şi mă tai în asprimea marginii. Urlu de durere, fără să-mi dau seama. Vocile soldaţilor se înteţesc şi, într-o secundă, sunt învăluită de un cerc puternic de lumină. Gigi îmi strigă să alerg, dar nu-l ascult şi mă caţăr mai departe pe cele două pietre, până ajung la rochie. Barca de patrulare a pornit spre mine. Îmi iau rochia imediat, dar piciorul sângerează şi abia păşesc. Gigi ajunge imediat lângă mine, ca o pisică ageră, ca o maimuţă în misiune. Aud în urma noastră *„ostanoviti"*, care îmi amintesc că înseamnă „Stai!", şi apoi aud acelaşi strigăt şi în română. Oamenii ăştia sunt nebuni, de ce m-aş opri? Gigi mă ajută să mă ridic, dar barca de patrulare e chiar lângă noi şi-l văd că se uită la ea ca la cavalerul Apocalipsei. Mă întorc şi-l văd pe Luca. Şi el e la fel de şocat ca noi, descoperind că-şi urmăreşte propriul fiu.

Ofiţerul de lângă el se întoarce şi-i strigă:

– Prinde-i, ce faci? De ce te-ai oprit?

Luca îi răspunde;

– Lasă-i, sunt în regulă.

– Nu sunt în regulă, sunt spioni, urlă mai departe ofieţerul şi îşi scoate pistolul.

Nu ştiam că ofiţerii de marină au pistol.

Luca îi tot repetă:

– Lasă-i când îţi spun, lasă-i în pace!

Ne-am căţărat pe pietre şi încercăm să ajungem pe dig, ca să o luăm la fugă. Ofiţerul naval ţinteşte spre noi. Suntem într-un film de acţiune. Şi românii pot face filme de acţiune, nu doar britanicii cu al lor Roger Moore. Avem un film KGB coproducţie româno-sovietică chiar aici de faţă.

Luca îi împinge mâna ofiţerului în jos şi-i strigă:

– E fiul meu, e în regulă, n-auzi?

Auzim arma descărcându-se în apă, un foc de armă şi plescăitul valurilor. Un foc de armă care a ucis probabil nişte peşti şi nişte meduze. Aşa le trebuie, totul a pornit de la meduza care m –a înţepat.

O luăm la goană pe dig şi în urma mea rămâne o dâră de sânge. E o minune că pot să alerg, în ciuda amorţelii din picioare şi a tăieturii adânci. Zburăm pur şi simplu prin oraş, până la noi acasă. Intrăm pe uşa din faţă şi încercăm să ajungem încet în camera mea, în speranţa că mama nu e prin preajmă. Trecem pe lângă sufrageria întunecată, unde se vede însă un capăt de ţigară aprinsă. Cine poate fi, numai unchiul Doru fumează în familie! Dar e mama, stând pe întuneric în scaunul maşinii de cusut şi fumând. Nu ştiam că mama fumează. Deşi piciorul îmi sângerează tare, sunt udă toată

şi amândoi arătăm ca doi infractori fugăriţi, vederea mamei fumând în întuneric mă lasă perplexă.

– Mama, nu ştiam că fumezi!

Trage încet din ţigară şi apoi expiră şi-mi spune:

– Nici nu fumez. Dar am chef acum.

Nu ştiu ce să spun, arată ca o fantomă acolo în întuneric, cu figura uşor iluminată doar când trage din ţigară.

Mă uit mai bine şi îl întrezăresc şi pe tata, stând pe scaunul verde tapiţat, şi apoi pe mătuşa Tudoriţa, pe fotoliul mare şi bej. Ce bine că avem o mulţime de scaune tapiţate în casă, unele din ele rămase de pe vremea bunicului proprietar de terenuri, martirul familiei. Toţi privesc în întuneric cu ochii larg deschişi, ca o familie de bufniţe speriate. Nu-l văd nicăieri pe fiul Tudoriţei. Inima mi se încleştează deodată, nu mai suport o altă tragedie cu vreun copil din familie!

– Cine a murit? îi întreb brusc.

– Unchiul Doru a rămas în Germania în ultima lui călătorie, spune mama calm, expirând fumul de ţigară.

Ah, unchiul Doru a rămas în Germania, deci n-a murit nimeni. Adică nu e aşa rău, în comparaţie cu ce-ar fi putut fi.

– Săptămâna trecută a cerut azil politic, spune tata şi îşi trece degetele prin păr.

Prin întuneric văd că e obosit, a muncit mult în ultima vreme şi sunt tot mai multe boli şi probleme de igienă la malul mării. Vacanţele pe ţărmul românesc par tot mai bogate în dizenterii, spunea tata, care suspecta şi câteva cazuri de holeră în staţiunea Eforie. Comunismul e noul Ev Mediu, curând vom crăpa de ciumă şi atunci Marele Dresor cu buze de porc poate ovaţiona la infinit, pentru că va domni peste o populaţie înfometată, împuţinată, cotropită de boală. Poţi impune orice reguli tâmpite şi absurde unei astfel de populaţii.

Încerc să evaluez noua criză din familia noastră, cu capul pe jumătate îngheţat, şi să înţeleg consecinţele, în vreme ce continui să apăs rana de la picior. Tudoriţa putea solicita reintegrarea familiei după doi ani de zile, familia noastră ar deveni mai restrânsă, dar măcar nu din cauza morţii cuiva. Unchiul Doru şi mătuşa Tudoriţa ne vor trimite colete cu mâncare, cu cafea uscată şi cu ciocolată Toblerone din Germania, aşa cum am văzut eu la unele familii care primesc pachete de la rudele turceşti. Asta dacă nu intervin întâi vameşii. Deci nu e veste foarte proastă, până la urmă. Şi atunci de ce toată lumea jeleşte aici, în întuneric?

Ştiu că tata se simte mai bine când face ceva util, ceva medical. Aşa că-i strig:

– Tata, mi-am zgâriat piciorul într-o piatră şi îmi curge sânge întruna. Uite!

Tata sare din scaun şi-mi spune să intru în sufragerie. Mă simt uşurată când aprinde lumina, m-am săturat de tot întunericul şi necazurile acelei seri. Gigi mă urmează peste tot şi acum, când îl descopăr în lumină, sunt complet uimită: e aşa de palid că parcă nici pistruii nu mai au culoare şi buclele îi sunt mai roşcate ca de obicei şi teribil de zbârlite. Gigi e o apariţie uimitoare în noaptea asta, ca un fel de înger diabolic. Abia acum înţeleg adevărata dimensiune a ceea ce ni s-a întâmplat în seara asta, ce am aflat şi ce era să păţim pentru asta. Toată această grozăvie e imprimată pe chipul lui Gigi, în paloarea lui translucidă.

Tata îmi studiază rana, apoi se uită la mine şi mă aştept să întrebe cum am căpătat aşa o tăietură. Dar nu întreabă nimic. Deschide gura şi o închide imediat la loc, se uită apoi la rană din nou şi spune:

– Ai nevoie de copci.

Îşi aduce trusa de prim ajutor din dulap şi îl roagă pe Gigi să-l ajute. Tata îmi curăţă rana cu atenţie, după care începe să coasă meticulos, fără să întrebe însă dacă doare. Ştie că sunt rezistentă şi că am trecut prin dureri mai mari. Gigi devine tot mai palid în timp ce urmăreşte procedura, chiar sub genunchi, încercând să pară şi el la fel de dur. Îi dă tatei orice îi cere: tifon, copcă, tifon, aţă. Mă transform într-o broderie umană. Durerea ascuţită din picior mă calmează şi îmi pune ordine în gânduri, ca un aspirator extrem de eficient.

Când tata îmi spune că a terminat şi mă mângâie încep pe mâini, pe degetele grăsune aşezate ascultător în poală, mă uit la Gigi şi descopăr în ochii lui strălucitori şi cafenii aceeaşi întrebare pe care o am şi eu: hăul adânc din vieţile noastre, căscat în seara asta, cum va putea fi prins în copci?... Şi, ironic, totul a început ca o mică aventură inocentă din ultima zi de şcoală. Nu poţi avea parte de aventuri inocente în ţara asta. Nimeni nu e inocent, toţi sunt vinovaţi de ceva.

12.
Ultimul portret de familie

Examenele sunt săptămâna viitoare şi totul e înfricoşător de tăcut. Gigi şi cu mine am tot aşteptat apariţia ofiţerilor din Marină, vizite ale Securităţii şi ale armatei române, care să se rotească în jurul nostru ca nişte vulturi dornici de ultima pradă. Dar vorbim şi ne purtăm ca şi cum nu s-a întâmplat nimic. În schimb, sufletul e schilodit de povara fricii. Ne auzim gândurile unul altuia. Când ne lăsăm învăluiţi la apus de apele de mătase, după o zi întreagă de învăţat, îl aud pe Gigi spunându-şi în gând să nu privească în direcţia portului şi a monstrului - lansator.

Omul care se plimbă pe faleză cu mâinile în buzunare ne urmăreşte de fapt şi are şi armă, se gândeşte Gigi. *Oamenii nu sunt împuşcaţi pe stradă în ţara noastră; asta se întâmplă numai în lumea liberă. Aici suntem în siguranţă în faţa armelor*, îi răspund eu în gând. Îl strâng de mână în vreme ce alunecăm în valuri şi îl provoc să-mi capteze telepatic ironia din gând. Şi cred că reuşeşte, pentru că zâmbeşte întruna în timp ce se scufundă adânc.

Înotăm doi kilometri, până la linia bărcilor, şi înapoi rapid, dar în tăcere, complet absorbiţi de dialogul nostru mental. Căutăm de fapt uitarea şi, când ajungem înapoi pe mal, nu ne mai pasă de omul care se plimbă pe faleză. Aproape nu ne mai pasă ...

Când ajung acasă, o găsesc pe Tudoriţa cu fiul ei, Florin, care aleargă peste tot şi ţopăie pe toată mobila, turuind întruna cuvinte scâncite. De la plecarea lui Doru, îşi petrec mai tot timpul la noi acasă după serviciul Tudoriţei, încercând să fie de ajutor. Face aluat pentru pateurile mamei, şterge de praf mobila şi o lăcuieşte, la fel şi podelele de lemn. Totul străluceşte de curăţenie la noi în casă de când Doru a cerut azil politic în Germania. Mama nu a mai primit vara turişti de la Bucureşti de la întoarcerea lui Valentin şi îşi foloseşte cu furie întreaga energie pentru a găti şi a face curat pentru noi. În ciuda raţionalizării mâncării, mama găseşte cumva ingredientele necesare

pentru felurile ei preferate: ardei copţi şi salată de vinete, crap la cuptor cu piure de cartofi, salată de varză roşie şi guvizi prăjiţi, precum şi legendarele găluşte cu prune. Pământul se deschide parcă anume pentru mama, în ciuda foametei generale de care suferă naţiunea asta. Valentin mănâncă la fel de înfometat ca întotdeauna, cum a făcut în acea seară în care s-a întors acasă, şi, în timpul îngurgitărilor lui rapide, mama nu face altceva decât să-l privească cu ochi strălucitori, cu faţa neclintită, dar cu buze tremurânde.

Cu trei zile înainte ca eu şi Valentin să plecăm la Bucureşti pentru o lungă săptămână de examene, iar Gigi la Constanţa pentru ale lui, Tudoriţa este concediată din postul de asistentă la spital. Luca este retrogradat din funcţia de căpitan de navă la un simplu marinar, după cincisprezece ani de căpitănie. Iar Sabina este concediată din postul de profesoară de geografie şi primeşte un post în secretariat. Toţi cad sau decad cumva, ca soldăţeii micuţi cu care mă jucam cu Gigi în curtea lui din spate, cu un pistol făcut dintr-un băţ sau unul cu apă: pac, pac, pac. Ai murit, şi tu ai murit, şi tu ai murit! Ce mai urmează, cine mai urmează? Ne aşteptăm în orice clipă ca şi părinţii mei să-şi piardă slujbele. Şi ce vom face atunci, când toţi adulţii din familie vor fi şomeri sau retrogradaţi? Va trebui să vindem mobila lăcuită şi poate va fi nevoie chiar să furăm pentru a mânca. Sau să pescuim şi să facem scufundări în căutare de comori marine şi să vindem scoici şi piatră ponce la colţ de stradă.

Valentin cântă la pian ca un nebun, de dimineaţă până seara, într-o dezordine isterică: de la studiile lui Chopin la melodii ale trupei Beatles, de la muzică populară românească la concertele pentru pian ale lui Beethoven, de la Rapsodia română a lui Enescu la muzică de circ. Mereu se întoarce la muzica de circ: intrarea clovnilor, parade de cai şi câini, numere de la trapez, când toţi acrobaţii invadează scena cu salturile lor ameţitoare şi cu costumele multicolore. Urechile mele nu mai suportă isteria muzicală a lui Valentin şi, ca să mă răzbun, îmi aduc şevaletul în camera de luat masa şi pictez cele mai întunecate, mai bizare şi mai violente tablouri, care o fac pe mama să ofteze, să dea din cap şi să se închine revoltată: peşti decapitaţi aliniaţi pe malul mării, cimpanzei în smoching care vând pietre ponce, familia noastră luând cina pe întuneric, cu ochii mari holbaţi ca de bufniţă, la bordul unui lansator de torpile, Mariţa moartă în mijlocul drumului, cu o crăpătură mare în cap şi cu un lichid albicios care umple aerul, în vreme ce nişte feţe tălâmbe privesc în gol, în faţa unui gard ruinat. Purtăm un război artistic, care-i înnebuneşte pe părinţi. Totuşi, picturile mele groteşti şi tăcute o supără pe mama mai tare decât carnavalul muzical strident şi asurzitor produs de fratele meu, la orice oră din zi, cu determinare. Îmi cere să mut

şevaletul în camera mea, dar eu îl las cu încăpăţânare pe loc, ca toţi să-l vadă şi să se îngrozească de picturile mele.

În noaptea de dinaintea plecării noastre la Bucureşti şi la Constanţa, tata se întoarce acasă de la serviciu mai fericit ca niciodată, fără veştile obişnuite despre holeră sau alte boli fatale. Ne spune să ne îmbrăcăm, pentru că vom lua masa la restaurantul hotelului Siemens, al cărui manager îi este dator pentru evaluările pozitive în privinţa igienei. Vom mânca pizza, ne spune, acum şi românii mănâncă pizza, e o modă nouă, a mai mâncat cineva pizza până acum? Nimeni din familie nu a mai mâncat pizza. Valentin şi cu mine suntem extrem de încântaţi, pentru că tremurăm toată ziua de emoţia examenelor, iar chestia asta ar fi o distracţie binevenită. Mama nu vrea să meargă, în schimb, noi nu obişnuim să mergem la restaurant, întâi pentru că abia mai au şi ei ce servi şi, apoi, pentru că ani la rând casa noastră a funcţionat ca restaurant, hrănind sute de turişti bucureşteni, iar mama nu poate concepe să mănânce altceva în afara mâncării ei, în casa ei. Chiar dacă, de cele mai multe ori, cina este un moment teribil de trist, din cauza amintirilor.

– Mergeţi voi, eu rămân acasă, spune ea şi îşi flutură mâinile, ca şi cum ne-ar împinge afară din casă.

Tata nu e de acord şi o cuprinde de umeri cu afecţiune, cum nu l-am mai văzut făcând de ani buni.

– Femeie, ia o pauză de la gătit pentru o seară şi hai să vedem cum e la restaurant. Omul ne-a invitat pe toţi, trebuie să acceptăm! Putem să ne bucurăm şi noi în ţara asta de o masă la restaurant; nu trebuie să defectezi în Germania pentru asta. Putem să ne simţim şi noi bine în frumuseţea asta de ţară, ce dracului!

Tudoriţa râde cu toată inima de discursul tatei, prima oară când o aud râzând de la veştile despre plecarea lui Doru, şi spune că da, ea vrea să meargă, aşa că pleacă la ea acasă să se schimbe. Mama iese din cameră dezlegându-şi şorţul, lăsând să se înţeleagă că e de acord şi ea.

Plecăm de acasă gătiţi şi eleganţi, ca şi cum ne aşteaptă un botez sau o nuntă, şi mergem pe treptele de piatră, spre hotelul Siemens. Când cobor pe trepte, mă împiedic şi sunt gata să mă prăvălesc cu totul, dar Valentin mă prinde de braţ, după care începe să râdă în hohote.

– Ce faci, surioară, vrei să-ţi rupi gâtul înainte de examene?

– Nu te speria, merg la examen şi cu gâtul rupt! îi spun eu mândră.

Mama, care merge la braţul tatei în faţa noastră, se întoarce spre noi şi intervine:

– Ai fi în stare, Nora, nu-i aşa? E tipic pentru tine, întâi nesăbuită, apoi fanfaronadă. Ai să pictezi bine cu gâtul rupt.

Mi se pare că zăresc un zâmbet pe chipul ei. *Mama chiar încearcă să glumească cu mine, ceea ce e un semn bun, voi avea rezultate bune la examen,* mă gândesc şi nu vreau să continui conversaţia, ca să păstrez cât mai mult acest moment de amuzament şi normalitate în familia noastră.

Directorul restaurantului e foarte zâmbitor şi ne conduce la o masă din colţ, pregătită special pentru noi, cu şervete aranjate decorativ în paharele înalte. Restaurantul e aproape gol, cu excepţia unor străini cu cămăşi colorate şi a unui cuplu aşezat la celălalt capăt al sălii: un tip în costum negru şi, vizavi de el, o femeie într-o rochie cyclamen foarte strâmtă. În fundal se aude muzică populară românească. Acum sunt de acord cu mama că ne era mai bine să rămânem acasă. Numai străinii şi Securitatea iau masa la astfel de restaurante. Tata, însă, e foarte mândru că ne-a putut aduce la unul din sutele de restaurante şi cantine pe care le verifică vara, aşa că mă străduiesc să par veselă şi încântată.

Tata sugerează să comandăm pizza cu ciuperci, este cea mai bună, sau pizza cu şuncă, şi asta e bună. Îi cere ospătarului câte una din fiecare. Acesta ne anunţă, însă, că nu mai au nici cu ciuperci, nici cu şuncă. Dar de care au, atunci, întreabă tata, trecându-şi degetele prin păr. Numai cu brânză. Tata se întoarce spre noi, dă din cap şi îi cere ospătarului două pizza cu brânză şi salată de roşii cu castraveţi. Nici salată nu au. Dar de care au, atunci? Salată orientală, de cartofi cu ceapă, spune ospătarul.

– În regulă, salată orientală, atunci, spune tata oftând.

– O să mâncăm cocă coaptă cu brânză şi salată de cartofi? întreabă mama cu dispreţ.

– Mie îmi place salata orientală, spun repede.

– Majoritatea vecinilor noştri ar fi foarte încântaţi de acest meniu, completează tata. Şi e gratis!

Florin se leagănă cu scaunul şi ne anunţă că vrea prăjitură. Valentin îmi face cu ochiul peste masă. Îmi vine să râd, dar încerc să n-o fac ca să n-o supăr pe mama, care şi-a încrucişat braţele la piept şi priveşte în gol, cum face de obicei la cină de o viaţă deja. După o jumătate de oră, când Florin e atât de plictisit şi neastâmpărat că se bagă sub masă ca să ne gâdile, ospătarul şi managerul îşi fac apariţia purtând fiecare câte o pizza mare cu brânză topită şi cu salată orientală pentru toată lumea. Ospătarul feliază pizza cu grijă şi ne aşează câte o felie la fiecare în farfurie. Tata ne spune că pizza a fost inventată de italienii săraci, fiind mâncarea de bază a săracilor în Italia, cum ar fi mămăliga pentru noi.

BIBLIOTECA METROPOLITANĂ BUCUREŞTI
Serviciul INFORMARE COMUNITARĂ
Filiala ALEXANDRU ODOBESCU
Sector 2, str. Oborul Nou, 13, tel. 021.252.76.93
761726

– Pizza este pentru italieni cum este mămăliga pentru noi, conchide el.

Descopăr că îmi place la nebunie mâncarea săracilor italieni şi mult mai interesantă decât mâncarea săracilor români. Pare chiar şi mai puţin săracă. Mama nici nu vrea să guste iniţial, dar tata îi taie o bucată şi îi dă să mănânce. O urmăresc fascinată, în aşteptarea reacţiei. Mestecă, înghite şi apoi declară:

– Eu pot s-o fac mai bună.

Până la urmă, mănâncă patru felii întregi, deşi continuă să remarce că nu e o mâncare deosebită şi că ea o poate face mai bună. Toţi mâncăm cu poftă feliile rămase. Când trecem la salată, Valentin remarcă cât de nefierţi sunt cartofii.

– Ce restaurant! şopteşte mama, care serveşte cartofii cruzi!

Încercăm toţi cartofii din salata lui Valentin şi, într-adevăr, sunt cam nefierţi. Tata pare jenat de situaţie şi trist, dar mama izbucneşte în râs.

– Nu-ţi face griji, pizza a fost foarte bună. Vă fac eu salată de cartofi cum trebuie acasă. Şi vă prăjesc şi nişte guvizi lângă ea.

N-am văzut-o niciodată pe mama râzând la cină. Tata se amuză şi el şi Florin mănâncă toţi cartofii din farfuria lui Valentin. Ăsta e un portret de familie extrem de reuşit. În sfârşit, un portret vesel al familiei noastre, în seara de dinaintea plecării mele şi a lui Valentin la Bucureşti, în căutarea împlinirii destinului şi a unei sorţi mai bune. Poate vom avea parte şi de zile mai vesele, o vreme. Cred că mama a suferit o metamorfoză în timp ce mânca pizza românească într-un restaurant gol. Este un fel de zână-peştişor, care împlineşte dorinţe, cu figura osoasă şi bronzată luminată de un zâmbet larg şi cu buclele maronii încadrându-i chipul. Face câte o vrajă pentru toată lumea: prăjitură cu ciocolată pentru Florin, un bilet în Germania pentru Tudoriţa, rezultate norocoase la examen pentru Valentin şi pentru mine şi o lună şi jumătate de vacanţă pentru tata, care e frânt de oboseală. Are flori de cais în păr şi noi mâncăm cu lăcomie fructele aurii şi proaspete. E un portret de familie vărătic, proaspăt şi plin de sucuri dulci. Primul meu tablou în culori pastel! Opusul „Mâncătorilor de cartofi" al lui Van Gogh. Noi nu suntem mâncători de cartofi, nici chiar de cartofi cruzi, noi mâncăm piersici şi caise şi mama ne îndeplineşte toate dorinţele.

Mă plimb cu Gigi pe faleză în seara asta, ca să ne încurajăm reciproc pentru ce ne aşteaptă.

– O să le arăţi tu ce poţi, don'şoară Michelangelo! îmi spune şi mă sărută încet, afectuos.

– Şi tu să le arăţi, baroane Münchausen, îi răspund şi îmi ascund faţa la pieptul lui larg.

Ştiu că e foarte afectat de retrogradarea tatălui său, dar încearcă să pară mereu vesel şi puternic. Cu câteva zile în urmă, mi-a mărturisit că părinţii lui sunt într-o stare jalnică: privesc în gol tot timpul, nu mănâncă şi nu vorbesc deloc. Luca se întoarce acasă după o zi de serviciu pe nava de mărfuri, îşi schimbă uniforma de marinar cu cea de căpitan, se aşează la masă şi priveşte, pur şi simplu, fără să mănânce, fără să vorbească. L-a văzut chiar dormind în uniforma de căpitan.

– Gigi, hai să ne căsătorim aici, acum, îi spun deodată, când ajungem în dreptul ruinelor greceşti. Chiar aici, în faţa Ruinelor!

Gigi mă cunoaşte şi mă înţelege. Pricepe imediat ce vreau. Mă ia de mână şi mă trage între ruine, chiar în mijlocul lor. Ia de pe plajă două fire de alge şi aşează una pe capul meu şi una pe capul lui. Luna e în creştere în seara asta: o felie perfectă de lună de aur. Marea se leagănă şi intonează cântecul ei vrăjit. Mă simt extrem de frumoasă, un fel de Dido din Cartagina, Esma, prinţesa turcă, Rază de Lună, propria mea creaţie feminină magică. Luăm scoici de pe plajă şi ne spunem fiecare jurăminte, cum că nici o mare şi nici un pământ nu ne va separa vreodată, că nici un complot politic nu ne va despărţi, că trupurile noastre vor rămâne curate, unul pentru altul. Ne dăruim unul altuia scoicile, în loc de inele. Nu sunt inele de aur turcesc cu rubine, doar nişte scoici sidefate cu câte o gaură mică, pe unde putem trece un şnur şi agăţa de gât. Nu mă mai tem de viitor.

A doua zi, aerul de Bucureşti e încărcat de miros de asfalt topit şi tocurile mi se înfundă în trotuar, în drum spre Universitatea de Arte. M-am despărţit de Valentin dimineaţă în faţa Şcolii de Arhitectură, iar el a plecat fluierând o melodie de Chopin. Înainte, însă, m-a îmbrăţişat cu afecţiune şi timp îndelungat, ca niciodată până acum. Şi mi-a şoptit :

– Mulţumesc pentru tot, Nora. Eşti o soră grozavă! Fă-i praf, ai cu ce!

Şi a plecat apoi în direcţia Conservatorului, fluierând şi cu mâinile în buzunar.

În faţa tuturor universităţilor se zăresc mulţimi imense de studenţi agitaţi, de părinţi îngrijoraţi care îşi iau rămas-bun şi le urează copiilor noroc şi inspiraţie, putere de concentrare, ca şi cum i-ar trimite la război peste mări şi oceane. Examenele de admitere la universitate în România chiar sunt oarecum un fel de război şi toată lumea e disperată să reuşească, să obţină o diplomă de facultate, deşi slujbele în alte domenii decât inginerie sau medicină sunt tot mai rare în fiecare an, răspândite în oraşele mici de provincie sau obţinute numai prin relaţii şi nepotism. Şi cu cât mai greu sunt de obţinut nişte slujbe decente de către absolvenţi, cu atât lupta pentru un loc la facultate e mai aprigă şi mai grea. Orice în ţara asta se reduce la un circ

bine organizat, cu măşti, tumbe, acrobaţii formidabile şi apoi mulţimi mari de oameni care cad în nas chiar în mijlocul arenei, unde Marele Dresor îşi flutură biciul în aer. Ole!

În vreme ce stau în faţa facultăţii, topindu-mă în căldura toridă de iunie a Bucureştiului, o zăresc pe domnişoara Mantaş croindu-şi drum prin mulţime, spre intrare. Poartă o rochie verde de bumbac şi o pălărie enormă de paie, de culoare roz, de sub care se zăresc şuviţe de păr roşcat, ca nişte flăcări jucăuşe, de neoprit. Îi aud numele şoptit în jurul meu şi văd figuri cum o privesc uimite. Inima mea e plină de afecţiune şi de mândrie pentru domnişoara Mantaş şi mă simt superioară celor din jur, după cei doi ani de meditaţii, lecţii private cu ea în acel apartament neobaroc. Ştiu că nu poate arăta că mă cunoaşte, de vreme ce va face parte din comisia de examinare şi supraveghere. Poate chiar voi avea noroc de-acum înainte. Încercarea mamei de a glumi cu mine şi îndeplinirea dorinţelor noastre au fost semne bune, într-adevăr.

La partea de teorie, am primit unul din subiectele mele preferate: Romantismul versus Şcoala de la Barbizon. Pixul îmi zboară singur pagină după pagină după pagină, până se epuizează timpul acordat examenului. Delacroix, Millet, Constable, Corot, toţi pictorii şi toate stilurile pe care domnişoara Mantaş le-a îndesat cu determinare în capul meu lacom în după-amiezile de duminică, se aştern acum pe pagină, ca nişte fantome trezite la viaţă.

După examen, mă întâlnesc cu Valentin în faţa hotelului Intercontinental. Şi el străluceşte, radiază de mulţumire. Subiectul primit de el nu era printre cele favorite, dar l-a tratat corespunzător până când a ajuns la ceea ce-i plăcea cu adevărat: moderniştii ruşi, Rakhmaninov, Prokofiev, Stravinsky. Nu l-am auzit pe Valentin cântând prea des din aceşti compozitori la pianul din pivniţă, dar trebuie să mă resemnez în faţa cutiei cu surprize care este fratele meu. Decidem să ne răcorim puţin după examen, cu o bere la cafeneaua de lângă Arhitectură. Mă simt matură, cu spirit de aventură aici, lângă Valentin, ca un adevărat artist într-un oraş toropit de căldură. Comparăm muzica cu pictura şi încercăm să descoperim toate similitudinile, dar şi diferenţele dintre cele două forme artistice, până când alunecăm pe o pantă jucăuşă de comparaţii absurde:

– Pictura este o muzică tăcută, pe care o poţi auzi doar cu inima, spun eu.

– Muzica este o pictură zgomotoasă, pe care o poţi vedea doar cu sufletul.

Străzile din jur mustesc de studenţi care ies de la tot felul de examene, unii plângând, alţii strigând de bucurie că au primit subiectele favorite; berea ne ameţeşte şi ne moleşeşte.

– Notele sunt culori cu atitudine, continuă Valentin.

– Culorile sunt note într-un clopoţel, spun eu.

Ne sufocăm de râs deasupra paharelor cu bere, când îl văd pe Valentin zâmbind şi făcând cu mâna cuiva care se apropia pe trotuar din spatele meu. Mă întorc şi îl zăresc pe prietenul în a cărui casă am petrecut o noapte pe canapeaua jegoasă care mirosea a varză, în seara în care Valentin m-a ajutat să descopăr Circul de stat. Se opreşte la masa noastră şi vorbim puţin despre examene, şi el tocmai terminase un test la matematică.

Apoi îi şopteşte lui Valentin:

– Îmi pare rău pentru Didona.

Valentin cască gura mirat şi eu la fel. Poate Didona a avut un accident tragic la circ şi a murit căzând de pe trapez.

– Nu ştii? continuă prietenul.

Apoi se apleacă şi îi şopteşte la ureche lui Valentin vreme de câteva secunde. Apoi chipul fratelui meu devine deodată extrem de palid, aproape translucid, ca o fantomă. Îmi aminteam senzaţia pe care am avut-o la petrecerea aniversară a lui Gigi, anume că Didona îl va răni pe Valentin, cu voie sau involuntar, iar el va fi distrus. Şi se distruge acum, chiar în faţa mea. Apoi se apleacă spre mine şi îmi şopteşte că Didona şi părinţii ei au rămas în Italia şi au cerut azil politic, în timpul unui turneu de săptămâna trecută cu Circul de stat.

Am căpătat bunul obicei de a mă gândi întotdeauna că cineva a murit, ori de câte ori aud nişte veşti proaste. În felul ăsta, oricare ar fi de fapt vestea cea rea, nu poate fi mai rea ca moartea, aşa că mă simt uşurată.

– Măcar nu a murit, gândesc eu cu voce tare.

Valentin mă priveşte pieziş:

– Eşti extraordinară, Nora, te pricepi foarte bine să consolezi oamenii. *E* acelaşi lucru ca şi când ar fi murit, spune el cu o voce spartă, înecată de plâns.

– Nu, nu e deloc la fel. Absolut deloc! Mătuşa Raluca a murit, Mariţa a murit, Didona nu a murit, doar a plecat din ţară!

– Are dreptate, Val, intervine prietenul său, care încă stătea în picioare lângă masa noastră.

Îi mai spune o dată că îi pare rău, după care pleacă.

– Tu cum te-ai simţi dacă ai afla că Gigi a dispărut în Turcia? mă întreabă el cu răutate.

Şi el are dreptate, în felul lui, şi îmi dau seama că aş fi în stare să mă întind pe jos aici, lângă braseria asta şi pe asfaltul încins, şi să urlu în continuu de durere, dacă cineva ar trece pe lângă mine şi mi-ar şopti la ureche: „Gigi a plecat cu o barcă în Turcia şi a cerut azil politic."

Aş vrea să-l consolez pe Valentin, dar încerc să deschid gura şi habar nu am ce să spun. Buzele mi se mişcă, dar fără să scoată un sunet, ca nişte mişcări tăcute, fără culoare. Valentin şi-a dăruit inima unei păsări phoenix extrem de capricioase. Nu are nici un fel de grad de rudenie cu ea, ca să spere să treacă cumva prin calvarul încercării de reintegrare a familiei, aşa cum i se întâmplă Tudoriţei. Odată plecaţi, Didona şi familia ei nu se mai pot întoarce, pentru că ar fi aruncaţi în puşcărie pe viaţă. Sau chiar executaţi. Au plecat cu tot echipamentul de la circ, prin intermediul unei excursii oficiale, plătite de stat. Dacă te gândeşti mai bine, cum poate fi plecarea asta altceva decât moartea în sine? Rudele şi prietenii noştri pleacă unul după altul şi populaţia se decimează. Ca o ciumă: fuga de ciuma ţării tale. Ce rost mai are să dai examene, ce rost mai are orice?

– E groaznic, ştiam că te va răni la un moment dat, îi spun şi îi mângâi mâna peste masă, realizând în acelaşi timp că trec de la o gafă la alta.

Ochii lui Valentin sclipesc cu furie, însă:

– Cum poate să-mi facă asta? Ştiam că e trădătoare, încă de la povestea cu avortul. Ei bine, dacă asta e cu adevărat, atunci drum bun şi cale bătută!

Valentin controlează situaţia chiar şi când nu mai e nimic de controlat. Mă întreb din nou dacă a iubit-o cu adevărat pe Sardanapal sau a fost doar un moft, pentru că ea era o apariţie exotică şi diferită faţă de orice fată ar fi întâlnit în circumstanţe normale, ca cele de la liceu, de exemplu. Îi mărturisesc că, din clipa în care am văzut-o pe holul de la intrarea în Circ, m-am gândit la pictura lui Delacroix, „Moartea lui Sardanapal". Profilul şi valurile de păr negru care-i alunecau pe spate mi se păreau copia fidelă a femeii din tablou, care era ţinută captivă în pielea goală, prinsă din spate de un bărbos fioros, care ţinea un cuţit la gâtul ei. Numai că eu o vedeam pe Didona ca victimă, dar şi pe post de călău. Imaginaţia mea continua acel desen şi o vedea eliberându-se din prinsoarea bărbosului, luându-i cuţitul şi tăindu-i beregata, fără ezitare. Necunoscutul Delacroix! Îi spun lui Valentin că trupul Didonei mi se părea la fel de maiestuos ca cel al concubinei lui Sardanapal, deşi el ştie mai bine. Zâmbesc aiurea de glumea mea neinspirată. Valentin se relaxează puţin şi zâmbeşte şi el, ca şi cum tocmai îşi amintea de trupul gol al Didonei în braţele sale.

– Vezi, tu ai prezis oarecum viitorul ei, ai ştiut că va muri, într-un fel. Cel puţin, pentru mine, pentru că asta simt acum, spune resemnat.

Apoi zâmbeşte:

– Sardanapal! Eşti o figură, Nora! Ştiai că ai darul de a prezice viitorul?

– Pe naiba, dacă aveam darul ăsta nu mai intram în atâtea belele înainte de a împlini măcar douăzeci de ani.

Ne mişcăm încet prin oraşul aglomerat şi încercăm să descoperim clădirea de apartamente de lângă cinematograful Patria, unde tata ne-a găsit gazdă pentru perioada examenelor la un prieten de-ai săi, tot doctor. În ciuda bobocilor de trandafiri şi a crizantemelor, a castanilor şi a teilor răspândiţi de-a lungul bulevardului, oraşul e prăfuit şi aerul e lipicios, încărcat de miros de benzină şi de gudron ars. Mergem pe drumul mai lung spre adresa căutată, prin parcuri şi pe străduţe laterale. Mă întreb oare ce face Gigi în Constanţa, cum a fost prima lui zi de examene, mă gândesc la nunta noastră pastorală de acum două nopţi şi la figura lui jucăuşă de Adonis, cu firele uscate de alge întinse prin păr. Mariţa şi părinţii mei au avut dreptate să spună că sunt tare norocoasă.

Domnişoara Mantaş supraveghează examenul în sala mea în ziua următoare, când avem testarea tehnicii de desen şi pictură. Primul test este desenul impus, când trebuie să copiezi cât mai fidel posibil un desen sau o pictură dată ca model. Celălalt test este realizarea unui desen pe o temă şi într-un context la alegerea noastră. La desenul impus, primim ca model un tablou al faimosului pictor român Sabin Bălaşa: cuplul Ceauşescu, înconjuraţi de o mulţime de copii. El face cu mâna şi se uită – în depărtare, probabil către o mulţime „adoratoare". Elena Ceauşescu stă cu un pas în faţa lui, într-o rochie albă imaculată, cu braţele puţin ridicate de lângă corp, ca şi cum se pregăteşte să-şi ia zborul. Copiii dintr-o parte poartă de asemenea costume albe imaculate şi zboară undeva, exact ca oamenii de pe mozaicul din centrul Mangaliei. Copiii din cealaltă parte arată ca nişte statui care privesc în transă. Toţi oamenii zboară şi sunt imaculaţi în ţara asta. Şi cei care nu zboară sunt prefăcuţi în stane de piatră. Comunismul îţi dă aripi, te umple de puritate şi te face să zbori.

Mă apuc de treabă şi îmi aranjez planşa şi ustensilele pe bancă, lângă mine. Desenez fără oprire o oră întreagă, figura pătrăţoasă şi zveltă a lui Ceauşescu, mâna ridicată, buzele cărnoase ca de porc, chipul inert al Elenei, rochia imaculată, copiii care zboară şi copiii-stane de piatră. Aud paşii ritmici ai domnişoarei Mantaş de colo-colo prin sală şi podelele de lemn care scârţâie sub apăsarea lor. Urmăresc fiecare contur şi fiecare formă cu precizie şi mă străduiesc din răsputeri să nu gândesc ce fac, să nu-mi amintesc orele de desen din gimnaziu, când desenam pagini la rând cu flori geometrice şi scoici, ca să evit tocmai un astfel de desen, să nu-mi amintesc peştele

grotesc cu o gură căscată şi neagră, menită să mascheze buzele cărnoase de porc care mă bântuiau.

Iau o pauză înaintea următorului test. Tema mea pentru desenul liber este „Familie." Zâmbesc în sinea mea şi mă gândesc la familia mea bizară, plină de secrete adânci, destine tulburate şi furie şi decizii anapoda şi mă întreb cum se poate desena o familie într-un mod original, dar nici chiar ţicnit. Aşa mă sfătuise domnişoara Mantaş, să-mi demonstrez lejeritatea şi talentul în crearea portretelor, a spaţiilor, să folosesc o anumită tehnică, să am consistenţă, să adaug un strop de originalitate, dar să păstrez totuşi convenţiile. „Nu un desen extraterestru, cum faci de obicei, domnişoară Nora," îmi spusese în apartamentul ei. Când era mulţumită de lucrările mele, îmi spunea „domnişoară Nora" şi eu ştiam că îi place ferocitatea desenelor mele, deşi se amuza adesea pe seama lor. Domnişoara Mantaş poartă aceeaşi rochie de bumbac verde ca şi ieri şi simt o efuziune de afecţiune pentru această femeie răutăcioasă ca o minge de foc, care m-a învăţat foarte multe în timpul celor doi ani de lecţii private. Mă uit la mâinile mele inegale şi încerc să mă bucur şi pentru ele, să mă bucur pentru tot.

Desenez familia aşa cum eram cu două seri în urmă, în restaurantul elegant şi pustiu, când am mâncat prima dată pizza cu salată de cartofi cruzi. Portretul familiei, aşa cum l-am văzut în mintea mea în acea seară. Dau frâu liber întregii îmbrăţişări artistice a domnişoarei Mantaş din timpul primei noastre lecţii, felului în care mi-a strâns mâinile uşor într-ale ei şi cum mâinile noastre zburau împreună pe hârtie, reproducând peisajul baroc din jurul nostru, dar cu o undă de ironie, cu o sclipire şi o smucitură.

Figura elegantă şi osoasă a mamei, cu buclele maro care-i împodobesc chipul, domină desenul. Tata e desenat din profil, elegant, cu părul negru şi subţire pieptănat cu grijă şi cu mâna sprijinindu-i bărbia, privind-o pe mama. Valentin se uită direct la mine şi îmi face cu ochiul, are o privire poznaşă şi jucăuşă, cu şuviţe negre de păr căzându-i nepăsător pe frunte. Lângă el se află Tudoriţa, cu faţa ei rotundă şi părul scurt, tuns bob, cu ochii negri uşor speriaţi, dar cu buzele larg deschise într-un zâmbet, în vreme ce-l ţine pe Florin în braţe, care se întinde peste masă ca să-şi mai ia o felie din mâncarea săracului italian, cu ochii sclipind de poftă. „Să nu uiţi niciodată de profunzimea desenului, de atmosfera lui", îmi spunea mereu domnişoara Mantaş, „creează o lume profundă, profundă şi tot mai profundă". Îl desenez pe ospătar în spate aproape zburând prin încăpere, cu câteva platouri pe braţele întinse, şi umplu apoi restaurantul cu oameni: omul în costum negru şi femeia cu rochia strălucitoare de culoare ciclamen. Toţi sunt extrem de încântaţi de prima pizza din viaţa lor. Iar mâinile mele zboară şi

desenează laolaltă, aşa cum m-a învăţat domnişoara Mantaş. Dar le folosesc diferit: pe stânga pentru atingerile mai moi, mai sinuoase, pe dreapta pentru liniile dure, precise.

Cealaltă profesoară care ne supraveghează mă priveşte uimită din când în când, pentru că nimeni nu desenează cu ambele mâini şi toţi oamenii din ţara asta sunt dreptaci. Dar nici nu mai are nimeni mâinile de dimensiuni diferite, ca mine. Eu mă plasez în desen între fratele meu şi mama, braţul meu drept abia atinge mâna stângă a mamei şi mă aplec uşor spre ea şi muşc dintr-o felie de pizza. Părul îmi cade pe umeri şi chipul meu bronzat străluceşte, exact ca al mamei, parcă am fi surori cu claia asta de bucle maronii, ca ale unei oi. Chipul meu este exact cum mi-am imaginat că arată în seara în care „m-am măritat" cu Gigi între două coloane greceşti: Rază de Lună. Mâinile mamei sunt întinse, ca şi cum împarte mâncarea. Aici aleg să adaug sclipirea, smucitura, atingerea specială: o pată de culoare, pasteluri orange şi culoarea piersicii, un abur vag rozaliu care pluteşte deasupra mesei, ca şi cum mama împarte fructe magice şi dorinţe speciale tuturor. Îl intitulez „Portret de familie: Mâncătorii de piersici."

13.
Secretul Mariţei

Valentin şi cu mine ajungem în Mangalia seara târziu, complet epuizaţi, transpiraţi şi însetaţi de mare. Când ajungem acasă, ne aruncăm bagajul în cameră, le spunem părinţilor că ne-am descurcat de minune la examen, trebuie doar să aşteptăm rezultatele acum, şi plecăm: Valentin la plajă, unde spera să-şi pună ordine în gânduri, iar eu plec în grabă spre casa lui Gigi, fiindcă ard de nerăbdare să ştiu cum au fost examenele în Constanţa.

Când ajung la el, înţepenesc: casa e complet întunecată şi uşa încuiată. Mă plimb puţin prin jur, să descopăr o urmă de viaţă. Calc pe nişte caise sfărâmate, căzute din pom în faţa casei, mă împiedic de nişte rădăcini de copac pe margine şi observ lopata înţepenită în pământ în spatele casei, unde au grădina de legume, ca şi cum cineva săpase recent acolo. Chiar când mă pregăteam să plec ameţită de îngrijorare, observ o lumină mişcându-se repejor la fereastra din spate. Apoi dispare imediat ce mă apropii de geam. Mă apropii mai mult şi bat uşor la geam, după care îl strig pe Gigi încet, de câteva ori. Nici o mişcare, nici un răspuns, nici un semn de viaţă. Poate că am trăit într-un univers paralel în tot acest timp şi nimic din tot ce am trăit nu s-a întâmplat cu adevărat. Poate că trăiesc acea poveste în care eroul pleacă în căutarea vieţii fără de moarte şi se întoarce în satul lui după câteva sute de ani, care, pentru el, au fost doar un an, şi găseşte numai ţărână, vuiete şi morminte. Numai că idealurile mele nu erau nici pe departe atât de înălţătoare ca viaţa fără de moarte, când am plecat la Bucureşti, la examenul de admitere la facultate. Mă pregătesc să plec, convinsă că familia lui Gigi a dispărut forţat din cauza secretelor de stat pe care le-am descoperit împreună.

Încerc din nou să plec şi atunci aud uşa de la intrare cum se deschide. Alerg acolo într-un suflet şi o descopăr pe mama lui Gigi care pare abia trezită din somn, mijind ochii spre mine şi lăsându-mă să intru.

Şi de aici începe cursa din montagnes russes, fuga după adăpost, filmul nostru românesc de acţiune plin de inepţii. Luca stă pe marginea patului în uniforma de marinar, fumând şi privind fix în întuneric. Gigi stă pe pat în camera lui, cu o lanternă în mână.

Când mă vede, îmi spune:

– Suntem terminaţi.

– Cum adică, terminaţi? Ce s-a întâmplat? îl întreb cu respiraţia tăiată.

– Nu m-au lăsat să dau examen, Nora. Doi tipi aşteptau în faţa Institutului Naval şi mi-au spus că n-are nici un rost să intru. Nici amărâta de slujbă de marinar a lui tata nu mai e sigură acum.

E un Gigi nou, pe care nu l-am cunoscut până acum: dezamăgit, furios, învins. Câteva secunde mai târziu, Gigi al meu se uită la mine în întuneric şi mă întreabă cum a fost examenul. Îmi spune „dragostea mea."

– Cred că am răspuns bine, cunoşteam foarte bine subiectele şi domnişoara Mantaş a fost acolo. Ce se întâmplă aici?

Îşi pune degetul pe buzele mele, spunându-mi astfel să tac. Mă ia de mână şi mă duce la uşă şi apoi afară. Îmi spune să mă caţăr în cais, acolo putem vorbi. Poate că Gigi şi-a pierdut minţile, poate ce s-a întâmplat a fost atât de grav, încât nu mai are simţul raţiunii. Ultima oară ne-am căţărat în cais când eram mici. Dar mă caţăr şi acum. Ne aşezăm pe prima ramură, cu picioarele atârnând sub noi. Gigi îmi spune în şoaptă că sunt urmăriţi peste tot şi prin faţa casei trec tot felul de oameni, din oră în oră.

– Am dat peste ceva foarte serios în seara aia, Nora. Şi e numai vina mea. Eu sunt idiotul care a spus să mergem în direcţia aceea.

– Dacă era un secret atât de important, de ce sporovăiau în gura mare, ca la o petrecere grandioasă? şoptesc eu în vreme ce culeg o caisă şi o mănânc repejor, de nervi.

– În primul rând, noi înotam în ape ilegale; dacă sunt ape ilegale şi nimeni nu are voie să ajungă acolo, ei pot vorbi cât de tare au chef. În al doilea rând, de ce le-ar păsa lor? Ştiu că pot distruge pe oricine cu un pocnit din degete, pur şi simplu."

Şi pocneşte la rândul lui din degete, singurul zgomot mai tare decât şoaptele de până acum.

– Suntem norocoşi că nu am ajuns toţi până acum în vreo închisoare politică din nordul Transilvaniei, continuă el.

Mare noroc, într-adevăr ! Ce norocoşi suntem? Eu nu cred deloc că suntem norocoşi. Situaţia noastră e extrem de precară şi nu înţeleg de ce trebuie să ne comparăm cu prizonieri, cu oameni mutilaţi în accidente sau cu victime de război, doar ca să ne simţim norocoşi când ni se întâmplă atâtea lucruri absurde şi nedrepte.

– Pentru că asta e ţara în care trăim, Nora, îmi spune el la ureche, ca şi cum mi-ar fi auzit gândurile.

În loc să-mi şoptească vorbe dulci de dragoste, înghesuiţi în caisul ăsta din faţa casei lui, Gigi îmi îndrugă aforisme de resemnare despre ţara asta stupidă. Şi de ce trebuie să vorbim în cais noaptea la ora zece ?

– Casa e plină de microfoane, îmi spune el.

Nu avem nevoie de vorbe. Gigi şi cu mine putem dialoga în gând. Ne putem petrece tot restul vieţii înghesuiţi în cais, dialogând numai în mintea noastră. Îi privesc chipul în întuneric şi buclele roşcate ce-i încadrează faţa. Nici măcar nu l-am sărutat, dar mă simt deja ca în seara în care am făcut dragoste şi rudele lui erau în vizită, servind baclavale şi ascultând muzică turcească. Chiar şi în mijlocul acestei drame oribile, eu mă simt ciudat de fericită şi în siguranţă lângă el. Ne-ar putea închide în cea mai cumplită închisoare politică, ne-am ascunde în pântecele unei nave sau în adăposturile unui câmp întunecat şi tot aş fi fericită şi aproape în siguranţă. Dar el e deprimat, cariera de ofiţer naval s-a încheiat înainte de a avea şansa să înceapă. Cum vom duce cu noi această povară? Nu-i de mirare că oamenii mor înainte de cincizeci de ani în ţara noastră. Bătrânii sunt infantili, iar tinerii sunt îmbătrâniţi şi împovăraţi cu un trecut dureros, înainte de a împlini douăzeci de ani.

Restul verii e întunecat. Chiar şi cele mai luminoase zile sunt întunecate. Numărăm zilele până la afişarea rezultatelor la Universitatea din Bucureşti. Casa noastră e mai tăcută ca de obicei. Câteodată, singurele zgomote provin de la maşina de cusut a mamei sau de la sporovăiala de cuvine stâlcite a lui Florin. Numai maşinile şi copiii mai vorbesc, adulţii au tăcut, casele sunt pline de microfoane, marea e periculoasă, plină de meduze. Mama coase orice îi pică în mâini: feţe de masă vechi devenite tapiţerii, perdele vechi transformate în feţe de masă, materiale nefolosite, cumpărate cu ani în urmă şi descoperite într-un sertar, transformate acum în rochii ciudate, demodate pentru mine. Niciodată nu am avut atât de multe rochii ca acum, când ne găsim pe marginea unei prăpăstii iminente: pânză roşie şi verde cu funde, desene portocalii cu dantele, rochie albă din tifon cu şnururi, ca de mireasă, sau rochie bleumarin, strâmtă şi scurtă, ca de domnişoară de onoare. Coase pantaloni pentru Valentin, strâmtează cămăşi vechi de-ale

tatei, care nu au nevoie de strâmtat. Mama a pornit o adevărată cruciadă a cusăturilor, care nu ne lasă să rostim nici un cuvânt şi din cauza căreia părem mereu a fi la o paradă într-un carnaval perpetuu. Imediat ce termină o piesă de cusut, ne-o aruncă în faţă şi spune: „Hai, pune asta pe tine!" Nu îndrăznim să refuzăm. Sperăm să aibă loc o epidemie de holeră, de gripă, o catastrofă naturală, un cutremur ca în '77, ca cei care ne urmăresc să fie distraşi de starea de urgenţă naţională şi să ne lase odată pe noi în pace.

Oare aşa va fi toată viaţa de acum încolo? Vor mai omorî pe cineva, cum a murit Mariţa la finalul anchetei despre avort? Şi care va fi sentinţa finală? Munca tatei este indispensabilă oraşului şi întregii regiuni, aşa că el are încă o slujbă. A avut dreptate în privinţa cazurilor de holeră. Acum trebuie să construiască planuri de aducere în carantină a turiştilor de pe malul mării, în vreme ce oficialii de la Partid încearcă să-l oprească, ca să nu se afle despre aceste cazuri şi să se păteze astfel renumele *litoralului nostru faimos*. Mamei nu i-ar păsa dacă ar concedia-o de la şcoală. A economisit suficienţi bani în urma închirierii casei şi a bucătărelii pentru turiştii de la Bucureşti, încât să ne descurcăm o perioadă bună. Nici nu prea ai ce cumpăra cu banii, oricum, în afară de unelte agricole sau inele turceşti pe sub mână.

Într-o luni, mergem la Bucureşti să vedem rezultatele. Gigi vine cu noi, vrea să schimbe atmosfera sumbră din casă cu atmosfera sumbră pe roţi, în drumul dus-întors cu trenul. Şi în tren suntem urmăriţi. Ne-am obişnuit deja cu supravegherea asta neîncetată şi chiar ne amuzăm pe seama lor. Gigi mă sărută pasional în compartiment, cum nu a mai făcut vreodată în public. Le facem în ciudă urmăritorilor cu un spectacol decadent. Valentin se uită pe fereastră şi bate darabana cu degetele lui lungi pe măsuţa mică din faţă.

Mergem întâi la facultatea mea. Bucureştiul e aglomerat şi încins, aşa cum l-am lăsat după examene. În faţa listelor e o coadă interminabilă. Gigi îşi face loc prin mulţime şi eu îl urmez îndeaproape, ţinându-l strâns de mână. Transpir şi mi se învârteşte capul. Ajungem în faţa listelor şi îmi vine să ţip de bucurie, văd de la distanţă numele meu destul de sus pe lista admişilor. Dar, când mă apropii mai mult, văd că sunt, de fapt, sub linie.

Primul nume sub linie: Nora Teodoru. Poziţia 26. Numai 25 admişi. Gigi mă strânge de mână. Nu zâmbeşte. Tot ceea ce am crezut că e semn bun s-a dovedit a fi de rău augur. Chiar şi semnele bune prevăd uneori lucruri rele. Portretul familiei mele a fost, până la urmă, corect în privinţa lucrurilor benefice: am făcut bine la examen, numai că este irelevant pentru ţara în care m-am născut. De ce nu m-am născut şi eu în Franţa, ca Anushka? Sau chiar în Turcia, ca Seda şi Lemi? De ce m-am născut de fapt?

Figura lui Valentin se transformă într-o grimasă când îi spun că am picat.

– Dacă tu ai picat, înseamnă că şi eu am picat, spune el. Sunt peste tot, conchide în şoaptă şi plecăm mai departe pe asfaltul încins. Îşi bagă nasul peste tot.

Nu mai scoate nici unul nici o vorbă până la Conservator. Aici e mai puţină lume, strada e mai liniştită. Valentin se apropie de zidul unde sunt afişate rezultatele cu acelaşi ritm de mers, cu mâinile în buzunar. Se apropie, rămâne în faţa lui mai puţin de două secunde, se întoarce cu o figură veselă şi se îndreaptă spre noi. *Măcar unul din noi a reuşit să intre,* mă gândesc, *poate că faptul că eu am picat e pur şi simplu din cauza mea, nu din cauza intervenţiei Securităţii.*

„Niet harasho," spune Valentin, tocmai în rusă. „Nu e bine." Valentin râde de propriul său eşec. Şi el este, ca şi mine, primul de sub linie. Ne mai spune că ultimul intrat este fiul unui ştab, un mare oficial de la Partid. Au fost colegi de şcoală în Bucureşti şi respectivul era o nulitate în muzică. Acum putem spune că suntem într-adevăr gemeni: amândoi suntem primii sub renumita linie de demarcaţie, amândoi la fel de vinovaţi şi de pedepsiţi pentru asta.

Valentin pune eşecul său pe seama relaţiei cu Didona şi cu familia ei. Gigi crede că eu nu am intrat din cauza înotului în apele ilegale şi faptului că am auzit secrete de stat. Incident care se suprapune, de altfel, poveştii cu avortul şi faptului că un membru al familiei a fugit recent în Germania. Toţi suntem la fel de vinovaţi ca cei mai răi criminali, nu mai există loc pentru noi în şcolile şi universităţile din România şi suntem condamnaţi pe veci oprobriului public.

În toată amărăciunea noastră, încercăm să ne evaluăm opţiunile pentru viitor: putem locui încă un an de zile în casa părinţilor şi încerca din nou la anul să intrăm la facultate. Poate atunci vom reuşi. Poate un an de pedeapsă va fi suficient. Dar poate nu, poate că soarta noastră este pecetluită pentru totdeauna şi universităţile închise pentru noi în următorii cincizeci de ani. De ce ne-ar lăsa sa intrăm la anul? Sau ne-am putea muta toţi trei la Bucureşti să lucrăm într-o fabrică, până se iveşte ceva mai bun, cum ar fi căderea guvernului, de exemplu. Să lucrăm într-una din fabricile de hârtie sau textile de la marginea Bucureştiului. Astfel, am avea hârtie şi materiale gratuit.

Sau am putea deveni pescari în Mangalia. Ne-am putea muta la Constanţa să lucrăm ca hamali, să cărăm tot felul de lucruri de colo-colo, de pe nave la mal şi de pe mal înapoi pe corăbii. Deci avem câteva alternative.

Ne aşezasem pe o bancă în parc şi râdem întruna de posibilele soluţii pentru viitorul nostru. Nu am menţionat intrarea pe piaţa neagră, adică să devenim nişte bişniţari în Constanţa sau Bucureşti. Oh, da, piaţa neagră este

întotdeauna o alternativă. Am putea vinde bijuterii turceşti, aduse de Gigi prin rudele sale de origine turcă din Mangalia. Sau am putea vine guvizi prăjiţi la malul mării, unor oameni şi mai amărâţi ca noi, care nu îşi permit peşte adevărat. Ne-am putea alătura taberei de ţigani de lângă lacurile sărate de la Techirghiol. Aşa devin ţiganii ţigani. Acum ştiu.

O atmosferă de acalmie acoperă Bucureştiului în vreme ce noi pierdem timpul pe o bancă în parc, privind doi copii care se dau huţa într-un leagăn care scârţâie. Ca şi cum totul s-a liniştit dintr-odată. Secretul Mariţei îmi răsună printre gânduri. Este ceea ce mi-a şoptit ea în seara în care a murit. Scot din geantă o hârtie mototolită şi un pix negru, cu care am scris la testul teoretic de istorie a artei de la examenul de admitere la facultate. Încet, scriu cu litere mari: HAI SĂ FUGIM ÎN TURCIA. Asta mi-a spus Mariţa: „Fugiţi în Turcia!" şi apoi a mai spus ceva, ce nu am înţeles foarte bine: un nume, un loc, un cuvânt care începea cu litera L, dar restul era neclar. Las deoparte ce nu am înţeles atunci şi mă concentrez asupra singurului sfat extrem de clar şi memorabil: „Fugiţi în Turcia!".

Mariţa ştia că vom fi urmăriţi şi că vom avea parte de tot mai multe necazuri. Îi întreb din priviri pe amândoi odată, în timp ce le arăt hârtia. Se uită la ea şi încep să râdă, ca şi cum le-aş fi arătat o poantă obscenă. O fac intenţionat, tocmai ca să deruteze pe oricine ne-ar putea urmări acum din spatele unui tufiş sau al unui copac, să creadă că desenăm ceva obscen. Gigi îmi ia pixul şi scrie: „CUM?" Râd şi eu cu voce tare, vai, ce cuvânt obscen, să-ţi fie ruşine, Gigi, şi apoi Valentin ia pixul din mâna lui Gigi şi scrie: „ÎNOT!" Toţi trei ne cutremurăm de râs, ne încovoiem şi ne înecăm de atâta amuzament. Şi cu hârtia ce facem acum, ca să nu rămână nici o urmă? Gigi înţelege şi o rupe în bucăţele mici de tot, după care începe să mănânce o parte din ele:

– Mmm, bun. Vreţi şi voi?

– Sigur că da, răspund eu. Ia şi tu, Valentin!

Mâncăm secretul Mariţei, care este acum al nostru, mestecăm şi înghiţim bucăţelele moi de hârtie. Alergăm rapid la fântâna de apă din parc, ca să se ducă totul mai uşor. Fiecare din nou rămâne o vreme aplecat deasupra fântânii. Un tip scund cu cămaşă albă cu mânecile suflecate trece pe lângă noi, fără să ne privească. Munceşte din greu, de vreme ce şi-a suflecat mânecile. Ştim sigur că e unul dintre cei care ne urmăresc, după pasul apăsat şi ritmic, după privirea aţintită drept înainte, oarecum artificial. Începem să ne stropim cu apă unul pe altul. În ţara noastră, ne purtăm toţi fie ca nişte copii îmbătrâniţi, fie ca nişte moşi infantili. Trăim într-un joc de măşti, mai ameţitor ca circul însuşi. Suntem acrobaţi pentru propriul nostru public.

Mama începe să plângă când îi povestim. Nu-mi amintesc când am văzut-o plângând ultima dată. Poate la funeraliile surorii ei. Dar nu aşa, oricum, nu atât de furioasă, încât credeam că avea să dea foc întregului oraş de nervi. Plânge de furie. Când se opreşte, ne spune că e vina noastră, că suntem idioţi, că ne-am distrus viaţa şi că am trăit nepăsători într-un loc în care nu îţi poţi permite nici o secundă de neatenţie. Şi acum trebuie să plătim pentru nesăbuinţa noastră, asta e. Când se întoarce şi tata de la slujbă şi aude vestea, îşi scapă geanta medicală pe podea. Este la fel de tăcut ca atunci când ne-a luat de la spital, după ce era să ne înecăm.

După câteva secunde îşi revine şi spune:

– Ei, nu e chiar sfârşitul lumii, încă suntem în viaţă cu toţi.

– Ce consolare! strigă mama. La ce bun o viaţă trăită prost?

– Mai taci din gură, femeie, merită să trăieşti chiar dacă n-ai trecut examenul de admitere la universitate.

Mulţumesc lui Dumnezeu că părinţii se ceartă acum între ei şi mai uită de noi o vreme.

În următoarele zile, Gigi, Valentin şi cu mine ne întâlnim în diferite locaţii, în spaţiul deschis, şi ne gândim la diverse planuri de fugă din ţară. Câteodată mergem la plajă şi înotăm. E încă cel mai sigur loc, doar dacă n-au inventat între timp microfoane de implantat în meduze. Trebuie să aflăm exact câţi kilometri sunt până la apele turceşti. Care este orarul patrulei de coastă? Există nave turceşti care navighează în apropiere? Vasul de croazieră românesc se apropie vreodată de apele turceşti? Şi, odată ce ajungem în apele Turciei, ce facem? Unde mergem de acolo, cine ne culege din mijlocul pustietăţii de apă, cu o adâncime de două mii de metri? Studiem istoria, aşezarea geografică, mediul natural al Mării Negre din cărţile de geografie ale Sabinei. Nu există specii de peşti periculoase pentru viaţa omului în marea noastră, salinitatea este mai scăzută faţă de alte mări, iar temperatura este relativ constantă pe anumite distanţe.

Într-o zi, când toţi trei eram ghemuiţi pe patul lui Gigi deasupra unei cărţi de geografie a mamei lui, încep deodată să strig: „Peştera Limanu!" Este o descriere în carte a unei peşteri de lângă Mangalia, pe drumul către satul 2 Mai, unde numeroşi artişti şi studenţi obişnuiesc să locuiască în casele localnicilor şi să viziteze plajele de nudişti. Limanu era numele şoptit de Mariţa în acea noapte. Acum, silabele din respiraţia greoaie a Mariţei mi se desluşesc parcă exact în ordinea asta: Limanu. În cartea de geografie scrie că peştera are aspectul unui labirint unic în lume, că există urme omeneşti încă de pe vremea tracilor şi a dacilor, că există picturi rupestre din perioada preistorică şi că a fost folosită uneori ca adăpost de hoţi şi traficanţi. Se pare

că peştera se întinde pe patru kilometri şi ajunge tocmai până în Turcia. Aşa spune legenda. Dar dacă nu e doar o legendă şi chiar există o peşteră atât de lungă, care să ajungă cu celălalt capăt taman în apele Bosforului? Mariţa nu mi-a spus cum să fugim în Turcia: pe apă sau pe uscat. Mi-a spus doar: „Fugiţi în Turcia!" Şi apoi un singur cuvânt: „Limanu".

Ne împărţim sarcinile: eu trebuie să găsesc locaţia şi intrarea în această peşteră. Valentin va trebui să petreacă o vreme în port şi să afle orarul navei de croazieră şi orice alte informaţii despre nave turceşti, care ar putea trece prin apropiere. Gigi trebuie să afle previziunile meteorologice pentru restul verii: cele mai călduroase zile şi nopţi din iulie şi toată luna august, care din cele mai călduroase nopţi vor coincide cu o noapte fără lună, dacă vor exista furtuni în perioada asta, care este intervalul de rotaţie al luminii de la far. Toţi trebuie să aflăm câţi kilometri sunt de la coasta românească până la apele turceşti.

Planificăm şi nişte metode de a ne păcăli urmăritorii. Mergem toţi trei în piaţă şi pierdem vremea cumpărând prostioare, susan şi braga turcească. După care unul din noi se preface că a uitat ceva acasă sau că l-a lovit un atac de diaree. Şi atunci ne despărţim şi ne ducem la îndeplinire fiecare misiunea. Ne întâlnim apoi la mine acasă, unde ascultăm muzică la volum maxim: Fleetwood Mac sau muzică populară. Apoi ne întoarcem la plajă să înotăm şi să ne împărtăşim informaţiile aflate. Nu avem nici o altă grijă, până la urmă, nici o teamă de examene sau de începerea unei şcoli la toamnă. Suntem tineretul parazitar al României, care îşi iroseşte viaţa în aventuri fără sens.

Dar nu sunt chiar fără sens. Noi muncim din greu în perioada asta, suntem foarte hotărâţi să ajungem la Istanbul şi să transmitem veşti părinţilor despre azilul nostru politic printr-o sursă secretă, totul până la finalul verii. Am devenit fanatici în privinţa fugii din ţară.

14.

Limanu, capătul pământului

– Da, există o navă turcească care va trece pe acolo în noaptea de 11 august, pe lângă linia de frontieră din largul satului 2 Mai, la aproximativ douăzeci de kilometri de ţărm şi la patru kilometri şi jumătate de apele româneşti, ne anunţă Valentin la obişnuita noastră întâlnire de după-amiază, pentru împărtăşit informaţii. Am aflat chestia asta de la un turc pe nume Bekta, care pilotează nava de croazieră pentru turişti. Pare să fie foarte bine informat despre orarul navelor şi distanţele pe la care trec acestea; e un tip isteţ şi mult mai amabil decât majoritatea marinarilor pe care i-am întâlnit în port.

Îi anunţ şi eu ce descoperisem, tot în şoaptă:

– Am găsit-o, băieţi!

Ne oprisem în dreptul unor smocuri de ciulini şi a unor tufe de cicoare. Îi prind pe amândoi de gât cu încântare.

– Ştiu cum se ajunge acolo, fiţi atenţi!

Chipurile lor se alungesc într-un zâmbet, un amestec de neîncredere şi bucurie reprimată. Odată cu picarea examenelor, parcă prinsesem aripi. Eram echipa Roger Moore în variantă românească şi chiar ceva mai mult. Marea căpătase culoarea lapisului în acea zi, turcoaz închis şi cu o umbră maronie, părând că îmi face tot timpul cu ochiul.

– Cum ai reuşit, surioară? Ai făcut vrăji? mă întreabă Valentin râzând şi făcând roata pe nisip, o chestie de care n-avem habar că poate fi capabil.

Gigi mă prinde şi mă aruncă în sus, după care mă prinde la loc ca pe o minge. Circul i-a molipsit pe cei doi băieţi dragi mie, i-a transformat în nişte acrobaţi adevăraţi. Of, Didona, prin ce colţ de lume te învârteşti acum, în costumul tău cu paiete fucsia?

– Azi am aflat că cea mai puternică furtună din vara asta va avea loc la începutul lui august, ne anunţă Gigi cu mândrie şi continuă cu un şir lung de explicaţii şi noutăţi, cum nu l-am mai auzit pălăvrăgind vreodată.

– Va trebui să ne planificăm fuga undeva pe la mijlocul lunii; e un moment potrivit, la mijlocul lui august, când turiştii se mai răresc puţin. Pe 10, 11 şi 12 august vor fi nopţi fără lună. Între luna plină şi luna nouă vor fi trei nopţi fără lună. Atunci va trebui să plecăm, probabil în cea mai întunecată, adică pe 11. Domnul Bekta ne va lua pe vasul său de croazieră în ziua în care nava turcească va naviga aproape de frontieră. Hei, Val, nu cumva pe 11 august ai spus că va trece prin apropiere nava turcească? îl întreabă Gigi cu un ton conspiraţionist. Coincide cu una din nopţile fără lună, ceea ce este perfect.

– După toată planificarea astea de a fugi în Turcia, poveştile tatei îmi revin în memorie mai vii ca niciodată: cele şase minarete ale Moscheei albastre, cupolele rotunde de deasupra mării, o mare atât de albastră încât te dor ochii privind-o, Ayasofya cu pereţii ei antici de cărămidă, labirintul de străduţe din marele bazar, care strălucesc datorită mulţumii de bijuterii. Îi voi spune tatei de planul nostru şi am să-l rog să ne ajute. Nici nu cred că ne-am descurca fără ajutorul lui. Va vorbi el cu prietenul său, domnul Bekta, şi-l va ruga să ne ducă în apropierea apelor turceşti, să ne ascundă în vasul de croazieră, într-una din cele trei nopţi fără lună, încheie Gigi şi îmi tot face cu ochiul entuziasmat.

Nu cred că Gigi a vorbit atât de mult vreodată în viaţa lui. El este peştele meu roşu şi magic, aşa cum am ştiu dintotdeauna, dar acum se depăşeşte pe sine. Cine a spus că nu există viaţă dacă pici examenele la facultate? Ah, da, mama a spus asta, ea vede întotdeauna partea negativă a lucrurilor şi e foarte bine că nu prea mai ascultăm de ea. Ei bine, mama, se pare că viaţa noastră abia acum începe.

Peştera Limanu a fost descoperită în 1975 de către un echipaj de speologi de la Institutul speologic din Bucureşti.

– Se află pe drumul spre satul 2 Mai, vizavi de lacul Mangalia, sub un deal, raportez eu acum, întinsă pe spate pe nisip între ei doi. Deşi pare greu de crezut, se spune că aici obişnuiau să poposească dacii şi chiar să trăiască perioade mai lungi, cu peste două mii de ani în urmă. Este un adevărat labirint, în care se pot găsi urme sumbre ale diverselor ritualuri, oase de animale care zac şi acum pe acolo şi tot felul de astfel de obiecte vesele, le povestesc eu ca şi cum ar fi ceva banal, deşi tremuram din toţi rărunchii şi transpiram de emoţie când am descoperit aceste informaţii într-o carte despre istoria oraşului, de la Biblioteca municipală.

După ce şi mama lui Gigi mi-a dezvălui toate minunile istorice despre care se spune că se ascund în acel loc, am tremurat şi am transpirat şi mai tare. I-am povestit şi ei despre planurile noastre şi s-a apucat cu o furie oarbă să deseneze hărţi şi să facă cercetări pentru noi, ca şi cum tocmai ea încerca să fugă. A desenat harta satului Limanu şi drumul către el din memorie, cum desena, de altfel, toate hărţile, ghemuită deasupra mesei cu ochii mijiţi şi desenând cu mişcări continui, fără să ridice măcar pixul de pe coala de hârtie. Mă apropiasem foarte mult de Sabina în ultimul timp, în vreme ce planificam marea evadare. Sub aparenţa ei docilă şi blândă, am descoperit un caracter de oţel şi scântei de pasiune. Îşi aruncă toată ardoarea în crearea hărţilor, mai ales după ce a fost concediată din postul de profesor de geografie. Puteţi să concediaţi toată lumea din ţara asta, comunişti idioţi ce sunteţi, dar nu-i puteţi împiedica pe oameni să gândească, să-şi imagineze, să deseneze hărţi şi să-i ajute pe alţii să scape de aici!

– E grozav, Nora, dar cum ajungem, totuşi, în Turcia? întreabă Valentin.

Când te aştepţi să facă un gest copilăresc şi gratuit, precum roata în nisip, Valentin are darul să te uimească cu o întrebare atât de logică şi de practică, încât îţi taie respiraţia.

– Nu contează dacă ajungem sau nu prin peşteră în Turcia, îi răspund eu cu un ton foarte preţios. Poate ne putem ascunde acolo o vreme, ca să pregătim marea evadare marină. E mult mai bine să plecăm din partea acea a ţărmului, i-am putea păcăli mai uşor pe imbecilii care ne urmăresc. Mariţa ştia bine ce spune când mi-a şoptit secretul ei, în ultimele momente din viaţă.

Gigi stă întins şi priveşte cerul. Pare calm şi încrezător, ca şi cum ajunsese deja în Turcia. Cum oare de suntem toţi trei atât de calmi şi nepăsători, ce s-a întâmplat cu noi, ce s-a întâmplat cu lumea din jurul nostru? Nu ne mai urmăreşte nimeni, nu ne mai supraveghează? Poate că ne-au distrus viaţa şi acum s-au plictisit. Şi de ce am dezvoltat obsesia asta de a fugi din ţară? Nu le spun nimic despre gândurile mele lui Gigi şi lui Valentin. Doar privesc mai departe cerul.

De ce contează atât de mult unde trăieşti, până la urmă? Poate tot acest concept al libertăţii e doar o obsesie pe care am moştenit-o de la părinţi, traumatizaţi de război şi de tot ce a urmat după aceea în perioada stalinistă. Poate că libertatea e numai o iluzie în mintea noastră. Cine zice că nu suntem liberi? Uite cum alergăm aiurea prin tot oraşul, pe plajă, pe chei, înotăm şi facem acrobaţii pe nisip, ascultăm Dire Straits! Uite cât de multe lucruri am învăţat de la domnişoara Mantaş: istoria reală a artei occidentale, din cărţi vechi, din imagini şi din imaginaţie. Ce înseamnă libertate? Poate cineva să-ţi răpească libertatea sau doar îi condiţionează pe oameni să creadă

că nu sunt liberi şi atunci ei se poartă ca atare, speriaţi, paranoici, privind mereu în urmă peste umăr, căutând în pantofi şi pe sub perne dispozitive de ascultare?

Ce-ar fi dacă toţi oameni s-ar purta ca şi cum ar fi liberi, ca şi cum ar trăi în libertate, ca şi cum Securitatea, liderul cu faţă de porc, Partidul Comunist şi Republica Socialistă România nici măcar n-au existat vreodată? Ce-ar fi dacă ne-am preface că trăim în Franţa, de exemplu? Prin ce este Anushka mai liberă ca mine? – A venit tocmai de la Paris ca să se sinucidă pe aceste ţărmuri. În ţara mea, eşti liber să te sinucizi cum vrei şi oferim acest serviciu chiar şi străinilor disperaţi de viaţă. Vreau să ştiu ce înseamnă libertatea, fir-ar al dracului!

– Hai să mergem şi să trăim acolo o vreme, băieţi, le spun încet. Hai să găsim peştera asta şi să vedem cum putem trăi în ea. Şi apoi să înotăm mai departe.

Le spunem părinţilor că avem nevoie de o scurtă vacanţă, în care să explorăm împrejurimile cu rucsacul în spate, mai ales că nu am fost niciodată într-o astfel de vacanţă. Părinţii lui Gigi, care ştiu de planurile noastre de evadare, ne ajută prin tot felul de metode: trimit mesaje rudelor din Istanbul, descifrează hărţi, ne furnizează adrese importante. Învinşi de sistem şi fără mari speranţe pentru un viitor tolerabil, îşi doresc cu orice preţ ca fiul lor să realizeze ceea ce ei nu au reuşit. Îşi doresc să-şi topească toată amărăciunea în viitorul lui Gigi, construit într-un colţ strălucitor al lumii occidentale. Pe de altă parte, ar fi imposibil ca Valentin şi cu mine să le spunem părinţilor despre planurile noastre, indiferent de viitorul strălucitor sau mizerabil care ne aşteaptă. Mama s-ar lega cu lanţuri de vasul domnului Bekta în semn de protest şi am ajunge toţi în închisoarea pentru deţinuţi politici de la Sighet, acuzaţi de a fi duşmani ai poporului. Asemenea bunicului iubitor de pământ, Octavian, care a fost torturat întâi în închisoare şi apoi ucis cu un topor. Mama crede că dacă eşti deştept şi suficient de abil, poţi realiza ceva semnificativ şi în ţara asta. Numai că, ce păcat, copiii ei nu-i pot realiza acest vis măreţ!

– Da, desigur, trebuie să vă sărbătoriţi toate eşecurile acestei veri, nu-i aşa? spune mama cu o figură curată şi strălucitoare, pe care o ridică de deasupra unui vas de supă de lăptuci, pe care tocmai o prepara.

Mama se poartă urât chiar şi cu Valentin de la aflarea rezultatelor la examenul de admitere. Suntem amândoi nişte rataţi în ochii ei.

– Aşa e, mama, cum ai ghicit? Trebuie să celebrăm cumva aceste evenimente şi acum e momentul potrivit.

Eu sunt teribil de obraznică cu ea în ultima vreme. Casa noastră a redevenit câmpul de bătălie care era odată, acoperit de corzi întinse la maximum, gata să explodeze: nervii noştri.

E deja 6 august şi până pe 11 mai e foarte puţin. Ne hotărâm să pregătim marea plecare. 2 Mai este mai aproape de Turcia decât Mangalia. Nava domnului Bekta va merge puţin mai departe decât drumul său normal; dar turiştii nu vor remarca această diferenţă. Pe data de 11, pe la prânz, vom înota în larg spre vasul său şi ne vom preface că, din greşeală, ne-am îndepărtat prea mult de ţărm şi unul din noi e în pericol să se înece. Domnul Bekta ne va ajuta să ne urcăm pe navă. Ne vom da drept studenţi străini faţă de turiştii de pe vas. Străinilor le plac foarte tare casele ţăranilor de la 2 Mai şi plajele de nudişti de lângă ele. Domnul Bekta ne va duce în cabina sa şi ne va oferi hrană şi adăpost pentru odihnă. Acolo vom aştepta sosirea nopţii. Ora 22:45, mai exact. Luca şi domnul Bekta au calculat totul în amănunt. La 21:45, când majoritatea turiştilor se retrag în cabine pentru noapte, căpitanul va duce nava mai departe spre apele turceşti şi ne va lăsa în valuri, la patru kilometri de linia de frontieră. Între 22:30 şi 22:45, nava turcească va trece foarte aproape de apele române. Nu putem ajunge acolo nici mai devreme, nici mai târziu. Trebuie să calculăm în aşa fel încât să stăm cât mai puţin în apă, altfel vom fi remarcaţi de patrula de graniţă. Şi ne vor împuşca pe loc. Luca a fost foarte ferm în această privinţă. Şi eram convinşi de asta, Gigi şi cu mine, încă din acea noapte îngheţată în care ne-am aventurat în apele interzise de lângă nava anti rachetă.

– Aţi avut noroc că doar meduzele au fost împuşcate în noaptea aceea. De data asta, nu peştii vor fi în pericol, ci voi înşivă, ne-a spus Luca într-o seară stand pe marginea patului, ghemuit deasupra unei hărţi a Mării Negre, fumând din pipă şi purtând încă şapca de căpitan.

– Băiatul ăsta, Valentin, e în stare să ducă la capăt planul vostru? a continuat el discuţia. Pare cam fragil.

Vorbea de Valentin ca şi cum n-ar fi fost acolo, de faţă, aşezat pe pat ca noi, ceilalţi. I-am spus că l-am antrenat şi pe el, că este mai rezistent decât pare. Valentin nu părea deranjat că se vorbea despre el ca şi cum n-ar fi fost prezent. Şopteam mai mult sau vorbeam prin semne, pe fundalul zgomotos creat de muzica turcească. Ca să inducem în eroare pe oricine ne-ar fi ascultat. Apoi unul din noi urma să izbucnească în râs în urma unui banc obscen sau să ne înjurăm unul pe altul.

Am făcut rost de trei costume de scafandru de la Yafsin, care lucrează în portul Constanţa şi care poate obţine aproape orice de pe piaţa neagră, de la parfum franţuzesc la anticoncepţionale sau costume de scafandru. Am

dat pe ele toţi banii pe care-i economisisem până atunci. Dar costumele erau cel mai important accesoriu; şi, în plus, ce nevoie mai aveam de bani româneşti? Valentin şi cu mine am furat bani din economiile mamei, pe care le ascunsese în interiorul pianului. Bani pe care-i strânsese veri la rând, gătind mâncare pentru turiştii din Bucureşti. Se pare că Valentin ştia de existenţa banilor în acel loc încă din prima seară, pentru că a intuit prezenţa unui obiect străin în interiorul instrumentului după felul în care sunau corzile. Însă mie mi-a spus abia acum. Am luat din ei doar suma necesară pentru a plăti trei ceasuri fluorescente rezistente la apă, obţinute, bineînţeles, de Yafsin. Aveam nevoie de ele pentru determinarea exactă a timpului în seara fugii. Yafsin nu a întrebat niciodată de ce avem nevoie de astfel de obiecte, doar se scărpina în cap o vreme şi spunea: „Daţi-mi un răgaz şi vedem." A doua zi apărea cu marfa cerută. Îl suna fie pe Gigi, fie pe mine şi ne spunea ceva de genul: „Vreţi să mergeţi să înotăm, pe la cinci după-amiază?" Şi noi ştiam că trebuie să ne întâlnim cu el la plajă, lângă coloane, la ora 5:00 după-amiază.

Este seara zilei de 6 august şi i-am anunţat pe părinţi că mâine plecăm în vacanţă. Valentin şi cu mine ne pregătim rucsacul în bucătărie. Mama ne ajută cu ciudă, alegând cele mai bune conserve ale ei pentru călătorie: gogonele murate, nuci cu miere, zacuscă, salată de vinete cu ardei copţi şi o mulţime de găluşte cu prune, pe care le îndeasă într-o cutie de tablă. Ne întreabă în ce loc avem de gând să mergem şi îi spunem că avem de gând să explorăm Delta, unde nu am fost niciodată şi, de aceea, e cazul să ne cunoaştem ţara mai bine. Vom locui la localnici sau vom dormi în cort. Ne spune să avem grijă cu dormitul în cort, pentru că sunt o mulţime de „lighioane" în Deltă. Chiar şi scorpioni, ne spune.

Mă uit la mama şi îmi dau seama că tot chipul ei e brăzdat de cute adânci, de îngrijorare. Îmi dau seama că asta e! Ultima clipă! Că e posibil să n-o mai văd niciodată. Tata apare din spatele ei şi rămâne în prag privindu-ne, cu o mână sprijinită de tocul uşii. Şi pe el e posibil să nu-l mai văd vreodată. Ochii verzi ai lui Valentin se oglindesc într-ai mei, din celălalt capăt al camerei. Ceva străluceşte în ochii lui, ceva necunoscut. Îl văd pe tata privind la Valentin şi zâmbind mândru. Nu am dat prea mare atenţie relaţiei dintre tata şi fratele meu, fiind obsedată de comportamentul mamei şi de cum îşi împarte ea afecţiunea, uneori absentă. Valentin seamănă cu tata, numai că e ceva mai slab şi are ochii verzi. Îi răspunde zâmbetului său cu o privire luminoasă, sinceră. E ceva numai al lor, nevoia de putere, de confirmare a bărbăţiei. Percep la rându-mi privirea verde a fratelui meu ca o forţă în sine, ca o lumină nouă care copleşeşte încăperea şi conferă o altă

înţelegere a lucrurilor. E o percepţie profundă şi uimitoare a acestui moment unic, a naturii lui vremelnice, a trecutului care se agaţă de ultima clipă şi a viitorului care se naşte acum, larg deschis precum gura peştelui din primul meu desen.

Mama trânteşte cutia de tablă cu găluşte de prune pe masă şi ne spune:

– Poftim, să vă ajungă pentru cele câteva zile petrecute în Deltă!

Rămân multe lucruri nespuse între mine şi mama, atât de multe pe care aş fi vrut să i le spun sau să le facem împreună; nu ne-am plimbat împreună pe plajă de-o veşnicie. Ne-am plimbat, mamă, vreodată pe plajă? Numai tu şi cu mine? Las totul să dispară ca un instantaneu şi încerc să reţin imaginea noastră, a tuturor, în bucătărie.

Nu pot accepta ideea de „niciodată." Derulez totul înainte, până la un final fericit: Gigi, Valentin şi cu mine vom dispărea în câteva zile şi vom ajunge în Turcia, înotând prin apele de frontieră în noaptea de 11 august, purtând costumele de scafandru de la Yafsin. Părinţii lui Gigi îi vor anunţa pe părinţii noştri de această fugă şi vor primi veşti de la Lemi şi Seda din Istanbul că am ajuns cu bine. După o vreme, le vom scrie noi înşine şi se vor simţi uşuraţi, vor spune: „Le e mai bine acolo, măcar au parte de un viitor. Ce era să facă aici? Bine au făcut, copii deştepţi!". Şi vor solicita reintegrarea familiei, conform Articolului trei sute şi ceva, nu mai ştiu, vor aştepta un an şi apoi Valentin şi cu mine îi vom aştepta la gară sau în port sau la aeroport în Istanbul, nici nu mai contează.

Închide capacul cutiei de tablă, mamă, închide capacul peste găluştele cu prune. Eşti cea mai frumoasă mamă din lume şi îmi dau seama de asta tocmai acum, când plec de lângă tine, când tu ne pregăteşti gogonele şi nuci cu miere şi măcar nu ştii pentru ce. Ai să mă ierţi vreodată, mamă?

N-am să îmi iau la revedere ca şi cum n-aş reveni vreodată. N-am să-mi întorc privirea, n-am să mai privesc o dată fiecare colţ al casei şi salcia plângătoare din faţa ferestrei de la bucătărie, n-am să arunc nici măcar o privire fugară spre părinţii mei care dorm unul lângă altul, sub razele lunii în descreştere, care va dispărea complet în următoarele nopţi.

Ne întâlnim cu Gigi în zori, la colţul străzii. Merg cu capul în jos. Luăm autobuzul spre satul 2 Mai şi coborâm înainte de ultima oprire. Soarele se ridică tot mai mult când noi am pornit deja spre Limanu, cărându-şi fiecare rucsacul şi studiind harta desenată de Sabina, din memorie. Respir adânc aerul sărat al dimineţii. Mă trezesc, am emoţii. E mare lucru să fii viu.

Mergem pe cărări pline de ţărână, printre tufe de trestie şi ţufişuri aspre. Gigi e la câţiva paşi înaintea mea, iar Valentin în urmă. Traversăm un pod deasupra unui lac de un albastru argintiu, spre dealul molatec dinaintea

noastră. Apoi o luăm pe un drum la dreapta. Întâlnim măgăruşi rătăciţi şi raţe mergând prin mijlocul drumului, un drum murdar şi plin de praf. O femeie bătrână cu o basma neagră ne priveşte din spatele unui gard de fier verde, strângând în braţe un copil cu faţa rotundă şi bronzată. Deşi soarele e tot mai fierbinte, pare că timpul a încremenit. Toată atmosfera e nemişcată şi plină de lumină. Urcăm mai departe dealul, în căutarea pietrelor indicate de Sabina pe hartă. Mergem încet şi paşii ni se afundă în pământul moale. Pe deasupra trece un pescăruş ţipând, semn că marea se află aproape.

Am ajuns la capăt, la capătul lumii şi la începutul istoriei. Observăm întâi un pâlc de copaci, apoi grămada de pietre. Alergăm spre ele, parcă special aranjate pentru noi. Şi atunci o vedem: o intrare întunecată spre adâncurile dealului. Nu e prea mare, dar suficient să se strecoare un om. Ne aşezăm să ne odihnim puţin în dreptul intrării. Lăsăm şi rucsacul deoparte. Valentin vrea să mănânce. Gigi îl opreşte cu calm, spunând că nu e încă vremea mesei, dar poate bea puţină apă. Am porţionat fiecare masă până la mijlocul zilei de 11 august, cu o rezervă pentru o masă suplimentară. Pentru orice eventualitate. Mor de dragul celor doi oameni cu care am plecat la drum! Aş vrea să-l hrănesc eu însămi pe Valentin, dar vreau să-l ascult şi pe Gigi şi să economisim mâncare pentru mai târziu. Iată-ne ajunşi în faţa peşterii: piatră, bărbat, femeie, frate. Chestiuni fundamentale.

Gura peşterii e întunecată şi deschisă larg. Tăcerea din interior atârnă încet în arşiţa amiezii. Un alt pescăruş trece în zbor urlând şi dispărând undeva în est, spre mare. Studiem din nou harta dealului desenată de Sabina, ca să fim siguri că aceasta este intrarea corectă: peştera preistorică a dacilor. Începuturile istoriei noastre au prins viaţă într-o peşteră întunecată. Întârziem puţin intrarea în peşteră şi explorăm zona-dealul, lacul, satul din apropiere. Spre seară, ne mâncăm porţia de pâine, zacuscă şi nuci cu miere.

Trecem prin sat cu rucsacul în spate, ca nişte turişti din Bucureşti. Trei măgari, distanţaţi unul de altul într-un triunghi, ne privesc fix din mijlocul drumului acoperit de ţărână. Ne întâlnim din nou cu femeia cu basma neagră şi cu pruncul ei bronzat, cu chipul rotund. O întrebăm despre peşteră.

– E un loc blestemat, acolo se petrec numai lucruri necurate, ne spune ea.

Copilul ne priveşte fără să clipească, cu nişte ochi rotunzi şi negri. Valentin se strâmbă la el şi copilul chicoteşte, în liniştea după-amiezii.

– Sunt lilieci colo înăuntru şi altare cu oase de animale, de la ritualuri păgâne, satanice, continuă femeia cu voce moale.

Îi spunem că suntem studenţi la arheologie şi am vrea să vizităm peştera. Ştie pe cineva care ar putea să ne ghideze?

– E un labirint, răspunde ea, mulţi s-au rătăcit pe acolo.

Nu vrea să ne răspundă la întrebare. Valentin se strâmbă din nou şi copilul izbucneşte în hohote de râs, ca un clopoţel. Măgarii ne privesc şi ei în linişte, cu ochii mari şi goi, hotărâţi să păstreze aşezarea în triunghi. Îi oferim copilului o găluşcă cu prune din proviziile preparate de mama şi aşezate cu grijă în cutia de tablă. Femeia decide să ne ducă la un om din sat, care cunoaşte peştera „ca pe propriul buzunar, a şi salvat odată nişte copii care s-au rătăcit pe acolo şi le-au speriat de moarte pe mamele lor."

O urmăm spre altă casă din sat, prin mijlocul drumul prăfuit. Se opreşte în dreptul unei case mici din piatră gălbuie, cu un gard gălbui acoperit de ramuri de viţă de vie, care se căţăra spre acoperiş. Un om cu o barbă lungă şi albă, precum zeul Cronos, iese din casă şi femeia îi spune că suntem studenţi şi că am vrea să vedem peştera. El ne măsoară din priviri de sus până jos, îşi şterge sudoarea de pe frunte şi îi strigă cuiva din casă că pleacă o vreme. Nu se aude nici un răspuns. Omul trânteşte uşa de la intrare şi se apropie de noi.

– Aveţi lumini de peşteră? ne întreabă.

Iniţial, ne-a luat prin surprindere cu întrebarea asta, nu am ştiut ce să răspundem. Apoi Gigi l-a întrebat:

– Vorbiţi de lanterne? Sigur, avem vreo două, mulţumim.

Gigi încearcă să adopte limbajul săteanului, îl înţelege şi se adaptează vorbirii acestuia. Bătrânul se uită la mine şi-l întreabă:

– Vine şi fata? Se va speria până-n măduva oaselor. Am mai avut o studentă în peşteră cu ceva vreme în urmă şi a leşinat acolo, a fost nevoie să chemăm oameni din sat s-o scoată afară.

Vorbea cu Gigi ca şi cum eu eram fie absentă, fie surdă sau tâmpită. Dar am tăcut din gură, să-l las pe Gigi să trateze cu el. Nu era vreme de orgoliu feminin.

– Asta e rezistentă, e mai tare ca mine şi ca fratele nostru la un loc, îi spune Gigi şi îl bate prieteneşte pe umăr.

Îmi dau seama că Gigi este atent la moravurile locului şi ne prezintă pe toţi ca fiind fraţi. Bătrânul zâmbeşte, are încredere în el.

Îmi vine să leşin, dar scrâşnesc din dinţi ca să rămân conştientă. Aerul din peşteră nu-i nici cald, nici rece, doar stătut şi rânced. Pereţii au găuri pline de grămezi de oase de animale. Un stol de lilieci ţâşneşte dintr-un colţ. Într-unul din pereţi, observăm un aranjament ciudat de pietre. Bătrânul spune că erau altare dacice. Ne povesteşte despre Principatul dacilor, care s-au refugiat în peşteră ca să se apere de romani. Dar romanii au găsit toate intrările şi le-au astupat. Un sat întreg de daci a pierit în adâncuri. Şi vitele lor laolaltă cu ei. Au construit altare, şi-au sacrificat vitele şi, în final, au

murit toţi sufocaţi în peşteră. Îi strâng de mâini pe Valentin şi pe Gigi, ca o fetiţă care-şi strânge fraţii mai mari.

Sunt confuză în privinţa timpului şi istoriei. Îi urăsc pe romani şi faptul că ne tragem din ei. Dido, cu ochii tăi plini de pasiune, poate că eu am o altă origine, poate că sunt o ramură îndepărtată a arborelui tău cartaginez şi reuşesc astfel să scap de romani! Ating încet altarul dacic. Piatra e netedă şi rece. Îmi imaginez femeile şi copiii şi bărbaţii daci, înalţi şi blonzi, îngenunchind lângă acest altar, ungându-l cu sângele vitelor lor, rugându-se zeului lor, Zalmoxe. Dacilor nu le era teamă de moarte, râdeau în faţa ei. Dar nici nu le plăcea să sfârşească într-o peşteră întunecată, privindu-se cum se sufocă în întuneric. Erau fiinţe solare, păşeau mândri pe nisipul mării, creşteau viţă de vie şi lanuri de grâu şi venerau marea. Ştiau că, prin moarte, îl vor întâlni pe Zalmoxe. El îi învăţase despre nemurirea sufletului. Poate s-au întins tăcuţi pe pietrele astea, dormind parcă, dar respirând ultima suflare. Cine a fost ultimul care a murit? Cine a fost cel care a respirat ultimul, înconjurat de grămezi de corpuri întinse pe jos, carne şi oase lipsite de viaţă?

O văd ca pe o femeie înaltă şi blondă, cu ochi albaştri, călcând ca în transă printre cadavre, cu ochii sticloşi în întunericul peşterii, păşind peste corpuri tinere, bătrâne, copii, copiii ei, părinţii ei, fraţi şi surori, o masă imensă de carne moartă. Ultimul dac în viaţă. Merge mai departe, tot mai adânc în labirintul peşterii, nu vrea să moară întinsă pe jos, strivită între alte cadavre, vrea să se elibereze prin moarte. Vrea să moară în picioare, lângă cel mai îndepărtat zid al peşterii, urându-i pe romani. Vrea ca ei s-o găsească chiar când vor fi convinşi că i-au prins pe toţi, că nu mai e nici un dac în viaţă. Vor veni la zidul îndepărtat, în armurile şi cu coifurile lor romane, şi o vor găsi în picioare: moartă, cu ochii sticloşi, cu ura încă sclipind în privirea ei încremenită. Romanii vor crede că este o zeitate dacică, o vrăjitoare, o fiinţă supranaturală. Şi vor fugi îngroziţi. Nici nu sunt prea curajoşi, aceşti romani, doar însetaţi de sânge.

Încerc să-mi amintesc de ce am vrut atât de tare să ajung aici, să stau o vreme cu Gigi şi cu Valentin, de ce mi-am dorit această abatere de la planul de evadare din ţară, înotând în Turcia. Am vrut să văd cu adevărat ce înseamnă libertate, să forţez lucrurile la maximum, să văd de ce suntem cu adevărat în stare, noi trei.

Literele pictate pe pereţi, pe fiecare centimetru pătrat al pietrei gălbui, ne privesc nepăsătoare dintre grămezile de oase încrustate în piatră şi crucile aşezate invers. Liliana, Grasu, Viorica ... oricine vrea să lase o urmă, să-şi scrijelească numele, să lase o pată cu amprenta degetelor, dintr - o dorinţă cumplită şi copleşitoare de a nu fi uitat. Bătrânul ne întreabă dacă am văzut

destul sau vrem să mergem mai departe. Răspundem că da, mergem mai departe, cât o ţine. Curbe, cercuri, labirint, excremente, lilieci.

– Ahh, liliecii, ei sunt ceva aparte! spune zeul Cronos. În satul nostru trăieşte o femeie pe nume Mărioara şi ea s-a apucat într-o zi de săpat un puţ pentru familia ei, chiar în curtea din spatele casei. Şi, în loc de apă, ce credeţi c-a ieşit din pământ? Lilieci, sute de lilieci au ţâşnit afară, în locul apei limpezi şi bune de băut. A săpat deasupra peşterii, de-aia. Au acoperit apoi gaura şi nimeni n-a mai săpat după apă prin apropiere. Liliecii sunt animale protejate, şi ei vin tot de la Dumnezeu ca şi apa, numa' că le-am stricat noi culcuşul, atâta tot.

Nu m-am lămurit încă ce-i cu libertatea asta. Oare dacii care se ascundeau aici de romanii cotropitori erau liberi? Noi suntem liberi, mergând prin labirintul peşterii pentru a scăpa de anchete, de examene ratate, de familie, de ţară, de noi înşine? Valentin e palid şi cred că o să leşine înaintea mea. Gigi mă strânge de mână şi transpiră din plin, în ciuda aerului rece din peşteră. Mie mi-e greaţă ca în timpul sarcinii. Numai că, în locul ăsta, simt exact opusul unei sarcini: mă simt goală, sterilă, putrezită. Gustul prafului şi al istoriei crude e tare amar în gura mea. Scuip într-un colţ. Îmi trec mâna pe unul din ziduri. Simt nevoia să zgârii ceva cu unghiile, să las o urmă, acum înţeleg foarte bine gesturile de vandali ale autorilor de desene, să-ţi scrijeleşti numele, iniţialele, să-ţi imprimi chipul pe piatra gălbuie a acestei peşteri vechi de milioane de ani.

Îi prind de mână pe Gigi şi pe Valentin şi îi târăsc afară. Bătrânul îşi târşâie paşii în urma noastră. La ieşirea din peşteră, ne strânge mâinile şi îi oferim ultimii lei pe care îi aveam. La ce bun să mai păstrăm bani româneşti?

Niciodată nu m-am bucurat de soare mai tare ca acum. Alerg până în vârful dealului, de unde putem vedea satul şi lacul, ating iarba cu nesaţ şi inspir cu poftă aerul sărat al amurgului. Le spun băieţilor:

– Să instalăm cortul chiar aici, în vârful dealului, deasupra peşterii.

Cortul nostru e mic, dar confortabil, ca un cort de indieni, aşezat în vârful dealului acoperit de iarbă şi deasupra peşterii, care colcăie de lilieci şi tremură în vibraţia sufletelor de daci măcelăriţi de romani.

Adorm între cei doi protectori ai mei, ca prima femeie de pe lume într-un cuib primordial, nemişcată, cu capul pe umărul lui Gigi şi atentă la respiraţia rapidă a lui Valentin şi la căldura corpului său. Ca într-un pântec ciudat. Un pântec incestuos, în centrul pământului. Suntem acoperiţi complet de lilieci, care formează o pătură fremătândă de catifea deasupra noastră. Ne protejează. Iar Gigi şi Valentin mă protejează pe mine. Sunt un sâmbure pu-

ternic al vieţii, în centrul pământului. Sunt tăcută şi caldă şi voi trăi la nesfârşit, dacă reuşesc să nu mă mişc deloc. Asta e libertatea mea, în acest sâmbure de viaţă, nicidecum într-un avion spre Paris sau într-o navă spre Turcia; în nuca asta rotundă mă aflu eu de fapt, aici e centrul existenţei mele, în căldura care mă învăluie între iubitul meu şi fratele meu. Piatră, bărbat, femeie, frate, libertate. Ecuaţia corectă.

Soarele e deja sus pe cer când ne trezim şi toţi trei suntem plini de sudoare în micul nostru cort. Timpul trece, totuşi, deşi în acest loc pare încremenit, ca într-o clepsidră lipicioasă şi plină de gelatină. Aerul e auriu şi dens. La prânz, după ce am mâncat porţia de salată de vinete, găluşte cu prune şi apă, Valentin ne anunţă că nu mai poate veni cu noi în Turcia. Nu este în stare să înoate kilometri întregi prin întuneric şi, mai ales, nu o poate părăsi pe mama.

– Nu o pot lăsa singură iar, conchide el grav, gârbovit de tristeţe ca un om bătrân.

Nu înţeleg prea bine ce vrea să spună. Ne aflăm în vârful dealului, în soarele dogoritor. Aerul e vizibil, tangibil, timpul se scurge încet şi totul străluceşte în jur. Figura lui Valentin arată ca cea a clovnului de la circ-râde cu lacrimi, plânge cu chicoteli. Valentin e fratele meu geamăn dintr-o altă lume, e îngerul morţii. Mai e oare viu, mai există sau a fost doar o iluzie, o închipuire a minţii mele în tot acest timp? Gura lui Gigi se mişcă încet, ca şi cum vorbeşte şi el, dar eu nu pricep deloc ce spune. Părul lui roşcat parcă a luat foc, îmi pare o flamă în soarele puternic, care în curând va deveni un adevărat joc de flăcări aici, pe vârful dealului, deasupra peşterii pline de lilieci. Femeia blondă din Dacia, ultima supravieţuitoare a tribului, pluteşte în jurul nostru cu privirea ei sticloasă. Ne spune să rămânem împreună, să nu ne despărţim, împreună suntem sacri, suntem sâmburele vieţii şi colina Pământului, locul începutului. Eu ştiu însă că trebuie să-mi respect planul, să ducem la capăt ceea ce am hotărât, să ne găsim libertatea. Trebuie să ajungem în Turcia, cu Valentin sau fără el.

În ziua de 11 august la prânz, Gigi şi cu mine am îmbrăcat costumele de scafandru, am fixat ceasurile fluorescente, am legat hărţile şi adresele de costumele de baie de sub cel de scafandru. În plus, eu mi-am legat de spate cutia de tablă, în care pusesem certificatele noastre de naştere. Aveam ideea fixă că trebuie să avem o dovadă a existenţei noastre, a naşterii noastre. Arătam ca o cămilă acvatică, pregătită de marea călătorie. În soarele puternic al amiezii, mi-am îmbrăţişat fratele pe nisipul de la malul mării, unde valurile se spărgeau molcom de ţărm. I-am strâns puternic trupul firav, cu braţe ca

de păianjen. Îi simţeam inima bătând. Odată, cândva, am trăit în acelaşi pântec. Ne despărţim şi ne şoptim la revedere.

Păşim în mare fără să privim în urmă. Înotăm lent, fără efort, marea e calmă şi dulce, ca o mamă pe care n-am avut-o niciodată. Vasul domnului Bekta apare la orizont, legănându-se într-un vis pe valurile strălucitoare. Gigi şi cu mine vorbim franceză, râdem întruna, ne ducem rolul la îndeplinire, ajungem la bordul navei, orele trec încet. Totul în jur e uleios şi străluceşte.

Noaptea fără lună ne învăluie alene. La timpul potrivit, domnul Bekta ne conduce pe puntea inferioară şi ne trimite în valurile întunecate. Începem să înotăm în apa rece. Totul merge până acum conform planului. Suntem unul şi acelaşi. Mişcările noastre se sincronizează perfect. Acum ştiu ce înseamnă libertatea-lângă Gigi, în apele întunecate, înotând amândoi ca doi peşti roşii spre aventura vieţii noastre. Ne apropiem de graniţă. Observăm patrula de graniţă în dreapta noastră, spre Bulgaria. Ceasul fluorescent indică ora 22:30. Vasul turcesc trebuie să apară dintr-o clipă în alta.

Iată-l! Îl zărim în depărtare. Înotăm în acelaşi ritm, fiecare respiraţie e în acord cu a celuilalt, fiecare mişcare perfect aliniată cu a celuilalt, ca într-un dans, un dans al dragostei pentru supravieţuire. Suntem tot mai aproape. Suntem ca doi ţipari argintii şi alunecoşi, despicând apele întunecate şi netezi. După calculele noastre, mai avem de parcurs jumătate de kilometru. Barca patrulei de graniţă este încă întoarsă spre celălalt ţărm. Alunecăm tot mai departe, ca nişte peşti magici, care înoată liber.

Patrula de graniţă şi-a încheiat runda în acea direcţie şi se întoarce spre noi. Pare ceva mai devreme decât ne aşteptam, iar vasul turcesc pare ceva mai încet decât speram. Avem mai puţin de 200 de metri de parcurs. Vom reuşi. Barca patrulei prinde viteză şi se îndreaptă spre noi. Şi barca turcească se îndreaptă spre noi. Vasul care ne va ridica exact de pe linia care separă Marea Neagră românească de Marea Neagră turcească şi care ne va duce apoi în Bosfor. O linie invizibilă între viaţă şi moarte. O linie între prezent şi libertate. Valurile se leagănă tot mai tare din cauza celor două bărci care se apropie. Privim întruna în ambele direcţii. Ne atingem unul pe altul. Înotăm mai repede. Înotăm ca să trăim. Libertatea e la câteva mişcări distanţă.

15.

Mă scuzaţi, aici e Istanbul?

O lumină roşie mi se învârteşte în cap. Atât mi-am amintit o vreme: o lumină roşie, care dansa pe apele întunecate. Două vase de-o parte şi de alta şi un al treilea, ceva mai departe. Lumina se întindea ca o pată pe suprafaţa apei. Şi apoi m-am trezit aşezată pe un scaun jos, un balansoar, înconjurată de chipuri rotunde cu ochi negricioşi, care vorbeau o altă limbă. Cred că se petrecuse un naufragiu, se prăbuşise un avion sau ne urmărise miliţia, fusesem în pericol de înec, toate astea, dar nu ştiam sigur ce anume. Încercam din răsputeri să-mi amintesc, dar această imagine îmi dispărea din gânduri ca un peşte alunecos.

O vreme, am privit numai carpetele din încăpere. Podeaua era acoperită de covoraşe de catifea roşii, albastre şi violet. Eram uimită de frumuseţea lor şi aveam senzaţia că mai văzusem aşa ceva înainte, deşi diferite. Nu mai ştiam unde. „Rămâi cu atenţia la modelul de pe covor", auzeam o voce în minte.

M-am auzit vorbind:

– Am gust de metal în gură. Vreau să scap de gustul de metal.

Vorbele mi se păreau străine şi parcă aveau propria voinţă. Cuvintele mi se scurgeau de pe buze fără să le pot controla şi mă uimeau uşurinţa şi cursivitatea lor.

– Vorbesc franceză? am întrebat şi toţi din cameră au zâmbit uşor.

Auzeam şoapte, surprindeam priviri, ochi, zâmbete, târâit de paşi peste tot în jur. La un moment dat, am vrut să fug, dar mi-au cedat genunchii când am vrut să mă ridic. Cineva mi-a adus o cană de ceai de mere, pe care n-o cerusem. Era fierbinte şi acrişor, dar căldura lui îmi prindea bine.

Modelul de pe carpetă îmi conferea senzaţia de echilibru şi am decis să continui să-l privesc o vreme, în speranţa că poate va scoate la lumină şi alte

imagini care să capete sens, care să iasă la suprafaţă, nu doar să apară şi să dispară în mintea mea. Însă modelul mă dezamăgea iar şi iar.

O femeie cu o rochie înflorată s-a apropiat şi a început să vorbească cu mine. Mi-am ridicat ochii de la modelul carpetei şi ochii mei vedeau încă aceleaşi linii, de data aceasta pe chipul femeii. Arăta uimitor, ca o pictură animată, cu figura acoperită de linii colorate, pătrate şi cercuri.

– Eşti în siguranţă, te poţi odihni acum. Ai vrea să te odihneşti o vreme, Nora? Avea o voce joasă şi dulce, care-mi părea cunoscută.

– Nu am obosit. Înainte nu eram în siguranţă?

Din nou, cuvintele mi se scurgeau de pe buze şi mă încântau teribil. Mă gândeam că voi rosti şi altele şi vor pluti, ca înainte, dar nu s-a întâmplat aşa.

– Ai fost în pericol, ai înotat foarte mult şi aţi fost foarte aproape de fi prinşi de miliţie. Dar acum eşti bine.

Glasul molcom al femeii cu rochie înflorată era, de asemenea, încântător şi familiar. Numele ei era Seda şi bărbatul care stătea în picioare, lângă şemineu, era soţul ei, Lemi. Îmi spunea pe nume, Nora, şi mă îndemna să mă odihnesc. Apoi mi-a spus să fac o baie. Nu voiam să fac baie, nu mă simţeam murdară. Voiam să rămân în balansoar o vreme şi să aştept acele cuvinte frumoase să-mi iasă din gură.

Lampa de pe măsuţă arunca o lumină roşiatică şi imaginea îmi răsări în mine: o imagine apoasă, când m-au înşfăcat din apă şi m-au adus pe vas. Deasta credeam că, poate, am supravieţuit unui accident aviatic – pentru că, la un moment dat, am simţit că plutesc în aer, deasupra apei, dar nu-mi aminteam să mă fi suit în avion. O fată pe care o cunoscusem cândva s-a suit într-un avion spre Paris, era franţuzoaică şi mi-a oferit o eşarfă splendidă. Ce ciudat să mă gândesc acum la ea!

– Cum am ajuns aici? Înotam şi, dintr-odată, m-am trezit zburând prin aer şi aterizând pe o barcă. Cineva striga „Stop!" şi lumina puternic apa. O lumină roşie, ca a lămpii din camera asta. Nu chiar pe mine, ci imediat lângă. Lumina părea să cadă exact între mine şi cealaltă persoană lângă care înotam. Cum am ajuns în casa asta, Seda?

Cuvintele, frazele sunt un miracol. Dacă reuşeam să vorbesc coerent, poate că restul amintirilor vor reveni şi ele, cât de curând. Numai de-ar trece acest moment penibil, în care stau aici, în mijlocul camerei, înconjurată de străini!

Pentru câteva clipe cât o eternitate, nu ştiam exact unde mă aflu în lume. Percepţia mea asupra spaţiului şi timpului era fărâmiţată în mii de bucăţele. Nu-mi amintesc cum am reuşit să mă ridic din balansoar şi cum de am făcut

baie, în cele din urmă, de exemplu. Când intram în cadă, am întrebat-o pe Seda:

– Mă scuzaţi, aici e Istanbul?

Ea mi-a răspuns că da, mă aflam în casa lui Lemi şi a Sedei din Istanbul.

– Seda, mi-ai arătat odată o vedere cu Moscheea?

– Da, Nora, ţi-am arătat vederi cu Moscheea Albastră[11] şi cu Hagia Sofia[12], când am venit în vizită la Mangalia, oraşul tău natal.

– Pot să văd locurile din vederi?

– Sigur că da, imediat ce faci baie şi te odihneşti puţin, putem merge să vedem oraşul.

Pereţii băii erau acoperiţi de oglinzi şi gresie roşie, iar apa din cadă era transparentă şi curată. Nu mai fusesem niciodată într-o astfel de baie. Plăcile de gresie roşie străluceau, la fel ca apă din cadă, în care se reflectau. Probabil că, la un moment dat, am adormit, pentru că trei femei se străduiau din răsputeri să mă ridice din cada frumos strălucitoare. Seda mi-a spus că am adormit şi că era să mă înec în apa din cadă. *De ce nu m-au lăsat să mă înec?* mă gândeam. *Trebuia să mă lase să mor.*

Nu ştiam cât timp a trecut între acum şi mâine. Eram deja într-un fel de „mâine", fiindcă m-am trezit la un moment dat din cauza soarelui orbitor. Lumina intra în cameră prin perdele rozalii de mătase, cu un model floral. Şi lumina era rozalie şi în aer plutea o aromă de mirodenii. Seda a intrat în cameră cu o tavă cu chifle, cu pateuri cu fistic şi nuci şi curmale cu smochine.

– Seda, azi vreau să merg în oraş, să mă plimb pe străzile din Istanbul. Aş vrea să văd Moscheea cu cele şase turnuri, pe care mi-ai arătat-o în vedere. Chiar am ajuns în Istanbul, Seda?

Pentru un scurt moment, am avut un gând ciudat că totul era doar o cursă întinsă de armată sau de miliţie, care îşi fluturau luminile roşii în noaptea naufragiului, accidentului, dezastrului. Şi am privit din nou în jur şi apoi la chipul luminos al Sedei şi am decis că nu e cazul să fiu paranoică, oricum

[11] **Moscheea Sultan Ahmed** este un monument istoric în Istanbul, cel mai mare oraş din Turcia şi capitala Imperiului Otoman (în perioada 1453-1923). Denumirea populară a moscheii este aceea de Moscheea Albastră, din pricina plăcilor de ceramică ce decorează pereţii interiori. Construcţia a durat din 1609 până în 1616, în timpul domniei lui Ahmed Întâiul. Ca multe alte moschei, are în componenţă cavoul ctitorului său, o madrasah-şcoală religioasă şi un ospiciu. Deşi funcţionează încă şi ca moschee, a devenit una din principalele atracţii turistice.

[12] **Hagia Sophia** este o fost bazilică ortodoxă, care a devenit ulterior moschee, dar şi un binecunoscut muzeu din Istanbul. Până în 1453, a funcţionat ca şi catedrala grecească din Constantinopole, mai puţin în perioada 1204-1261, când devenise catedrală romano - catolică. Ca muzeu, a fost inaugurată la 1 februarie 1935. (N.T.)

sunt amnezică. Trebuia să am încredere în oamenii şi în lucrurile din jur ca fiind ceea ce păreau a fi.

– Seda, poţi să mă plimbi prin Istanbul azi? Mă simt bine, am prins putere azi.

– Da, azi e o zi potrivită, Nora. Am ceva de lucru dimineaţă, după care vom merge în oraş. Mergem cu Lemi. Hai, mănâncă, ai nevoie de forţe proaspete! Ai smochine şi fistic, ca să capeţi putere.

Seda mi-a prezentat garderoba ei, ca să aleg ceva de îmbrăcat pentru marea ieşire în lume. Dintre toate mătăsurile colorate şi rochiile de viscoză, am ales o rochie largă neagră, alcătuită din mai multe straturi de material. Seda a fost surprinsă de alegerea mea şi mi-a spus că femeile obişnuiesc să poarte negru când merg, câteodată, la moschee sau în provincie, mai ales în est. Pentru mine era perfect. Gândul de a mă înfăşura în negru mă reconforta. Părea singura culoare potrivită în acel moment. Am ales şi eşarfa neagră care o însoţea. Rochia neagră era călduroasă şi comodă, mă simţeam ca o larvă în propriul ei cocon. Straturile negre de material se potriveau foarte bine cu uitarea mea.

Am clipit de câteva ori în soarele puternic. Mi-am acoperit urechile, ca să mă protejez de zgomotele asurzitoare. Îmi lipsea tăcerea. Prea multe culori dintr-odată şi prea multe zgomote pentru mintea mea! Am văzut un indicator cu denumirea străzii şi am încercat să-l reţin, în caz că mă pierdeam: Eminonu. Eram pe strada Eminonu, care îmi amintea de un nume din ţara mea. O mulţime de oameni, zgomote, culori, mâncare, bijuterii, mătăsuri, prăjituri cu glazură portocalie, pateuri, zorzoane, covoare, farfurii. Aş fi vrut să alerg înapoi în casă. Eram în Istanbul, de-adevăratelea. Lemi şi Seda zâmbeau şi m-au prins amândoi de câte un braţ. Seda purta o fustă roşie strâmtă şi o bluză albă de satin, Lemi purta pantaloni negri şi o cămaşă albă de mătase, cu broderie. Eu păream mai turcoaică decât ei. Îmi plăcea să fiu turcoaică, înfăşurată în materiale negre, trupul meu se relaxa aşa şi nimeni nu mă privea curios; turcii ştiau bine să croiască haine pentru femei inegale.

– Aş vrea puţin din ruladele cu glazură portocalie de acolo, i-am rugat pe Lemi şi pe Seda.

Ei m-au învăţat să spun „mulţumesc" în turceşte: *teşekkür ederim!* Am repetat perfect şi au zâmbit. Eram ca o tăblie goală, puteau scrie orice limbaj pe mine. Şi voiam să învăţ tot mai mult, cât mai multe expresii turceşti: *afedersiniz*-mă scuzaţi!, *lütfen*-vă rog, *evet*-da, *hayr*-nu. Fiecare combinaţie de silabe producea un sunet aparte în creierul meu, ca un mic clopoţel. Câteva silabe se aranjau perfect în minte, apoi pe limbă şi formau un nume-Gigi Malek. Părinţii lui erau Sabina şi Luca Malek. Cuvintele turceşti îmi umpleau mintea repejor, cu un huruit. Cuvinte ca *evet* şi *hayr*, *iyi* şi *gule gule* dintr-o zi de vară, când am văzut un băiat, pe nume Gigi Malek, într-un

grup de fete şi băieţi turci, pe faleza din oraşul meu natal. Ochii lui străluceau în soare ca cei ai pisicii albe, aflate aici, pe strada Eminonu. Ochi de chihlimbar în soarele după-amiezii. O amintire caldă mă învăluia precum mierea. Ochi de pisică, o după-amiază toridă de august, cuvinte turceşti, fete şi băieţi turci, bijuterii zdrăngănitoare. Trebuie să-mi cumpăr napi. Pisica cu ochi de chihlimbar de pe strada Eminonu mă privea insistent. Am văzut plimbarea leneşă prin oraşul meu natal, râzând cu Gigi Malek despre napi. Acum, cu această imagine, ce urma, când aveau să revină toate amintirile, ca să pot înţelege pe de-a întregul ce mi se întâmpla? Credeam că pisicile mă vor ajuta. În Istanbul era plin de pisici.

– Unde este Gigi Malek? am întrebat-o pe Seda în mijlocul străzii.

S-au uitat unul la altul cu o privire îngrozită, ca şi cum ascundeau ceva de mine.

Parcă aveam un mare bulgăre de întuneric apăsându-mi creierul, acoperind ceva extrem de important, ceva care avea legătură cu un băiat pe nume Gigi Malek. Lemi şi Seda mergeau alături de mine prin mulţime şi printre carpete, printre mătăsuri şi prăjituri glazurate, pe străduţe pietruite deluroase, pe străzi largi, care pulsau ca o inimă înnebunită, de sus în jos, în cerc.

– Uite! îmi arată Lemi.

Era chiar imaginea de pe vederea arătată de Seda, dar mărită de mii de ori. Moscheea albastră, de un albastru cenuşiu, cu nişte cupole albe şi minarete. În spatele ei, am întrezărit Bosforul. De un albastru dureros. Era prima dată când ceva mă durea cu adevărat de la dezastru, accident, lumina roşie. Trăiam, până la urmă. Dar unde era Gigi Malek? Mă tot întrebam. Simţeam că trebuie să întreb, să tânjesc, să-i duc dorul, dar nu reuşeam să-mi amintesc de ce, ca şi cum bulgărele acela mare mă apăsa pe creier şi ardeam de dorinţă să-l rad definitiv de acolo. Numai că nu aveam putere să fac altceva decât să mă uit fix la Moscheea Albastră. Durerea albastră era tot ce puteam îndura într-o zi.

– Priveşte apa şi vasele, Nora, şi acolo! Partea aceea în care apa străluceşte se cheamă „Cornul de aur", datorită felului în care se reflectă lumina în amurg.

Era amurg şi apa, vasele, moscheile toate străluceau într-o lumină aurie ca mierea. Lângă mine, se afla un rând de oameni care lustruiau pantofi. Oamenii se opreau în faţa lor, se aşezau pe un scaun înalt şi li se lustruiau pantofii, în schimbul a câtorva monede. Încercam din răsputeri să reţin aceste imagini: Cornul de aur, lumina aurie ca de miere de peste Bosfor, bărci şi corăbii, moschei; dincoace erau oameni care lustruiau pantofi. Mai văzusem vreodată oameni care lustruiau pantofi pe străzile din ţara mea? Mirosul înţepător al cremei de lustruit folosite de ei îmi rezona în minte; era

ceva familiar în acel miros. Am privit din nou apa şi într-un anumit punct, în vecinătatea unui vas cu trei punţi care pleca din port, soarele crease un ochi auriu, ca o oglindă magică. Simţeam nevoia să pictez.

– În Mangalia obişnuiai să desenezi foarte frumos, remarcă Seda, ca un ecou al dorinţelor mele. Vrei să pictezi, Nora dragă? Îţi vom cumpăra un şevalet, acuarele, vopseluri, creioane de cărbune şi pensule de toate mărimile. Îţi va face tare bine să pictezi din nou. Şi să mergi la plajă! N-ai vrea să vezi plajele, Nora?

Câteva zile mai târziu, Lemi şi Seda m-au dus cu autobuzul la plaja Kilyos de la Marea Neagră. Nisipul era decorat cu prosoape colorate şi umbrele. Am recunoscut apa, pentru că îmi curgea prin vene, odată cu sângele. Am alergat la ţărm într-un slalom agil, printre sutele de prosoape de plajă şi umbrele, şi am atins apa, precum prima femeie de pe lume, intrând în apele primordiale. Stăteam nemişcată, în hainele turceşti împrumutate de la Seda. Stăteam nemişcată pe mal, unde nisipul era moale şi valurile se spărgeau în forme delicate, înspumate. Apa îmi lovea gleznele cu blândeţe şi soarele blând al serii îşi înmuia în valuri razele stacojii. Am mai stat aşa odată, pe ţărm, în soarele de aur, cu valurile spărgându-se încet de glezne. Lumina roşie se aprinse din nou în mintea mea, ţintind chipul unui băiat cu păr roşcat. El era ridicat de braţ din apă, cu ochii privind disperaţi. Era aruncat în altă barcă, dincolo de unde eram eu şi mai mică decât celelalte două bărci. Era aruncat ca o jucărie, de oameni furioşi în uniforme militare. Numele Gigi Malek se agăţa de chipul acestui băiat roşcovan şi deveniră una. Atârna în aer într-o plasă, ca cea folosită la pescuit. Acum ştiam de ce trebuia să tânjesc după Gigi Malek. Era acelaşi băiat care se plimbase cu mine pe faleză, cu ochii sclipitori de chihlimbar, şi mă însoţise la magazin să cumpăr napi, în amurgul Mării Negre. Era băiatul alături de care am înotat în acea zi strălucitoare, în acea noapte stacojie.

– Ia uită-te la ea, cum intră în apă cu rochia de mătase! exclamă Seda alături de ai ei, în vreme ce intram în apă, fără grija noii mele rochii de mătase roşu cu albastru, cu motive musulmane.

Marea mă primea înlăuntrul ei şi am înotat departe, spre linia crudă a orizontului, care mă separase de tot ce am avut înainte de noaptea roşie. Am mers departe în larg, gândind că mă întorc, că voi repara totul şi va fi ca înainte. Poate că drumul înapoi mă va ajuta să-mi amintesc şi să umplu golurile de memorie din mintea mea. Au trimis după mine bărci de salvare şi salvamari. Turcii erau amabili şi ospitalieri. Nu aveam nevoie de ajutor. M-au adus înapoi la ţărm, ca pe o victimă pe cale să se înece. Am râs.

– Sunt bine, nu voiam să mă înec. Voiam doar să ajung pe celălalt ţărm, să o văd o clipă doar pe mama. Voiam să-l văd pe Gigi Malek.

Rostindu-i numele cu voce tare, simţeam nevoia să alerg din nou la mare şi să înot tot Bosforul, dar Lemi şi Seda şi alţi doi oameni care mă aduseseră la mal mă ţineau strâns lângă ei. Ne-am îndepărtat încet, printre umbrelele colorate. Îi zâmbeam mării. Zâmbeam de toată viaţa mea de acum.

Lemi şi Seda mi-au cumpărat culori şi un şevalet. Am devenit nepăsătoare faţă de trecerea timpului şi măsuram orele şi zilele după câte tablouri desenam. Pictam oameni pe un vapor imens, luându-şi la revedere în haine colorate. O iluzie a Moscheii Albastre şi a Bosforului se remarca undeva, în depărtare, ca o ceaţă uşoară deasupra sferelor şi turnurilor din oraş. Un ansamblu de pânze în aceeaşi culoare. Eram în faza albastră. Apoi în faza galbenă. Şi apoi în faza roşie. Şi în faza cenuşie. Am pictat un tablou cu o familie masacrată, totul în galben. Poate era propria mea familie masacrată. Într-un galben deschis bolnăvicios, oase putrezite în lumina soarelui, oamenii mei care îngălbeneau lumea şi apele. Tabloul băiatului roşcovan, ridicat în aer, era desenul meu din faza roşie. Părul lui roşu aprinsese toată noaptea în flăcări: miliţia navală, cele trei bărci, lumina care separa apele întunecate. Totul era redat în trei nuanţe de roşu: roşu aprins, roşu închis, sângeriu, roşu trist, vineţiu. Gigi Malek era un peşte roşu, captiv într-o plasă imensă. Numai ochii îi străluceau.

Amestecam ştirile cu desenul numai din dorinţa mea puternică de a surprinde totul pe pânză şi de a-mi aminti. Mă chinuiam să-mi amintesc cu ajutorul pânzelor. Foloseam toate mărimile de pensule şi, în egală măsură, mâinile şi degetele. Făceam colaje pe hârtie şi pe pânză, din tăieturi din poze vechi, găsite în gunoiul Sedei. Degetele şi palmele îmi erau permanent pătate de culoare şi au devenit curând aspre şi pline de răni.

Făcusem un desen cu mine, înfăşurată în negru şi cenuşiu. Ca să mă apăr. Mă ascundeam în noaptea turcească, sub cearşafurile negre. Am decis să port numai negru. Singura pată de culoare erau papucii turceşti aurii cu funde roşii, pe care Seda mi-i oferise să-i port prin casă. M-am pictat ca pe un nud negru. Arătam ca un extraterestru; devenea ceva inuman, era opac şi transparent, fantomatic şi din metal solid, apos şi pustiu în acelaşi timp. Un meteorit singuratic, care se mişcă fără sens prin spaţiu, cu papuci turceşti care străluceau precum nişte steluţe capricioase.

– Uite-o pe femeia care pictează în *hijab*[13] desene aiurite!

[13] **Hijab** se referă atât la acoperământul capului, purtat de regulă de femeile musulmane, cât şi la vestimentaţia acestora, în general. În arabă, cuvântul înseamnă „draperie" sau „acoperământ". Majoritatea legilor islamice prevăd acoperirea în public a întregului corp, în afara feţei şi a mâinilor. Învăţătura islamică îi acordă cuvântului *hijab* un înţeles mai larg, anume de modestie, discreţie şi moralitate. Opiniile în privinţa purtării hijabului sunt contradictorii: în ţări ca Iran şi Arabia Saudită, femeile trebuie să fie acoperite în public; în Franţa şi în Turcia, este interzisă purtarea lui în şcoli; în alte părţi ale lumii, purtarea hijab-ului este o decizie a femeii. (N.T.)

Auzeam şoaptele şi zvonurile de pe străzile din Istanbul. Unii oameni îmi cumpărau desenele, numai pentru că erau ciudate. Turiştii erau intrigaţi de ele, considerându-le pictură avangardistă. Un turist francez a cumpărat nudul cu o sută de lire turceşti. Am pus deoparte aceşti bani, pentru zile negre. Chiar şi prin nebunia desenului, am continuat să caut, să descopăr acea parte din mine pe care o pierdeam întruna, ca pe un peşte alunecos. Acum o regăseam şi imediat îmi dispărea din minte, imposibil de găsit din nou. Plutea undeva, prin apele Bosforului. Totul era crud şi curat la suprafaţă, ca şi cum fusesem jupuită de vie, dar dincolo de piele se înălţase un ecran negru, care mă separa de mine însemi.

De câte ori pictam în camera de zi a Sedei şi a lui Lemi, în fumul aromat scos de pipa lui Lemi, mă înfăşura o altă amintire caldă cu arome de pipă. Mă aflam într-o încăpere plină de carpete roşii şi violet, ca cele din camera de zi de aici, şi stăteam pe un pat jos, lângă trei bărbaţi. Unul dintre cei trei, care stătea pe pat, fuma pipă, aşa cum face Lemi mereu. Altul părea a fi Gigi Malek. Şi mai era un băiat, care stătea chiar la capătul patului, privind absent peretele casei. Avea părul negru şi era foarte slab. Noi patru construiam un plan, părea ceva interesant. Aş fi vrut să fiu din nou cu ei, să repetăm acest moment. Chipul băiatului slăbuţ îmi revenea în memorie. Stăteam pe o piatră pe un deal, în lumina puternică a soarelui. O strălucire aurie ne învăluia pe amândoi, în vârful dealului. Băiatul îmi spunea că nu poate veni cu noi. Dar unde ar fi trebuit să plecăm? Şi mereu oboseam şi renunţam să mai scotocesc prin amintiri.

Într-una din zile, am decis că m-am săturat de *hijab* cea neagră.

– Vreau să port şi eu rochii colorate ca ale tale, Seda, i-am cerut fără nici o jenă.

Mătase, pânză, poliester şi viscoză turcească, orice. Eram gata să încerc toate culorile şi materialele.

– Hainele mele îţi vin foarte bine, Nora. Amândouă avem o înălţime medie şi suntem puţin durdulii.

Seda avea un râs zgomotos şi plin.

– Te-ai cam împlinit de când trăieşti în Istanbul, Nora. Asta e bine, înseamnă că oraşul îţi prieşte şi că eşti sănătoasă!

Când mi-a spus asta, mi-am amintit de mama în bucătărie. De cum îşi ştergea mereu mâinile de şorţ şi îşi trecea degetele prin păr, exact cum a făcut şi Seda acum.

– Seda, aş vrea s-o văd pe mama.

– Nu se poate. Mama ta şi restul familiei sunt bine. Le-am transmis deja veşti despre tine, Nora.

– Şi băiatul roşcovan, Gigi Malek, el e bine?

Seda şi-a întors privirea. Deci el nu era bine, de ce nu mi-au spus? Seda mă privi direct în ochi şi, ca niciodată până atunci, avea o privire mânioasă, crâncenă.

– E bine, trăieşte! Dar să nu mai întrebi altădată!

Poate Seda era amărâtă din cauza ironiei acestei situaţii, cum de eu am reuşit să trec graniţa, iar propria lor rudă nu a reuşit. Seda avea dreptate. Nu trebuia să mai întreb despre asta, voi trăi fără să ştiu unele lucruri. Dar trebuia să învăţ totul de la capăt. Să trăiesc cu frânturi de informaţie, cu noi poveri şi goluri în memorie. Măcar ştiam cu certitudine că nu îmi amintesc chiar tot, deci exista încă o speranţă. Mi-am spus în sine: *Voi picta durerea mea albastră, amintirile roşii şi oasele galbene, alături de nudul meu negru.*

16.
Rătăcind prin amintiri în Istanbul

Nu-mi amintesc când am împlinit douăzeci de ani, dar ştiu că s-a întâmplat când locuiam în Istanbul cu Lemi şi Seda. Se pare că am petrecut mai mult de doi ani între mirajele ameţitoare ale acestui oraş palpitant, pictând în faze cu o culoare proprie şi gătind deserturi turceşti. Lemi spunea că sufăr de o formă de amnezie, din cauza traumei trăite; psihicul meu se proteja astfel, refuzând să-şi amintească acea noapte traumatizantă. De aici până la pierderea memoriei nu a fost decât un pas. Este foarte posibil ca anumite lucruri să nu mai revină nicicând în amintirea mea sau, dacă vor reveni, se va întâmpla tot în urma unui şoc. Ce noroc pe capul meu, va trebui să sufăr o altă traumă, ca să-mi amintesc ceea ce uitasem cu ocazia primului şoc! Ironia vieţii mă urmărea pretutindeni.

Lemi era medic pediatru într-unul din spitalele de copii din Istanbul şi primea adesea vizite ale pacienţilor săi şi acasă. Părinţii cu copii fie palizi, fie graşi şi umflaţi sau roşii la faţă din cauza febrei păşeau în casa lui Lemi şi a Sedei la cele mai ciudate ore ale zilei, dar întotdeauna erau bineveniţi, ca nişte membri ai familiei. Lemi avea birou şi acasă şi nu îl deranja să fie chemat în cazuri de urgenţă, la orice oră. În casa lor mai locuiau mătuşi, surori şi alţi copii şi niciodată nu am reuşit să înţeleg exact gradele de rudenie şi numele fiecăruia. Îmi amintesc doar foarte mulţi oameni, care mă priveau insistent şi zâmbeau larg în primele zile în care am ajuns în casa lor. Câteodată descopeream câte un copil ascuns sub patul meu, jucându-se de-a „v-aţi ascunselea", sau stând pur şi simplu pe pat, cu degetul în gură. Niciodată nu erai singur în casa lui Lemi şi a Sedei. După o vreme, m-am obişnuit să trăiesc cu acest iureş constant de oameni de toate vârstele şi cu camerele lor pline de covoare roşii, perne de catifea, mobilier de lemn sculptat şi oglinzi imense. Culorile vii şi freamătul continuu de prezenţă umană

era exact ce-mi trebuia în acea perioadă de deconectare completă de mine însămi.

Casa lor se afla pe o stradă în pantă în cartierul istoric, delicios intitulat Eminonu, în vecinătatea Bazarului egiptean de mirodenii. Petreceam ore întregi în fiecare zi în piaţa de mirodenii, adulmecând aromele condimentelor multicolore, ale aluaturilor şi deserturilor, în speranţa că mintea mea se va trezi cu ajutorul mirosului şi gustului. Avem un vânzător preferat de condimente şi desert, care mă primea mereu cu un zâmbet şi îmi dădea voie să gust din mulţimea de bunătăţi turceşti. Adulmecam aroma şofranului iranian, a chimenului şi coriandrului, după care îmi oferea să gust baclava şi prăjituri crocante cu fistic. Revedeam frânturi de amintiri doar şi adesea aceleaşi scene, în ceaţa minţii mele: Gigi şi cu mine furând *lokum* în bazar şi fugind apoi, în hohote de râs, Gigi şi cu mine mâncând baclavaua preparată de mama lui, Sabina, în fiecare vineri, stând amândoi în camera din faţă a casei şi privind caisul care păzea curtea. Erau frânturi, imagini disparate, fără nici o legătură cu ceea ce se întâmplase înainte sau după. Aproape tot ceea ce ştiam despre mine şi despre ai mei aflasem din povestirile detaliate spuse de Lemi şi de Seda în fiecare seară. Îmi repetau la nesfârşit aceeaşi poveste: unde m-am născut, cine sunt părinţii mei, cine era Gigi, cine era Valentin, despre mama mea, Rodica, despre tatăl meu, Sandu; îmi descriau plaja frumoasă de lângă casă, Moscheea şi cimitirul turcesc, turiştii pe care mama îi găzduise ani la rând. După o vreme, învăţasem totul, dar nu le regăseam în sufletul meu. Le ştiam doar pentru că cineva mi le povestise.

Seda a avut ideea că aroma mirodeniilor şi a aluaturilor mă va ajuta să-mi amintesc. M-a învăţat să gătesc mâncăruri turceşti şi să învăţ să recunosc şi să folosesc toate mirodeniile, condimentele, carnea şi aluatul. Am învăţat să gătesc *kebab*, *kofta*, *pilaf*, salată de vinete, pateuri cu cartofi, *dolma*-sarmale în foi de viţă, dar şi deserturi: *halva*, *baclava*, *cataif*. Toată familia aprecia mâncarea gătită de mine. După cină, ieşeam câteodată pe stradă şi ofeream săracilor restul de mâncare rămas de la masă. Aveam resurse nelimitate: hrăneam întreg oraşul cu desene ciudate şi sarmale gustoase.

Într-o zi, în bazarul de mirodenii, am întâlnit o femeie-artist de stradă de portrete. Venea din Mongolia, o ţară a cărei denumire era teribil de asemănătoare cu cea a oraşului meu natal. Mangalia. Se plimba de colo-colo cu un şevalet micuţ şi purta un şorţ negru, în buzunarul căruia avea o mulţime de cretă colorată. M-a întrebat dacă vreau să-mi deseneze portretul şi am început să râd, după care am întrebat-o dacă ea ar vrea ca şi eu să-i desenez portretul. Am râs amândouă din tot sufletul. Numele său era Chernega şi locuia de ceva vreme în Istanbul, încercând să câştige nişte bani din

portrete, ca să le trimită rudelor, acasă. Locuia într-o cameră a unui apartament din partea asiatică a oraşului, numită Taksim, într-un cartier plin de magazine cu aparate electronice şi feronerii. De fiecare dată când ne plimbam pe aceste străzi, cărându-ne fiecare şevaletul portabil şi culorile, proprietarii magazinelor, numai bărbaţi, ne priveau cu un amestec de curiozitate şi dezaprobare. Cartierul îmi părea dur şi neprimitor şi mulţimea de cabluri, cuie, patenţi îmi zdruncinau nervii, ca un obiect ascuţit care zgârie suprafaţa unei răni vechi. Îmi aminteau de ceva neplăcut de acasă, o ameninţare, un grup de oameni furioşi în uniformă, înconjuraţi de obiecte metalice şi electrice. Nu îmi aduceam aminte de nimic concret, aveam doar senzaţia amară a acestei amintiri.

Chernega se oprea de fiecare dată la câte un magazin, ca să cumpere ceva: o mână de cuie, un transformator electric, o foarfecă mică. Spunea că, în felul ăsta, îşi dezvoltă clientela, fiindcă vecinii o apreciau pentru că le susţine afacerea şi, cine ştie, poate într-o zi unul din aceşti bărbaţi aroganţi va dori să i se facă portretul. Portretul unui bărbat mustăcios şi sever, stând foarte mândru de sine în faţa unor butoaie de cuie şi cabluri electrice portocalii.

Ne-am apropiat repede una de alta şi am început să povestim despre circuitele turistice de pe Bosfor, despre care ştiam că sunt pline de turişti turci, dar şi străini. Invariabil, o tânără sau o adolescentă se oprea în dreptul nostru şi întreba cât costă realizarea portretului. Desenam în tandem, Chernega în cretă, eu în cărbune, aşa cum învăţasem de la domnişoara Mantaş. Desenele diferite şi viteza cu care le realizam, în competiţie una cu cealaltă, făceau parte din numărul nostru artistic şi reuşeau să atragă numeroşi turişti. Spuneam că realizăm două portrete la preţ de unu. Ceream întotdeauna o sută de lire turceşti şi nu negociam niciodată. Am reuşit astfel să căpătăm o reputaţie şi, curând, respect. Mergeam aproape în fiecare zi într-un circuit şi, lângă Chernega, nu simţeam deloc obligaţia de a-mi scotoci memoria. Nu eram nevoită să-mi supun mintea experienţelor senzoriale, ci trăiam pur şi simplu momentul, ca o femeie fără trecut sau, cel mult, unul vag, indescifrabil. Amintirile pot deveni, cu siguranţă, o povară uneori şi simţeam o oarecare libertate în lipsa lor. Tocmai pentru că multe amintiri se pierduseră în neant, reuşeam să trăiesc în prezent cu o intensitate aparte: vântul răcoros şi sărat ce adia dinspre Bosfor îmi înţepa nările de fiecare dată, gustul salatei de vinete coapte sau al prăjiturii *ekmek* pline de miere îmi umpleau gura şi sufletul cu senzaţii delicioase. Culorile mi se păreau vii, sunetele asurzitoare şi aromele, ameţitoare. Deşi o parte a minţii mele era ca şi moartă, senzaţiile trăite erau extrem de vii, chiar dureroase. Mă conectam la atmosfera naturală a oraşului cu toată fiinţa şi trăirile mele: apa, pisicile de pe străzi, porumbeii din faţa moscheilor.

Chernega mă ducea la tot felul de colţuri de străzi şi grădini pline de mâţe şi-mi spunea că turcii iubesc pisicile, dar urăsc câinii. Câteodată, mergeam singură în grădina Palatului Topkapi şi pictam mulţimea de pisici aşezate în formaţii misterioase, tăcute şi încrezătoare ca nişte sfincşi pe pietrele trotuarului. Imaginea animalelor extrem de mulţumite de sine şi sutele de perechi de ochi strălucitori, care mă priveau cu un calm imperturbabil, îmi gâdilau la rândul lor şirul ascuns al amintirilor. Încercam să le privesc şi eu fără să clipesc, până mă usturau ochii. Ele câştigau acest concurs de fiecare dată. Credeam că, dacă sunt în stare să le privesc suficient de mult timp fără să clipesc, ceva se va întâmpla în mintea mea: o amintire importantă legată de o pisică.

Într-o zi, când ne aflam într-unul din circuitele de pe Bosfor şi Chernega şi cu mine desenam portretul unui turc înalt şi slab din estul ţării, i-am auzit pe doi dintre membrii echipajului povestind despre un grup de români, care au încercat să fugă din ţară ascunzându-se sub placajul podelei unei încăperi de marfă de pe o navă turcească. Numai că au murit acolo sufocaţi şi fără apă, dar şi din cauza eşapamentelor de la motor. Mi-am ridicat privirea de la desen şi m-am uitat la cei doi care vorbeau. Am remarcat atunci în special legănatul vasului în valuri. Chipurile celor doi trădau o oarecare plăcere povestind aceste lucruri. Mi s-a părut că întrezăresc chiar şi un zâmbet maliţios la unul din ei. În acel moment, mintea mi-a fost inundată de imaginea unui om în uniformă militară, dând ordine pe o navă în întuneric, doar chipul încadrat de un cerc de lumină. O durere ascuţită mi-a străpuns pieptul. M-am aplecat şi am dărâmat şevaletul, care l-a lovit pe al Chernegăi şi toate culorile şi ustensilele au zburat care încotro, în vreme ce clientul nostru rămăsese încremenit, cu gura deschisă. Nu eram pregătită pentru acea amintire, nu în felul ăsta, nu doar pentru ea, în absenţa tuturor celorlalte.

Am adunat toate bucăţile de cretă şi de cărbune răspândite pe jos, cu rapiditatea unui jongler la circ, până când totul era curat ca la început, şi mi-am reluat desenul. Nu i-am spus niciodată Chernegăi ce s-a întâmplat.

Lemi şi Seda erau suficient de înţelepţi încât să nu mă preseze deloc în privinţa deciziilor legate de viaţa şi de viitorul meu, până ce eu nu eram pregătită. Lăsau pur şi simplu zilele să treacă în propriul ritm, câteodată frenetic, câteodată foarte lent, aşa cum voiau mintea şi căutările mele.

Într-o seară, Seda a intrat în camera mea încet şi zâmbind, cum făcea de fiecare dată, şi mi-a spus că are veşti de la cineva care fusese în Mangalia, o

rudă de-ale domnului Bekta: Gigi era în închisoare. Se afla la închisoarea de la Sighet, sub învinuirea de „dușman de clasă." Trăia, dar era închis. Așa spusese această persoană, „Trăiește, dar în închisoare." Nu „Trăiește *încă* în închisoare" și nici „Trăiește *și* e în închisoare." A spus „Trăiește, *dar* în închisoare." Știam ce înseamnă asta. Sighet era un loc îngrozitor. Abia dacă se putea supraviețui acolo. Încarcerarea îi transformase viața într-un fel de moarte pe picioare. Îți doreai să mori acolo. Știam că Gigi poate produce resurse nesfârșite de supraviețuire. L-am urmărit crescând și devenind bărbat, așa cum și el m-a urmărit pe mine devenind femeie. Era rezistent și abil și nu avea să accepte să moară și să rămân singură pe lume, fără el. Putea să îndure foamea, setea și durerea fizică. Dar eu știam ce tratament se aplică celor din închisoare. Bunicul fusese ucis cu un topor și asta după lungi perioade de tortură. Se săturaseră să-l tortureze, fiindcă se încăpățâna să trăiască, așa că au recurs la metoda mai eficientă a folosirii toporului.

Gândul că Gigi e torturat și înfometat într-o celulă rece de închisoare mă înnebunea atât de tare, că aș fi dărâmat tot Istanbul-ul cu o lovitură a mâinii, Moscheea Albastră și Hagia Sofia și tot. La ce bun clădiri frumoase, când oamenii sunt torturați și devin țărână? Numai că furnicarul de oameni care se agita cu o energie inepuizabilă pe străzile șerpuitoare părea să-mi contrazică teoria. Oamenii trăiau mai departe, viața mergea mai departe, orașele se mișcau și munceau, chiar dacă alți oameni erau torturați în închisoare și copiii se pierdeau și iubiții erau despărțiți brutal și familiile destrămate. Și chiar și cel mai mizerabil om din acest oraș continua să trăiască printre covoarele roșii, mătăsurile sclipitoare, printre safire și diamante și printre prăjituri care-ți umplu gura de apă: nebunii murmură și conversează cu personaje imaginare, săracii disperați întind mâini tremurânde pentru orice monedă, văduve, iubiți înșelați, copii ai străzi ghemuiși într-un colț și cerșind un bănuț, femeile străzii, care se vând pentru câteva lire turcești, toți au continuat să trăiască în umbrele turnurilor și ale cupolei, în lumina albastră a Bosforului și ale mărilor care se împreunează la țărmului acestui oraș.

Am decis să merg și eu mai departe, cât timp voi simți că Gigi rezistă în închisoare. Sau în afara ei, dacă va reuși vreodată să treacă dincolo de zidurile groase. Am decis să continui să trăiesc câtă vreme Gigi mai respira încă, în închisoare sau în libertate. Am întrebat-o pe Seda despre părinții mei și despre ai lui și ea mi-a spus că erau toți bine, „având în vedere situația." Și asta știam ce înseamnă. Trăiau, deci Securitatea nu ucisese pe nici unul din ei. Nu încă. Dar se chinuiau în mizerie și suferință. La ce bun a fost

totul? Unde mă duceam? Cât timp aveam de gând să mă mai desfăt în plăceri turcești, învăluită de amnezie?

Am primit răspunsul într-o seară, cufundată în dulceața unui ceai acompaniat de prăjituri, care urmau de regulă după cina pregătită de Seda. O seară de toamnă, când soarele își arunca ultimele raze prin perdelele mov de mătase din camera de zi, în vreme ce ne odihneam pe pernele de catifea roșu cu auriu. Pisica albă a Sedei, Bambina, torcea de zor lângă fereastră. Era o rasă specială, cu niște ochi ciudați, pe care turcii o considerau a fi magică, deoarece fusese iubită și protejată de președintele Ataturk, creatorul Turciei moderne. El prezisese faptul că o pisică cu ochi ciudați va mușca glezna succesorului său. Bambina mă privea ciudat. Avea un ochi de culoarea chihlimbarului și unul verde. Soarele se reflecta în ochii ei și eu nu eram în stare să-mi iau privirea de la ea. Mai văzusem astfel de ochi, dar la un om. Soarele îi strălucea și în blană și în ochi, dar în scântei de culori diferite. Avem un sentiment ciudat de căldură, ca și cum soarele lumina dinlăuntrul meu.

Seda a început să-mi arate albume de familie, în ultimele acorduri ale unei melodii turcești. Îmi tot spunea numele rudelor ei, locurile în care au fost făcute fotografiile, până când, la un moment dat, a trecut repejor de o pagină, ca și cum nu voia să văd. I-am prins mâna și am dat pagina înapoi. În poză erau nimeni alții decât Gigi și Nora. Priveam direct în aparat, cu o speranță sălbatică și o lumină vie în priviri. Am privit-o din nou pe Bambina și combinația dintre fotografie și unghiul ciudat în care soarele de reflecta în ochii colorați diferit ai pisicii a reușit dă dezlege un nod în mintea mea. Era poza pe care ne-o făcuse Lemi în timpul vizitei lor de două luni în casa lui Luca și a Sabinei. Ne aflam în fața casei lui Gigi, lângă caisul tocmai înflorit. Florile mici și albe par niște globuri în copac și Gigi și cu mine stăteam mândri lângă el, aplecați ușor unul spre celălalt, ca și cum eram legați, creați din aceeași carne aspră, sărată și arsă de soare. Frânturile de imagini, încuiate până acum într-un bol întunecat, scoteau la iveală alte imagini, care năvăleau deodată în conștiința mea, ca o invazie de păsări furioase. Bambina se mișcă și soarele îi dispăru din ochi. Am simțit o durere ascuțită în inimă, o tristețe copleșitoare.

Am revăzut într-o clipă tot șirul copilăriei și adolescenței mele, până la ultimele zile în țară, alături de Gigi și de Valentin în arșița strălucitoare din satul 2 Mai, deasupra peșterii pline de lilieci: cinele în familie, alături de mama cea veșnic supărată și tristă, vizitele rare, dar memorabile ale fratelui meu, raidurile de vară ale tatei pe litoralul bântuit de epidemii și anchetele împotriva holerei, avortul produs pe întuneric de doctorul Niculescu,

care duhnea a votcă, pasiunea mea furioasă pentru pictură, bazarul cu ţigani, care vindeau zdrăngănele şi porumb fiert, Mariţa şi povestirile ei turceşti, Mariţa şi moartea ei stupidă, verile încântătoare pe malul mării, Gigi şi cu mine înotând tot mai adânc ţinându-ne respiraţia cât mai mult, noi doi înotând în locul interzis, plin de meduze, de lângă portavionul cu anti rachete. Totul năvălea în mintea mea ca o cascadă. Chihlimbarul din ochiul stâng al Bambinei avea exact culoarea ochilor lui Gigi, iar verdele din ochiul drept, culoarea ochilor mei. Bambina era o creatură inegală, ca mine, care ne avea pe amândoi în ochii ei, ochii lui şi ochii mei laolaltă. Era o coincidenţă uimitoare. Asimetria, coincidenţa, intersecţia luminii şi a întunericului din acel moment mi-au trezit la realitate şi eram copleşită dintr-o dată de amintiri şi de asocieri fără sfârşit. Îl înţelegeam parcă mai bine pe Gigi, cu mişcările lui de felină, felul în care îi sclipeau ochii în acea după-amiază de august, când l-am întâlnit pe faleză, înconjurat de alţi copii turci de prin vecini. Muzica se oprise de tot, soarele asfinţise şi în cameră se lăsase întunericul. Lemi aprinse lumina, candelabrul colorat. Seda în strângea mâna în tăcere.

I-am adresat trei întrebări una după alta, fără să respir:

– Câţi ani am, Seda?

– Ai douăzeci de ani şi jumătate, Nora.

– În ce an suntem?

– În 1986.

– De câţi ani sunt la voi?

– De puţin mai mult de doi ani.

– Trebuie să merg la Paris, Seda.

În acel moment, eram sigură că vreau să merg la Paris. Anushka răsărise în gândurile mele ca singura salvare de la confuzie, amnezie şi durere. Anushka din Paris.

– Am adunat destui bani pentru un bilet de avion, am continuat. Ştiţi că am economisit din ce primeam pe tablouri şi dulciuri, le-am spus mândră.

– Ştim, ştim, dragă Noricica, eşti cea mai curajoasă şi întreprinzătoare fată pe care o cunosc.

Mă strigau adesea cu acest diminutiv al numelui meu. Ca să mă simt mai confortabil, iubită şi apărată.

– Dar nu am avea linişte să ştim că pleci singură la Paris. De unde ştii că franţuzoaica pe care ai întâlnit-o cu şase ani în urmă îţi va mai fi acum de ajutor? Ce vei face acolo de una singură, Noricica?

Seda avea dreptate, dar nu-mi păsa. Mintea mea se descătuşase complet în faţa fotografiei cu mine şi cu Gigi, lângă bătrânul cais. Mă vedeam stând

pe o linie subţire între trecutul meu din acea poză şi un viitor înceţoşat şi cenuşiu. Trecutul îmi apărea acum extrem de clar, viitorul era opac. Ordinea se schimbase. Numai prezentul mai era solid şi aromat. Undeva, prin ceaţă, am întrezărit-o pe Anushka, cu chipul ei rotund ca de păpuşă şi cu ochii albaştri mijiţi, printre vederi pariziene şi imagini emblematice: turnurile gotice ale Catedralei Notre Dame, cupola rotundă în stil neoclasic de la Sacré Coeur şi Y-ul întors de metal al Turnului Eiffel. O vedeam stând în faţa Turnului Eiffel, după o perdea de fulgi de zăpadă. Cred că am reţinut imaginea asta de la un cadou trimis odată de unchiul Doru, dintr-o călătorie prin Europa: un glob de sticlă, care avea în interior un mic Turn Eiffel, plin cu un lichid care se umplea de fulgi de zăpadă atunci când îl mişcai.

Între conturul clar şi dureros al trecutului şi imaginea insuportabil de neclară a viitorului, un singur lucru era suficient de clar: nu mă puteam întoarce la Gigi. Trebuia să merg mai departe. Trebuia să încep ceva, să duc la îndeplinire un plan. Toată adolescenţa mea, Gigi mi-a spus să merg la şcoala de pictură şi să devin artistul care visam să ajung odată. Aveam 21 de ani, nu aveam un portofoliu adevărat şi nici o educaţie corespunzătoare, în afara liceului patetic din Mangalia. Ce şi-ar dori Gigi să fac? Să mă întorc, să mă înhaţe direct din aeroport miliţia secretă şi să fiu dusă într-o celulă pentru „duşmanii de clasă"? Să stau în Istanbul înfăşurată în amnezie, *cataif* şi *hijab* la nesfârşit? Sau să merg mai departe şi să încerc să-mi împlinesc menirea în viaţă? Care era menirea mea? Să pictez şi să-l iubesc pe Gigi. Puteam să-l împlinesc pe primul din aceste două roluri, dacă ajungeam la Paris. Întâi, ca să fiu mai aproape de Gigi, m-am îndepărtat de el. Trebuia să continui să trăiesc, atâta timp cât el era în viaţă.

Seda şi Lemi au hotărât să ia legătura cu unchiul Doru în Germania, să îl roage să mă ducă la Paris şi să mă ajute să mă stabilesc acolo. El se pricepea la astfel de tranziţii umane, aşa cum avusese grijă şi de mătuşa Raluca, când se afla pe moarte, şi l-a adus pe Valentin de la Bucureşti la casa noastră din Mangalia. Avea o forţă aparte în el, vitală pentru astfel de tranziţii uriaşe, cum ar fi schimbatul oraşelor, al situaţiilor familiale, de la viaţă la moarte şi părea mereu imaterial în tot acest proces. Ca într-un joc. Cu pălăria într-o parte, cu mustaţa neagră încârlionţată, râsul grav şi mâneca goală elegantă, aşezată atent în interiorul buzunarului de la haină, îţi dădea sentimentul că totul era doar un joc la ruletă şi nimic nu merita să-ţi faci griji sau temeri. Doar bila neagră, stai cu ochii pe bila neagră! Mă bucura gândul de a-l revedea pe Doru, un membru al familiei, care îţi dădea energie vitală, ceea ce era extrem de necesar pentru psihicul meu abia trezit din uitare.

Lemi i-a telefonat lui Doru în Germania. Adresa şi numărul lui de telefon, ca şi cele ale Anushkăi, se aflau printre hârtiile legate de costumul meu de baie, sub costumul de scafandru, în noaptea în care am trecut graniţa înot în Turcia. Alături de ele, aveam cele trei certificate de naştere, ascunse în cutia de tablă cu găluşte de prune oferite de mama, pe care mi-o legasem în spate, ca o cămilă marină. Certificatele lor de naştere rămăseseră la mine şi trebuia să le duc grija mai departe, oriunde aş fi mers. Nu mă deranja deloc să port cu mine povara uşoară care le dovedea existenţa şi identitatea. L-am aşezat pe al meu într-ale lor şi m-am gândit la nopţile petrecute în cort, în vârful dealului Limanu, la cât de delicios de împlinită şi apărată m-am simţit în acele nopţi fără lună, cu tot ceea ce mă făcea fericită chiar acolo, lângă mine: dragoste, familie, apă şi pământ.

Ca şi în copilărie, i-am simţit mai întâi parfumul proaspăt de lămâie şi apoi i-am auzit râsul plin răsunând pe tot culoarul. M-am ridicat de pe canapea cu o tresărire în inimă şi am alergat spre el, uitând o clipă unde mă aflu, crezând că sunt doar în casa noastră de piatră din Mangalia, de la numărul 9, şi unchiul Doru tocmai se întorsese dintr-una din aventurile lui arhitecturale prin Europa. A izbucnit în râs când m-a văzut şi m-a ridicat cu singurul său braţ, aşa cum făcea mereu acasă. Când l-am privit mai atentă, am observat că era mult mai slab şi parcă avea un aer bolnăvicios, deşi atitudinea era aceeaşi, *bon vivant*.

Şi-a scos mândru mâneca dreaptă din buzunar şi mi-a arătat noua lui proteză, după care m-am împuns cu ea, să văd cât e de tare. Râdea de propriile lui glume, ca întotdeauna. Privindu-l în decorul turcesc, complet diferit de vechea noastră casă şi în absenţa întregii familii, am simţit o durere profundă. Mi-o imaginam pe Tudoriţa mişcându-se agitată de colo-colo, în felul ei de cloşcă isterică, pe mama, venind din bucătărie ştergându-şi mâinile pe şorţ, încruntată şi doar cu o insinuare de zâmbet de bun-venit, pe tata, trecându-şi mâna prin părul negru şi strălucitor, pe Florin, alergând printre picioarele tuturor, şi, în ultimii ani, pe Valentin, intrând în cameră cu un aer somnoros, cu un zâmbet fugar în ochii verzi, cu părul negru răvăşit pe frunte.

Intrarea lui Doru în casa lui Lemi şi a Sedei a alungat şi ultima fărâmă de amnezie, eram, în sfârşit, vindecată. Era timpul să merg mai departe. Simţeam din plin durerea lipsei celor de acasă. Eram, de acum, refugiatul traumatizat, care încearcă să reziste într-o lume nouă cu doar o boccea de lucruri personale, cu un cărucior imens de amintiri inutile şi cu o vibraţie dureroasă de haos şi confuzie.

Aşteptam cu receptorul în mână şi cu emoţiile în gât, pe holul casei lui Lemi şi a Sedei, ca Anushka să răspundă odată la telefon. Suna deja de câteva ori şi nici un răspuns. Chiar când am vrut să închid, am auzit vocea copilăroasă răspunzând cu o întrebare: *„Alò oui?"* Am oftat de uşurare şi de emoţie, totodată, şi am auzit din nou: *„Alò, qui est là?*[14]*"* Şi atunci mi-am dat seama că trebuie să mă grăbesc să răspund, altfel s-ar putea să închidă şi nu mai aveam curajul să mai sun încă o dată.

– *Anushka, c'est moi, Nora. Nora de Mangalia.*[15]

O clipă mi s-a teribil de grea povara provincialismului din acea expresie- „Nora din Mangalia"– o fătucă din Balcani, cu un bunic ţăran, un corp imperfect şi o dorinţă naivă de a deveni pictoriţă. O întâlnire scurtă pe plajă, o dramă de-o vară şi o eşarfă ca să mă ţină minte.

Numai că Anushka mi-a răspuns cu o voce tare blândă, ca şi cum, timp de şase ani, exact asta aşteptase: un telefon de la Nora din Mangalia.

– *Nora, c'est toi? Tu es à Paris?"*[16]

Vocea ei se auzea cu ecou, ca şi cum vorbea dintr-un butoi. Avea o lentoare ciudată în răspunsuri, ca şi cum nu se simţea tocmai bine. Şi de ce a spus numai „Nora, tu eşti?". Încântarea de a o auzi m-a cucerit deplin, chiar dacă exista şi un ecou ciudat, şi i-am spus că sunt la Istanbul şi că aş vrea să vin la Paris. Scăpasem din România şi mă gândeam să încerc … să încerc la Paris…, să locuiesc la Paris. Mă putea ajuta cumva? Mi-a răspuns cu un glas mieros că da, da, de trei ori da, să vin imediat, pot veni acum? Pentru o clipă, m-am gândit că Anushka a luat-o razna complet. Dar am alungat imediat acest gând şi i-am atribuit reacţiile surprizei şi veştilor pe care tocmai le primise, remarcabile, de altfel, fiindcă o sunam după şase ani din Istanbul, cu rugămintea de a mă ajuta să mă stabilesc la Paris. I-am spus că aveam câteva pregătiri de făcut înainte, documente, acte şi alte chestiuni, dar că voi ajunge în Paris în cel mult o săptămână. Îi voi comunica din timp data exactă şi, dacă ar putea să mă aştepte la gară, i-aş fi recunoscătoare.

– *Vraiment très gentil de ta part.*[17]

După care mi-a spus brusc „La revedere", ca şi cum obosise sau se săturase să vorbească cu mine.

După ce am închis, simţeam că ceva nu e în regulă. Dacă Anushka nu avea deloc de gând să mă ajute, ce făceam de una singură în Paris? M-au trecut fiori în timp ce rememoram convorbirea cu ea, încremenită pe hol,

[14] -Alo, cine este?

[15] -Sunt eu, Nora. Nora din Mangalia.

[16] -Nora, tu eşti? Eşti la Paris?

[17] -E un gest foarte drăguţ din partea ta.(fr.-N.T.)

alături de Lemi, Seda, Doru, de o mătuşă care locuia în casă şi de un copilaş oacheş cu ochii isteţi. Toţi mă priveau emoţionaţi, în aşteptarea veştilor din capitala franceză.

– Ce a spus, ce a spus? mă întrebau toţi odată.

Nu voiau să plec din casa lor şi se temeau că, la Paris, mi se va întâmpla ceva rău. Iar eu credeam că Anushka cu care tocmai vorbisem era, de fapt, o impostoare. Am încercat să alung acest gând. Am zâmbit. În afara deserturilor turceşti colorate, învăţasem şi să zâmbesc în Istanbul. Înainte nu zâmbeam prea des. Fie izbucneam în râs, fie eram serioasă şi mă încruntam. Dar în Turcia am învăţat toate nuanţele zâmbetului.

– E nerăbdătoare să mă vadă, le-am spus şi am zâmbit, sugerând că totul e în ordine. Mă va aştepta la aeroport, am adăugat şi am zâmbit şi mai larg, încercând să par uşurată, optimistă, fără nici o grijă pe lume.

Cele trei ore petrecute în avion, de la aeroportul Ataturk din Istanbul către prima escală din Frankfurt, aveau să fie ultimele ore plăcute şi fără griji, pentru mult timp de-acum încolo. Era prima oară când mergeam cu avionul şi am savurat fiecare minut ca pe o mare aventură: stewardese îmbrăcate şi aranjate impecabil, care îţi ofereau mai multe zâmbete chiar decât locuitorii din Istanbul. Mi-au oferit sucuri, mâncare şi gustări care depăşeau cu mult apetitul meu, dar, în schimb, menţineau o atmosferă plăcută. Cel mai mult mi-au plăcut norii albi şi spumoşi, prin mijlocul cărora avionul îşi tura motorul Boeing, şi care arătau exact precum viitorul meu. Din când în când, îmi apărea în mijlocul norilor imaginea Anushkăi Pomorowska într-o rochiţă roşie şi moale sau într-o rochie de seară albastră şi vaporoasă, în faţa Turnului Eiffel care îşi luase zborul, asigurându-mă cu un chicot că totul va fi bine şi că nu am nici un motiv de îngrijorare.

Când avionul a aterizat cu o izbitură uşoară, am simţit că trebuie să mă îngrijorez, mai ales din cauza celei de-a doua convorbiri, când sunasem pentru a-i transmite data şi ora la care sosesc. Mi s-a părut neatentă, nu a repetat data şi ora, cum ar face cineva care vrea să fie sigur că a înţeles corect, şi mi-a spus repede doar „*Oui, oui, bien sûr*-Da, da, desigur." Şi închisese la fel de brusc ca şi prima dată. Am încercat din nou să-mi alung temerile, l-am urmat pe unchiul Doru în aeroportul Frankfurt şi mi-am spus că mă aşteaptă un nou început şi că revederea Anushkăi, după atâţia ani, va fi foarte plăcută.

La jumătatea drumului spre poarta de îmbarcare spre Paris, Doru m-a îmbrăţişat cu putere, mi-a urat noroc şi-a luat la revedere. Credeam că merge să-şi cumpere ţigări sau să se plimbe prin aeroport. De fapt, el rămânea la Frankfurt, nu avea rost să mă însoţească la Paris. Dacă reuşisem

să traversez Bosforul şi să trăiesc doi ani în Istanbul, era convins că mă voi integra cu bine şi la Paris, un oraş mult m ai comod decât capitala Turciei şi unde buna mea prietenă, Anushka, era gata să mă ajute. Mi-am amintit momentul din vârful dealului Limanu când, în lumina orbitoare a zilei, Valentin mi-a spus că nu poate merge cu noi. Ce ironii ciudate şi crude îmi ghidau viaţa, mă gândeam, să tremur mereu de frica şi de grozăvia veştilor primite? Strângeam disperată de proteza pe post de mână a lui Doru cu mâna mea mai mică, mâna dreaptă. Oare în ce coşmar mă aflam acum? Trebuia să mă trezesc degrabă într-un loc sigur şi calm, lângă cei dragi mie. Cum ar fi... unde? Unde erau cei dragi mie? Undeva, departe, de neajuns. Nimic nu era reversibil, trebuia să-mi duc la capăt coşmarul în care intrasem de bună voie. Mulţimea de călători care treceau pe lângă mine mă atingeau în viteză cu bagajele. Încremenisem în faţa lui Doru pe aeroportul Frankfurt, strângându-i mâna artificială, şi îmi simţeam chipul ca nuca spartă în care se transformase faţa mamei, la întoarcerea lui Valentin acasă. Lacrimi uriaşe îmi inundaseră ochii şi obrajii îmi înţepeniseră complet şi mă înţepau.

– Unchiule Doru, te rog vino cu mine la Paris, doar o vreme, atât. Am nevoie de ajutor, i-am spus printre sughiţuri de plâns.

El mă privi cu o expresie tristă, cum nu-l mai văzusem vreodată:

– Aş fi vrut să vin, Nora dragă, zău că aş fi vrut. Dar sunt foarte bolnav şi trebuie să mă grăbesc. Sunt bolnav rău şi nu mai am mult timp. Trebuie să-mi reiau tratamentul şi să termin actele ca s-o pot aduce aici pe mătuşa Tudoriţa. Ca să apuc s-o mai văd, să mai fim puţin împreună. Înainte, înainte să.... înţelegi tu... Să fii bună, să fii puternică! Şi ai să reuşeşti, sunt sigur. Ai grijă numai la băieţii aceia din Paris, aduc numai necazuri unei fete frumoase ca tine..., a mai spus şi a râs zgomotos ca de obicei, ceva mai moale, însă.

Înainte să se piardă în mulţime, s-a mai întors o dată şi mi-a spus să merg la studii la *Ecole des Beaux Arts*[18], cea mai bună şcoală de arte din Paris.

– Nu-ţi irosi talentul! Mizează pe el ca şi cum viaţa ta ar depinde de asta. Viaţa ta chiar depinde de talentul tău!

Şi s-a depărat uşor în mulţime, cu proteza aranjată cu grijă în haina argintie şi elegantă, cu pălăria de fetru într-o parte şi cu ţigara în colţul gurii.

În acel moment, nu înţelegeam deloc despre ce talent vorbeşte şi ce legătură avea cu mine o şcoală de arte. La dracu cu toate talentele mele! Cred că oamenii aveau o plăcere sadică să-mi ofere sfaturi existenţiale, chiar în-

[18] ***Ecole des Beaux-Arts*** se referă la mai multe şcoli de artă renumite din Franţa. Cea mai faimoasă este Şcoala Naţională Superioară de Arte Frumoase, localizată pe malul stâng al Senei în Paris, vizavi de muzeul Luvru. Şcoala are o istorie de peste 350 de ani de existenţă, instruind artişti renumiţi ai Europei. (N.T.)

ainte de a muri. Şi apoi să mă lase în voia sorţii, când aveam cea mai mare nevoie de ei. Mariţa, cu marele ei secret înainte de a muri, Valentin, care mă anunţa că nu mai merge cu doar câteva ore înainte de a îndeplini marele plan de evadare, Doru, lăsându-mă singură în mijlocul acestui aeroport imens şi aglomerat, în drum spre Paris, cu ultima veste că e pe moarte. *Mai bine rămâneam în Istanbul, Lemi şi Seda aveau dreptate, temerile lor se justifică acum şi nici n-am ajuns în Paris. Aş putea să iau avionul înapoi şi uit Parisul de tot!*

Am rămas exact în locul în care mă lăsase Doru, analizând opţiunile. Mi-am numărat banii şi, din fericire, aveam aproape cinci sute de lire turceşti. Doru îmi plătise biletul de avion la Paris, ca să pot păstra tot ce strânsesem din vânzarea tablourilor şi a dulciurilor, pe străzile din Istanbul. Am zâmbit o secundă, mândră de realizările mele. În starea mea amnezică, reuşisem să fac nişte lucruri uimitoare şi să construiesc o viaţă destul de productivă. Poate ar trebui să redevin amnezică din nou. Numai că uitarea nu poate fi impusă minţii umane. Am numărat din nou banii: patru sute nouăzeci şi trei de lire. Un bilet de avion e mai ieftin de atât. M-am uitat în jur după o casă de bilete. Erau numai indicatoare spre ieşire, spre alte porţi şi spre locul de ridicat bagaje. Aeroporturile sunt un fel de labirint antiseptic.

O voce anunţă îmbarcarea în avionul meu spre Paris, la Poarta 96. Am văzut oameni care se grăbeau să ajungă şi m-au luat pe sus în graba lor. Mă gândeam că 96 e un număr bun, casa noastră din Mangalia se afla la numărul 9 şi o ştiam pe Anushka de 6 ani, deci cuprindea trecutul şi viitorul meu. În faţa mea, se grăbea de zor o femeie din Africa, îmbrăcată într-o rochie multicoloră şi cu turban şi care-şi legăna fundul şi şoldurilor absolut încântător. Culorile rochiei m-au dus cu gândul la Mariţa, aşa că am urmat-o îndeaproape la poarta de îmbarcare. *Ce ar spune Gigi să fac acum,* mă gândeam, în vreme ce o priveam pe africană mergând de parcă dansa pe nori, înfăşurată toată în nuanţe aprinse de roşu şi galben. Mi-ar spune „urmăreşte-ţi pasiunea pentru artă," exact ca unchiul Doru, să mă agăţ de talentul meu ca şi cum viaţa mea depinde de asta, pentru că viaţa mea chiar depindea acum de asta. Mi-am dat seama că, probabil, n-am să-l mai văd niciodată pe Doru. M-am agăţat de ultima imagine în care el mergea prin mulţime, nonşalant ca întotdeauna, râzând chiar şi în faţa morţii, cu ţigara în colţul buzelor.

Am continuat s-o urmăresc pe africană până la Poarta 96, încă ezitând în faţa opţiunii de a mă întoarce la Istanbul. Să mă înec în dulciuri turceşti, să devin o pictoriţă amatoare şi grasă şi să gătesc. Simţeam că merg spre avion

numai din cauză că nu mă puteam desprinde de imaginea colorată a negresei, în vreme ce Istanbul-ul mă ispitea cu tristeţea copleşitoare şi cu strălucirea ameţitoare. Aşa am ajuns în avion şi pe locul meu care, din fericire, era chiar lângă negresă. Aveam loc la fereastră, iar ea era lângă mine. Abia când ne aşezam, am reuşit să-i văd chipul. Avea o figură deschisă cu nişte ochi imenşi, calmi şi încrezători, şi nu zâmbea deloc, aşa cum nici eu nu obişnuiam să fac. A râs, în schimb, când bărbatul din spate a încercat s-o ajute să-şi pună bagajul în compartimentul de deasupra. Şi când a râs, am simţit că mă cuprinde parcă freamătul primăverii.

Voiam să ştiu de ce merg la Paris. În primele cincisprezece minute, am stat ţeapănă în scaun, cu geanta strânsă la piept, ca şi cum mă pregăteam în orice moment să părăsesc avionul. Chiar şi după decolare, simţeam că pot pleca sărind, pur şi simplu, în mijlocul norilor denşi, ca să mă întorc apoi în goană la Istanbul. Mi-am strâns buzele, am închis ochii şi m-am concentrat asupra unei liste mentale de motive pentru a ajunge la Paris: 1. Era oraşul artei şi mi-am dorit mereu să fiu artist. 2. Artiştii pe care i-am admirat cel mai tare şi care m-au influenţat în formarea mea, cu excepţia personajului de poveste Pictoriţa Esma, erau francezi sau lucraseră în Franţa: Corot, Van Gogh, Gauguin, Delacroix, Dali. 3. Ştiam franceză mai bine decât orice altă limbă străină. 4. Cel mai mare vis al sculptorului român Constantin Brâncuşi a fost de trăi şi lucra în Paris şi, pentru asta, a plecat din satul său din Valahia cu un sac în spate şi cu un baston, pe care-l sculptase dintr-o ramură de mesteacăn. 5. Cunoşteam o femeie, pe nume Anushka Pomorowska, în Paris, care îmi promisese demult că mă va ajuta, dacă voi decide vreodată să vin la Paris.

Aveam cinci motive întemeiate să merg la Paris, în afara îndemnului imaginare şi reale din partea lui Gigi şi Doru. Părea că lumea întreagă contribuie la succesul călătoriei mele la Paris şi al construirii unui trai acolo. M-am relaxat şi mi-am întors privirea spre imensitatea de nori din vată de zahăr. Cele mai faimoase edificii din Paris pluteau din nou în faţa mea deasupra norilor pufoşi, iar Anushka domnea în mijlocul lor, într-o rochie roşie de mătase. Fetiţa în miniatură, care semăna cu mine şi care îmi apărea tot timpul în minte în perioada amneziei din Istanbul, stătea acum pe un nor cu picioarele încrucişate, cu faţa schimonosită ca de plâns şi sortând rochii cusute de mama: cele roşii în dreapta, cele galbene în stânga şi cele albastre în mijloc. Era un amestec al culorilor naţionale ale ţării mele. Era un tablou naţionalist.

Am simţit o atingere blândă pe mână şi o împingere uşoară a spătarului. Era africanca de lângă mine, care mi-a spus că am adormit şi că aş sta mai confortabil astfel.

– *Tu es fatiguée*[19], îmi spuse.

Nu era o remarcă teribil de profundă, dar felul în care a spus-o, în tonalitatea joasă şi dulce a vocii, ca un cântec de leagăn, mi-a părut o informaţie fundamentală despre viaţă şi moarte. Într-adevăr, eram atât de obosită, că ar fi fost nevoie de un an sau chiar un secol de somn neîntrerupt. Întreaga mea fiinţă era zdruncinată până în rărunchi, nu mai eram sigură cine sunt, încotro merg şi ce scop am în viaţă.

– *Je m'appelle Agadira*, a continuat ea şi mi-a povestit că vine din Burkina Faso, o ţară de care nu auzisem niciodată în lecţiile de geografie din România şi nici nu o văzusem pe hărţile Sabinei, dar al cărei nume descria un tărâm încântător: un teritoriu de prinţi şi prinţese, cu floră şi faună uimitoare. Un teritoriu plin de marouri deschise, de nuanţe moi de albastru şi rozuri diafane. Aşa îmi imaginam Burkina Faso. I-am spus Agadirei cum mă numesc şi a râs, spunând că este un nume frumos. Voiam să ştiu de ce merge ea la Paris. Vizita pe cineva? Nu, locuia în Paris, era refugiată, soţul ei reuşise să o aducă în Franţa cu trei ani în urmă, el plecase înainte. Acum îşi vizitase familia în Burkina Faso şi se întorcea la Paris. Ce norocoasă, mă gândeam, se putea plimba în ţara ei natală să-şi viziteze familia, în savanele din Burkina Faso, şi apoi să se întoarcă la Paris, unde o aştepta soţul. Eu nu mă puteam întoarce, nu ştiam ce se întâmplă cu familia mea.

– *Tu* de ce mergi la Paris? mă întrebă şi se înfăşură mai bine în pătura oferită de stewardesă.

Aveam gura înţepenită, nu puteam să scot un sunet. Am evocat din nou cele cinci motive şi chipul mitic şi venerabil al lui Constantin Brâncuşi îmi apăru în faţa ochilor, cu barba lui precum cea a lui Cronos şi cu bastonul sculptat, exact ca bătrânul care ne ghidase prin labirintul peşterii Limanu, în acea după-amiază însorită de august. Da, era părintele sculpturii conceptuale, un geniu renumit şi recunoscut în lumea întreagă, ale cărui lucrări erau expuse în muzeele din Paris şi New York. Şi ce dacă? De ce m-ar fi preocupat chestia asta pe mine? Ceea ce credeam odată, în ţara mea, înainte să plec, nu mai era acum valabil. Nu-mi doream libertatea asta. Nu o înţelegeam, nu ştiam ce să fac cu ea, de vreme ce acum eram complet pierdută în spaţiu.

O priveam pe Agadira şi nu mă puteam gândi decât la senzaţia de confort şi bine pe care aş avea-o culcată lângă ea într-un cort din Burkina Faso

[19] -Eşti epuizată. (fr.-N.T.)

sau de pe altă planetă, să mă cuibăresc lângă corpul ei plin, cum făceam odată lângă Mariţa, în cortul ei, în noaptea în care aflase, că Valentin se întoarce acasă definitiv, aşa cum dormisem lângă mama, când agonizam din cauza lui Gigi şi a Anushkăi. Şi, dacă făceam asta, mă voi vindeca miraculos. Aveam nevoie de un somn adânc lângă o femeie ca Agadira, care mirosea ca soarele şi pământul din Burkina Faso. Nu ştiam cum miros soarele şi pământul din Burkina Faso, dar îmi imaginez că miros ca Agadira: uşor dulceag şi copt, puţin înţepător, precum mirodeniile cu care gătea Camelia, când Gigi şi cu mine am intrat în casa ei, în seara morţii Mariţei.

Îmi mângâie chipul şi spuse din nou:

– *Oh, tu es fatiguée ma petite, tu dois te reposer.*[20]

Aşa cum îmi spunea şi Seda în Istanbul, la începutul vieţii mele în Turcia. Traiul unui imigrant e teribil de obositor, pentru că eşti mereu pe fugă. Agadira mă întrebă dacă ştiu pe cineva în Paris, dacă mă aştepta la aeroport? I-am spus că mă aştepta Anushka. Cine era Anushka, o prietenă? Da, am spus, o prietenă, îi salvasem viaţa mai demult. Agadira mi-a spus că asta ne transforma în rude, eram o familie, *„ca părinţii,"* adăugă ea. Credeam că părinţi înseamnă mama şi tata. Anushka nu putea fi aşa ceva. Dar Agadira spuse din nou că, odată ce îi salvezi viaţa cuiva, devii o familie, *„parents, famille."* Probabil că părinţi însemna şi familie şi acum Anushka şi cu mine făceam parte din aceeaşi familie. Deci un motiv în plus să mă ajute, când ajungeam la Paris. Agadira mi-a dat numărul ei de telefon şi adresa şi mi-a spus să o sun, dacă aveam nevoie de ceva. Aşa se purtau oamenii cu mine: îmi lăsau numere de telefon, îmi împărtăşeau secrete importante şi sfaturi existenţiale, după care plecau sau mureau. Mă lăsau singură, să fac faţă lumii întregi de capul meu.

Când ne-am despărţit la ieşirea din avion, Agadira mi-a spus că numai eu deţin controlul.

– Controlul a ce?, am întrebat-o.

– Controlul asupra vieţii tale, spuse ea.

Şi s-a îndepărtat, legănându-şi prin mulţime corpul plin, înfăşurat în nuanţe strălucitoare.

Cu cât mă apropiam de zona de aşteptare, cu atât eram mai sigură că Anushka nu va fi acolo. Trecerea prin vamă şi pe la biroul de imigrări era teribil de greu de suportat. Trei controlori diferiţi mi-au verificat actele şi paşaportul turcesc improvizat. Vorbeau unii cu alţii, fumau, râdeau. Ce sursă bună de amuzament era un refugiat ameţit! Nu mai voiam să merg la Paris şi să trăiesc în marele oraş al artei.

[20] -Eşti obosită, micuţo, trebuie să te odihneşti. (fr.-N.T.)

Ofiţerul care fuma mă întrebă dacă sunt *„gitane"*, ţigancă. Probabil că părul meu ciufulit, mai întunecat şi mai întortocheat de când fugisem din ţară, tenul bronzat, ars de soarele şi de vântul din peninsula Bosfor şi de pe străzile din Istanbul, mă făceau să arăt ca o adevărată ţigancă. Poate că dobândisem o lejeritate în purtare, în urma libertăţii descoperite în Turcia, lovită întâi de valul amneziei şi apoi de vuietul amintirilor şi prinsă între cele două, zburându-mi pământul de sub picioare.

Un *„oui"* şoptit şi mârâit îmi ieşi din gură. În toată mizeria şi umilinţa momentului, încuiată într-un cubicul de sticlă cu trei vameşi francezi, care îşi suflau fumurile puturoase în nasul meu, am trăit primul moment de bucurie deplină, după foarte mult timp. Îmi însuşisem identitatea celor mai prigoniţi oameni de pe pământ. Dacă tot aveam să sufăr, măcar să sufăr din toate motivele posibile. Atunci am devenit cu adevărat sfidătoare la adresa lumii, aşa cum o ştiam eu. Am să mă plimb cu caravana suferinţei pe străzile acelui Paris artistic şi am să-mi etalez toate culorile din minte, într-un amestec halucinant de fuste zdrenţuite şi inimi frânte.

Cu valiza în mâna mai scurtă şi cu geanta trecută peste umărul mai mare, puţind a fum de la ţigările celor trei vameşi aroganţi şi mânată de furie şi de un nou sentiment de mândrie în suferinţa mea, datorată noii identităţi de ţigancă, am trecut prin uşile batante de la secţiunea Sosiri Internaţionale a aeroportului Charles De Gaulle, căutând-o pe Anushka, dar pregătită să n-o întâlnesc, de fapt. Intuisem corect, nu se afla acolo. Şi Valentin avusese dreptate: ştiam să citesc oamenii şi, de aceea, reuşeam uneori să prevăd viitorul. Nu era vorba de vrăjitorie aici, doar de intuiţie corectă. Dispoziţia schimbătoare şi răspunsurile ei vagi şi repezite mi-au dat clar de înţeles că ceva nu este în regulă cu ea, cu cea pe care eu o ştiam drept Anushka. Pentru că e posibil ca ea să nu fi fost deloc ceea ce îmi imaginam eu că este.

Mi-am schimbat lirele turceşti în mult mai multe bancnote franţuzeşti şi am păşit în aerul de octombrie. Aveam adresa şi telefonul Anushkăi şi o mulţime de bani francezi, ceea ce nu era tocmai rău pentru o româncă ţigancă turcoaică, abia sosită în Paris. De la şoferul de autobuz am aflat că rue Lecourbe se afla lângă Trocadero. Am traversat oraşul în lumina amurgului. După delirul de culori şi agitaţia vibrantă din Istanbul, Parisul îmi părea cenuşiu şi mizer. Îmi amintea de Bucureşti, de bulevardele largi, cu toate acele clădiri de beton cenuşiu, aliniate la rând, una după alta. Da, era frumos Parisul, clasic, cu o decadenţă romantică, dar unde era marea? Absenţa unei ape mari, apărând la colţ de stradă şi uimindu-ţi privirea, mă şoca. Sena cea molatecă şi plină de faleze pietruite şi de poduri în stil baroc nu conta ca apă în ochii mei. Urlam în sinea mea, de-a lungul drumului parcurs de autobuz spre Trocadero prin amurgul parizian, din cauza absenţei mării. Acum înţelegeam că Parisul era un oraş în care te poţi gândi foarte uşor la sinucidere şi chiar să mergi până la capăt cu acest gând. Între strălucirea romantică a Catedralei Notre Dame şi forfota sclipitoare de pe Champs Elysées, exista o zonă tristă, liminală: străzi şi cartiere întregi fără nici o apă, unde plutea un aer de singurătate şi dezolare, unde beţivii se sprijineau de stâlpi şi prostituatele îşi căutau clienţi, o femeie cu o faţă tristă şi pierdută, mergând cu privirea în jos, un câine vagabond, un om cu mâinile în buzunare, indiferent faţă de orice. Înţelegeţi de ce totul părea învins şi incolor, de ce ţi-ai dori imediat să scapi şi asta ar fi părut o salvare.

Autobuzul m-a lăsat lângă Lecourbe şi m-am decis să merg pe jos. S-a dovedit o plimbare mai lungă decât credeam, dar aerul de toamnă al serii m-a revigorat după o zi chinuită în aeroporturi şi avioane. Modern, curat, promiţător. Am apăsat butonul cu numărul 10 al interfonului. Nici un răspuns. Am apăsat iar şi iar. Nici un răspuns. Recepţionerul de la intrare se pregătea să plece şi mă întrebă pe cine caut. I-am spus: pe Anushka Pomorowska. Mi-a spus că nimeni cu acest nume nu locuia acolo. I-am repetat numele, încet şi tare, de parcă vorbeam cu un surd. Mi-a repetat şi el că nici o persoană cu numele de Anushka Pomorowska nu locuia acolo. A plecat, aprinzându-şi o ţigară. Pământul îmi zbura de sub picioare cu o viteză uimitoare. M-am sprijinit de peretele clădirii ca să nu leşin din cauza şocului. Ce fac acum, unde puteam să-mi duc fiinţa epuizată, la ora asta târzie în oraşul luminilor?

Mă sprijineam de perete în continuare şi priveam o femeie în vârstă, care îşi plimba câinele pe rue Lecourbe, încercând în acest timp să-mi evaluez situaţia. Atunci am auzit un geamăt, un bocet slab, produs de un animal rănit sau poate chiar de un om. Suna oarecum obscen. Am privit în dreapta, unde se termina clădirea şi începea o alee îngustă. Am observat o femeie scundă, sprijinită de zidul clădirii, încolăcindu-se, zvârcolindu-se, agăţându-se de pereţi şi gemând tulburător. Am privit-o o vreme, fără să am altceva mai bun de făcut în acel moment din viaţă, şi am avut impresia că parcă o cunosc. Semăna cu Anushka. S-a întors cu spatele la zid şi şi-a ridicat privirea spre cerul cenuşiu de octombrie. Chiar *era* Anushka. Doar că îmi părea mult mai scundă acum şi destul de beată şi suferindă. Nu-mi păsa că era beată, mă bucuram să văd un chip cunoscut în prima mea seară în Paris, după o zi în care totul părea să meargă prost. M-am grăbit să ajung la ea şi m-am oprit în faţa ei, încercând s-o iau în braţe. Chipul ei m-a îngrozit. Era trasă la faţă şi palidă, îi tremurau dinţii şi pupilele îi rătăceau aiurea, fără scop, lăsând descoperit mare parte din albul ochilor. Era mai mult decât beată.

Avusesem dreptate, era ea, dar nu ea înseşi. Îmi zâmbi şi am recunoscut-o atunci pe vechea Anushka, pe care o întâlnisem pe plajă cu şase ani în urmă. Avea o tristeţe copleşitoare în priviri şi în toată înfăţişarea, încât am uitat complet de situaţia disperată în care mă aflam eu şi m-am gândit cu ce o pot ajuta. Poate că suferea de o boală letală. Poate avea probleme psihice.

Primul lucru pe care mi l-a spus a fost: „Ai ceva? Îmi trebuie urgent." Nu ştiam ce îi trebuie urgent şi ce aş fi putut eu să am. Poate că îi ducea încă dorul prietenului motociclist care murise, poate că moartea lui chiar o distrusese. M-a prins puternic de gulerul hainei şi m-a întrebat din nou dacă am ceva, să-i fac rost, *„Je suis en manque"*[21], spunea întruna.

Cât de mult mă înşelasem, crezând că Anushka avea să mă „salveze" la rândul ei la începutul vieţii mele în Paris, doar pentru că odată, demult, eu am salvat-o de la înec! Viaţa nu funcţionează în felul ăsta, nu e ca în povestea cu peştele, în care o fetiţă salvează pe cineva şi este, la rândul ei, ajutată. Trebuia să o salvez din nou acum pe Anushka, fără nici un ajutor în schimb din partea ei. Era dependentă de heroină şi căuta cu rapacitate „să se dreagă" în fiecare oră a zilei. Avea, într-adevăr, un apartament în acea clădire, dar numele de la interfon era, încă, al fostului proprietar sau prieten, sau un unchi bogat, era imposibil de obţinut un răspuns clar despre proprietarul apartamentului sau despre orice altceva.

Un tip pe nume Guy Laurent deţinuse apartamentul înainte şi noul recepţioner nu cunoştea încă numele tuturor locatarilor. Era, însă, o clădire modernă, curată, cu toate utilităţile necesare, iar priveliştea acoperişurilor cenuşii sau roşii din Paris şi a grădinilor verzi era încântătoare. Apartamentul, în schimb, era mizerabil şi dezordonat, de pe holul de la intrare până la o bucătărie ce putea fi cochetă, plin de seringi, ace şi mizerii umane de tot felul.

Treceam din nou printr-un fel de iad şi nu-mi era foarte clar motivul. Poate că intrarea în peştera preistorică de la Limanu dislocase nişte energii cosmice negative, răzbunarea dacilor ucişi acolo şi originile noastre romane, din strămoşi criminali. Poate că întreg mecanismul destinului meu pe această planetă fusese distrus şi acum totul funcţiona haotic: separarea brutală de fratele meu geamăn, încă din copilărie, furia şi durerea vărsate de mama asupra mea de-a lungul anilor, avortul suferit într-un apartament din Balta Albă, greşeala pe care am făcut-o cerându-i Mariţei să o ajute pe Camelia, fapt care i-a provocat moartea, saltul în Marea Neagră în ziua de 11 august. Ceva se stricase, evident, şi mecanismul vieţii mele era complet distrus, iar eu alunecam pe spirala unui tunel întunecat, spre cele mai joase

[21] -Îmi trebuie urgent, am nevoie! (fr.-N.T.)

trepte ale mizeriei umane.

Nu puteam să ating nimic în apartamentul Anushkăi, totul îmi producea greaţă. Nu ştiam unde şi cum voi putea să dorm acolo, unde voi locui, în cele din urmă. La un moment dat în timpul nopţii, în prima mea noapte în casa ei, cineva a sunat la sonerie: un tip înalt cu pardesiu, care îi adusese doza necesară "ca să se dreagă" repede. Adormeam şi mă trezeam întruna dintr-un somn agitat, dureros. Găsisem o canapea micuţă în colţul primei camere, ce părea să deţină cea mai mică cantitate de mizerie. Am dat totul deoparte de pe ea cu vârful pantofului, am găsit nişte spirt în baia devastată şi l-am turnat pe tot pe canapea, pentru dezinfectare. Apoi m-am înfăşurat în şalurile de la Seda, pe care le adusesem în valiza mea de piele roşie. Pentru că ajunsesem în casa lui Lemi şi a Sedei în costum de scafandru şi cu o cutie din tablă ca fiind singurele mele lucruri, cam tot ce aveam acum erau daruri de la Seda. Tablourile rulate erau ale mele, la fel un set de culori şi pensule pe care le cumpărasem din banii mei în Istanbul. Aveam câteva rochii colorate de mătase, câteva tricouri şi un *hijab*. În prima noapte în casa Anushkăi m-am înfăşurat în rochia musulmană, ca o protecţie împotriva mizeriei şi degradării care domneau în jurul meu.

Ca niciodată până atunci, am invocat în gând numele unor sfinţi: Iisus, Allah, Fecioara Maria, Sfântul Petru. Am invocat forţe în care nu credeam, doar în ideea că, dacă există cu adevărat, se simt neglijate şi se răzbună în acest fel pentru lipsa mea de respect. Speram ca forţele unificate ale lui Iisus şi Allah vor fi mai puternice decât fiecare acţionând individual şi aveam nevoie de ajutorul tuturor sfinţilor din lume ca să ies din situaţia mizerabilă în care ajunsesem. De ce o salvasem pe Anushka din valurile mării? Îmi repetam întruna această întrebare, între etapele de somn chinuit şi cele de trezire agonizantă.

După ce şi-a luat doza şi i-a revenit energia în miezul nopţii, a devenit extrem de veselă şi a pus muzică la casetofon, la un volum teribil de nepotrivit pentru acea oră. A încercat să mă ridice de pe sofa, unde îmi făcusem culcuş, pentru a dansa cu ea. I-am tras o palmă, ca să mă lase în pace. Mi-am adâncit nasul în şalurile Sedei, care miroseau a prăjituri turceşti şi a tămâie, şi am dormit, până când lumina tristă a zorilor şi-a făcut apariţia pe ferestrele din apartamentul Anushkăi.

17.
Colţuri de stradă în Paris

Caut Marea la fiecare colţ de stradă. Merg repede prin mulţimea de pe străzile Parisului, cu capul în pământ şi cu un singur ţel în minte: să ajung la capătul străzii, la colţ, unde voi descoperi, poate, marea care se întinde în faţa mea. Şi atunci mă voi relaxa. O voi sorbi pe toată şi îmi voi relaxa corpul tensionat şi ochii injectaţi privind-o. Dar mă înşel mereu, marea nu apare niciodată. Bulevardul Saint-Germain: da, magazine frumoase, cafenele, faimoase cafenele cu faimoşi scriitori existenţialişti, care se pierd în mucuri de ţigară, femei elegante pe tocuri înalte, operele arhitecturale ale lui Haussmann, trafic aglomerat, mergi mai departe, mergi mai departe, vei ajunge la colţ, mai e doar puţin, gata, se vede capătul străzii, acolo vei descoperi, probabil, Marea. Dar nu descopăr decât alte opere arhitecturale, magazine şi cafenele şi nici o mare. La fel se întâmplă şi pe străzi mai mici, La Huchette, sau între străzi, pe Richelieu, sau chiar pe strada unde locuiesc momentan, Lecourbe: retrăiesc la nesfârşit jocul de-a v-aţi ascunselea cu marea. Însă aceasta e motivaţia care mă pune în mişcare prin acest oraş, încărcat de pietre cenuşii, clădiri de marmură, maşini şi autobuze. Trebuie să mă conving că, dacă merg suficient de mult, la un moment dat voi găsi marea.

Am văzut Sena, faimosul râu din Paris: toate operele arhitecturale, de la biserici din Evul Mediu, la palate în stil Baroc, la clădiri moderne de apartamente se leagănă şi sclipesc în reflexiile languroase ale apei, de-a lungul căreia se plimbă mână în mână îndrăgostiţii sau, dimpotrivă, cei părăsiţi îşi sfârşesc zilele în apele ei. Dar Sena nu este Marea Neagră. Câteodată, ca o diversiune a jocului meu „de-a găsitul Mării după colţ", mă opresc pe un pod şi privesc departe cursul râului, imaginându-mi că în cel mai depărtat punct, unde imaginile devin confuze şi pline de copaci şi clădiri, mă va surprinde Marea: râul molatic poate erupe precum Dunărea într-o Deltă tumultoasă şi se deschide într-o întindere imensă de apă, care mă înconjoară

din trei părţi. Şi vom privi catedrala Notre Dame din mijlocul Mării Negre, cu nuanţe de violet. Jocul ăsta funcţionează bine în zilele cu ceaţă, când orizontul pare vag şi apos şi când îţi poţi închipui că ambarcaţiunile care plutesc pe Sena în acea direcţie se îndreaptă, de fapt, spre apele sărate ale Mării.

Întârzii cât mai mult posibil să mă întorc în casa Anushkăi de pe rue Lecourbe nr. 27, câteodată chiar până noaptea târziu. Chiar dacă nu descopăr Marea pe străzile Parisului, tot le prefer acelui apartament. Câteodată, seara, o rog pe Madame Tournelle de la *boulangerie*-brutăria unde lucrez, pe *rue du* Cherche-Midi, să mă lase pe mine să fac curat şi să închid. Iniţial, s-a gândit că vreau să fur pâine şi prăjituri şi am auzit-o spunându-i soţului la telefon: *„La petite roumaine est un peu bizarre,"- „elle veut rester après ... oui, je sais ... les roumains, il faut faire attention..."*[22]. Când am auzit ce spunea, mi-am umplut buzunarele cu cornuri şi mi-am îndesat în gură o jumătate de pâine, după care m-am prefăcut că vreau să dispar discret. Dar m-am întors, am scos cornurile din buzunar şi i-am spus:

– *Oh, excusez-moi Madame, est-ce que je peux voler tout ça?*[23]

Îmi doream din suflet să am satisfacţia de a-i vedea faţa la gluma asta, chiar şi cu riscul de a mă da afară. Eram o refugiată de douăzeci şi ceva de ani şi mă purtam ca o zgâtie răsfăţată! Madame Tournelle s-a întors spre mine roşie ca focul şi m-a privit câteva clipe, neştiind ce să facă. După care şi-a cerut scuze şi a spus:

– *Je suis desolée, vraiment, ma petite Nora, excuse-moi, je parle des bêtises.*[24]

După acest moment, mi-a cerut să-i spun pe nume, Mimi, şi ne-am împrietenit. O poveste clasică a unui imigrant în Franţa, bănuiesc: întâi te insultă, spunându-ţi că nu ai ce căuta acolo şi că eşti un hoţ, după care devin prietenul tău, pentru că le pare rău că te-au insultat. Şi la final îţi spun întotdeauna „micuţo".

De Mimi de la *boulangerie* îmi plăcea, totuşi, pentru că-mi amintea de Sabina, mama lui Gigi: era slabă şi pistruiată şi oarecum supusă, mai ales în prezenţa bărbatului ei cu mustaţă şi voce tare. Avea, însă, şi o doză de sălbăticie în ea şi bănuiesc că avea şi un amant, după telefoanele pe care le primea la finalul programului şi la care răspundea cu cel mai suav glas posibil, ca şi cum de pe limbă i se scurgeau numai ciocolată şi frişcă. Odată, am găsit-o dansând de una singură în spatele magazinului, pe un cântec al lui

[22] „Romăncuţa asta e cam ciudată" - „Vrea să rămână după program ... da, ştiu, trebuie să fii foarte atent cu românii ăştia ..."

[23] - Oh, mă scuzaţi, Madame, pot să fur cornurile astea?

[24] - Îmi pare tare rău, chiar îmi pare rău, micuţa mea Nora, iartă-mă! Vorbesc numai prostii. (fr.-N.T.)

Johnny Halliday. Nu s-a oprit când m-a văzut, ci m-a prins de mâini şi m-a îndemnat să dansez cu ea, în spaţiul strâmt plin de baghete aurii, tarte cu fructe şi cornuri cu alune.

– *Oh, ça fait du bien!*[25] a spus ea după terminarea melodiei.

După care a sunat telefonul şi vocea ei s-a transformat din nou în spumă de ciocolată şi a plecat de la magazin cu o oră mai devreme, la o programare medicală. I-am făcut cu ochiul şi mă gândeam în sine: *Hm, ce mai doctor, sper că şi tratamentul e la înălţime!* Şi apoi m-am simţit sleită de puteri, aşa cum păţesc de fiecare dată când spun ceva amuzant sau fac ceva plăcut. Pentru că imediat mă gândesc la Gigi şi la ce ar fi spus sau ar fi făcut el, la cum ar fi zâmbit. Gigi e vulcanul meu interior, într-o continuă erupţie. Vocea din mintea mea, conştiinţa şi subconştientul meu, umbra mea. Câteodată, am sentimentul straniu că mă priveşte de undeva şi devin foarte atentă la mine. Mai ales seara târziu, când rămân singură în magazinul lui Mimi şi se lasă liniştea pe străzi, observ siluete trecând, una câte una. Şi mă gândesc brusc că una din ele poate fi Gigi, că a scăpat cumva din închisoare sau i-au dat drumul şi, prin nu ştiu ce miracol, a fugit şi s-a ascuns pe o navă de mărfuri turcească şi a ajuns la Paris, chiar aici, pe *rue du* Cherche Midi[26], fiindcă, din toate străzile din Paris, el va şti că eu muncesc sau locuiesc pe una cu denumire nostalgică, un cod pentru ceva anume, în legătură cu Marea sau cu oraşul nostru natal, cu dragostea noastră: *rue du* Cherche Midi.

A doua zi după sosirea mea la Paris, m-am bătut cu Anushka şi cu mine însămi, pe viaţă şi pe moarte. Cu Anushka, pentru a o determina să scape de monstrul hidos denumit heroină, iar cu mine însămi, ca să nu sar în Sena sau să-mi tai venele cu un cuţit de bucătărie, cum încercase mătuşa Raluca. În acele prime luni în Paris, Agadira a devenit salvarea mea. Când a venit la apartament după ce am sunat-o şi am implorat-o să mă ajute, a exclamat:

– *Oh mon Dieu de la France, que c'est sale, ça pue!*[27]

Agadira îl invoca mereu pe Dumnezeul Franţei. Credea că Dumnezeu a ajutat Franţa mai mult decât alte naţiuni şi că francezii îşi utilizaseră cu înţelepciune resursele şi ajutorul Atotputernicului. Analizând starea generală şi comparând-o cu situaţia precară a altor state, Agadira considera Franţa un loc foarte confortabil. Aproape toată lumea ştia să scrie şi să citească, în vreme ce Burkina Faso avea cea mai mare rată de analfabetism din lume. Râdea cu râsul ei de vestitor al primăverii, spunând că, în sfârşit, ţara ei deţinea primul loc în lume pentru ceva: numărul de analfabeţi.

[25] - Vai, ce bine e!

[26] Strada „În căutarea sudului"

[27] - Oh, Dumnezeu al Franţei, ce e împuţiciunea asta oribilă! (fr.-N.T.)

În fotografiile cu familia şi oraşul ei natal, mi se părea că toţi oamenii sunt fericiţi şi locul în sine este o explozie de culoare. Eu nu mă grăbeam încă să apreciez la fel de tare Parisul, Republica Franceză şi pe Dumnezeul lor, cum făcea Agadira. Credeam uneori că propaganda comuniştilor, injectată în creier în vremea liceului cu aceeaşi perseverenţă cu care-şi injecta Anushka heroină în vene, încercând să ne convingă de pierzania Occidentului-patria drogaţilor, a pornografiei şi a consumerismului decadent-nu era chiar departe de realitate. Nu crezusem nici un cuvânt din această pledoarie şi chiar jinduisem după senzaţia de pierzanie, când ascultam cu lăcomie muzica celor de la Pink Floyd sau Abba, Johnny Holliday şi Edith Piaf, Queen şi Dire Straits, şi visam la lumea liberă plină de ritm şi de libertate, unde mă voi plimba cu nonşalanţă cu mâinile în buzunar, cu şevaletul sub braţ, pictând, dansând, iubindu-l pe Gigi.

După ce l-a salutat pe Dumnezeul Franţei, Agadira a mers la cel mai apropiat magazin şi a cumpărat detergenţi, după care s-a aşezat în genunchi şi a început să frece podelele. Le umpluse întâi în apă cu detergent şi aroma de lămâie înlocuia uşor mirosul greţos de vomă şi de alte refulări umane. M-am aşezat şi eu în genunchi şi am curăţat amândouă podelele cu furie, în vreme ce Anushka se trezea încet din amorţeala ei drogată, simţind efectele dure ale lipsei drogului din sânge.

Ne-a privit încurcată, după care ne-a înjurat. Agadira s-a ridicat şi i-a ţinut calea. A înşfăcat-o de şiretul cămăşii de noapte şi a forţat-o să promită că va renunţa la droguri. Eu nu reuşeam încă să-mi imaginez ce durere sau nebunie, de câtă nemulţumire de viaţă fusese nevoie ca Anushka să ajungă în iadul dependenţei de droguri. Agadira înţelegea însă, pentru că văzuse de toate, văzuse chiar mai rău, spunea, iar eu nu-mi dădeam seama ce poate fi mai rău decât starea Anushkăi. Poate moartea. De fapt, comparativ cu starea ei actuală, moartea putea fi chiar mai bună. I-am spus Agadirei că nu cred că se poate mai rău de atât. Şi ea s-a ridicat mândră şi încăpăţânată în faţa mea şi a spus:

– Crede-mă, se poate mai rău!

Agadira cunoştea cele mai mizerabile faţete ale vieţii şi cele mai întunecate stări.

De asta alerg sau merg repejor pe străzile din Paris, să ajung mai repede la colţ, să am mintea ocupată în fiecare clipă a zilei, să umplu golurile şi pustiul cu substanţe, culori şi zdrăngănele, cu tarte de fructe şi cornuri cu alune în *boulangerie*-brutăria lui Mimi, când n-o ajut pe Anushka să treacă prin episoadele de lipsă, când îmi spune de fiecare dată: „E ultima, jur că mă opresc, să mă bată Dumnezeu dacă nu e aşa, asta e ultima doză şi dup-aia

mă las de tot." Când reuşeşte să-şi ţină promisiunea câteva zile la rând, recidivează iar, în mai puţin de o săptămână. Agadira mi-a spus că nu există reguli când salvezi viaţa unui om şi nici în privinţa a ceea ce trebuie să aştepţi în schimb. Anushka era familie pentru mine, viaţa ne adusese împreună într-un mod bizar şi eram nevoită s-o ajut. Nu exista o regulă care să spună că, din moment ce eu am scos-o din apă în timpul unei furtuni, o reacţie normală pentru orice fiinţă umană, Anushka trebuia să-mi ofere în schimb lumea întreagă. Pentru moment, datoria mea era s-o salvez în continuare.

Agadira e ca o zeiţă a înţelepciunii, care rosteşte aforisme nemuritoare, strălucind în rochiile ei africane şi lăudându-l pe Dumnezeul Franţei. Şi eu îi mulţumesc câteodată Dumnezeului Franţei că am cunoscut-o pe Agadira.

Pe drumul de înapoiere de la *boulangerie*, merg foarte încet, ca să întârzii cât mai mult intrarea în clădirea de pe Lecourbe 27 şi în apartamentul 10, întrebându-mă dacă Anushka va fi într-un moment de extaz, dansând pe mese, sau ghemuită pe podele, implorând pentru o nouă doză. În seara asta, mă joc de-a „găseşte Marea în mijlocul Parisului", mai intens ca niciodată. Aerul de primăvară trezeşte în mine nişte senzaţii aparte, nu ştiu ce anume sau dacă mai am senzaţii de trezit, dar nările răspund din plin aromelor şi urechile captează tot felul de sunete: tineri care se salută şi râd, vocea lui Edith Piaf plutind dintr-o braserie, comercianţi strigându-şi clătitele fierbinţi sau brăţările care strălucesc în întuneric, artişti care îndeamnă turiştii să ceară un portret sau o caricatură, arome de pâine proaspătă şi de zambile, miros proaspăt de smoală de la o stradă asfaltată recent, parfum de iasomie răspândit de o femeie elegantă, trecând în grabă spre iubitul ei. În seara asta, parcă înţeleg misterul Parisului şi farmecul care i-a cucerit pe mulţi. Înţeleg de ce Brâncuşi a venit să trăiască aici, mergând pe jos o lună, cu bastonul său din bâte de mesteacăn. În seara asta, încep să iubesc Parisul. Dincolo de durere şi confuzie, de teamă şi de griji, capăt un nou sentiment de solidaritate cu ceilalţi disperaţi ai oraşului, dar şi convingerea că, oricum ar fi, în seara asta de primăvară pariziană e musai să te agăţi de viaţă.

M-am oprit pe Pont de la Tournelle, unul din podurile mai puţin spectaculoase din Paris, cumva asimetric ca şi mine şi ridicat pe un mal asimetric al râului, decorat cu o statuie austeră a Saint Geneviève. Are acelaşi nume ca şefa mea, Mimi, iar coincidenţa îmi conferă un sentiment de familiaritate cu acest oraş, de vreme ce pot corela numele cuiva cu care muncesc şi cu care m-am împrietenit cu numele unei locaţii. Tocmai astfel de conexiuni te ajută să creşti rădăcini într-un loc, aşa cum s-a întâmplat cu muzica de pian în Bucureşti, pe care am aşezat-o în acelaşi tablou cu Circul de stat,

deoarece acolo ne-am petrecut seara, după prima lecţie de pictură pentru mine şi de pian pentru el.

Mijesc ochii, cum fac de fiecare dată când mă joc. Privesc în depărtare, încerc să-mi ghidez mintea spre un tablou al mării, vizualizând imaginea mea preferată în care Sena erupe în Marea Neagră, departe de tot, unde sălciile plângătoare de pe ambele maluri par că se împreunează între ele, cu cerul şi cu turnurile gotice. Ambarcaţiunile sclipesc pe Sena, luminile se aprind de-a lungul râului departe, şi iat-o, se vede! Marea Neagră, Marea mea Neagră de un violet închis şi clocotind, fremătând în noaptea pariziană, dezvelindu-şi valurile capricioase pe malul stâng, pe malul drept. Şi, în mijlocul ei, barca de pescari cu Nora şi Gigi alunecă lin spre răsărit şi cei doi se îmbrăţişează în razele lunii, cu fire încâlcite de alge verzi în păr, cu Raza Lunii plutind lângă ei: o nuntă pariziano-balcanică pe apă, unde noaptea se contopeşte cu ziua.

18.
Artă, droguri şi emigranţi

Nu ajunsesem la Luvru sau la Musée de l'Orangerie, nici la Muzeul Jeux de Paume sau la Muzeul Rodin, nu vizitasem Ecole des Beaux Arts în căutarea unor posibile cursuri şi nici nu îmi dezvoltasem talentul, aşa cum mă sfătuise Doru sau cum m-ar fi îndemnat Gigi. Numai supravieţuirea în Paris şi lupta cu dependenţa de droguri a Anushkăi îmi ocupă tot timpul şi întreaga energie. E ca şi cum aş trăi în Siberia, de atâta cultură şi divertisment am parte acum în acest mare oraş european!

Sunt convinsă că moartea e de preferat drogurilor. Dacă cineva m-ar fi pus să aleg între cele două variante, să ajung în starea Anushkăi sau să mor, i-aş răspunde fără ezitare: „Omoară-mă, împuşcă-mă, otravă, spânzurătoare, orice, numai nu mă lăsa să fiu ca Anushka!" Nu se agaţă de viaţă, doar de doza de drog, nu-i pasă de organismul ei şi de nevoile acestuia, doar de injectarea heroinei în venele chinuite, pentru câteva ore de stare euforică. Are chipul livid, pielea este o tapiserie de pete vineţii şi roşii de la acul seringii, iar limbajul este înşiruire incoerentă de cuvinte, o jale întortocheată, o izbucnire de obscenităţi sau o serie de propoziţii intempestive şi sparte. Îmi amintesc cât de radiantă şi frumoasă era Anushka pe plajă, cu ani ani în urmă, când Gigi şi cu mine am salvat-o din furtună, şi o privesc acum, între falsele momente de extaz şi rătăcirile deplorabile. Aş vrea doar să-i plâng decăderea. Mai ales, aş vrea să plâng pentru propriul meu ghinion de a începe viaţa în Paris în preajma unui drogat cu heroină. Mă întreb de unde are banii necesari pentru droguri, cine deţine şi cine plăteşte cheltuielile apartamentului, cine este acest Monsieur Guy Laurent, al cărui nume este scris în căsuţa interfonului?

O dată pe săptămână dorm acasă la Agadira, pentru o noapte de somn liniştit. Asta se întâmplă când soţul ei, Hajid, lucrează în tura de noapte la spital şi, astfel, mi se împlineşte o dorinţă: dorm lângă Agadira, în patul ei

scund şi tare, acoperit cu pături colorate din provincia natala, Boulgou, şi mă răsfăţ într-un sentiment de siguranţă şi confort emanat de silueta ei corpolentă. Agadira mă tratează ca pe copilul ei, mă hrăneşte cu mâncare africană din miel, alune şi *okra* şi mă înveleşte noaptea încet, cu grijă. Locuieşte într-o clădire veche de apartamente lângă strada Pigalle şi Moulin Rouge, un cartier pe care locuitorii mai vechi ai Parisului, precum Madame Tournelle, îl consideră districtul prostituatelor şi al imigranţilor, al delincvenţilor şi al traficanţilor de droguri. Madame Tournelle alătură mereu imigranţii şi delincvenţii în aceeaşi propoziţie, când vorbeşte cu mine despre problemele sociale din Paris, după care chicoteşte şi dă din umeri. Clădirea în care locuieşte Agadira nu este cea mai curată din lume, dar cele două camere ale ei sunt impecabile. Apartamentul este decorat cu draperii colorate, perne, ceramică şi măşti de perete din Burkina Faso şi miroase a zambile şi sosuri condimentate, pline de şofran şi nucşoară.

Îi prezint Agadirei un raport complet despre cum mi-am petrecut săptămâna şi o anunţ că am de gând să mă mut din apartamentul Anushkăi imediat ce strâng suficienţi bani, fiindcă n-are decât să putrezească singură acolo şi să se înece în voma plină de heroină. Agadira nu spune niciodată nimic despre asta, doar dă uşor din cap, îmi dă să mănânc şi, după o vreme, face câte o remarcă înţeleaptă de genul:

– Trebuie să avem grijă de cei care se prăbuşesc şi care nu se mai pot ridica singuri!

Sau nişte ghicitori cu tâlc, ca de pildă:

– Când eşti cel mai slab, eşti de fapt cel mai puternic.

Agadira combină credinţa Sufi Musulmană cu pilde din catolicism şi cu superstiţii din Burkina Faso, iar acest amestec religios îi conferă puterea de a păşi mândră legănându-şi corpul masiv, prin toate greutăţile vieţii şi pe toate străzile jerpelite ale cartierului ei. Şi se gândeşte în timpul ăsta la cei mai amărâţi ca ea. La cei ca mine.

Mă irită câteodată mesajele ei subînţelese, cum că ar trebui să o ajut mai departe pe Anushka, până am să crăp eu însămi de oboseală şi scârbă. Şi îi spun atunci că mai bine o lăsam să se înece în acea după-amiază de vară în Mangalia, oricum i-ar fi mai bine moartă decât în starea de acum. Agadira nu spune nimic, dar ştiu bine ce gândeşte.

Într-o zi, îşi ridică spre mine ochii mari şi negri şi spune:

– Hai să facem un plan pentru Anushka. Hai să muncim împreună şi s-o scăpăm de droguri. Şi să ne ţinem tare de ea, până la capăt. Stăm pe rând cu ea în timpul servajului. Eşti în stare? Şi, dacă nu reuşim până la finalul lunii,

te poţi muta aici cu Hajid şi cu mine, până când îţi poţi permite un loc al tău. Şi o laşi singură să moară, cum spui.

Aşteaptă, mănâncă altă lingură de stufat de miel, după care întreabă:

– *C'est d'accord?*[28]

Mi se pare un plan corect, mai ales din prisma termenului său limită, faptul că există o finalitate, într-un fel sau altul.

Agadira îmi cere să mă înarmez cu răbdare şi compasiune, ceea ce eu nu cred că mai am, dar dau din cap şi spun *„oui, oui."* Mă sfătuieşte să-mi găsesc cât mai multe ocupaţii în zilele libere şi să dorm bine noaptea, pentru că va fi o sarcină de 24 de ore. Vorbeşte de acest plan de parcă ne apucăm de reconstruit Turnul Eiffel, dar ea insistă că este o muncă foarte serioasă şi trebuie tratată ca atare. Salvarea unui om de la distrugere este o muncă ca oricare alta, numai că mult mai importantă. Mi-a spus că acest plan durează o lună, după care sunt liberă, aşa că sunt de acord cu tot ce-mi cere.

Dintr-un anticariat îmi cumpăr o maşină veche de cusut şi o mulţime de materiale colorate din Marché aux Puces de la St. Ouen, unde mă plimb cu Agadira, ca un moment de relaxare înainte de începerea calvarului. Cumpăr şi hârtie de desenat, pânze, acuarele, vopsele Tempera şi uleiuri, pentru a avea activitate în „zilele libere", cum le-a numit Agadira. Şi mai cumpăr şi un costum de clovn descoperit într-un teanc de vechituri, într-un moment de nostalgie faţă de amintirea Circului din ţara mea. Poate îmi construiesc propriul meu circ în „zilele libere". Aşadar, să înceapă spectacolul: daţi drumul leilor, să sară prin cercul de foc!

Aprilie este un carusel între luptele cumplite cu boala Anushkăi, în „zilele de muncă", şi o goană dementă de la o activitate la alta, în „zilele de odihnă", ca să-mi umplu mintea şi mâinile în orice moment liber. Dorm o dată la două nopţi şi o oră sau două în după-amiezile libere. Parisul e o explozie continuă de lalele şi trandafiri şi, oriunde priveşti, se naşte o nouă pată de culoare. Fac şi eu ce făcea mama în timpul anchetei, ca să rezist chinului şi să nu mi se facă inima ţăndări: cos rochii şi perdele, feţe de masă şi aşternuturi. În special rochii, fuste largi şi bluze, pentru că sunt uşor de croit. Unele sunt colorate precum hainele Agadirei, altele în carouri alb-negru, altele în pasteluri roz. Apartamentul Anushkăi capătă curând un aer vesel, iar eu capăt pe zi ce trece aspectul tipic circului.

În magazinul lui Mimi încep să prezint toate dulciurile turceşti pe care am învăţat să le prepar în Istanbul, ceea ce aduce tot mai mulţi clienţi noi. Când un vechi client îi laudă prăjiturile cu alune şi fistic, Mimi râde şi-i

[28] - Eşti de acord cu planul meu? (fr.-N.T.)

spune: „Romăncuţa le-a făcut!". Spune că sunt talentată şi că a meritat din plin riscul să mă angajeze, chiar dacă arătam ca o „Gitane" - atunci când am intrat prima dată în magazin. De fiecare dată când o aud spunând astfel de insulte, ies din camera din spate cu mâinile pline de cocă şi de făină şi îi spun răspicat că „Eu chiar sunt ţigancă, o ţigancă din România, şi toţi ar face bine să-şi păzească buzunarele, nu ştiu că toţii românii şi toţi ţiganii sunt hoţi? Iar eu sunt de două ori mai hoaţă, fiindcă sunt o refugiată ţigancă românca." Mimi Tournelle roşeşte de fiecare dată, iar eu nu reuşesc să pricep de ce continuă să ignore faptul că aud tot ce spune ea în camera din faţă, aşa cum s-a întâmplat şi în prima seară când m-am angajat la ea. În schimb, clienţii se amuză şi mă consideră *„si drôle"*[29]. Lipsa somnului şi luptele cu Anushka mi-au secat resursele de răbdare şi de politeţe. Dau de-a dura cu toţi, ca un val furios în furtună. Poate că Parisului îi lipseşte prezenţa Mării, dar simt că mă transform eu în propria mea Mare Neagră.

Merg pentru prima dată la Luvru şi mă alătur grupurilor de studenţi la Arte, care copiază diferite capodopere, pentru exerciţiu. Păstrez o distanţă faţă de ei, însă nu prea mult, să par că fac parte din grup, dar nu chiar, şi fac tot ce fac şi ei, pe coala mea de desen: desenez figurile de femei din tablourile lui Rubens, pe Madonna din secţiunea dedicată Renaşterii italiene, busturile din secţiunile clasice greceşti şi romane. Iau o pauză de la stilul meu cu forme şi culori fantastice dezlănţuite şi îi copiez pe studenţii de la *Ecole Nationale des Beaux Arts*, pretinzând că şi eu iau cursuri de pictură. Pretinzând că fac parte din grupul lor. Venus din Milo cea adorată din capul treptelor de marmură îmi provoacă fiori de mânie, din cauza sânilor ei perfect conturaţi şi armonizaţi, a coapselor perfecte şi a părului vălurit, construite de un om ca viziune a perfecţiunii feminine. Ce bine îmi pare că îi lipseşte o mână! Asta e partea mea preferată la Venus din Milo!

Ameţesc şi mi se face greaţă din cauza sutelor de trupuri feminine excesiv de mari şi dezgolite, care explodează în fiecare sală a Muzeului Luvru ca o cascadă de carne inutilă. Eu sunt pe culmea disperării şi am mâinile băgate până la cot în tragedia unei femei dependente de droguri, încât aş vrea să-i ard două palme Mona Lisei, să-i dispară zâmbetul ăla îngâmfat. Ce ştiau pictorii ăştia despre disperarea unei femei, despre pasiunile şi aversiunile ei? Şi unde sunt operele pictoriţelor, mă tot întreb în vreme ce rătăcesc frenetic din sală în sală pline de pânze şi mari cât o corabie, printre desene de pictori romantici sau renascentişti, obsedaţi de carne goală de femeie?

[29] Teribil de simpatică (fr.-N.T.)

Picturile lui Delacroix mă înfurie tot mai tare, acum când le văd în mărime naturală. Sunt scandalizată de faptul că Sardanapal arată ca şi cum se simte foarte bine şi îşi dezvăluie trupul extaziată, în vreme ce bărbosul feroce îi sfâşie jugulara cu un cuţit. Dimensiunile uimitoare ale tabloului, trei metri pe patru de desen în ulei, e un haos de carnalitate crudă şi violenţă în nuanţe aprinse de roşu, de negru şi de culoare a pielii, care îmi stârnesc numai valuri de mânie. Cât m-am înşelat să râd de Didona şi s-o numesc concubina lui Sardanapal! Delacroix însuşi se amuză pe seama lui Sardanapal şi a umilinţei ei. Oare pe ce arene şi sub ce cupole se învârte Didona acum?

De ce mă trimit toţi la Paris? Nu ştiu că femeile nu au acces în Luvru decât ca modele dezbrăcate sau ca vizitatori curioşi? Mă gândesc la figura sleită a Anushkăi, odată foarte asemănătoare lui Venus din Milo, dar cu ambele braţe, la harta de urme de ac pe fiecare încheietură a corpului ei, la mâinile ei tremurânde care se agaţă de mine şi care imploră pentru „o doză mică, doar de data asta şi e ultima oară, promit, Nora, jur." Şi ochii Anushkăi... ochii sunt cel mai greu de suportat, pentru că imploră, plâng, se aprind de furie, se umezesc de o tristeţe infinită. O văd transpirând, tremurând şi clănţănind din dinţi, de parcă o topea soarele african şi o îngheţa goală în gerul din Alaska în acelaşi timp. Acum, când trec din sală în sală printre pânze gigantice de femei goale, cu piele rozalie şi moale şi cu ochi inexpresivi, şi mă gândesc la Anushka în apartamentul ei din Lecourbe, mă cuprinde un sentiment puternic de compasiune pentru ea. Oare ce a putut s-o împingă pe drumul ăsta anevoios al pierzaniei? Care e povestea ei, de fapt? De ce nu are pe nimeni alături, în afara unei refugiate post amnezice de etnie româno-turco-ţigănească şi a unei emigrante extenuate de muncă din Burkina Faso, care s-o ajute în acest moment?

Îmi dau seama, în vreme ce privesc un alt set de femei rubensiene, că Anushka este atât de înspăimântător de singură în apartamentul de pe rue Lecourbe, cum nu am fost eu niciodată, în ciuda tuturor greutăţilor prin care trecusem. Şi acum, când copiez portrete şi nuduri şi îi imit pe studenţii de la şcolile de artă pariziene, prefăcându-mă că îmi construiesc şi o carieră în pictură, şi când observ că pot desena mai bine şi mai repede decât oricare din ei, acum încep s-o iubesc pe Anushka şi să-i deplâng suferinţa.

Gonesc pe holurile din Luvru în căutarea picturilor lui Millet, ale lui Courbet, a celor din Şcoala Barbizon, ale lui Van Gogh. Caut pictorii disperaţi, artişti nefericiţi cu vieţi distruse, flori aurii care se ivesc din suferinţă şi din dorinţă de moarte. Dar nu îi găsesc aici, probabil că am greşit muzeul.

În secţiunea de *printuri* şi schiţe descopăr un desen al lui Goya[30], o siluetă sfrijită de om, care poartă pe cap o povară înspăimântare. E prima lucrare pe care o simt. E un portret al Norei, al Anushkăi sau al Agadirei, este o ilustrare a poverii mult mai grele decât puterea pe care o au şi, totuşi, reuşesc să respire, să plângă, şi să strângă în braţe în amurgul cenuşiu care umple inevitabil în fiecare seară apartamentul din rue Lecourbe. Purtând deasupra capului un bulgăre greoi şi ameninţător, ca un pumn uriaş, exact ca omul lui Goya. Acest desen micuţ realizat de Francisco Goya e primul tablou care mă face fericită şi continui să caut alte desene de-ale lui, în acest muzeu cu aspect de labirint.

Acest pictor a înţeles durerea unei femei. Suspin în faţa portretului Marchizei de Solana, pentru că seamănă atât de bine cu mama: întunecată, crâncenă, severă, privindu-te direct în ochi fără nici o reţinere şi îmbrăcată toată în negru. Mama mea s-ar fi îmbrăcat aşa şi ar fi arătat aşa dacă devenea pianistul care ar fi vrut să fie, dacă tatăl ei nu ar fi fost ucis cu un topor pentru o propoziţie şi dacă fiul ei cu ochii verzi nu îi era smuls de la piept şi dus departe. Poate cu excepţia fundei roz din părul Marchizei. Nu cred că mama ar fi purtat vreodată aşa ceva. În schimb, ar fi arătat la fel de mândră şi de maiestuoasă, o stăpână aspră a Mării Negre, cântând la pian studiile lui Chopin şi Tarantelle italieneşti în zilele de iarnă, cu notele zburându-i de sub degete precum valurile tumultoase ale Mării. Încep s-o iert pe mama pentru dezlănţuirea de cuvinte crude în toată copilăria mea şi îmi imaginez că acum mă iubeşte cu adevărat, fiind atât de departe. Acum, când suntem separate pe vecie, mama înfloreşte dureros de frumos în ochii mei, în chipul poetic al Marchizei de Solana desenate de Goya, într-o rochie neagră şi cu fundă roz în păr.

Este finalul celei de-a douăzecea zi a luptei noastre comune cu Anushka şi criza de azi se află în faza de acalmie. A trecut de tremurat, de transpirat, de vomitat, de arcuirea spatelui şi de durerile şi palpitaţiile chinuitoare. Câteodată ne păruim la propriu, pe viaţă şi pe moarte, încleştate una de alta, Anushka încercând să distrugă totul în jur, inclusiv propriul corp, eu încercând s-o ţin şi s-o calmez, s-o proptesc la pământ şi chiar arzându-i un pumn, ca să-i epuizez energia turbată. Odată ce am început acest joc feroce,

[30] **Francisco José de Goya y Lucientes** (30 martie 1746 — 16 aprilie 1828) a fost pictor spaniol şi creator de gravuri. Înainte de Picasso, Goya este punct de referinţă pentru două veacuri de pictură spaniolă. Goya a fost artistul curţii regale. Surzenia l-a izolat însă de lume. La aproape cincizeci de ani, Goya porneşte într-o cercetare sufletului omenesc. Ochiul lui atent şi receptiv surprinde astfel imagini unice.(N.T.)

am fost şocată să descopăr puterea fizică extraordinară pe care i-o dădea disperarea de a căpăta drogul.

Planul nostru a fost deturnat cu câteva zile deoarece, când eram odată la duş, Anushka a reuşit să obţină o doză de la cineva care, probabil, venise cu viteza luminii în urma telefonului primit de la ea. Am mai aflat că dependenţii de droguri au o viaţă socială foarte intensă şi fac parte dintr-o reţea largă de consumatori şi traficanţi de droguri. Când am ieşit de la duş, Anushka era calmă, roşie în obraji şi fredona *„Alouette, gentille alouette"*. Ştiam că buna dispoziţie va dispărea curând şi va fi înlocuită de tristeţe şi apoi de vomitat. Aş fi vrut s-o rup în bătaie pe loc şi să-i smulg pletele blonde. Mi-a promis din nou că era ultima, ultima, ultima oară, *„je te jure Nora,"*[31]. La sosirea Agadirei pentru „tura" ei, am căzut de acord că Anushka nu trebuie lăsată singură nici un moment. Nu vom mai face duş în zilele de lucru şi vom folosi toaleta cu uşa deschisă. Nici de somn nu mai putea fi vorba.

Din lipsă de odihnă îmi venea să omor oameni şi să mănânc carne crudă. Adesea, înainte să mă cufund în somn, ca într-o apă întunecată din care nu voiam să mai ies, mă lovea un gând teribil: ce viaţă bună aveam eu în România faţă de ce trăiesc aici! Chiar şi în dictatură, chiar şi cu mama mea isterică, chiar dacă picasem admiterea la Universitate, chiar şi după avortul ilegal, chiar şi cu anchetele miliţiei, totul părea un vis pierdut, în comparaţie cu acest coşmar de Goya. Ce păcate universale aveam de ispăşit şi de ce am vrut oare să plec din ţara mea? Şi de ce, dacă tot am plecat din România, nu am rămas la Istanbul, unde totul părea atât de dulce şi de uşor? Aş fi dus o viaţă frumoasă în Istanbul. Blestemat fie acest oraş al luminilor, fiindcă mie nu mi-a arătat decât întuneric!

E ora şase seara şi mai sunt două ore până când Agadira soseşte de la serviciul ei de îngrijitor la spitalul la care soţul său, Hajid, este asistent. Număr secundele chiar până am să-i văd chipul rotund şi luminos şi ochii strălucitori şi o aud exclamând despre ajutorul oferit de Dumnezeul Franţei. Anushka moţăie extenuată după momentul de vârf al crizei. Merg la bucătărie să-mi prepar un sandviş, dar întâi îmi clătesc faţa cu apă rece. O las să curgă, sunetul ei mă calmează.

Încerc să-mi imaginez valurile Mării Negre spărgându-se de mal. Într-o seară de primăvară în aprilie, cu forsiţia înflorită şi cu cicoare sălbatică pe nisipul auriu. Tai bagheta adusă de la brutăria lui Mimi Tournelle cu un cuţit mare de bucătărie şi aşez între felii cam tot ce găsesc prin frigider: brânză, roşii, ceapă, şuncă, fructe, legume. Trebuie să mănânc de toate odată,

[31] - Îţi jur, Nora. (fr.-N.T.)

sandvişul ăsta ţine loc de salată, de supă şi de desert. Port trei rochii cusute de mine, una peste alta: cea mai lungă e alb cu negru, următoarea e roz cu mov şi cu figuri geometrice, iar cea de-a treia, de deasupra, e din bumbac cu flori portocalii şi ciclamen. Simt că sunt protejată dacă port mai multe straturi de materiale şi de culori şi aspectul de circ mă ajută să împing mai departe în fiecare zi căruciorul cu mizerii. În păr mi-am prins o fundă roşie, precum Marchiza de Solana desenată de Goya, exact în faţă, pe partea stângă. Deşi e primăvară şi mă aflu în casă, port cizmele oferite de Agadira la începutul iernii: cizme greoaie de piele, lungi până la genunchi.

Stau în bucătărie şi îmi savurez mâncarea câteva clipe, privind acoperişurile din Paris care lucesc în lumina apusului. Deodată, din dormitor aud voci: glasul rugător şi plângăcios al Anushkăi şi o voce de bărbat iritată, răguşită. O aud pe Anushka:

– *Guy, je t'en prie, seulement cette fois.*[32]

Guy răspunde:

– *La pute est là?*[33]

Nu o las pe Anushka să răspundă. Într-o secundă înhaţ cuţitul de bucătărie cu mâna dreaptă, cea scurtă, şi dalta de gheaţă de pe marginea chiuvetei cu mâna stângă, mai lungă. Nu ştiu cum, dar înainte să mai spună unul dintre ei ceva, îl prind pe Guy ăsta, un omuleţ scund şi chel, de gulerul hainei maro de piele şi îi înfig cuţitul la gât şi dalta la scrot. Îi trag una în stomac şi-l înţep cu dalta, în vreme ce cuţitul îi gâdilă mai departe jugulara. Toate nopţile mele nedormite, toate grămezile de vomă pe care le-am curăţat în urma Anushkăi, toate visele mele destrămate de a deveni o mare pictoriţă, groaza de a-i fi pierdut pe toţi cei dragi, imaginea întunecată a lui Gigi zăcând în celula închisorii torturat, amintirea luminilor roşii străpungând apele în două în noaptea de 11 august 1984, ecoul ultimelor cuvinte rostite de ai mei, dacii omorâţi într-o peşteră, toate îmi dau puterea imensă de a-l îngenunchea pe piticania asta monstruoasă numită Guy, autorul şi furnizorul distrugerii şi suferinţei Anushkăi. Vreau să-l omor în clipa asta şi să-i arunc ficaţii la ciori.

Dau în el fără milă cu cizmele Agadirei, îi înfig cuţitul în umăr şi apariţia sângelui mă înfurie şi mai tare. Zăresc ochii albaştri ai Anushkăi aruncând flăcări de furie, cum nu am văzut-o niciodată înainte, şi o văd cum înhaţă o statuetă greoaie de lemn a lui Buddha de pe măsuţa de lângă ea şi îl loveşte cu nesaţ pe Guy, direct în cap. Ameţit, Guy încearcă să riposteze cu mâinile.

[32] - Te rog, Guy, numai de data asta!

[33] - Târfa aia e acolo? (fr.-N.T.)

Numai că lama cuţitului pe vena vitală îi cam taie elanul. Anushka îi loveşte cum poate, fiecare lovitură acompaniată de un motiv:

– Pentru că l-ai ucis pe Roland! Pentru că mi-ai furat banii! Pentru că m-ai transformat într-o drogată! Pentru că mi-ai distrus viaţa! Pentru că ai minţit-o pe mătuşa Natalie!

Aud toate astea, în vreme ce cu ambele mâini proptesc lama ascuţită în gâtul lui Guy Laurent, şi cred că Anushka va trebui să-mi explice într-o zi şi să-mi dezvăluie toată istoria ei chinuită.

Deodată, în cadrul uşii apare Agadira, analizează un moment imaginea, după care exclamă în stilul caracteristic:

– *Oh mon Dieu de la France!*[34]

Înţelege imediat ce se întâmplă. Dar, spre mirarea mea, râde şi ne laudă:

– *Bon travail les filles!*[35]

Şi apoi se apropie de figura lui Guy Laurent şi îi şopteşte cu cea mai joasă şi mai ameninţătoare voce a ei:

– Nu te vei mai afla vreodată la mai puţin de 10 kilometri pătraţi de acest apartament sau de Anushka. Altfel, partenera mea aici de faţă şi marele nostru şef te vor tăia în bucăţi şi abia după aceea te vor ucide. Ţi-a intrat mesajul în capul ăsta chel?

Guy Laurent spune că da, a priceput, iar Agadira îi cere să repete cuvânt cu cuvânt ce a spus ea. Cu schimbarea pronumelui, evident.

– Eu, Guy Laurent, jur să nu mai calc la mai puţin de zece kilometri de acest apartament sau de Anushka Pomorowska, altfel femeia aici de faţă şi marele ei şef mă vor tăia în bucăţi şi abia după aceea mă vor ucide.

Agadira îi cere să repete „zece kilometri pătraţi", după care se întoarce spre noi şi explică cât de important este să clarifice aspectul ăsta, e vorba de kilometri pătraţi. Îl aruncăm pe scări şi încuiem uşa în urma lui.

Ne aşezăm încet, tremurând. Anushka are încă în mâini statueta lui Buddha şi o strânge în braţe. Agadira îşi şterge sudoarea de pe frunte şi invocă dumnezei ai Franţei şi din Burkina Faso la un loc. Încep să curăţ sângele. Curăţăm orice urmă. Anushka mă priveşte cu lacrimi în ochi şi îmi spune:

– Vai, Nora, ce fel de modă este asta? Ştii că porţi trei rochii una peste alta?

Agadira bufneşte în râsul ei melodios. Râdem toate şi plângem toată seara. Anushka promite că ne va asculta de-acum înainte şi că va scăpa de acea *„putain de poudre"*[36]. „Pentru totdeauna", adaugă. De data asta e serioasă şi eu ştiu că spune adevărul. Apoi o întreabă pe Agadira cine este „marele şef"? Agadira râde şi-i spune că nu există aşa ceva sau poate e Dumnezeu. Râdem din nou. Nu-mi doresc decât o eternitate de somn.

[34] - Oh, Doamne, Dumnezeu al Franţei!

[35] - Bună treabă, fetelor!

[36] Nenorocita dracului de pudră. (fr.-N.T.)

În mai, Anushka a scăpat de dependenţa de heroină, ceea ce înseamnă că Agadira a câştigat pariul. Iar eu trebuie să gătesc o sută de prăjituri turceşti drept răsplată. Eu stabilisem condiţiile şi, dacă aş fi câştigat, dacă Anushka nu scăpa de droguri până la finalul lunii, atunci Agadira trebuia să mă primească la ea. Şi aş fi lăsat-o pe Anushka singură, să moară. Am douăzeci şi doi de ani şi mă simt de-o sută patru. Sunt războinică şi dură şi păşesc de-acum pe străzile din Paris ca şi cum îmi aparţin numai mie.

Nu fac presiuni asupra Anushkăi privind trecutul ei. Îmi va povesti tot când va fi în stare. Deocamdată, schimbă toate încuietorile apartamentului şi îmi spune să nu-mi mai fac griji în privinţa lui Guy Laurent, a dispărut din peisaj pentru totdeauna. O să-mi explice ea odată.

Odată ce a decis să scape de droguri, a suportat ultimele reprize de sevraj cu stoicism. Seara, după momentele de tremurat şi de asudat, mă ţinea de mână ore întregi. Iar eu stăteam lângă ea pe pat privind apusul de primăvară învăluind oraşul şi ascultând zgomotele străzii pariziene. Mâna Anushkăi era micuţă şi umedă şi tremura în mâna mea. Simţeam valuri de dragoste pentru fiinţa asta suferindă, care îşi petrecuse cea mai mare parte a vieţii încercând s-o curme. Agadira avea dreptate, Anushka era familia mea. Dobândisem o soră. Grija ei devenise un reper în viaţa mea confuză din Paris. Găteam cantităţi enorme de stufat de miel cu pilaf pentru ea şi mă asiguram că mănâncă de trei ori pe zi. Într-o seară, când m-am întors extenuată după cele zece ore petrecute în brutăria lui Madame Tournelle, mă aştepta cu cina pregătită şi cu masa aşezată pentru amândouă: *salade niçoise* şi *boeuf bourguignon*.

– E timpul să înveţi câte ceva despre bucătăria franceză, Nora dragă, îmi spuse cu un zâmbet poznaş.

Aveam timp din nou să-mi jelesc dragostea pierdută şi familia. Să agonizez în cele mai rele închipuiri despre ce-i putea face Securitatea lui Gigi în închisoarea de la Sighet. Să tânjesc după prezenţa dragului meu Valentin şi după ale sale cascade de muzică uluitoare. Să tânjesc din nou după Mare. Să-mi ling rănile în aerul parizian de primăvară.

Cea mai importantă noutate era conştientizarea supravieţuirii. Ştiu că port povara pumnului gigantic pe umerii pe mei, povara suferinţelor mele, ca omul lui Goya. Fac un plan cu Anushka pentru viitorul amândurora şi Agadira e lângă noi, ca martor. Eu trebuie să încep o formă de pregătire în domeniul picturii, iar Anushka trebuie să înceapă să profeseze în domeniul

pregătirii ei: literatură, filosofie sau ambele. Până la finalul anului, mă voi muta în propriul meu apartament. Până la finalul anului, Anushka, Agadira şi cu mine vom face o excursie la Marea Mediterană.

La fel cum Mariţa îşi umplea zilele şi suferinţa cu zdrăngănele colorate şi cu povestiri fantastice, şi eu încep să-mi umplu zilele cu o mulţime de joburi, comisioane, acţiuni, proiecte, rochii colorate, pateuri pufoase, picturi fantastice. Unui refugiat traumatizat nu-i face bine prea mult timp liber. Fac un plan în privinţa studiilor de pictură. Decid să merg la Şcoala Naţională de Arte Frumoase şi să obţin informaţii despre cum mă pot înscrie la cursuri sau cum pot participa la un examen de admitere. Telefonez din apartament pentru a întreba despre examenul de admitere şi o femeie cu voce guturală şi un ton iritat îmi toarnă fără să respire toate informaţiile despre ce am de făcut şi de adus pentru a fi admisă: dovada diplomei de liceu, diploma de bacalaureat, certificat de înregistrare în liceu şi un *dossier* de lucrări personale. Examenul constă într-o probă practică, o testare a abilităţilor de a desena şi o testare a cunoştinţelor de istorie a artei şi a culturii. De asemenea, nu pot fi mai mică de 18 ani, dar nici mai mare de 24. Îmi spune *au revoir* şi închide.

Nu am nici un document din cele menţionate de ea. Tot ce am ca să-mi pot demonstra existenţa pe această planetă sunt certificatul de naştere românesc şi actele de emigrare. În privinţa *dossier*-ului, am o colecţie impresionantă de desene maniace din perioada amneziei în Istanbul, precum şi cele din perioada de dependenţă de droguri a Anushkăi. Anushka îmi spune că certificatul de naştere e foarte valoros, pentru că, măcar, îmi pot demonstra vârsta. Mai spune că vom încropi un dosar prezentabil şi va trebui să fac o cerere pentru a mi se permite să dau examenul în condiţii speciale, nefiind posibil să fac dovada absolvirii liceului şi a examenului de bacalaureat.

Anushka sună din nou la şcoală pretinzând că sunt eu şi solicită o audienţă la directorul şcolii, un anume Professeur Duquesne. În ziua interviului, împrumut o rochie de la Anushka, o rochie maro cu roz deschis de catifea, sobră, dar feminină, deoarece în garderoba mea alcătuită din recentele creaţii stil clovn, din *hijab*-ul musulman şi din cele câteva rochii turceşti din mătase şi poliester, nu găsisem nimic care să sugereze că sunt o tipă interesantă şi stabilă, originală şi muncitoare. Anushka are multe rochii de acest fel şi nu numai în garderoba ei.

Înainte să ies pe uşă, îmi aşează în jurul gâtului o eşarfă creponată de culoarea piersicii. Anushka va intra în istorie cu eşarfele ei. Spune că am nevoie de puţină *„folie"* în look-ul meu. Doar cantitatea necesară de culoare şi

folie, doar merg la Şcoala de Arte, nu la Academia de Ştiinţe. Şi ea este pregătită în această zi să-şi găsească un post de profesoară în învăţământul liceal şi îşi freamătă mâinile şi îşi muşcă buzele de emoţie. Poartă o bluză cu mânecă lungă şi o cămaşă închisă până sus, pentru a ascunde toate urmele de ac, care oricum încep să dispară uşor. Chipul ei a recăpătat puţin din strălucirea lui obişnuită, dar pare mult mai în vârstă faţă de cum o cunoscusem eu pe plajă la Mangalia. În privirea ei pluteşte încă umbra unei triste ţi. Ochii albaştri sunt vii şi încrezători, însă şi-a pierdut complet aerul copilăros. Ne sărutăm şi ne urăm succes în acea zi mare, ca un cuplu vechi, ca două gemene.

Biroul profesorului Duquesne este totodată şi atelier, plin de picturi abstracte semi cubiste în nuanţe de maro şi nuduri de femei, în multe alte culori. Profesorul este chel, dar cu un barbişon alb. Când mă vede în cadrul uşii, îmi face un semn criptic cu mâna dreaptă fără nici un cuvânt, după care îşi vede mai departe de lucru. Rămân în dreptul uşii. Stau nemişcată, cu desenele şi picturile rulate sub braţul stâng.

Îşi ridică alene ochii spre mine şi spune:

– Tu eşti noul model? Dezbracă-te... uite acolo!

Furia pe care am simţit-o la Luvru, în faţa desenelor gigantice ale lui Rubens, îmi taie şi acum respiraţia şi simt că eşarfa creponată a Anushkăi îmi arde gâtul. Îmi duc mâna dreaptă la gât şi-i răspund:

– Dumneata eşti vechiul model? Atunci nu te deranja să dai jos hainele!

De data asta îşi lasă pensula deoparte şi mă priveşte câteva secunde. Începe să râdă şi hohotele sale profunde îmi amintesc de unchiul Doru. Doar că unchiul Doru era mult mai arătos şi simpatic.

– *Qui êtes vous?*[37] mă întreabă, de parcă eram un urangutan vorbitor.

– *Je suis Nora Teodoru et je veux m'inscrire à l'examen d'admission de cette école.*[38]

Repetasem această propoziţie în faţa Anushkăi de foarte multe ori, numai că atunci folosisem condiţionalul, *„je voudrais"*[39]. Acum nu aveam deloc chef să-l tratez cu prea multă politeţe pe profesorul Duquesne, aşa că am folosit pur şi simplu „vreau."

– *Ah bon?* [40] răspunse el.

[37] - Cine sunteţi?

[38] - Sunt Nora Teodoru şi vreau să mă înscriu la examenul de admitere în şcoala dumneavoastră.

[39] - Aş vrea.

[40] - Chiar aşa? (fr.-N.T.)

Am tăcut. Ce răspuns inteligent poţi să dai unei expresii idiomatice fără sens precum „Chiar aşa"? Îl privesc oarecum îmbufnată, în stilul Mona Lisa. Repet prima propoziţie, anume că vreau să mă înscriu la examen.

Jacques Duquesne nu era chiar monstrul care părea a fi, numai că era obişnuit ca femeile să se dezbrace şi să pozeze pentru el, la simpla pocnire din degete. S-a uitat cu atenţie la desenele mele. În acest timp, asudam ca Anushka în crizele ei de sevraj şi chiar îmi venea să mă dezbrac, stând acolo în picioare, în rochia ei de catifea maro cu roz.

A privit fiecare desen timp de câteva minute, de la distanţă şi de aproape, după care mi-a spus:

– *Tu as de la veine.*[41]

I-au plăcut în special „Nudul negru" şi „Noaptea roşie", din perioada petrecută în Istanbul. Dar la fel de mult i-a plăcut şi un desen din perioada Anushka, o combinaţie de culori tempera şi vopsele acrilice în nuanţe de galben, reprezentând-o pe Agadira pe marginea patului ştergându-şi fruntea cu un ştergar, aşezată pe o floare mare de lotus, într-un ocean de nori. M-a întrebat cu cine studiez. De data asta, am izbucnit în râs. După care i-am spus:

– Cu nimeni.

Şi atunci m-a întrebat cu cine am studiat. M-am oprit din râs:

– *Mlle Mantas, Université de Bucharest.*[42]

El şi-a ridicat mirat sprâncenele şi a exclamat:

– *Pas vrai! Elle enseigne toujours!*[43]

Nu era mai tânăr decât ea, dar probabil că, spre deosebire de domnişoara Mantaş, el se simţea imortal, pururea tânăr.

Rămăsesem cu gura căscată. Am aflat că profesorul Duquesne era un mare admirator al lui Brâncuşi şi a ceea ce el numea Şcoala românească de pictură. Eu nu văzusem şcoala asta când mă chinuiam cu examenele de admitere şi încercam să evit sau, mai degrabă, să supravieţuiesc Şcolii Socialiste Realiste, singura pe care o cunoşteam, de altfel. Profesorul vizitase România în anii '70, ca să vadă operele lui Brâncuşi din tinereţe în habitatul lor natural. Mersese apoi la Bucureşti, pe care l-a descris ca fiind *„une moche de ville"*[44], unde s-a întâlnit cu profesori de la facultatea de Arte, printre care şi domnişoara Mantaş, care l-a impresionat teribil. M-a străbătut pentru o clipă fiorul amintirii domnişoarei Mantaş, lecţiile ei printre delirul baroc de

[41] - Ai nerv în tine!

[42] - Cu domnişoara Mantaş, de la Universitatea din Bucureşti.

[43] - Nu se poate, încă mai predă!

[44] O urâţenie de oraş (fr.-N.T.)

opere de artă şi mobilă veche şi firele de păr roşcat, care-i acopereau sălbatic chipul. Mi-o amintesc în costumul verde de in din ziua testării aptitudinilor practice. Toată speranţa mea sclipise în acea zi în nuanţe de verde şi apoi totul a dispărut în neant. Dau deoparte aceste gânduri şi mă concentrez asupra domnului Duquesne. Spunea că apreciază lucrările portretistului oficial al lui Ceauşescu, pictorul Sabin Bălaşa, al cărui tablou cu comunişti zburători a trebuit să-l reproduc la examenul de admitere. Las şi gândul ăsta deoparte, nu are sens să-i spun părerea mea despre marele maestru. Dar am suficient curaj să-i spun că am nevoie de sprijinul său ca să scap de toate cerinţele privind prezentarea diplomelor de liceu şi bacalaureat, pentru că nu am aceste documente. I-am explicat că intrarea mea în lumea liberă m-a surprins în costum de baie înotând prin Bosfor, în mijlocul nopţii. Dar am, în schimb, certificat de naştere şi îl arăt, pentru a dovedi că mă încadrez în limitele de vârstă.

E puţin derutat în privinţa prezenţei certificatului. Îmi dau seama că nu va crede niciodată că l-am adus cu mine într-o cutie de tablă legată de spate, sub costumul de scafandru, în vreme ce traversam înot Marea Neagră până în Turcia. Îi spun că e o poveste lungă, dar cineva din Turcia m-a ajutat să-l recuperez. Mă priveşte fix şi-mi spune:

– *Tu es une drôle de fille!*[45]

Exact cum spuneau clienţii din brutăria lui Mimi. Da, sunt un clovn, o fată de la circ, care-i amuză pe parizieni cu trucurile ei: trec în salturi acrobatice dintr-o ţară în alta, dintr-o traumă în alta, zâmbind frumos în turceşte sau urlând internaţional, dar aterizând întotdeauna în picioare. Sunt o pisică musulmană, o vrăjitoare ţigancă, o vulpe vicleană, cum obişnuia tata să-mi spună. Deci cine sunt, Monsieur Duquesne? Ghici ghicitoarea mea!

Jacques Duquesne acceptă nu numai să mă ajute, dar şi să mă pregătească pentru examene în cursul săptămânilor viitoare. Mă prinde de bărbie cu o mână, iar cu cealaltă mă atinge pe umăr. Îi spun că e un gest foarte amabil din partea lui, când putem începe? Şi mă scutur din atingerea lui, cu precizarea că trupul meu e interzis. Şi nici de pozat nu accept! Spune că nimeni nu i-a vorbit vreodată aşa. Deci a venit vremea, conchid. Râde din nou cu hohote răguşite. Stabilim data următoarei întâlniri şi pornesc în zbor pe treptele de marmură, de-a lungul curţii pătrate şi printre busturile uriaşe ale celor doi artişti, care-i păzesc intrarea ca nişte lei fermi. După întâlnirea cu marele maestru al Şcolii Naţionale Superioare, decid să vizitez Atelierul Brâncuşi, faimosul meu compatriot parizian.

[45] - Eşti o fată tare simpatică! (fr.-N.T.)

Folosesc banii de metro pentru biletul de intrare, urmând să mă întorc acasă pe jos. Intru în Atelier oarecum sceptică, cinică, dar foarte mândră de dârzenia şi curajul cum care am tratat recentele probleme. Trei ore mai târziu, părăsesc locul cu lacrimi în ochi, tremurând de bucurie şi tristeţe laolaltă, aşa cum se întâmplă numai când un anumit fel de artă îţi vorbeşte şi te străbate cu forma şi cu emoţia ei direct prin suflet. Am studiat cu mare atenţie fiecare din instrumentele mai mici sau mai mari: cuţitele pentru sculptat lemnul, cuţitele pentru sculptat piatra, dalta, firul lung cu bilă de marmură în capăt, care demonstrează prin căderea lui dreaptă însăşi gravitaţia, şi toate celelalte forme rotunde, pătrate şi ovale sculptate în toate nuanţele lemnului, în piatră de culoarea nisipului şi în bronz sclipitor, strălucitor. Mi-l imaginez pe Brâncuşi la începutul secolului, un tânăr dintr-un sat necunoscut, de departe, dintr-o ţară mică, cu o pasiune sălbatică în ochi şi cu o barbă legendară, străbătând oraşe şi sate străine pentru a ajunge la Paris, oraşul stelar al artei occidentale.

Încep să înţeleg Parisul prin intermediul călătoriei lui Brâncuşi, prin ceea ce-mi imaginez că a fost lumina strălucitoare de la capătul drumului şi dorul de ţinutul natal, împletit cu foamea de a surprinde lumea şi universul gândirii umane într-o formă rotundă, netedă, sclipitoare. Ouăle ovale de piatră îmi amintesc de somnul meu perfect între Gigi şi Valentin, din noaptea separării noastre ireversibile, nucleul vieţii care credeam că sunt atunci. Cele două jumătăţi de lemn care se sărută sunt Nora şi Gigi, în comuniunea lor unică pe nisipul auriu, în apele violet, într-o confuzie deplină şi răsturnare de trupuri şi sine. Mă recunosc în extazul şi în durerea rotunjimii gânditoare a domnişoarei Pogany, răsucită în ea înseşi, în meditaţia senzuală a capului ei imens şi în sugestia doar a trupului învelit cu sine şi ascuns privirii: pasăre, peşte, femeie la un loc.

Anushka revine la viaţă în adierile primăvăratice şi parfumate de mai. Începe din nou să poarte rochii senzuale şi eşarfe diafane de mătase şi predă literatură franceză într-un mic colegiu din Arondismentul Şase, nu foarte departe de locaţia în care se desfăşoară pregătirea mea pentru examenul la *Ecole Nationale des Beaux Arts*. Anushka mă prezintă unui grup de artişti emigranţi, printre care şi câţiva români: scriitori, pictori, scenarişti, muzicieni, fiecare încercând cu disperare să absoarbă toate vibraţiile artistice ale Parisului şi să supravieţuiască nevoilor zilnice. Artiştii români, spre deosebire de celelalte grupuri de refugiaţi, petrec şi beau o grămadă, îi bârfesc pe francezi, se bârfesc între ei şi pe mai toţi ceilalţi din grup şi se avântă cu pasiune în dezbateri existenţiale deprimante. Mă simt bine, însă, când aud sunetul limbii mele, când recunosc glume, gesturi şi un anumit univers

cultural, mai ales în serile de sâmbătă, când dorm pe mine de oboseală din cauza lucrului la brutărie, a pregătirii cu profesorul Duquesne şi a dorului şi grijii permanente pentru lume şi pentru oamenii dragi, de unde am plecat cu aproape trei ani în urmă.

În centrul discuţiilor şi al dezbaterii se află mereu un scenarist chinuit, Virgil Teodorescu, despre care se spune că Ceauşescu a încercat să-l omoare, din cauza scrierilor dizidente. Bea votcă amestecată cu vin pahar după pahar şi „o stinge" cu lichior franţuzesc de afine şi foloseşte numai gesturi largi, ca şi cum ar ţine prelegeri un stadion plin de oameni.

– Francezii sunt terminaţi, ne anunţă Virgil într-o seară de sâmbătă, când eram adunaţi în apartamentul din Rue de Montparnasse, mic şi plin de fum de ţigară, deţinut de Aleksey, un poet polonez în devenire, jurnalist şi eseist. Uitaţi-vă la ei ! Trăiesc numai din gloria trecutului! Şi, în plus, majoritatea artiştilor moderni din Franţa sunt de origine străină.

Aleksey, un tip blond cu aparenţă fragilă, care fumează neîncetat, îl contrazice pe Virgil cu o voce subţire:

– Comiţi o eroare foarte gravă, Virgil, vorbeşti din perspectiva vulpii care nu a ajuns la struguri, deoarece încerci din greu să ai succes aici ca scenarist şi nu reuşeşti. De ce ai venit la Paris, de ce suntem toţi aici? Francezii au creat modernitatea, au reinventat umanismul pentru Europa şi ei sunt mereu iniţiatorii noilor tendinţe. Sunt mai vii ca niciodată, dacă vrei să ştii.

Cu excepţia lui Sartre, despre care am învăţat la franceză în liceu, pentru că era un scriitor socialist şi un admirator al lui Trotsky, nu recunosc nici unul din numele rostite cu atâta pasiune de Aleksey, pentru a-şi demonstra teoria: Albert Camus, Jean Giraudoux, Francois Truffaut. Mă simt ignorantă şi complet provincială în mijlocul acestei dezbateri intelectuale. Nu numai că sunt săracă şi traumatizată în Paris, mai trebuie să-mi pun la punct şi cultura generală legată de civilizaţia occidentală.

– În primul rând, am mare succes ca scenarist şi noua mea piesă de teatru este pusă în scenă la Marais. În al doilea rând, fabula aia e de tot căcatul, fiindcă vulpile nu mănâncă struguri niciodată! urlă Virgil şi mai ia o înghiţitură de votcă, amuzat de propria remarcă. În al treilea rând, cea mai inovativă modernitate a fost creată de străini. Oamenii de care spui tu aparţin trecutului. Teatrul modern înseamnă un român şi un irlandez: Ionesco şi Beckett. In pictură, Chagall, Kandinsky, Miro, Picasso, spanioli, polonezi şi ruşi. Sculptură conceptuală-din nou, români-Brâncuşi, nu-i aşa? Aşadar, străinii, emigranţi cu suflete chinuite şi identităţi duplicitare, refuzul lor de a accepta tradiţia şi nihilismul turbat...

– Amândoi greşiţi, intervine o voce de femeie cu accent american. Nu contează câţi artişti din Paris sunt străini şi câţi sunt francezi. Parisul e Paris, e un magnet cultural, aşa a fost şi aşa va fi mereu. Atrage strălucirea, pur şi simplu. Bineînţeles că e plin de străini, este un fel de Mecca al ideilor. Şi nu doar din motivele enunţate de Aleksey, că francezii stabilesc tendinţele în artă, ci pentru că Parisul este clasic şi modern la un loc, e raţional, iraţional, surprarealist, romantic...un spaţiu în care ideile se ciocnesc şi germinează ... Şi nici măcar nu e cel mai frumos oraş european, sunt altele mult mai frumoase, Amsterdam, Florenţa, Roma. Cu toate astea, Parisul e unic.

– Oh, Sally, mai lasă-mă cu francezii şi cu parizienii tăi! se aude o voce cu accent românesc, de data asta, din celălalt capăt al încăperii. Dacă nu erau britanicii şi americanii, francezii vorbeau germană la ora asta. M-am săturat să tot aud de viaţa culturală din Paris şi de cât de grozavi sunt francezii. Tot ei sunt şi incredibil de snobi şi aroganţi, chiar şi când nu creează o artă minunată. Şi există alte Mecca ale culturii şi tu ştii bine asta, Sally. Mergi la Londra, să vezi acolo modernitatea uluitoare. Şi chiar şi Amsterdamul îţi va bulversa mintea. În plus, alte oraşe sunt mai ospitaliere cu străinii decât Parisul. Aici rămâi mereu un străin, francezii nu te acceptă niciodată complet ca fiind unul de-ai lor, decât după a doua sau a treia generaţie. Şi crezi că te îndrăgesc pe tine? Îi urăsc pe americani, în schimb le fură toată cultura pop. Mai bine emigram în America, zău!

– Mai taci şi cu americanii tăi, Roxana! intervine iar Virgil. Nu au nici cel mai firav simţ al istoriei, sunt ignoranţi şi graşi. Cu excepţia lui Sally, care e, probabil, singura americancă frumoasă, slabă şi inteligentă din câte există.

– Mulţumesc, Virgil, drăguţ din partea ta, spune Sally. Câţi americani ai întâlnit tu până acum, ca să poţi exprima astfel de generalităţi stupide?

– Alţi doi înaintea ta şi îmi e suficient, spune Virgil râzând.

– Dacă spun şi eu atunci că toţi românii sunt hoţi şi rasişti? Ce spui de asta, Virgil?

– Păi aşa e, îi răspunde el. Cu excepţia celor cu puţin creier, care au emigrat la Paris. De fapt, dacă mă gândesc mai bine, nu francezii dau tonul în tendinţe, cum spui tu, Aleksey, ci românii aflaţi în exil: la suprarealism îl avem pe Tristan Tzara, un evreu român. Sculptură conceptuală, Brâncuşi. Teatru abstract, Ionesco. Operă modernă, Enescu. Istoria modernă a religiilor, Eliade. Filosofie modernă, Cioran. Ai priceput, sper. Dacă nu suntem hoţi sau curve, noi, românii, suntem creatori de tendinţe sau de curente în artă. Nu e prea rău pentru o ţară mizerabilă şi anonimă din nenorociţii ăştia de Balcani, nu credeţi?

Toată lumea râde de discursul lui Virgil şi de argumentele lui absurde, se pare că sunt obişnuiţi ca el să fie tot timpul într-o stare de ofensivă şi să producă tot felul de declaraţii extreme, care înfierbântă mintea oamenilor. Sally e o tipă blondă, tunsă scurt şi înţepată din New York, care înfruntă orice bărbat ca şi cum ar fi unul dintre ei. Ne invită a doua zi pe toţi la apartamentul ei, pentru o expunere fotografică deosebită. Ne anunţă că este o surpriză.

Sally locuieşte în adoratul Montmartre, unde nu ajunsesem încă în prima jumătate de an a vieţii mele pariziene. O iau şi pe Anushka cu mine la petrecerea lui Sally şi descopăr că-mi place foarte mult partea aceasta a oraşului, mai mult decât orice alt cartier pe care-l traversasem ameţită de oboseală, într-o goană nebună sau într-o depresie neagră. Străzile deluroase şi înguste, pline de postere ieftine, complet nepotrivite cu silueta albă impresionantă a catedralei Sacré Coeur, care se înalţă la orizont, melodiile sentimentale ce străbat din baruri de subsol, toate astea îmi amintesc în mod ciudat de Circul de stat, în seara în care Valentin m-a dus acolo pentru prima dată. Poate că e prima explozie de culoare pe care o trăiesc în Paris, poate că rotunjimile catedralei Sacré Coeur îmi amintesc de cupola Circului, unde Didona plutea în rochia ei roz plină de paiete, poate că femeile îmbrăcate în rochii strâmte de culori stridente sunt o combinaţie de prostituate şi dansatoare de circ. Sau, poate, e doar nevoia mea disperată de culoare şi stridenţă, după atâtea luni de cenuşiu şi posomoreală.

Apartamentul lui Sally este la ultimul etaj al unei clădiri vechi cu cinci niveluri, pe o stradă în pantă. Virgil a ajuns deja la cel de-al cincilea pahar de votcă sau de lichior, Aleksey îşi termină pachetul de ţigări, Roxana fumează şi bea şi dansează singură pe muzica lui Charles Aznavour. Numai Sally e trează, atentă şi plină de viaţă, într-o rochie neagră scurtă extrem de sexi, atentă la instalarea unui proiector. Anushka vorbeşte şi flirtează cu toată lumea, aşa cum a făcut cu mulţi ani în urmă la ţărmul Mării Negre, când Gigi şi cu mine am salvat-o din valuri: parte din ea plină de savoare şi radiantă, o parte absentă, cu mintea în cu totul alte locuri. O privesc prin norii din fum de ţigară şi mă întreb, cum fac adesea, de altfel, care sunt secretele ei, ce mister i-a învăluit sufletul atât de tare?

La un moment dat, Sally opreşte muzica, ne cere să facem linişte şi să stăm jos, pentru că vrea să ne arate ceva. Urmează un colaj de picturi care mă bulversează, ca şi cum regăsisem o parte din mine exprimată în feluri în care nu reuşisem încă să mă exprim. Erau portrete în nuanţe de verde pământiu şi roşu, de albastru cobalt şi galben strident: o femeie care seamănă cu Didona, dar cu sprâncene enorme, autoportrete ale unei femei care-şi

desenează urlete de durere şi de furie, cu linii clare şi ascuţite, o femeie-copac, o femeie-căprioară, o femeie cu două trupuri, o inimă tăiată în două cu foarfeci ascuţite. Este Frida Kahlo, o pictoriţă mexicană în anii '40-'50, ne povesteşte Sally. A fost iubita unui alt pictor mexican, Diego Rivera, care, evident, i-a transformat viaţa într-un coşmar, deoarece chipul lui este sculptat în creierul ei, în vreme ce pe ochi scapără flăcări să ardă întreaga lume. O rog pe Sally să-mi arate din nou imaginea cu cele două Frida, cu inimile smulse.

Mă regăsesc în imaginea asta: Nora ruptă în două, cu bucăţi de inimă din care ţâşneşte sângele roşu de foc. Este Nora din noaptea de 11 august 1984, de cealaltă parte a liniei roşii în apele întunecate faţă de băiatul cu păr roşu, adică de partea greşită. Îmi amintesc povestea Reginei Maria a României, cu inima ei rătăcitoare, furată de comunişti din locul de odihnă, pustiul rămas în urma ei, totul se regăseşte perfect în această orgie artistică de inimi şi vene de femei. Numai culorile de pânză sunt altfel: verdele mexican, albastrul de la Balcic, smaraldul Mării Negre. Inima rătăceşte din loc în loc. Inima e smulsă din culcuşul ei. Păstrează culorile.

Sally îmi spune că Frida credea cu pasiune în comunism şi îl admira foarte tare pe Trotsky. Chiar a avut o poveste sentimentală cu el, înainte de a fi asasinat. Nu-mi pasă, oricum m-am îndrăgostit de ea, probabil avea motivele ei. Istoria e cel mai mare circ posibil: dresori cu voci stridente, care conduc naţiuni precum acrobaţi la trapez, precum ursuleţi pe biciclete, toţi căzând direct în nas la final, neştiind ce s-a întâmplat de fapt. De ce există lagăre de concentrare, de ce nu a oprit nimeni lagărele de muncă silnică, de ce s-a aruncat bomba atomică? Ah, am uitat, eram ocupaţi să sărim prin cercuri şi n-am observat, săream la trapez, făceam acrobaţii, eram buni creştini, buni marxişti, buni părinţi, nu priviţi în stânga, nu priviţi în dreapta, doar înainte, precum caii cu funde roşii şi pelerine albe, ascultaţi de biciul Marelui Dresor şi executaţi paşii corect! Vreau să fiu şi eu ca Frida Kahlo, să pictez ca ea, aşa comunistă cum era, nu-mi mai pasă de politică, oricum. Vreau doar să-mi urlu coşmarurile roşii în linii ascuţite, ca Frida Kahlo!

Ne hotărâm să mergem în Place du Tertre să bem ceva şi să urmărim artiştii desenând portretul turiştilor amatori de senzaţii ieftine. Piaţa colorată freamătă de mulţimea de turişti curioşi care vin şi pleacă, de artişti disperaţi, care încearcă să câştige un franc sau doi cu portretele lor la minut, de arome de fripturi şi clătite, de acordurile exuberante ale unui pian dintr-un bar, unde se servesc stridii proaspete în jumătăţi de scoică. Totul se leagănă pe creanga subţire a tristeţii şi a bucuriei de a trăi, între atmosfera boemă de început de secol şi o nevoie stridentă de plăcere şi satisfacţie imediată. Într-un

colţ al pieţei, o mulţime de oameni s-a adunat să privească un spectacol de stradă. O melodie tărăgănată de vioară îmi trezeşte un loc ascuns în memorie şi se ridică încet la suprafaţă, în lumina palidă a amurgului, cu insistenţă.

Mă apropii şi eu de acel loc, împreună cu noii mei prieteni emigranţi : un bărbat îmbrăcat într-un smoching vechi cântă la vioară, trăind muzica cu gesturi extreme ale feţei şi corpului; o femeie cu o rochie neagră de paiete strălucitoare îl acompaniază la un clavecin în miniatură, ca un ecou al melodiei de vioară. Între cei doi: un piedestal rotund, ca cel al unei cutii muzicale, se învârteşte încet, iar pe el se află o femeie tânără cu cascade de plete negre, îmbrăcată într-o rochie albă de dantelă, ca o veche rochie de mireasă. Deşi e încremenită într-un singur punct al piedestalului rotitor, reuşeşte să facă acrobaţii extraordinare. Tot mai mulţi oameni se adună să vadă spectacolul, unii din ei aruncă bani în pălăria de pe trotuar, alţii doar se opresc câteva secunde şi apoi pleacă, zâmbind amuzaţi. Alţii, ca mine, rămân încremeniţi.

Simt parcă aroma caişilor înfloriţi, flori de cais plutind ca fulgii de zăpadă peste Gigi şi Nora, într-o seară de primăvară cu marea albastră şi prăjituri turceşti. Balerina cu rochie albă din dantelă, ca de mireasă, e încolăcită acum, ca o pasăre fantastică uriaşă în alb şi negru, cu capul lipit de glezna dreaptă, cu piciorul stâng întins perfect în aer. Un stol de pescăruşi şi corbi trece drept prin mine, marea de topaz se agită în amurg, o nuntă cu tulpini de alge în cadrul coloanelor greceşti, învăluite în lumina lunii. Vioara îşi smulge corzile într-o melodie familiară despre dragoste şi disperare, clavecinul în miniatură face cu ochiul spre durerea viorii, totul e o glumă, toţi oamenii sunt clovni. Pasărea mireasă se înfăşoară şi se desfăşoară, se încovrigă, se sparge în două, pene, trandafiri, porumbei, trucuri de vrăjitor-şi atunci apare Didona, în rochie de mireasă. Mă învăluie deodată atmosfera peşterii întunecate, pline de lilieci. Ochii îmi aruncă săgeţi; Didona clipeşte repede, se uită fix la mine şi apoi zâmbeşte. Didona, iubirea din trecut a fratelui meu geamăn Valentin-o hoaţă de inimi, o balerină de circ-îmi zâmbeşte acum în Place du Tertre.

19.

Nora, vino acasă!

Curând după aniversarea zilei mele de naştere, în ianuarie 1988, am primit un plic gros de la mama, care părea a fi fost deschis deja, citit şi lipit la loc. Având în vedere conţinutul, sunt absolut uimită că a trecut de graniţa românească. Poate că acasă lucrurile începeau să se schimbe sau poate că mamei nu-i mai păsa de nimic. Era o zi ploioasă în Paris, iar eu am deschis plicul cu degete umede, reci şi tremurânde, alergând ca o nebună pe scări până sus, în apartamentul din strada Lecourbe. Scrisoarea lungă de la mama era ceva miraculos şi înspăimântător, totodată; fie îmi anunţa moartea cuiva, fie un alt eveniment radical sau tragic. Mi s-a părut că desfacerea plicului durează o veşnicie. Scrisoarea îmi era adresată mie şi numai mie: „Nora, draga mea fiică." Am oftat. Nu-mi spusese niciodată aşa acasă.

„Situaţia s-a înrăutăţit," începea scrisoarea. *„Când se întunecă şi casa se umple de umbre, îmi vine să urlu acelaşi refren în fiecare cameră din casa asta blestemată: 'Nora, vino acasă, Nora mea, te rog, întoarce-te!' Odată cu plecarea lui Valentin, casa noastră pare un mormânt uriaş. Suflă vântul prin ea şi fiecare pas are ecou, ca şi cum noi înşine am murit odată cu ea. Sandu ajunge acasă tot mai obosit în fiecare seară, citeşte rapoarte medicale la cină şi apoi adoarme în fotoliu. Abia dacă mai vorbim unul cu altul, doar cât să ne spunem ce mai e de făcut, cine a sunat, la ce să mai stăm la coadă în alimentara goală. Ce altceva să ne mai spunem? Mă gândesc adesea, Nora, că poate n-ai fi fugit de acasă, dacă îţi ofeream o viaţă mai paşnică şi mai multă iubire. Te-ai fi măritat cu băiatul turc şi poate ai fi luat şi examenul la Universitate, dacă încercai din nou. Cum a făcut Valentin. A încercat iar şi iar, aproape că a spart pianul în două de atâta cântat. Şi a reuşit, până la urmă. A fost la examenele de vară şi apoi la sesiunea de toamnă, doi ani la rând, până l-au primit. Nora, fata mea, şi tu ai fi reuşit dacă mai încercai. Eşti la fel de talentată.*

Nu l-am crezut pe Valentin, să ştii, când s-a întors singur din ceea ce ar fi trebuit să fie excursia în Delta Dunării (ce m-aţi mai păcălit atunci!) şi mi-a dat ves-

tea despre tine şi Gigi. Credeam că glumeşte, cum face el de obicei. Dar i s-a schimonosit chipul şi a început să plângă cu lacrimi mari din ochii lui verzi şi atunci am ştiut că spune adevărul. L-am strâns tare şi am urlat la el pentru că a putut să te lase să fugi. Mai mult de-o săptămână eram ca turbată şi voiam să fac praf totul în casă. Apoi am auzit de la Sabina şi Luca vestea că ai ajuns în Turcia, iar Gigi la închisoarea Sighet. Am făcut ţăndări tot porţelanul din dulap. Am tăiat salcia din curte cu toporul, eu singură. După care m-am transformat într-o cârpă o vreme şi nu mi-am mai simţit mâinile. Efectiv, simţeam că paralizez. Sandu mi-a dat un tratament special o lună de zile, mi-a făcut injecţii şi a avut grijă de mine. Nu mai simţeam nimic. Eram ca o bucată de carne pe jumătate moartă şi doar ochii mai căutau ceva disperaţi, în neantul din faţa mea.

Şi atunci am pornit într-o călătorie în trecut şi am încercat să înţeleg: Raluca şi cu mine în copilărie, în casa mare de lângă Deltă, din Tulcea, cu un tată aspru, care-i ura pe ruşi şi pe comunişti atât de mult, încât simpatiza cu nemţii, şi o mamă pasională, care îi ura pe nemţi atât de mult, încât l-a înşelat pe tata cu un activist din partid, în timpul războiului. Pădurile de papură, mlaştinile, viţele de vie din copilăria noastră, zilele nesfârşite şi fierbinţi de vară petrecute în Port ca să ne scăldăm în Dunăre sau cocoţate într-un cais din curtea noastră interminabilă, în vreme ce tata îşi îngrijea strugurii sau lanurile de orz şi de grâu.

Apoi a venit războiul, întâi nemţii, apoi ruşii, totul devenind confuz şi haotic. Am fost nevoiţi să ne mutăm şi să părăsim totul, de mai multe ori. Îmi amintesc călătoriile lungi în trăsuri trase de cai, când Raluca se smiorcăia mereu din cauza căldurii. Îmi amintesc certurile dintre mama şi tata din cauză că nu voia să plece fără pianul ei, iar tata urla şi apoi o pleznea. Şi apoi nu prea îmi amintesc ce s-a întâmplat, confund imaginile şi le suprapun: mama stând lângă pian cu lacrimi în ochi, care-i întind machiajul, spunând că pot s-o şi ucidă, ea nu pleacă de acasă fără pianul ei. Îi striga tatei că-l urăşte şi că iubea un alt bărbat: un comunist. Şi tata o lovea din nou. Raluca se agăţa de fusta ei, iar eu de unul din picioarele pianului. Nici eu nu voiam să mă despart de pian, voiam să învăţ să cânt, ca mama. Dar, dintr-un motiv oarecum ciudat, numai Raluca a avut parte de lecţii de pian, pentru că era mai mare.

Îmi mai amintesc o călătorie lungă cu un tren murdar, alături de ţărani români şi turci, de cuşti cu pui şi gâşte şi miros de urină peste tot. Apoi ne-am bucurat de o scurtă perioadă de relativă fericire, la o ferma unei mici case de ţară. În mai tot timpul zilei, eram singure cu mama, care cânta la pian de dimineaţă până seara, în vreme ce tata încăleca şi pleca să verifice vechea casă şi terenul. Întotdeauna se gândea la teren. Câteodată, după amiaza, un tânăr în uniformă ne vizita, iar mama îi oferea dulceaţă din petale de trandafiri. Odată i-am auzit râzând în dormitorul mamei şi pe tânăr spunând: 'Te voi duce departe într-o zi, Irina, jur, când se termină

războiul şi vom câştiga, atunci vei fi numai a mea!' Mama scâncea. Ceva mai târziu a ieşit din cameră cu părul ei frumos, de culoarea castanei, despletit pe umeri şi cu chipul aprins.

Şi iar mai uit. Ştiu că ne-am întors la casa veche şi ne aflam la cină. Mama stătea la un capăt al mesei, iar tata la celălalt. Trei oameni îmbrăcaţi în noile uniforme ale armatei, similare celor sovietice, au intrat în casă şi l-au întrebat pe tata dacă el este Octavian Moraru. El i-a privit sfidător şi i-a întrebat:

– Eu sunt. Ce vreţi de la mine?

Unul din ei, cel mai tânăr cu mustaţă, i-a spus că pe el îl vor şi i-au cerut să-i urmeze. Mama l-a privit direct în ochi în vreme ce-l luau, dar nu a scos nici un cuvânt. Noi ne uitam la ea. S-a ridicat de la masă şi a alergat după ei. Raluca şi cu mine am auzit-o strigând:

– Vă rog, lăsaţi-l în pace! Suntem buni comunişti!

Tânărul cu mustaţă i-a răspuns:

– Nu suficient de buni!

Mama s-a întors şi, cu o mişcare fermă a mâinii, a spulberat totul de pe masă: porţelanurile albastru cu alb, vasele de supă, friptura, paharele de cristal, prăjitura de prune. M-am uitat din nou pe geam când îl ridicau pe tata şi-l împingeau într-o dubă neagră. L-am recunoscut pe tânărul în uniformă şi cu mustaţă: era cel care o vizita mereu pe mama după-amiaza, în căsuţa de la ferma de lângă Dunăre.

Mai târziu în viaţă, când locuiam deja în casa de acum, mama a început să se poarte foarte ciudat: refuza să-şi dea jos rochia neagră de recital-dormea în ea, mânca în ea şi făcea curat îmbrăcată cu ea. Nu-i mai păsa de sine şi rostea propoziţii fără sens. Într-o zi, a sosit o echipă de doctori şi au luat-o cu ei. Au dus-o la un sanatoriu din Mangalia. Raluca şi cu mine o vizitam duminica şi mereu privea parcă prin noi, către ceva din depărtare.

Am încercat să învăţ să cânt la pian după partiturile ei, dar scoteam sunete seci şi disonante. Apoi, am vrut să umplu nevoia de a simţi clapele pianului sub degete cu orice fel de activitate care-mi ocupa mâinile: coseam, croiam, găteam, plantam flori şi pictam mobila cu lac. Raluca nu se atingea niciodată de pian, deşi luase lecţii vreme de cinci ani. Colecţiona flori şi alte plante, pe care le presa într-un album.

Într-o zi, m-am întors de la şcoală şi mătuşa Elisabeta ne-a spus că mama murise în spital. Un atac de cord. A murit chemându-şi fetele, a mai spus. Eu n-am simţit nimic. Poate doar o uşurare bizară, din cauza căreia nici la înmormântare nu am plâns. Raluca, în schimb, scâncea întruna şi s-a aruncat peste trupul neînsufleţit al mamei. A fost înmormântată în rochia neagră de gală, cu şiragul de perle în jurul gâtului. Nu am păstrat doliu în amintirea ei şi nu am jelit-o, iar toate sentimentele reprimate mi s-au înghesuit în piept, ca o tumoare. Mi-am transferat toată durerea şi jalea asupra morţii tatei. Fusese ucis de comunişti, aşa că l-am transformat într-un

sfânt, un martir care a murit pentru pământul său. Mama pentru ce murise? A murit singură într-un sanatoriu, fără copii, cu conştiinţa încărcată şi cu un talent irosit, din cauza unui trecut încurcat.

O parte din mine a paralizat, s-a atrofiat după moartea mamei. Naşterea ta şi a lui Valentin a reuşit să umple, totuşi, vidul din inima şi viaţa mea. Mai rămăsese, încă, şi o parte inertă în mine, numai că nu ştiam atunci asta. Vremea în care trupurile voastre mici se odihneau lângă mine, respirând la unison, a fost unul din momentele mele de fericire. Nora, tu mereu desenai, mâzgăleai şi pictai pe orice suprafaţă îţi ieşea în cale: pe mobilă, pe pereţi, pe uşi. Câteodată, te retrăgeai în lumea ta şi visai cu ochii deschişi. Puteai desena orice din memorie. Odată, pe când aveai vreo şase ani şi fratele tău se afla în Bucureşti cu mătuşa Raluca, te-am luat cu mine la piaţă. În timp ce cumpăram roşii, am remarcat că eşti complet fascinată de o ţigancă, care vindea brăţări de plastic, mingi de plajă şi pietre ponce. Când ne-am întors acasă, ai desenat portretul ţigăncii pe faţa de masă albă din bucătărie. I-ai desenat chiar şi papucii roşii pe care-i purta şi eşarfa colorată, legată în jurul capului. Era un desen grozav, precis, dar şi fantastic, cu cele mai potrivite culori şi linii.

Ar fi trebui să te încurajez mai mult, să te fi certat mai puţin. Toată viaţa mea e o grămadă uriaşă de „ar fi trebuit." Cred că amorţeala din inimă a fost motivul pentru care am fost atât de apatică şi docilă când i-am permis Ralucăi să-l ia pe Valentin la Bucureşti, până a devenit mama lui mai mult decât fusesem eu vreodată. Las, pur şi simplu, să mi se întâmple tot felul de lucruri. Şi apoi te-am pedepsit pe tine pentru absenţa lui Valentin, pentru durerea de a-i duce dorul, pentru durerea că n-am cântat la pian, pentru că nu am plâns când a murit mama şi pentru oroarea morţii tatei. Tu erai mereu lângă mine, cu vocea ta chiţăită şi cu mâzgălelile tale, cu părul mereu ciufulit, ca şi mine, o versiune a mea, dar mult mai independentă şi mai dârză decât mine.

Cât de curând, are să vină vara. Mi-e groază de luna august, pentru că atunci ai fugit de acasă. Valentin se duce mereu la Limanu pe 7 august; merge acolo în fiecare vară de când ai plecat, ca un fel de comemorare sinistră a despărţirii voastre. Îi e tare dor de tine, Nora, dar întotdeauna ţi-a susţinut decizia. Vara, se întoarce acasă şi îşi petrece zilele înotând, plimbându-se pe plajă sau cântând la pian. Am făcut un lucru bun în casă-am adus pianul din pivniţă. Ocupă aproape tot spaţiul din camera de zi, dar e mult mai bine să văd pianul decât vechea masă lăcuită. Sandu m-a rugat să încep din nou să cânt şi eu am încercat timid să-i urmez sfatul. Am reuşit să învăţ o sonatină de la început până la sfârşit!

Am aflat că Gigi a fost eliberat din închisoarea de la Sighet şi s-a întors acasă, acum câteva zile. Tudoriţa mi-a spus că l-a văzut în oraş: arată ca o umbră sinistră a ceea ce fost cândva-o barbă lungă roşcată, ai zice că e un Viking, numai piele şi os, un schelet ambulant. A petrecut patru ani de închisoare şi muncă silnică la Sighet,

unde a fost omorât şi bunicul tău. Tudoriţa a mai aflat că Gigi munceşte în port acum, cu tatăl lui.

Ţi-am păstrat toate tablourile, Nora, şi le scot mereu şi le privesc, încercând să te înţeleg mai bine: cel cu tramvaiul mă sperie foarte tare, cu lumina aceea înfiorătoare, care intră pe geam, şi femeia cu piele de leopard! Cred că l-ai creat în perioada în care ai fost atât de aproape de moarte, din cauza septicemiei. Este, însă, şi un tablou luminos şi vesel, care-mi aminteşte de seara în care am fost la restaurant şi am mâncat pizza. Îţi aminteşti, Nora, acele momente plăcute? Vreau să cred că începusei să mă ierţi, cumva, după felul în care m-ai desenat. Poate că m-ai iertat deja. Şi mai e un desen mototolit. Cred că e primul tău desen adevărat. L-am găsit într-unul din sertarele tale, lângă eşarfa galbenă de mătase pe care o tot purtai. Sunt boabe de nisip lipite de el, ca şi cum ar fi fost uitat pe plajă. Nora, fata mea misterioasă, vino acasă! Mama ta, care te iubeşte.“

Am rămas cu scrisoarea strânsă la piept şi cu lacrimi şiroind pe obraz, până când s-a lăsat întunericul şi Anushka s-a întors acasă, cu un val de aer curat şi proaspăt din Paris. Când m-a văzut privind în gol pe fereastră, într-o stare hipnotică, a crezut că s-a întâmplat ceva foarte grav. Mi-a luat scrisoarea din mână. A văzut numele de pe plic şi s-a gândit că mama îmi scria pentru a mă anunţa de moartea tatei, a lui Gigi sau a lui Valentin. I-am spus că veştile din scrisoare nu sunt despre moarte, ci despre iertare.

20.

Am răpit priveliştea franceză!

După ce au fugit din România, Didona şi părinţii ei îşi petrecuseră timpul cu plase aeriene, cercuri şi cuburi, muncind alături de circuri ambulante prin Italia, Germania şi Elveţia. Au reuşit să ajungă şi în Franţa într-un convoi de circ cu trei vagoane, alături de lei de mare, tigri, un elefant, porumbei albi şi de foarte mulţi clovni, iluzionişti, o familie care construia o piramidă de şapte persoane şi echilibrişti pe sârmă. Numerele la trapez ale Didonei, când atârna de fiecare parte a corpului şi se învârtea în aer în costumele ei colorate şi strălucitoare, erau unice şi constituiau valoarea familiei. Când eu am descoperit-o învârtindu-se în Place du Tertre, familia ei îşi epuizase resursele, obosiseră şi le era dor de acasă. Se hotărâseră să încheie colaborarea cu circul şi să îşi găsească o afacere proprie, ca artişti individuali în diferite locaţii de spectacole din Paris. Au înţeles imediat, însă, că cel mai bun contract pe care-l puteau obţine erau numere mici în săli de concert jerpelite sau în cabarete; în plus, tenul închis la culoare, ce trăda apartenenţa la temuta etnie a ţiganilor, dar şi statutul de emigranţi săraci îi determina pe proprietarii acestor localuri să îi batjocorească, să-i insulte şi să-i concedieze, fără măcar să clipească. Didona era singura care câştiga ceva bani, odată ce începuse să danseze într-un club de noapte din Montmartre, Chez Toto, unde a tot renunţat la haine în fiecare seară, până când i s-a cerut să se dezbrace complet. Atunci a hotărât să plece şi, astfel, familia a ajuns la spectacolele de stradă.

Agadira care, cu excepţia celor două călătorii de zece zile în Burkina Faso, lucrase ca îngrijitoare timp de trei ani la spital fără concediu, s-a hotărât să încerce să predea la *école maternelle*, Şcoala mamelor, începând din toamnă. Şi-a dat demisia de la serviciu şi a solicitat ajutor de şomaj pentru restul verii. Anushka era destul de mulţumită cu postul de profesoară la liceul din

Arondismentul 6, deşi se plângea mereu că elevii sunt plictisitori, şi visa la o vacanţă plătită cu banii câştigaţi până acum.

În ceea ce mă priveşte, pe lângă job-ul la brutăria lui Mimi lucram şi ca scenograf în micul teatru din districtul Marais, unde se puneau în scenă periodic piesele lui Virgil Teodorescu. Deşi eram plătită cu un sfert din suma pe care o câştigam din coptul croissant-elor, al pateurilor cu alune şi fistic şi al tartelor cu fructe, îmi plăcea tare mult ideea de a câştiga nişte franci din desen şi pictură. Mă simţeam mult mai în largul meu printre actorii de la teatru, decât în orice curs de la şcoala de arte, unde mai tot timpul mă simţeam singură, o impostoare.

Ca o ironie, profesorul Duquesne, deşi era un fel de Don Juan patologic, era singurul care-mi lăsa impresia că valorez ceva şi că aveam şanse de a deveni un artist adevărat. Listele absolvenţilor de seamă expuse pe culoar îmi întăreau şi mai mult impresia de impostură. Mi se părea cumva ireal să studiez la aceeaşi şcoală ca Delacroix, Renoir sau Monet, dar şi aici era menţionată o singură pictoriţă, americanca Mary Cassatt, şi o sculptoriţă din Suedia, care începuse ca model. Toate astea făceau ca prezenţa mea la şcoala de arte să-mi pară o iluzie. Îmi verificam mereu statutul înscrierii, ca să mă asigur de fiecare dată că sunt cu adevărat studentă la Şcoala Superioară de Arte Frumoase. De fiecare dată când întrebam, mă priveau cu ironie şi iritare. Câteodată, aveam senzaţia că nici nu exist în spaţiul dintre acele ziduri sau în ochii profesorilor mei. Mă simţeam imaterială şi irelevantă, cu inima smulsă din corp şi pierdută undeva, între schimbarea de regim politic şi vecinătatea teritorială, precum inima Reginei Maria a României. Mă întrebam dacă e posibil ca, devenind model, să mă simt mai reală şi mai relevantă. Anushka mi-a spus indignată să-mi scot din cap această idee.

Când mă plângeam despre izolarea de la şcoală, Anushka îmi spunea mereu:

– Uite ce e, te-au primit, aşa-i? Înseamnă că valorezi ceva în ochii lor, de vreme ce ai fost admisă în cea mai renumită şcoală din Franţa.

– Da, m-au admis ca să-şi creeze o imagine bună despre ei înşişi, au ajutat un „biet refugiat" şi acum se asigură că exact aşa rămân.

– Nimeni nu te poate face să te simţi altceva decât eşti cu adevărat.

– Dar eu chiar sunt un biet refugiat, asta e problema!

Anushka îmi cerea să nu-mi mai plâng de milă şi să pictez ceva, mai bine.

Oamenii de la teatru, care interpretau piese obscure avangardiste, scrise de români sau cehi, sau scenete şi piese de teatru din secolul optsprezece în costume din dantelă, nu s-au îndoit o clipă că nu sunt un „artist adevărat"

şi îmi primeau întotdeauna ideile pentru decor cu entuziasm, cu superlative de genul *„c'est chouette, Nora, tu es géniale"*[46]. Tot aici i-am găsit de lucru şi Didonei, ca actriţă, dansatoare, cântăreaţă, acrobată. A mai găsit aici şi un iubit, un Maurice şarmant cu părul negru, care interpreta mereu roluri de golănaşi, transformaţi miraculos în bărbaţi adevăraţi de dragostea unei femei. Didona mi-a mărturisit că Valentin fusese pentru ea un vis al tinereţii, o fantezie, o iluzie, un Pierrot dansând sub razele lunii. Iniţial, m-am simţit trădată şi furioasă în numele fratelui meu, după care am înţeles-o şi m-am liniştit. Valentin şi Didona s-ar fi mâncat de vii, dacă ar fi fost vreodată împreună.

Câteva săptămâni după întâlnirea cu Didona în Piaţa Montmartre, Anushka şi cu mine am însoţit-o în diferite locaţii din Paris, pentru spectacole inventate de ea. Amândouă eram fericite ca doi copii pentru micile câştiguri obţinute din „munca" noastră în stradă. Didona era mereu vedeta spectacolului, prin câteva numere de acrobaţie, iar Anushka şi cu mine asiguram suportul scenic. Câteodată o desenam pe Didona cu cea mai mare viteză posibilă, cu gesturi largi dramatice, fiind îmbrăcată cu trei sau chiar patru rochii cusute de mine şi cu o beretă de pictor pe cap. Anushka purta vechiul meu costum de clovn, cumpărat din St. Ouen în perioada ei de consum de droguri, şi se prefăcea că interpretează muzică dramatică la vioară, ale cărei sunete erau înregistrate înainte şi redate de un casetofon, ascuns sub piedestalul rotativ al Didonei.

Ne-am început prezentarea în Montmartre, în faţa Muzeului Luvru, apoi în Grădinile din Luxemburg şi în Cartierul Latin. Cele mai bune momente erau acelea când un copil îşi implora părinţii să se oprească şi să ne privească, după care îi trăgeau de mâini sau de mâneca hainei ca să ne arunce un bănuţ în pălăria aşezată mereu în faţa noastră. Dacă părintele se grăbea sau era, pur şi simplu, dezinteresat, copilul începea să jelească: *„Je t'en prie maman, une petite pièce..."*[47]. Părintele, jenat, arunca o monedă sau două în pălărie. Îmi plăceau copii parizieni mult mai mult decât adulţii din oraş şi mă întrebam de ce erau aceştia atât de agitaţi tot timpul, atât de scorţoşi, ce-şi doreau, de fapt, de ce aveau nevoie, oare toţi acei copii simpatici vor semăna cu părinţii lor? Trăiau în Paris, trăiau în libertate, aveau cetăţenie franceză şi slujbe stabile, îl aveau pe „Dumnezeul Franţei," aveau iubiţi, soţii şi copii adorabili, ce-şi doreau mai mult? Ce-i trebuia omului să fie calm şi fericit?

[46] „E foarte tare ideea, Nora, eşti genială!"

[47] - Te rog, mami, doar o monedă ..." (fr.-N.T.)

Mi-am dat seama îngrozită şi cu un puternic sentiment de vină că, pentru prima dată de la noaptea fatidică de 11 august 1984, în ciuda celor patru ani lungi de separare de familie şi de Gigi, în ciuda durerii că unicul om care exista în conştiinţa mea şi singurul iubit imaginabil trăise zile amare în închisoare şi acum hoinărea ca o stafie pe străzile din Mangalia, în ciuda tuturor acestor gânduri, eu eram fericită. Mi se părea ceva imoral şi disproporţionat. Cum puteam eu să fiu fericită, când familia şi iubitul meu erau departe, într-o stare jalnică? Dar eram fericită.

În timpul primăverii şi verii pariziene din 1988, mi se părea că muşcam dintr-un fruct interzis. Permanent eram plină de energie şi zburam parcă de la cursurile de artă la frământat cocă şi la copt prăjituri turceşti în brutăria lui Mimi Tournelle, după care desenam decoruri suprarealiste pentru un grup de actori boemi din Marais sau râdeam şi desenam pe stradă, sau găteam ceva în bucătăria minusculă, alături de colecţia mea preţioasă de surori: Agadira, Anushka şi Didona.

După cum ne planificasem, în vara lui 1988 am decis să plec într-o călătorie cu trenul prin Franţa, cu Marea Mediterană ca destinaţie finală. Agadira şi Anushka mă anunţaseră demult că mi se alătură în acest demers, după ce am trecut examenele de la Şcoala Superioară de Arte Frumoase. Numai că acum am adăugat şi un al patrulea membru formaţiei noastre de muschetari feminini, anume pe Didona, doamna de la circ.

Am stabilit să plecăm spre sud-est, spre Atlantic, apoi spre sud-est, spre Mediterana. Mai mult decât Oceanul, care, în imaginaţia mea, apărea ca o privelişte copleşitoare, îmi doream să vizitez peşterile preistorice despre care auzisem la una din orele de istorie. Anushka şi Agadira voiau să vadă Atlanticul, spuneau că Oceanul e grandios şi că ţărmul din vest e plin de sate de pescari pitoreşti, cu plaje magnifice. Eu eram fixată asupra peşterilor preistorice, unde s-au găsit primele urme ale existenţei primului Homo Sapiens: vise şi idealuri artistice, redate prin desene cu cai sălbatici şi bizoni pe zidurile habitatelor. Şi apoi, voiam să văd Mediterana, o mare, un corp de apă nici prea mare, nici prea mic, care să mă facă să mă simt ca pe ţărmul dragei mele Mări Negre, căreia îi duceam dorul amarnic. Didonei nu-i păsa unde mergem, era doar încântată de călătorie şi de a vizita noi locuri, fără să fie nevoită să atârne de dinţi într-un cort de circ sau să danseze fără haine, ca să-şi poată plăti drumul.

Ne-am pus toate bagajele în rucsacuri negre cumpărate din piaţa de vechituri de la St. Ouen, iar banii au fost aşezaţi cu grijă în borsete, pe care le purtam în jurul brâului. Eram gata de excursia vieţii noastre şi ne simţeam ca cei patru muschetari, pregătiţi de salvarea regelui şi de descoperirea unei

comori ascunse. Probabil că eram o apariţie aparte, pentru că am observat oameni, mai ales bărbaţi, privindu-ne lung sau şoptind despre noi. Unii dintre ei au încercat să ne abordeze. Ne străduiam să părem supărate, serioase, fără chef de prostii de acest gen, tocmai pentru a alunga posibile necazuri. Anushka, după trei ani de dependenţă de droguri, căpătase o anume duritate în atitudine. Câteodată, când un astfel de admirator nedorit nu ne dădea pace, ea îşi scotea briceagul elveţian din buzunar, îl deschidea, tăia un măr şi apoi lingea lama, cu gesturi lascive. Agadira se zdruncina de râs numai când o vedea scoţându-şi briceagul. Iar Didona, care purta mereu jeans şi un tricou strâmt când nu avea spectacol, într-o situaţie incomodă făcea imediat un salt înapoi, la fel de uşor cum alţi oameni se întind sau se scarpină pe spate. Aşa că oamenii ne ocoleau, în general, încercând să nu se uite la noi prea lung.

Eram hotărâte să ne vedem fiecare din noi obiectivele dorite şi să ajungem victorioase pe una din plajele Mediteranei, destinaţia finală favorită pentru toată lumea. În tren spre Bordeaux, în vreme ce traversam ţinutul molatec şi verde al Bretaniei şi moţăiam, cu capul legănat în ritmul mersului de tren, Anushka a început să vorbească încet, ca pentru sine. Avea fruntea lipită de geam şi cuvintele ieşeau la suprafaţă, fără nici un efort. Agadira s-a şters la ochi mirată, Didona s-a întins şi a căscat ochii mari, iar eu am privit-o mirată şi i-am luat mâna într-a mea, ştiind că acest moment avea să apară cândva.

– *Ma mère s'est suicidé dans la baignoire, j'avais cinq ans*[48], a început ea să povestească.

Şi povestea s-a scurs ore întregi, punctată de ritmul monoton şi precis al trenului, iar când a terminat, toate eram încremenite, plânse, confuze. Încă îi strângeam mâna într-ale mele. Anushka nu era numele ei real, îi fusese dat de către poliţista francezo-poloneză care trecuse graniţa cu trenul în Ungaria, în 1965, cu ea în braţe înfăşurată într-o pătură. Numele real al Anushkăi este Eniko şi era unguroaică de origine evreiască, din regiunea Sighet din nordul Transilvaniei. Părinţii ei scăpaseră ca prin minune de la a fi înghesuiţi în trenul spre lagărul Birkenau în 1944, furişându-se din lagărul de evrei de la Sighet, unde trăiseră încă din 1940, când România pierduse acea parte a Transilvaniei în favoarea Ungariei şi Austriei. Deşi nimeni nu ştia cu siguranţă unde fuseseră deportaţi toţi acei evrei cu trenul, tânărul cuplu, Ilinka şi Miklos, simţeau că aceste drumuri sunt de rău augur şi, într-o noapte, s-au ascuns în spatele unui camion care părăsea ghetoul, alături de câteva cadavre ale unor decedaţi recent. Amândoi aveau 18 ani. Amândoi

[48] - Mama s-a sinucis în cadă. Avem cinci ani. (fr.-N.T.)

îşi lăsaseră părinţii în ghetou. În mijlocul unui câmp, au sărit din camion şi s-au ascuns într-un hambar din apropiere. Aici au locuit câteva luni de zile, cu resturi de mâncare aduse de un băiat din casa părinţilor săi, nişte ţărani bogaţi din zonă. În aprilie, băiatul le-a spus că lagărul a fost eliberat, întâi de ruşi şi apoi de americani.

Cei doi tineri s-au întors la Sighet şi au găsit casa părinţilor Ilinkăi devastată, cu toată mobila, tablourile şi oglinzile sparte în mii de bucăţi. Părinţii lor nu se întorceau acasă şi nici ceilalţi evrei din oraş. Sighet şi toată regiunea Transilvaniei de Nord fusese deja redată României, ca rezultat al celui de-al doilea dictat de la Viena. La sosirea sovieticilor, cu soldaţii lor zgomotoşi, cu tancuri şi cu regimul comunist, Ilinka şi Miklos erau doi dintre cei o sută de evrei rămaşi în oraş. Mai mult de douăzeci de mii de evrei fuseseră deportaţi sau exterminaţi în acea regiune.

Ilinka şi Miklos s-au hotărât să-şi repare casa, să nu-şi mai recunoască originea evreiască şi să-şi continue viaţa ca cetăţeni româno - maghiari. Curând, vechea închisoare din oraş, care fusese sub ocupaţia austro-ungară, a fost transformată de către liderii comunişti într-o puşcărie pentru 'duşmanii de clasă' şi 'duşmani ai poporului'. Studenţii şi intelectualii au fost primele victime ale acestei închisori şi apoi oricine era considerat 'duşman al poporului'. Câţiva români, care s-au întors după Război să locuiască la Sighet, i-au recunoscut pe Ilinka şi pe Miklos de dinainte de 1940 şi i-au acuzat pe evrei ca singurii vinovaţi de venirea plăgii comuniste. Îi şopteau astfel de lucruri lui Miklos, când aşteptau la rând raţia lunară de carne sau la oficiul poştal, pentru primirea unui colet. Şi apoi exact aceşti români, care îi acuzau pe cei o sută de evrei rămaşi în oraş de aducerea comunismului, s-au înscris în Partidul Comunist sau în miliţia secretă, un organism nou înfiinţat ca cel mai fidel şi mai de temut organ al Partidului.

Românii au spus că nu au de ales şi că sunt forţaţi să facă asta, din cauza evreilor care aduseseră comunismul pe capul tuturor, evreii care-i produseseră pe Marx şi pe Engels. Miklos şi Ilinka nu au răspuns niciodată şi s-au prefăcut că toate aceste acuze, şuierate cu ură printre dinţi, nu existau sau nu se refereau la ei. Oamenii erau luaţi pe sus şi aruncaţi în închisorile politice sau ucişi pentru cele mai stupide motive. Sau fără nici un motiv. Ilinka şi Miklos lucrau amândoi într-o fabrică de cherestea şi reuşeau să-şi asigure din leafă doar strictul necesar.

În călătoria noastră pe harta franceză ne apropiam de un punct care semăna cu un sfârc uriaş-regiunea Brest, care se lungea până la Atlantic. Trenul îşi continua mersul monoton. Lumina strălucitoare a verii se topea încet în amurg şi Anushka prindea tot mai multă putere în voce. O mare parte din

ceea ce am crezut că este o atitudine frivolă şi copilăroasă era, de fapt, o mască în balul mascat al vieţii şi al istoriei, felul ei de a face faţă durerii din trecut. Agadira îi dădea întruna Anushkăi ceai de iasomie din termos, să se asigure că rămâne hidratată în timpul încercării sisifice de a-şi povesti istoria familiei. Didona era încolăcită toată cu picioarele în jurul gâtului, cum făcea de fiecare dată când era nervoasă sau agitată. Eu îi strângeam mâna şi o mângâiam.

Anushka s-a născut în 1960, era cu cinci ani mai mare ca mine. Când s-a născut, părinţii ei, Miklos şi Ilinka, locuiau în aceeaşi cameră a unei case ca în 1945 şi, în loc să dispară, umbrele părinţilor dispăruţi în Războiul din 1944 deveneau tot mai pregnante. Primeau veşti despre evrei din oraşul lor, precum Elie Wiesel, care fuseseră eliberaţi din lagăr şi ajunseseră în America sau în Franţa după 1945, iar Miklos spunea câteodată că ar fi fost mai bine să îi ia şi pe ei cu trenul, poate ajungeau în America, în loc să trăiască o viaţă tristă într-un oraş antisemit, sub o dictatură comunistă. Ilinka îl mustra mereu şi-i amintea că ar fi fost arşi de vii în trenurile acelea, iar evreii ca Wiesel avuseseră, pur şi simplu, noroc. Într-adevăr, familia lor nu avusese parte de prea multe şanse.

La un moment dat, când deja apăruse şi Anushka, Ilinka şi Miklos au decis să-şi ia o vacanţă la Marea Neagră, din banii strânşi după război. Dacă nu puteau pleca în Franţa sau în Israel, puteau merge măcar la Marea Neagră, la Mangalia, unde se povestea că noile staţiuni sunt foarte frumoase şi tot mai mulţi români îşi petrec vacanţa acolo. Aceea a fost, probabil, singura perioadă fericită a părinţilor ei, deoarece, din cei cinci ani petrecuţi în România, Anushka îşi aminteşte numai vara de la Marea Neagră şi acea fotografie luată pe plajă, într-o după-amiază însorită. Acea fotografie a stat pe servanta din camera lor, până în după-amiaza în care mama ei s-a sinucis în cadă. În acea poză, mama ei, Ilinka, o femeie frumoasă cu plete blonde până la talie, stătea pe plajă pe prosop şi râdea. Părea fericită şi relaxată, avea ochii mijiţi şi corpul ei era conturat frumos în costumul de baie. Tatăl ei, Miklos, stătea pe o parte lângă Ilinka şi fuma, cu un braţ încolăcit în jurul taliei ei. Zâmbea cu un zâmbet irezistibil. Anushka se juca în nisip lângă ei şi privea direct spre aparat.

Nimic nu a mai funcţionat pentru ei de atunci, totul s-a dezintegrat, exact ca în Tragedia greacă, spunea Anushka, când unele familii o iau de-a dreptul razna şi se pierd în neant. Anushka şi-a găsit mama în cadă, în apa plină de sânge, cu capul căzut pe spate şi cu pletele blonde atingând podeaua, îmbrăcată în costumul de baie. Nu a vrut să fie găsită goală, un cadavru obscen în cada din baie, fiindcă ea se gândea mereu la toate, spune Anushka

cu un zâmbet trist, s-a îmbrăcat cu costumul de baie ca să se sinucidă. Tatăl ei şi-a pierdut minţile instantaneu, iar Anushka a ieşit pe strada din faţa casei. O vecină a observat-o plângând cu degetul în gură, chiar în mijlocul străzii, şi a întrebat-o ce s-a întâmplat. Nu putea vorbi. Nu voia să vorbească. Vecina a intrat în casă şi a văzut totul. Anushka nu a vorbit doi ani de zile de atunci. Ce ar fi putut spune?

Miklos nu şi-a revenit niciodată şi a fost internat la sanatoriul local. Vecina, o româncă de origine poloneză a cărei familie plecase din Sighet în 1940, înainte ca ungurii să înceapă deportarea evreilor, a luat fetiţa la ea, a îngrijit-o şi a găzduit-o câteva săptămâni, încercând să-i găsească o casă. Femeia era bătrână şi bolnavă şi nu era în stare să îngrijească un copil de cinci ani, traumatizat. Şi-a amintit de o nepoată, Natalie, care locuia la Paris şi de la care mai primea ocazional scrisori, deschise, citite şi lipite la loc, după multe săptămâni. Ea nu avea însă de transmis secrete politice, doar informaţii triviale despre sănătate, vreme şi rude. I-a telefonat lui Natalie şi i-a spus că are ceva pentru ea, ar fi bine s-o viziteze.

După o lună, Natalie Pomorowska a ajuns la Sighet de la Paris şi i-a fost prezentată o fetiţă blondă de cinci ani şi jumătate, care nu mai vorbea. Cele două femei au pus la cale un plan pentru a scoate copilul din ţară. Au decis să plece cu ea clandestin, cu trenul care merge la Budapesta, prin Oradea. Cel mai dificil punct de trecut era, bineînţeles, graniţa română, cu acei vameşi meticuloşi, care scotoceau şi în cusătura bagajelor. Natalie Pomorowska s-a hotărât să o transporte pe Anushka ca pe un bagaj, o pătură. Anushka era micuţă şi slabă şi Natalie mai auzise poveşti despre copii salvaţi de nazişti, înfăşuraţi în pături şi aruncaţi aparent întâmplător în plasa de bagaje a trenului. Natalie Pomorowska era franţuzoaică şi o catolică devotată, aşa că şi-a pus toată credinţa în Dumnezeul catolic, Papa, dar şi în aspectul ei plăcut, care putea fermeca orice autoritate de sex masculin.

Aşa a trecut Anushka graniţa în Ungaria şi din Ungaria a ajuns la Viena şi apoi la Paris, cu noul ei protector, frumoasa actriţă în devenire Natalie Pomorowska. Natalie a cumpărat un bilet la o cuşetă clasa întâi a trenului care mergea de la Budapesta la Viena. Deşi Anushka nu scotea un sunet, Larisa, vecina care o îngrijise, i-a explicat tot planul lor şi a pregătit-o pentru drumul lung pe care urma să-l parcurgă alături de mătuşa Natalie. I-a spus că va trebui să se poarte ca o clătită fără viaţă, înfăşurată într-o plapumă făcută acasă. Anushka a dat din cap la tot ce i se spunea.

Mult aşteptata noapte a sosit. Natalie era întinsă pe patul din cuşetă, într-un neglijeu roz şi transparent. Când a auzit apropierea ofiţerilor de la Vamă, a tras lângă ea plapuma în care era înfăşurată Anushka, ca o clătită fără

viaţă. A tras plapuma puţin mai sus, în dreptul taliei, astfel încât neglijeul desfăcut să-şi îndeplinească rolul din plin. La intrarea ofiţerilor, s-a prefăcut adormită şi extrem de morocănoasă că a fost trezită din somn. A zâmbit, a scâncit, a gemut, a căscat şi i-a invitat pe cei doi ofiţeri ai poliţiei de frontieră, un român şi un maghiar, să verifice tot, fiecare gentuţă din bagajul ei. S-a prefăcut timidă şi şi-a tras pătura până la bărbie, dar continua să o lase să alunece, ca din greşeală, pentru ca cei doi bărbaţi să fie ameţiţi complet de priveliştea decolteului ei rozaliu perfect. Avea paşaport şi cetăţenie franceză, astfel că o respectau mai mult decât ar fi făcut-o faţă de un cetăţean român normal, în drum spre Budapesta şi apoi Viena. Cei doi ofiţeri ai poliţiei de frontieră au părăsit compartimentul râzând şi bine dispuşi, ba chiar au închis uşa cu grijă în urma lor şi i-au urat lui Natalie noapte bună, făcându-i cu ochiul lasciv. Imediat după plecarea lor, Natalie a strâns în braţe şi a mângâiat plapuma în care se ascundea înfăşurată o Anushka speriată. Trei zile mai târziu, au coborât din tren la Paris, unde Anushka a fost adoptată de Natalie Pomorowska. Aşa a devenit franţuzoaică şi aşa şi-a dobândit numele.

După câţiva ani, în primăvara anului 1980, Anushka a primit un telefon de la o persoană care nu a vrut să-şi dezvăluie identitatea, ci i-a spus, în schimb, că are să-i dea un obiect foarte valoros. S-a întâlnit cu acea persoană pe o bancă, în Grădinile Luxemburg. Era un tip în vârstă, cu un puternic accent unguresc, care avusese grijă de tatăl ei în azilul în care-şi petrecuse restul vieţii. Reuşise să scape din România cu ocazia unei excursii în Franţa şi nu avea de gând să se întoarcă. Domnul Sandor i-a oferit un plic gros, pe care tatăl ei îl implorase să-l păstreze şi să i-l dea fetei lui în Franţa, dacă va ajunge vreodată acolo, fata lui care se chema Eniko şi care devenise între timp Pomorowska. Plicul conţinea istoria familiei, a Ilinkăi, a lui Miklos şi a primilor cinci ani de viaţă ai Anushkăi, scrisă de mână în ungureşte de către tatăl ei, în azilul în care murise, chiar în acel an.

1980 fusese un an agitat, cu părţi bune, dar şi cu multe rele, un an chiar foarte greu, spunea Anushka privind direct spre noi, în lumina tot mai slabă a amurgului care se strecura pe fereastra trenului. Fusese anul în care singurul bărbat pe care-l iubise vreodată, Roland Giraud, a murit într-un accident de motocicletă pe Champs Elysées, fiind urmărit de maşina condusă de un anume Guy Laurent, căruia îi datora bani. Bani pentru droguri. Roland o învăţase pe Anushka tot ceea ce ştia despre dragoste, sex, motociclete şi fotografie. Adusese pasiune şi scântei în viaţa ei, monotonă de altfel alături de mătuşa Natalie, aflată permanent într-o criză emoţională sau

repetând un nou rol pentru teatru. Dar femeia aceasta o crescuse şi îi acorda grijă şi dragoste, ca o adevărată mamă.

Anushka obişnuia să meargă prin Paris pe motocicleta lui Roland, cu plete blonde fluturând în aer, într-o cascadă de emoţii şi adieri de vânt. Am întrebat-o cine era Guy Laurent şi chipul ei a dobândit încrâncenarea teribilă pe care o avusese în acea seară, când îi pusesem cuţitul la jugulară şi Anushka l-a lovit în cap cu statuia de lemn a lui Buddha. Fusese tatăl ei vitreg. Se căsătorise cu Natalie Pomorowska când Anushka avea 12 ani. Nu se ştie clar din ce motive s-a putut îndrăgosti Natalie de el. Anushka credea că, fiind un infractor, Guy avea un fel de nonşalanţă şi încredere în sine pe care Natalie, o actriţă în devenire vulnerabilă şi naivă şi dornică să se mărite la aproape 40 de ani, le-a îndrăgit imediat.

El, în schimb, s-a însurat cu Natalie în special pentru banii moşteniţi de ea. Apoi a estorcat-o de bani şi a păcălit-o să treacă pe numele lui apartamentul din rue Lecourbe, pe care ea îl păstra pentru majoratul Anushkăi. Când Anushka a împlinit douăzeci de ani şi s-a îndrăgostit de Roland, Guy a profitat de dorinţa ei de a fi liberă şi de a avea casa ei. Natalie divorţase deja de el, dar numele lui figura încă în contractul apartamentului. I-a spus Anushkăi că poate locui cu Roland în apartament, numai dacă îi plătesc chirie. Anushka îşi folosea banii primiţi lunar pentru a plăti chirie pentru un loc care era al ei, teoretic, dar în realitate îi fusese luat.

Apoi, Guy l-a ispitit pe Roland cu puţină heroină. Şi lucrurile au căpătat amploare, cum se întâmplă de fiecare dată în cazul drogurilor. Roland şi Anushka au intrat într-un cerc nociv de motociclişti, dependenţi de heroină. Iniţial, Anushka rezista tentaţiei şi se droga ocazional, însă niciodată prin injecţii în venă. Roland, în schimb, îşi administra heroina intravenos şi suferea teribil de sevraj când a fost ucis, plus că nu mai avea nici un ban şi ar fi fost în stare de orice pentru o doză mică.

În acel moment Anushka, studentă pe atunci la Sorbona, la Facultatea de filosofie, a decis că viaţa nu mai are nici un sens pentru ea. Şi tot atunci şi-a dat seama că vrea să revină pe plaja de la Marea Neagră, unde petrecuse de mult, cu părinţii ei, o lună de fericire. Poate că în acel loc va descoperi un alt sens al vieţii. Devenise obsedată de istoria familiei ei, povestită în ungureşte prin scrisul de mână al tatei, şi, alături de amintirile proprii legate de luna petrecută în Mangalia şi de moartea recentă a prietenului ei, călătoria la Marea Neagră părea o necesitate vitală. Nu plecase la Marea Neagră în acea vară cu planul de a se sinucide. Voia să vadă locurile în care a fost, odată, fericită cu părinţii ei şi să plece o vreme din Paris, de lângă gaşca de motociclişti dependenţi de heroină şi de lângă disperarea lui Natalie, din cauza vieţii ei sentimentale dezastruoase. Avea nevoie de puţin sens în viaţă.

De la balconul camerei de hotel din Mangalia, Anushka ne urmărise pe Gigi şi pe mine în acea după-amiază de august, cu o zi înainte de Serbările Marinei din 1980, înotând fericiţi, alergând pe ţărm şi căzând în valuri, fără nici o grijă pe lume. Imaginea noastră a dus-o cu gândul la poza ei de familie: mama ei, Ilinka, râzând fericită cu pletele blonde alunecând pe umeri, pe aceeaşi plajă, cu mai mult de cincisprezece ani în urmă; tatăl ei, strângând-o pe Ilinka de talie şi fumând, cu un zâmbet ştrengar; ea însăşi jucându-se fericită în nisip alături de părinţi, privind drept spre camera de fotografiat. Şi s-a gândit apoi la viaţa din Paris şi la Roland, cu capul spart în curba de pe Champs Elysées. S-a gândit la mama ei care zăcea în cada plină de sânge din casa de la Sighet, cu venele tăiate şi îmbrăcată în costumul de baie. Atunci a început furtuna şi Anushka nu s-a mai gândit la nimic. Pentru că nimic nu avea sens. Viaţa era o glumă, istoria-o glumă şi mai seacă, fericirea-o iluzie eternă, iar filosofii toţi-nişte şarlatani, de aceeaşi teapă cu tatăl ei vitreg, Guy Laurent.

Şi-a pus costumul de baie şi s-a îndreptat spre valurile violente cu voie bună, sperând că totul se va termina foarte curând. S-a bucurat de forţa valurilor care o loveau şi o trăgeau în apă, cu o plăcere senzuală şi cu nerăbdarea uitării complete.

– *Et puis tu es venue dans ma vie...*[49], a încheiat Anushka şi a zâmbit, cu cel mai frumos zâmbet pe care-l văzusem vreodată.

Zâmbise ca şi cum abia în acel moment revenise complet la viaţă, după incidentul tragic cu opt ani în urmă. Şi-a deschis gentuţa din piele bleumarin şi a scos o fotografie, pe care mi-a întins-o. Agadira, Didona şi cu mine ne-am aplecat cu nesaţ deasupra pozei alb-negru: era o femeie cu păr blond şi bogat, care i se răsfira pe spate, până în dreptul taliei. Stătea pe un prosop de plajă, cu picioarele ascunse sub ea şi râzând cu capul pe spate, într-un fel care-mi amintea cumva de Anushka. Bărbatul întins în spatele ei fuma. Era slab şi părea oarecum sleit, dar avea un zâmbet irezistibil şi păr grizonat şi ondulat. Fata micuţă, care stătea ghemuită cu o găletuşă de plastic pe nisip, în faţa celor doi, zâmbea visătoare, dar cu o sclipire în ochi care-i trăda nerăbdarea. În spate, se afla o întindere de nisip, un colţ de mare, tufişuri şi pietre de la marginea plajei din Mangalia, unde Gigi şi cu mine petrecusem sute de ore ale copilăriei noastre.

Agadira, Didona, Anushka şi cu mine am petrecut noaptea în Brest, cea mai vestică regiune a Franţei, sfârcul ei scăldat de Atlantic, într-o casă veche transformată în han, cu doar patru dormitoare pentru oaspeţi. Am dormit împreună într-o cameră mare din mansardă, unde am râs şi am povestit ca nişte copii, până târziu în noapte. Anushka părea un alt om sau poate abia

[49] - Şi apoi, aţi intrat voi în viaţa mea. (fr.-N.T.)

acum era ea însăşi: veselă, simpatică, şi nonşalantă. Când primele raze de soare s-au strecurat timid pe fereastra triunghiulară a mansardei şi am privit afară, priveliştea ne-a oprit răsuflarea: ţărmul stâncos din depărtare, străzile înclinate şi castelul medieval de pe malul apei. Agadira şi Anushka intuiseră corect când au insistat să venim aici şi am alergat împreună pe plajă, fără a ne opri pentru micul dejun, alimentate doar de dorinţa aprinsă de a atinge apele Atlanticului.

Pentru prima dată de când o cunoscusem, Agadira purta jeans şi nu una din rochiile ei colorate din Africa, iar costumaţia modernă scotea la iveală o femeie tânără şi jovială. Didona nu purta mai nimic peste costumul roz de baie, iar Anushka şi cu mine purtam fiecare una din rochiile croite de mine, tot peste costumul de baie. Era prima dată când mă aflam pe o plajă adevărată de când plecasem din Istanbul, unde înotam în Marea Neagră în staţiunea Kilyos. Am alergat la apă ca un animal disperat şi însetat, dornic să înghită toată apa şi să fie la rândul său complet înghiţit de ea. Apa asta era mai dură şi mai agitată şi algele parcă mai groase, mai încreţite, scoicile mai mari şi nisipul mai aspru, valurile amăgitoare. O senzaţie cu totul nouă pentru mine. Apa asta se potrivea bine cu noua mea personalitate şi cu ceea ce devenisem eu, după patru ani frământaţi de căutări, de chinuri, de zgâriat ziduri pentru încă o zi.

Am aflat cu uimire că Didona nu ştie să înoate. După toate acrobaţiile ei aeriene care-ţi tăiau răsuflarea, nu reuşise să înveţe niciodată să plutească pe apă. Crescuse într-o familie de ţigani la periferia Bucureştiului şi îşi petrecuse copilăria şi adolescenţa în circ; familia ei dobândise ceva stabilitate în viaţă când au fost angajaţi la Circul de Stat, ceea ce nu i-a conferit însă şi şansa de a învăţa să înoate. Am jurat că, până la finalul zilei, Didona va şti să înoate. O fi ea versiunea anonimă a gimnastei Nadia Comăneci, emigrată în Franţa, dar înotul însemna supravieţuire, i-am spus eu.

Ne-am petrecut întreaga dimineaţă învăţând-o pe Didona să plutească şi, datorită înţelepciunii pline de resurse a Agadirei, am convins-o să plutească singură. Pentru că nu voia deloc să se desprindă. Noi o ţineam încet deasupra apei şi îi spuneam să-şi ţină corpul drept, plămânii plini de aer. După care îi dădeam drumul, dar ea nu ne lăsa să ne îndepărtăm. În ultima secundă, se agăţa de una din noi şi sfârşeam iar pe fundul Oceanului, una peste alta. Ieşeam la suprafaţă înecate de râs şi de apa sărată, cu mâinile şi picioarele încurcate unele într-altele, într-o confuzie lichidă de trupuri şi sine. Didona putea să zboare, dar nu putea pluti. Când avea şase sau şapte ani, ideea tatălui ei de a o învăţa să înoate a fost s-o arunce pur şi simplu într-un lac de la marginea Bucureştiului, unde caravana îşi fixase tabăra. Aproape că s-a înecat atunci, pentru că nici tatăl ei nu ştia să înoate. A avut

noroc că un om cumsecade, care pescuia în apropiere, a sărit în apă şi a tras-o de păr la suprafaţă.

Agadira i-a spus:

– Didona, draga mea, fă în apă exact ceea ce faci şi în aer. Şi Dumnezeu se va ocupa de restul.

– Aş vrea să te văd şi eu pe tine plonjând în cădere liberă de la cincizeci de metri înălţime. Ai face-o, dacă ţi-aş spune că trebuie doar să sari şi Dumnezeu se va ocupa de restul?

Agadira a adăugat nişte informaţii practice celor spirituale, spunându-i că trebuie să-şi folosească muşchii şi îndemânarea cu care se roteşte în aer şi să facă în apă exact ceea ce face şi în aer, adică să-şi întindă picioarele şi să se relaxeze. Şi să-şi imagineze că e susţinută de corzi invizibile, exact ca în numerele de la circ. Apa şi aerul fac parte din creaţia universală a lui Dumnezeu, spunea Agadira solemn. Anushka şi cu mine am izbucnit în râs, întrebând ironic dacă erau elemente ale creaţiei lui Dumnezeu sau al Dumnezeului Franţei. Ne-a ignorat, ca de fiecare dată când voia să aibă ultimul cuvânt. În schimb, Didona a reuşit să plutească, în ultima sfaturilor înţelepte repetate de Agadira.

Trăiam un moment vesel, în care toate patru ne stropeam şi râdeam în apele Atlanticului, sărbătorind reuşita Didonei de a pluti. Şi atunci mi-au năpădit în minte imagini cu Gigi şi cu mine înotând, stropindu-ne, îmbrăţişaţi, sărutându-ne şi întrecându-ne unul cu altul în Marea de topaz a copilăriei noastre. Îmi treceau prin faţa ochilor, ca un carusel de imagini colorate sub cerul albastru-argintiu al Bretaniei. Sentimentul de împlinire pe care-l aveam alături de noile mele surori era copleşitor, iar prezenţa blondă şi plină a Anushkăi mă liniştea. Nu am îndrăznit niciodată s-o întreb dacă a existat o relaţie fizică între ea şi Gigi, în acea vară când febra geloziei aproape că m-a devorat. Şi nici nu-mi mai păsa în acest moment. Pentru că tocmai acea gelozie mi-a trezit dragostea pentru Gigi.

Călătoria noastră prin oraşe mici, cu biserici gotice şi cafenele, sau prin oraşe mari, cu arhitectură barocă şi bulevarde largi precum Bordeaux, prin regiuni deluroase, cu case de piatră ascunse în umbra pinilor, sau pe ţărmuri de stâncă şi plaje, în ritmul monoton al paşilor noştri sau al roţilor de tren prin provincia franceză, toate m-au purtat încet înapoi acasă, la cei nouăsprezece ani petrecuţi în ţara mea, care nu mai era a mea. Fiindcă nu mai avea ţară, oriunde mă aflam acum devenea ţara mea. Franţa era doar o continuare a României, divizate doar de o graniţă politică stupidă. Atlanticul devenise Marea Neagră, valea Dordogne, cu râul său lat ce-i străbătea pădurile verzi avea să fie Dobrogea, cu Dunărea ei ce şerpuieşte printre ţăr-

muri de nisip şi trestie, iar Mediterana, când vom ajunge la ea, avea să fie tot Marea Neagră.

Nu era vina mea că nu mă născusem în Franţa, ci într-o dictatură penibilă, la care ne condamnaseră nişte preşedinţi bătrâni şi graşi la finalul celui de-al doilea Război Mondial. Nu-i de mirare că localnicii se speriau de refugiaţi: nu numai că furam slujbele cetăţenilor francezi, aşa cum se spunea, dar le confiscam şi munţii şi oceanele, şi câmpurile de lavandă, bisericile gotice şi teatrele şi le transformam în toate ţările din care proveneau imigranţii. Am zărit acelaşi sentiment şi în privirea concentrată a Agadirei, în vreme ce fixa pe fereastră peisajul din jur: casele franţuzeşti de piatră din Dordogne erau colibele rotunde de pe malul râului Black Volta din Burkina Faso, pieţele de fructe şi legume erau micile prăvălii de pe marginea drumului care mergea la capitala Ouagadougou şi unde se vindeau seminţe, săpunuri şi ulei de gătit. Înghiţeam orice bucată de peisaj în stomacul şi sufletele noastre flămânde de refugiaţi, amestecau frontiere şi graniţe, dialecte şi limbi, purtam haine stridente şi împroşcam oraşele neoclasice şi provinciile verzi cu poveştile noastre triste şi dezorientate.

Odată, eram în gară şi aşteptam trenul în regiunea Perigord şi discutam despre stereotipurile francezilor potrivit cărora toţi refugiaţii sunt hoţi şi delincvenţi. La un moment dat, Agadira ne ia prin surprindere:

– Şi francezii sunt hoţi.

Cum ea îi lăuda mereu pe francezii, Republica şi pe Dumnezeul lor, remarca a fost cumva radical, venind din partea ei.

– Aşa e, oricine poate fi hoţ, numai că refugiaţii sunt cei mai pricepuţi la asta, pentru că le e foame.

Ne-am urcat în tren râzând şi persoanele aflate înăuntru ne priveau admirativ. Ne îndreptam spre un oraş mic, numit Les Eyzies. Auzisem despre el că găzduieşte unele dintre cele mai faimoase peşti preistorice. Eram dornică să aflu cât de departe în timp merge desenatul pe pereţi şi dorinţa de a lăsa o urmă în timp. Am coborât în gara oraşului, înconjurată de stânci şi păduri, şi am plecat spre centru pe marginea şoselei, cu rucsacul în spate, achiziţionat din piaţa de vechituri. Maşinile treceau pe lângă noi şi ne claxonau, iar nişte tineri într-un Peugeot ne-au fluierat şi au transmis nişte invitaţii obscene. Nu-i de mirare că femeile obişnuiau să se îmbrace în haine bărbăteşti pe vremuri, când călătoreau dintr-un loc în altul.

Evident, aici îmi voi descoperi satul Limanu, peştera, redescoperirea capătului lumii. Din toate direcţiile, ne înconjurau stânci acoperite de pini negri, dealuri asimetrice şi case vechi de piatră cenuşie, cu acoperişuri de ţiglă roşie. Anushka avea în spate cortul şi noi, celelalte, saci de dormit şi am decis să campăm pe marginea râului, ca să economisim banii, dar şi ca să experimentăm puţin din viaţa rudimentară.

Totul era un ecou, care vibra prin timp şi spaţiu, din zilele petrecute la Limanu, când păşeam, dormeam şi mâncam lângă iubitul meu şi lângă fratele meu, în zilele fierbinţi din august 1984. Acum păşeam de cărări înguste între apă şi pietre, dormeam sub stele, în aerul proaspăt al văii Dordogne şi împărţeam mese frugale pe malul râului, cu surorile mele refugiate.

Dacii omorâţi, cu altarele încrustate cu gheare de animale, şi oamenii preistorici, care au sălăşuit sub aceste stânci din Les Eyzies şi au lăsat în urmă desene cu animale care se sărută şi se ling, toţi sunt parte din aceeaşi determinare continuă de a supravieţui şi din aceeaşi foame aprigă de nemurire. Lăsau o urmă, zgâriau pereţii! Nu era doar dorinţă de supravieţuire, era şi foame de dragoste. Iar eu mă aflam undeva, pe axa asta de timp şi spaţiu, un fir de praf de umanitate frenetică, dornic de a lăsa o urmă şi de mă transforma într-un nucleu de viaţă şi de dragoste. Am rămas vreme îndelungată în *Grotte de Fond de Gaume*, privind cerbii de pe pereţi şi sărutul lor preistoric, limbi şi coarne de cerb, numai o linie roşie, subţire şi ştearsă, rămasă după douăzeci de mii de ani. Era artă cu semnificaţii. Înţelegeam nevoia oamenilor de a picta şi nevoia mea de a picta, nevoia Esmei şi a Fridei de a picta: de a-şi exprima dragostea în culori, coşmarurile şi visele noastre, tot ce cuvintele trecătoare nu puteau surprinde, tot ce era încrustat în carne, dar nu dispărea odată cu carnea.

Ultimul loc vizitat a fost un altar preistoric transformat în muzeu, datând din perioada Perigordiană de acum douăzeci de mii de ani, unde au trăit strămoşii din Paleolitic. Obosisem din cauza drumului lung parcurs în acea zi şi capul îmi ardea în soarele de august şi din cauza amintirilor dintr-un alt august. Nu prea voiam să intru în muzeu. Era chiar 11 august; se împlineau patru ani de la fuga din ţară, pornită în soarele strălucitor de vară, în apele care scăldau ţărmul satului 2 mai. Agadira, care nota tot ce vedeam şi aflam şi despre fiecare loc important planificat a fi vizitat, ca o profesoară, ne-a spus că este un loc important, la care merită să ne oprim.

– Nu poţi şti niciodată ce descoperi chiar la finalul călătoriei, mă îndemnă ea profetic.

Aşa că m-am întors din drum şi le-am spus fetelor că intru şi eu.

Straturile de piatră se întindeau ca nişte terase, fiecare o eră preistorică în stânca poroasă şi roşcată. Parcă alunecam în timp. Ne-am întors în singura încăpere a muzeului şi priveam obiectele expuse în vitrine. Privirea mi-a fost imediat atrasă de chipul unei femei, sculptat într-o piatră conică de mărimea unui deget. Sesizam o ezitare în chipul cioplit, ca şi cum miniatura încremenită a femeii nu era sigură de existenţa ei în piatră, de-a lungul miilor de ani. Dar iat-o aici, făcându-mi cu ochiul şi sclipind de sub geam.

Nu înţelegeam cum de mă regăseam în acea încercare de a fi statuie. Dar o priveam întruna, plină de valuri de emoţie faţă de ceea ce părea a fi o femeie-ou, o femeie-embrion răsărind dintr-o piatră, cu capul lăsat uşor într-o parte, cu picioarele strânse unul de altul ca la o sirenă şi cu un sân mai mare decât celălalt. Un sân plin şi unul micuţ, abia răsărit.

Se numea Venus, exact ca Venus din Milo. Dar ea nu era deloc Venus din Milo. Eram eu, Nora din Mangalia, cu sânii şi cu braţele mele inegale într-un vis de fetal, o formă adultă într-un embrion plutind prin univers şi rotindu-se de-a lungul mileniilor, femeia-peşte, dornică să creeze şi să-şi strige ecoul prin timp. La un anumit moment în timp, o femeie cu corp inegal a fost considerată frumoasă şi demnă de eternitate. Tremuram în faţa lui Venus din Paleolitic şi, pentru prima dată în viaţă, m-am simţit împlinită, glorios de normală şi incredibil de frumoasă, tocmai datorită inegalităţii mele şi nu în ciuda ei, soră bună cu acea Afrodită în miniatură, dar plină de încredere, de acum douăzeci de mii de ani.

– Hei, fetelor, priviţi! Mi-am descoperit sora geamănă din preistorie! le-am spus.

– Ceea ce înseamnă că întotdeauna trebuie să asculţi profeţiile Agadirei aici de faţă, spuse Didona, cu zâmbetul ei de circ şi cu vocea joasă de cabaret.

Am călătorit apoi la Dune de Pilat şi ne-am căţărat în vârful dunei aurii de nisip, de unde ne-am rostogolit în Ocean, ca nişte fetuşi însetaţi de carne. Lumina era aurie şi arămie, ca de miere, cum era odată deasupra peşterii din Limanu, doldora de roiuri de lilieci. Numai pescăruşii albi strigau deasupra orizontului strălucitor al Atlanticului. Poate că am călătorit în centrul Pământului şi al fiinţei mele şi ieşisem de cealaltă parte, într-un alt punct al existenţei, într-o altă experienţă a libertăţii.

Următoarea destinaţie: Mediterana. Ne aştepta vicios de isterică şi de albastră, imposibil de albastră, în maiestuosul oraş al Nisei. Căutam cu înfrigurare nuanţele de verde, ca s-o transform în misterioasa mea Mare Neagră, ca un hoţ refugiat ce sunt. Camarazii mei muschetari şi cu mine ne-am strâmbat de râs în faţa plajei de pietre de la Nisa. Priveam amuzate femeile franceze mergând pe vârfuri pe pietrele cenuşii, ca într-o varietate de mişcări bizare de balet, până reuşeau să ajungă la apă. Am hotărât să încercăm plajele de nisip de pe coastă: Antibe, Cannes. Ne aflam pe Coasta de Azur, la exact aceeaşi latitudine pe hartă ca oraşul meu natal, Mangalia, cu casa mea de la numărul 9, cu coloanele greceşti şi cu Moscheea turcească, dar şi cu o dragoste nebună rănită şi neîncheiată, ascunsă în fiecare piatră şi în fiecare val, ca un dragon furios ce-şi deplângea straturile de piele rănite şi vieţile sângerânde.

21.
Muzică precum Apa

O altă primăvară pariziană, plină de lalele, liliac şi trandafiri, îşi croieşte drum pe străzile oraşului, după o iarnă lungă şi extrem de rece. O iarnă cu mai multă zăpadă decât de obicei, spun parizienii, şi acum, o primăvară cu mai multe lalele ca de obicei. Mă grăbesc să ajung la cursurile mele de tehnici de pictură în guaşe şi vopsele acrilice, unde mă concentrez asupra unui nou tablou, pe care încerc să-l creez ca un amestec de planuri: Anushka, Agadira şi Didona, reprezentate ca cele Trei Graţii de-a lungul istoriei, pe un vapor pe Mediterană, toate trei fiind aşezate la cârmă, ca nişte zeiţe protectoare ale mării, în costumaţii de circ. Ne protejează pe mine şi pe Gigi, care dormim pe cea mai înaltă punte a vaporului într-un hamac, sub cerul Mediteranei. Va fi un tablou grandios, tragi-comic, despre dorinţe neîmplinite, nostalgii şi fantezii. Cele trei muze chiar au pozat pentru mine într-un mic studio-apartament de pe bulevardul Rochechouart.

Trec pe lângă Fontaine Saint Michel şi un poster imens îmi atrage atenţia. În acelaşi timp, o gheară de emoţie îmi înşfacă inima: *Orchestre Philarmonique de Bucarest. Valentin Teodoru-piano; Beethoven, Chopin, Berlioz. Théâtre des Champs-Elysées.* Încremenesc în faţa afişului şi recitesc textul de mai multe ori: Valentin Teodoru-la pian, cu opere de Beethoven, Chopin şi Berlioz. Compozitorii romantici. În Paris, la Théâtre des Champs-Elysées. Poate e un alt Valentin Teodoru care cântă la pian, dar nu e fratele meu geamăn. Sau, poate, e un alt frate geamăn de care nu ştiam, un geamăn al fratelui meu geamăn, un secret mai ascuns şi mai întunecat decât mi-aş fi imaginat vreodată, ceva ştiinţifico-fantastic gen: mama a avut tripleţi, cu trei bărbaţi diferiţi. Poate că există o altă Filarmonică în Bucureşti decât cea pe care o ştiu eu, o instituţie geamănă. Poate că toată lumea e construită din structuri duble şi universuri paralele, iar eu sunt păcălită la nesfârşit de gluma asta crudă. *Dimanche, 19 heures*-duminică, la orele 19.00. Trebuie neapărat să

cumpăr bilete la concert, indiferent dacă e o glumă a universului sau nu. Trebuie să ajung la cursuri şi să-mi termin tabloul acrilic. Şi trebuie cumva să îmi menţin controlul, altfel am să explodez într-o nebunie de primăvară.

Şocul revederii lui Valentin mă domină în continuare şi aproape că ratez staţia de metrou la care trebuie să cobor. De ce nu m-a avertizat de venirea lui, dacă despre el este vorba: Valentin Teodoru cântă la pian într-un concert al Filarmonicii, în această duminică, la Paris. La ora de tehnică sunt distrată şi ţâfnoasă şi ţip la profesor, Monsieur Reneaud, cerându-i să nu-mi mai ghideze mâna pe planşă, pot s-o fac şi singură. Un singur profesor a avut voie să facă acest lucru cu mine şi anume roşcata şi agitata domnişoară Mantaş. Monsieur Reneaud face un comentariu despre românii temperamentali şi, fără nici o legătură, ochii mi se umplu de lacrimi şi ies din clasă în fugă. Normal, dacă nu suntem hoţi, suntem temperamentali. Şi când s-or epuiza aceste clişee, ce mai rămâne, Monsieur Reneaud? Suntem şi ţigani, ceea ce ne face „oameni răi", pentru că toţi ţiganii sunt „răi", şi nici chiar românii nu vor să li se spună ţigani, mai bine fascişti, e mai nobil.

Simt că pleznesc de furie din cauza tuturor naţiilor de pe lume, dar mai ales din cauza celor două, de care sunt legată prin naştere şi prin adopţie: românii şi francezii. Le urăsc şi le iubesc pe ambele. Ce am fost odată, ce sunt acum, ce-aş fi putut să fiu şi ce voi fi, totul e divizat de linia roşie, ascuţită ca o lamă, care a brăzdat apele şi lumea mea în două. Tremur la gândul că, în curând, mi-aş putea vedea fratele geamăn.

Îi povestesc Didonei de anunţul privind concertul lui Valentin şi imediat ochii i se umplu de lacrimi. Revine repejor, însă, la chipul ei fericit de circ. Nu vrea să vină la concert, ce sens are, totul s-a terminat, oricum, şi îl iubeşte pe Marcel, actorul. O rog pe Anushka să vină cu mine şi ea acceptă imediat, fiindcă moare de curiozitate să-l întâlnească pe fratele meu cel misterios. Cumpăr biletele şi, la 18:30, ne aflăm deja în faţa sălii de concerte. Inima mea trăieşte o revoluţie proprie, la care mintea asistă doar neputincioasă. Mă divizasem ca o creatură mitică în mai multe Nora: plină de lacrimi şi agitată, purtând o rochie albastră din voal; dură şi indiferentă, în pantaloni şi cu cizmele de la Agadira; confuză şi distrasă, într-o rochie galbenă de bumbac; cerebrală şi profesională, un artist cu mai multe straturi de catifea în nuanţe de mov şi roz; pasională, sentimentală, ducând dorul fratelui mei geamăn, pe care-l îmbrăţişasem ultima dată în soarele orbitor şi pe nisipul fierbinte, înainte de a mă scufunda în apele înfometate ale Bosforului.

Ca de obicei, Anushka mă salvează din confuzia mea privind ţinuta şi îmi împrumută una din rochiile ei: o rochie de vară uşoară din şifon, cu un

model de trandafiri mici de culoare roz, peste care aşez un pulovăr verde, cumpărat din piaţa de vechituri. Anushka poartă o rochie de mătase cyclam, cu o curea neagră şi pantofi negri. Tocurile ei se aud pe asfaltul parizian exact aşa cum mi-am imaginat eu că se aud tocurile tuturor femeilor din Paris, înainte să ajung aici.

Locurile noastre sunt la lojă, la al doilea etaj, pe stânga. Anushka mă ţine de mână. Transpir şi număr minutele în gând. Şi apoi număr secundele. Luminile se sting şi se aprind la loc. Oamenii aplaudă, mi se înceţoşează privirea şi, când pot vedea din nou clar, fratele meu, Valentin Teodoru, se află pe scenă în picioare şi se înclină în faţa audienţei, într-un smoching alb, cu o garoafă roşie la butoniera buzunarului de la piept. Înainte de orice, înainte de Sonata a 5-a de Beethoven şi de Studiul lui Chopin, el cântă Sonata Lunii. Ştiu că acest cântec este pentru mine, aşa cum l-a cântat şi în seara reuniunii noastre, când eram doar doi copii rebeli. Şi au trecut anii, cu despărţirile lor dureroase, cu dureri şi agonii, cu puţinele carnavaluri colorate de curcubee, cu râsete şi acrobaţii amuzante, cu scrijelit înverşunat pe ziduri, pentru supravieţuire.

Un vapor mare, cu toţi cei dragi ai mei fluturând batiste colorate, pluteşte uşor în depărtare, spre linia albastră a orizontului. Notele unduitoare care se scurg din degetele lui Valentin se leagănă, se preling şi se întind languros în lumina feerică a sălii de concerte. Firul luminos care ne leagă inimile a rămas încă intact şi la fel de puternic şi Valentin îl readuce la viaţă, în acest teatru somptuos din Paris, cu fotolii de catifea roşie şi loji aurii, peste care pluteşte imaginea unei pivniţe ponosite de la numărul 9, plină de pânze de păianjen şi nori de praf, iar noi plutim împreună pe treptele şubrede şi ne adunăm laolaltă în jurul vechiului pian, care îi aparţinuse cândva bunicii Irina, cea îmbrăcată mereu în rochie neagră de tafta asortată cu un lung şirag de perle. Mama, cu părul ei ca de oaie brună strâns la spate şi cu ochii aspri, în stare să dea foc lumii întregi, tata, cu ochi albaştri mereu melancolici şi cu un zâmbet ironic, unchiul Doru, cu mâneca liberă aşezată cu grijă în buzunarul hainei bej extrem de elegante şi cu o ţigară în colţul gurii, mătuşa Tudoriţa, strângându-şi mândră copilul în braţe, şi Nora, într-o rochie galbenă precum florile-soarelui desenate de Van Gogh, cu zâmbetul ei strâmb şi cu corpul aşişderea, precum Venus din Paleolitic-plutim toţi spre suprafaţa apei, dintre ruinele sârmoase şi ruginite ale vaporului nostru. Am supravieţuit naufragiului şi ne îndreptăm acum spre suprafaţa apei, pentru o gură mare de aer proaspăt.

După concert, alerg cu Anushka prin mulţime spre culise. Un tip în uniformă îmi spune că nu am voie să intru în culise. Îi dau un bacşiş şi îl rog să-i

ducă un plic domnului Valentin Teodoru. Este certificatul de naştere al lui Valentin, pe care l-am purtat cu mine ascuns în cutia de tablă a mamei, în care ne pusese gălueştele de prune, când am traversat Marea în Turcia. Tipul se întoarce după câteva minute şi-mi spune că domnul Teodoru ne aşteaptă. Anushka nu vrea să vină, spune că e vorba de familie şi ar trebui să merg singură. Dar nu sunt în stare să fac faţă momentului singură. Aşa că vine în urma mea, cu paşii ei mărunţi şi plini de graţie.

Valentin stă în holul larg din spatele scenei, în smochingul alb decorat cu garoafă roşie, cu părul negru aşezat elegant pe spate: un bărbat arătos, un pianist renumit, totuşi fratele meu slăbănog ca un păianjen. Ne îmbrăţişăm îndelung şi suspinăm întruna. Şi apoi zâmbeşte, râde chiar, Valentin, clovnul pururi imprevizibil, un ochi râde, un ochi plânge.

– Uită-te la tine, surioară, mai frumoasă ca niciodată! îmi spune şi mă învârteşte de câteva ori cu admiraţie. Ştiam eu că o să ne revedem cândva şi ştiam că eşti la Paris. Eram sigur că cel mai simplu mod de a te găsi era să dau un concert de pian.

– Mă gândeam eu că ar fi cazul să-ţi iei înapoi certificatul de naştere, i-am răspuns râzând.

– Habar n-ai câte probleme am avut din cauza asta! continuă şi el râzând.

Îl rog pe Valentin să vină cu noi să bem ceva, să mâncăm ceva, să ne trăim viaţa mai departe împreună. Îmi cere să vorbesc mai încet şi îmi spune că nu poate. Îl întreb de ce nu m-a prevenit că vine, dacă nu vedeam afişul? Spune că m-ar fi sunat de aici, din Paris, m-ar fi găsit cumva, pentru că voia să-mi facă o surpriză. Uitasem că era o cutie cu surprize? Mai spune că nu putea suna, oricum, pentru că telefonul era ascultat şi nu voia să creeze suspiciuni. Filarmonica se afla într-un mic turneu european şi trebuie să se întoarcă acasă în câteva zile. Eu sunt sigură că Valentin, odată ieşit din ţară, va decide să rămână cu mine, să ceară azil politic şi să nu se mai întoarcă niciodată la ceea ce el numeşte acum „acasă". Se pare că a rămas aceeaşi fiinţă imprevizibilă, pentru că mă anunţă că nu, nu are de gând să rămână. România este casa lui, nu ar avea nici un sens să rămână în Franţa, mai ales că are un trai bun, cu dictatură cu tot, ce să facă în Paris, să o ia din nou de la început? Îmi mai spune că în România lucrurile au început să se tulbure, că au fost manifestaţii, demonstraţii de protest, acţiuni dizidente şi că lucrurile s-au înrăutăţit atât de tare, încât ceva trebuie să se schimbe, e inevitabil. Curând, îmi spune. Apoi o observă pe Anushka, rămasă puţin deoparte şi privindu-ne uimită.

– *Qui est cette magnifique personne?*[50] întreabă Valentin într-o franceză perfectă, cu privirea îndreptată asupra ei.

– *C'est Anushka, ma meilleure amie, la fille qu'on a sauvée à la Mer Noire*[51], îi spun şi o împing pe Anushka spre fratele meu şi le fac cunoştinţă.

– Ce bine că ai salvat-o, surioară! Lumea ar fi fost un loc mult mai trist fără ea, remarcă Valentin, cu cel mai fermecător zâmbet al său.

Ne turnăm poveşti la o porţie de friptură şi o sticlă de vin roşu, într-o braserie ieftină de lângă sala de concerte. Inima mea plânge din multe motive în seara asta pariziană, când răni vechi au fost deschise iar de Sonata Lunii cântată de Valentin. La sfârşitul serii, îi adresez cea mai importantă întrebare, încrustată în minte şi suflet. Întrebarea despre Gigi. Valentin îmi confirmă cele spuse de mama în scrisoare: a fost eliberat din închisoare şi munceşte acum alături de tatăl său, în şantierul din Port. Îmi zâmbeşte apoi şi mă întreabă ironic dacă tot pe Gigi îl iubesc sau am găsit deja un francez simpatic? Îmi vede lacrimile tremurând în ochi şi devine brusc foarte serios. Îmi spune că Gigi s-a schimbat, că s-ar putea să nici nu-l mai recunosc: e întunecat, deprimat, o umbră a ceea ce a fost cândva. Mă şochează din nou, cum s-a întâmplat şi după ce s-a întors acasă, prin tonul lui iute despre lucruri important, onestitatea nonşalantă, ca un clovn care te anunţă cu zâmbetul pe buze că-ţi va cădea o cărămidă în cap.

Cum rămâne cu Gigi, mă întreb? „Tu l-ai ales pe Gigi?" mă întrebase Valentin odată în tren, când ne întorceam de la Bucureşti, după aventura de la Circ. Şi acum mă întreb eu: *L-ai mai alege acum pe Gigi, Nora Teodoru? Schimbat, întunecat, deprimat, o umbră a ceea ce a fost odată, aşa cum spune Valentin că este acum? Ce înseamnă toate astea? Ce ştie clovnul meu de frate despre Gigi? Gigi a fost întotdeauna o parte din mine, peştele meu magic, cu care urma să ridic un castel roşu de corali, sub apele Mării Negre, ale Mării Roşii, ale Mediteranei, ale oricărei mări de pe lumea asta? Credeam odată că Gigi este ţara mea, refugiul meu de fericire şi linişte. Cu el pot înfrunta orice furtună şi orice cataclism, orice inundaţie, doar noi doi, sub florile de cais, căzând deasupra noastră ca nişte fulgi de zăpadă.*

Valentin ne anunţă că peste două zile pleacă, e un turneu scurt. Îl rog să-i ducă lui Gigi ceva din partea mea, se poate? Îl vor controla ofiţerii vamali la graniţă? Valentin se strâmbă la mine, se pare că am uitat ce am lăsat în urmă. Normal că vor controla totul. Dar ce am de gând să trimit, o armă secretă cu care să-l omorâm pe Ceauşescu? Un tablou, îi spun, asta trebuie

[50] - Cine este această domnişoară superbă ?

[51] - Este Anushka, cea mai bună prietenă a mea, fata pe care am salvat-o de la înec în Marea Neagră (fr.-N.T.)

să-i ducă lui Gigi. Mă asigură că i-l va duce, face orice pentru surioara lui, iar un tablou nu e mare lucru.

Valentin trebuie să stea la un hotel cu grupul de muzicieni. Şi, oricum, poliţia secretă care însoţeşte grupul, pentru a se asigura că se întorc acasă cu acelaşi număr de oameni cu care au plecat, sunt mereu prin apropiere. Îmi vine să râd de faptul că Filarmonica merge în turneu cu propriul său corp de securitate, ce convenabil! Şi ce dacă sunt urmăriţi, ducă-se dracului agenţii de poliţie, cum l-ar putea opri să fugă în mijlocul Parisului? Îl rog din nou să rămână în Paris şi să ceară azil politic. Chiar acum putem merge la cea mai apropiată secţie de poliţie şi simt cum spiritual de aventură creşte din nou în inima mea.

Anushka îl roagă şi ea, ceva mai timid, să rămână, când vine vremea să ne despărţim la miezul nopţii. Chiar nu vrea să rămână, e sigur-sigur de asta? Şi în Paris ar putea deveni un pianist important. Din nou, el spune nu, trebuie să se întoarcă acasă, unde este deja un pianist important, nu toată lumea trebuie să plece din ţară ca să găsească împlinirea, mai ales că este sigur că în ţară se va întâmpla ceva curând. În plus, nu o poate părăsi pe mama. Simt o înţepătură adâncă în inimă. Mama a îmbătrânit, îmi spune Valentin, şi-a pierdut minţile după plecarea mea. Şi nu folosea această expresie ca pe o metaforă. O vreme, nu a scos nici un cuvânt. Se purta ca o furtună tăcută şi turbată, distrugând totul în jur. Parcă o văd, trecând prin casă ca un uragan silenţios în rochia ei verde, ca o regină de gheaţă încrâncenată, o fantomă devastatoare, jelind după copiii ei.

Ne dăm întâlnire cu Valentin a doua zi în Place Alma Marceau, ca să mâncăm de prânz. Mai au o zi de stat, după care se întorc în România. Rămân trează toată noaptea şi desenez o replică a tabloului de la atelierul de la şcoală, nu în acrilice, ci cu tempera, cum obişnuiam să fac în România. Aşez culorile în straturi, pentru mai multă profunzime şi transparenţă. Multe straturi de albastru şi verde şi câteva pensule de roşu şi auriu. Desenez tabloul cu Gigi şi cu mine îmbrăţişaţi în hamac, pe un vas plutind pe Mediterana, cu cele trei surori ale mele, Agadira, Anushka şi Didona pe post de zeităţi la cârmă, navigând vaporul prin apele turcoaz. Lipesc apoi certificatul de naştere al lui Gigi pe spatele pânzei şi apoi lipesc o altă coală de hârtie deasupra. Gigi va şti să caute aici, când va simţi grosimea colii.

Pe coala din spate desenez un autoportret, numai capul meu, aşa cum nu l-am mai pictat niciodată: chipul rotund, încadrat de coama de bucle cafenii, şi ochii verzi cu o lumină aparte în ei. În păr mi-am desenat o fundă roşie, ca Marchiza de Solana desenată de Goya. Apoi desenez o imagine mai mică a lui Gigi în centrul frunţii mele, ca într-un autoportret al Fridei,

în care îl desenase pe Diego Rivera, soţul ei, în centrul frunţii. Îi desenez chipul aşa cum mi-l amintesc din zilele noastre fericite: arămiu ca mierea, plin de pistrui, cu ochi căprui strălucitori, precum pisicile turceşti, şi olin de bucle roşcate. E o lumină care arde în centrul frunţii mele. Între cele două desene am ascuns certificatul lui de naştere, aşa cum îl ascundeam altădată cu tandreţe între coapse, în patul lui jos sau pe nisipul din Mangalia, sub lumina lunii care construia podeţe strălucitoare peste ape.

Valentin ia tabloul rulat şi zâmbeşte:

– Altă creaţie bizară specifică ţie, surioară? N-ai renunţat la stilul tău, nu-i aşa?

– Mai bine mor decât să încerc să fiu altceva decât sunt, după tot calvarul fugii din ţară şi al situaţiei de imigrant.

Îl priveşte din nou şi o recunoaşte pe Didona între Cele Trei Graţii ale Mării. Zâmbeşte trist. Nu se miră deloc când îi spun că Didona se află la Paris, dar chipul i se luminează în schimb la apariţia Anushkăi în urma mea. Tocmai mi-am amintit: Valentin este un Pierrot neiertător, care crede cu tărie în predestinare. Anushka poartă o rochie albastru-deschis, ca marea din desenul meu, şi arată ca întruchiparea primăverii din pânza lui Botticelli.

Parisul vibrează de adieri proaspete, de oameni îndrăgostiţi şi de flori curajoase, în vreme ce noi ne luăm pe rând rămas bun de la Valentin. Anushka îi spune că îl va vizita în România, se vor vedea curând. Valentin zâmbeşte cu cel mai încântător zâmbet al său şi spune da, desigur, trebuie să vină în România, el are să-i arate munţii de data asta şi împrejurimile Bucureştiului. Fratele meu are o strălucire nouă, bărbătească. Mici scântei îi sclipesc în ochi, ca în acea după-amiază dinaintea plecării spre Limanu, când el şi tata s-au privit unul pe altul şi părea că o rază de lumină se crease între ei doi.

Ne-am plimbat toţi trei prin Paris, am mâncat sandvişuri pe o bancă din parc şi am vizitat Muzeul Rodin. Dintre toate muzeele din Paris, Valentin a vrut să vadă sculpturile lui Rodin. Spre deosebire de Valentin şi de Anushka, care se minunează în continuu în faţa nudurilor vânjoase de bronz sau de marmură, pe mine mă înfurie, exact cum mi s-a întâmplat la prima vizită la Luvru. Ceva mă irită când privesc acele statuete dominante de bărbaţi, care par să le înghită şi să le copleşească pe cele de femei. Nu înţeleg grupul statuar al artistei Camille Claudel şi nici cuplul care se sărută creat de ea, ce pare a fi o replică inversă a celui creat de Rodin. Piatra e de culoare deschisă şi e puţin ciudat, fiindcă femeia nu este complet răvăşită de acel sărut, ci liberă şi agilă, deşi puţin încovoiată.

Valentin ştie ce gândesc, îmi intuieşte gândurile şi dorul profund de Gigi, de vremurile fericite când ne întâlneam cu el în gară la Mangalia, după orele mele de artă şi cele de pian ale fratelui meu în Bucureşti, când ne întorceam acasă pe mijlocul străzii, fluierând veseli un nou cântec românesc, când Marea ne surprindea de fiecare dată la colţul străzii, cu valurile ei purpurii. Ne plimbăm pe culoarele muzeului şi Valentin se apropie de mine şi îmi strânge uşor umerii.

– Ai să-l revezi cândva, Nora, ştiu sigur, îmi spune cu drag.

Anushka vine pe cealaltă parte şi îmi confirmă previziunile fericite ale fratelui meu. Şi în acest moment, mângâiată de fratele meu şi de cea mai bună prietenă în Muzeul Rodin, ştiu din nou cu siguranţă că eu l-am ales pe Gigi, că încă îl vreau pe Gigi lângă mine şi că piesele de puzzle încep încet-încet să se aşeze la locul potrivit. După ce au fost amestecate, încep acum să se aranjeze într-o fotografie frumoasă. Într-un scurt fior de imaginaţie, ne văd pe toţi patru aici, printre aceste nuduri şi forme greoaie şi contorsionate de marmură şi bronz, cu Gigi lângă mine strângându-mă de talie şi declarând că favorita lui e mâna lui Rodin. Ştiu că-i va plăcea mâna sculptată.

Plecăm de la muzeu, chicotind ca nişte adolescenţi pe seama nudurilor contorsionate, şi sunt foarte încântată de relaţia ce tocmai se înfiripă între Anushka şi Valentin. Poate că fratele meu are dreptate, nimic nu e întâmplător. Trecem pe lângă o statuie minunată din aur roşcat, Flacăra Libertăţii din Pont Alma Marceau, şi îmi dau seama de un lucru uimitor: sunt foarte fericită că certificatele de naştere se întorc în sfârşit la posesorii lor. Fiecare îşi recapătă naşterea.

Valentin pleacă a doua zi şi ne luăm la revedere în Place de l'Opéra, într-o ploaie de primăvară. Anushka e udă toată şi chipul ei exprimă bucurie şi tristeţe la un loc. Ştiu bine ce înseamnă asta, se îndrăgosteşte de Valentin şi îi e greu să se despartă de el. Eu îl strâng în braţe tare, ca de obicei, şi amintirea ultimei îmbrăţişări din acel august strălucitor din 1984, pe nisipul fierbinte, mă face să-mi pierd echilibrul. Ultimul lucru pe care i-l spun este să-i dea mamei multe sărutări din partea mea şi să-i spună că sunt bine, că ar trebui să fie mândră de ceea ce am realizat. Şi să-i mai spună că am devorat fiecare cuvânt din scrisoarea ei minunată. Şi, în ultimul moment, scot din buzunar o scrisoare pentru mama, scrisă cu o noapte înainte, în care îi descriu viaţa din Paris, descoperirile şi succesele mele artistice. I-o îndes în buzunar şi Valentin o atinge uşor.

– Mereu mă pui în pericol, surioară! spune râzând. Deja este mândră de tine, Nora! adaugă, după care se întoarce pe călcâie, ca un dansator de cabaret.

Aleargă spre autocarul de România burduşit cu instrumente, muzicieni şi securişti păzind întreaga formaţie de artişti, care prinseseră o adiere de aer parizian şi care se întrebaseră la unison despre posibilitatea obţinerii azilului politic, dar fie erau prea speriaţi sau prea comozi să facă acest pas. Sau prea încăpăţânaţi şi mândri, ca Valentin.

Fratele meu, Valentin, trecuse trei zile prin Paris, ca un meteorit strălucitor, ce lăsa în urmă acorduri palpabile şi ameţitoare şi o emoţie sufocantă. După ce a plecat, m-am întrebat iar, ca de multe alte dăţi în trecut, dacă a existat cu adevărat sau era rodul imaginaţiei mele provocate de o contuzie la creier. Zâmbetul de pe chipul Anushkăi, în vreme ce se strâmbă la soarele abia ivit care-i gâdilă ochii albaştri, mă convinge că fratele meu există. Aroma de lavandă a coloniei pe care o purta de dimineaţă confirmă, de asemenea, trecerea lui pe aici. Acordurile joase şi determinate ale Sonatei Lunii, aşa cum a cântat-o el cu două seri în urmă, vibrează încă în mintea mea, unde se înfiripă imaginea lui fluidă ca un balet la pian, în smoching alb decorat cu o garoafă roşie, într-un nou tablou pe fundalul cerului necuviincios de albastru. Îmi amintesc că mi-a spus mândru, la întâlnirea noastră în culise, că a cântat în aceeaşi sală de concerte în care „Încoronarea primăverii" a lui Igor Stravinsky provocase un mare scandal în lumea muzicii. Prezenţa lui Valentin marcase profund această primăvară pariziană şi trăirile ei profunde, lăsând în sufletul Anushkăi şi al meu doruri adânci şi fantezii sub clar de lună.

22.
În flăcări

Cerurile din Est sunt în flăcări. Flama aurie a Libertăţii de la staţia de metrou Alma Marceau capătă noi semnificaţii în conştiinţa mea tensionată. Cu ochii căscaţi şi şocată, urmăresc întruna ştiri din ziarele franţuzeşti despre căderea comunismului. Întâi se întâmplă în Polonia, într-o lună aurie de septembrie. Anushka e copleşită, la rândul ei, de emoţie. Deşi e poloneză doar prin adopţie, greutatea numelui polonez şi poveştile de familie ale lui Natalie despre Fascism şi comunismul din Polonia de după război sunt încă vii în conştiinţa ei. Urmează Ungaria, în luna rece a toamnei de octombrie, iar Anushka e de origine ungară. Amândouă trecem prin nelinişti cutremurătoare. Nu mă pot gândi decât la ce urmează să se întâmple şi în România.

În ziua de 9 a unui noiembrie rece, nemţii se caţără pe Zidul Berlinului şi-l dărâmă la pământ. Pe 10 noiembrie, vecinul cel mai amărât al României, Bulgaria, îşi dă jos liderul comunist. Ajungând în iarna nefericirii generale, Cehoslovacia intră în grevă generală pe 27 noiembrie şi, deja în decembrie, conducerea comunistă este de domeniul trecutului. Mai agitată ca niciodată, continui să mă întreb întruna: ce urmează în România?

Fiecare minut liber mi-l petrec cu Agadira, Didona şi Anushka, după slujbă, cursuri, spectacole, înghesuite în faţa unui televizor micuţ, fie în apartamentul din strada Lecourbe, fie în apartamentul meu în miniatură din Rochechouart sau în apartamentul Didonei şi al lui Marcel din Marais. *Le Monde, Le Figaro, Libération, Le Canard enchaîné*, ziare franceze de stânga şi de dreapta, sunt împrăştiate prin toate apartamentele, cu decupaje înfăţişând oameni fericiţi pe străzile din Europa de Est sau în vârful Zidului Berlinului. Eu desenez pe fiecare bucată de ziar sau pânză îmi pică în mână. Desenez lideri de stat, hărţi, trenuri, bariere, ziduri, magazii, vapoare. Desenez harta României, pe care mereu am refuzat s-o desenez la şcoală. O desenez

în flăcări, în nuanţe stridente de roşu şi albastru, în culorile curcubeului şi în culori de doliu, cum îmi desenasem odată propriul trup, un nud negru sau autoportrete în curcubeu, pe străzile din Istanbul.

Agadira îmi spune mereu calmă:

– Ai puţină răbdare, draga mea, se va întâmpla curând.

Şi profeţia ei se adevereşte, ca de fiecare dată. Nu e nici o vrăjitorie la mijloc, numai ştiinţa de a înţelege oameni şi întâmplări, aşa am crezut mereu. Totul începe cu manifestaţii de stradă la Timişoara, lângă Sighet, locul de naştere al Anushkăi şi închisoarea unde a fost aruncat Gigi. Totul începe cu arestarea unui preot maghiar protestant. Anushka e mândră că Revoluţia română a fost pornită de un maghiar. Toţi suntem copleşiţi de sentimente patriotice, de mândrii naţionaliste şi de uri personale, în micile apartamente din Paris.

– Or să înceapă şi românii curând, stai să vezi! anunţă şi Didona, profeta noastră de la Circ. Numai că la ei are să fie rău de tot.

– Ce tot spui, Didona? o întreb mirată. În celelalte ţări a fost o violenţă redusă. Toată schimbarea s-a petrecut relativ paşnic, nu-i aşa?

Mi-e teamă de alte războaie şi de revoluţii însângerate. Mi-e teamă pentru Gigi, pentru Valentin şi pentru părinţii mei. Unde or fi acum, ce fac, va ajunge şi la ei mult aşteptata libertate? Şi cu preţ? Anushka vrea să luăm primul avion spre Bucureşti. Din mai, schimbă încontinuu scrisori romantice cu Valentin despre posibile schimbări climaterice şi despre nenumărate forme muzicale, în pagini lungi, pătate de lacrimi.

Didona crede că în România va fi violenţă şi că are să înceapă cât de curând. Pe 22 decembrie, ne adunăm în apartamentul lui Sally din Montmartre, împreună cu Aleksey, poetul polonez, cu Virgil, scenaristul român, cu Roxana, un muzician român, şi fumăm, bem lichior şi sticle de Chardonnay, una după alta. Vedem cum Ceauşescu este huiduit în timpul discursului din Piaţa Palatului de pe 21 decembrie şi apoi tancuri care intră în Bucureşti, înconjurate de o mulţime de oameni. În numele lui Allah şi al Dumnezeului Franţei, Didona avea dreptate, Revoluţia Română se naşte din focuri de armă, baricade şi conflicte de stradă, un adevărat război. Recunosc străzi din Bucureşti, pe unde m-am plimbat cu Valentin după lecţiile cu domnişoara Mantaş sau în timpul examenelor la Universitate. Oamenii se ascund după maşini şi clădiri, sunt împuşcaţi şi trag la rândul lor cu arma. Atunci am înţeles că românii pot fi la fel de sălbatici precum actorii din filmele americane.

Virgil, bărbatul dur şi fustangiu, izbucneşte în hohote de plâns :

– În sfârşit, s-a trezit poporul nostru, suspină, în sfârşit au pus mâna pe arme.

Pe mine nu mă impresionează deloc sentimentalismul ăsta patriotic. *Care arme?* mă întreb. *Doar nu aveam butoaie cu arme la colţ de stradă şi pur şi simplu nu aveam chef să punem mâna pe ele şi să le folosim împotriva liderilor de partid, în vreme ce ei ne obligau să avem copii, când noi nu doream, să desenăm portrete ale lui Ceauşescu, până ce rânjetul lui cu buze cărnoase să ne intre în vene, sau să ne pierdem slujbele şi să murim de foame şi de persecuţia poliţiei secrete, pentru că aşa aveau ei chef atunci. Şi de ce oare „poporul nostru", aşa cum le spune Virgil, trebuie să fie atât de violent, de unde au primit acele arme?*

Nu ştiu ce să fac şi ce să simt. E real, oare mâine va fi un altfel de trai în ţara mea natală? Vom fi în stare să aşezăm la loc toate bucăţile sparte ale sufletelor noastre? O uşă roşie se deschide şi se închide rapid. Dincolo de ea se află un abis îngrozitor. Toţi vrem să deschidem uşa, e greu să rezişti tentaţiei: o uşă roşie strălucitoare şi frumoasă, fremătând în balamale şi implorând să fie deschisă. În spatele ei se află însă o lume infernală de fantome, captive într-un carnaval istoric cu aer de orgie: Stalin dansează cu Hitler, doi mustăcioşi scunzi şi îndesaţi care se învârt într-un tangou lasciv. Nicolae şi Elena Ceauşescu dansează cha-cha, cu nişte găuri mari, pline de sânge, în cap.

Vorbesc cu mama la telefon, prima dată după mai mult de un an de zile. Vocea ei e iritată şi smucită. Spune că Mangalia e plină de copii ai străzii, orfani. N-are idee de unde vin, dar asta s-a întâmplat după Revoluţie, au apărut o mulţime de copii orfani pe străzi.

– Te întorci acasă, Nora? mă întreabă apoi cu o voce moale, cu o moliciune de care nu-mi aduc aminte.

– Nu încă, mama, aştept să se liniştească lucrurile o vreme. În plus, sunt foarte ocupată la şcoala de arte, am examene de dat ... Am să vin, dar nu chiar acum, mama...

– Am adus pianul sus, în camera de zi, Nora, ţi-ar plăcea să vezi cum am redecorat casa, îmi spune, ca şi cum nu aude ce îi spun eu.

– De ce l-au omorât pe Ceauşescu, mama? o întreb, ca şi cum nici eu nu aud ce spune ea.

– Pentru că suntem nişte sălbatici, de-aia. Era nevoie de răzbunare, pentru toţi anii de suferinţe. Şi-a meritat-o, oamenii mureau de foame sau prin puşcării, în vreme ce el îşi construia palatul de marmură încrustat cu rubine! Oricum, a fost urât, o sălbăticie, cum s-a întâmplat totul... La noi în oraş nu a murit nimeni, slavă Domnului!

Pentru prima dată de când am plecat, sunt fericită, mama e mai vorbăreaţă la telefon ca niciodată. Mai vorbisem de patru ori până atunci, o dată pe an, fie de ziua mea, fie de Crăciun. Nu pot să-mi amintesc ce ne-am spus când am sunat-o din Istanbul, doar că Lemi şi Seda m-au pus să-mi sun părinţii, să le spun că sunt bine. Probabil că asta i-am spus, ei sau tatei, căruia nu-i place să vorbească la telefon, cred că asta le-am spus: *„Mama, tata, sunt bine, sănătoasă şi totul e în regulă."* Mama devenise ceva mai activă politic şi mai puţin agresivă la bătrâneţe. Nu părea surprinsă de Revoluţie, ca şi cum o aştepta de mult, şi acum, că se întâmplase, nu era mare lucru. La final, îmi spune:

– Ai grijă de tine, Nora, fata mea!

La naiba cu Revoluţia română, cu dărâmarea Zidului Berlinului, asta e propria mea revoluţie, chiar aici, în apartamentul parizian de douăzeci de metri pătraţi, în timp ce strâng receptorul şi privesc pe fereastră populaţia de imigranţi, de familii franceze din clasa muncitoare, care se revarsă de la gurile de metrou, după o altă zi de lucru. Faptul că mama îmi spune „fata mea", cu o căldură aparte în glas: pentru prima dată în viaţa mea, mă simt iubită. Nu pot spune nimic, lacrimile mi-au tăiat vocea, iar mama îmi înţelege foarte bine tăcerea. Şi ea a tăcut. Îi aud respiraţia, poate suspinele.

Îi răspund şi eu, fără să încerc să-mi ascund plânsul:

– La revedere, mama, îmi e tare dor de tine... Am să vin acasă curând. Sărută-l pe tata din partea mea.

Anul Nou coboară asupra Parisului cu o burniţă cenuşie şi cu noi valuri de refugiaţi, din statele est-europene recent eliberate de comunism. Dacă tot s-au eliberat, de ce mai pleacă oamenii în turmă, în loc să stea acolo şi să-şi refacă patriile dezorientate?

– Simt nevoia să-şi testeze libertatea, Nora, să simtă că *pot* pleca din ţară, îmi Didona într-o seară la un pahar de vin, după noul ei spectacol, o nouă interpretare a „Nunţii lui Figaro" de Beaumarchais, în care a jucat rolul Suzanei.

Metroul parizian şi colţurile cafenelelor s-au umplut de valuri noi de ţigani români, care cântă la acordeon şi cerşesc câteva monede. Didona şi cu mine ne scoatem portofelele în acelaşi timp şi îi oferim câţiva franci unei tinere fete, care s-a oprit la masă noastră şi aşteaptă cu mâna întinsă. Este surprinsă că vorbim româneşte, iar Didona o şochează şi mai tare când începe să-i vorbească Romani. Nu am ştiut nici o clipă că Didona vorbeşte limba Mariţei. Mă cuprinde o nostalgie puternică pentru mirosul de frunze arse şi poveşti încântătoare despre prinţese din Turcia. Fata, pe nume Corina, ne spune că în România e haos şi hoţie mare, că străzile sunt pline de câini

vagabonzi şi de copii care inhalează aurolac. Venise ilegal la Paris cu familia, ceva mai departe de noi, tatăl cu un acordeon, mama, cu o muzicuţă, ascunşi într-un tren de marfă şi pasageri. Încercau să scoată ceva bani şi să se întoarcă în ţară, ca să pornească o afacere: un chioşc, unde să vândă săpunuri străine şi ciocolată. După ce pleacă, cu pumnul strâns deasupra monezilor, Didona îmi spune că şi ea are de gând să se întoarcă curând.

– În vizită, nu? O întreb sorbind din vin şi privind familia de ţigani mişcându-se prin mulţime, cerşind monede cu instrumentele lor.

– Nu, de tot, spune ea, lăsându-mă cu gura căscată de uimire.

– Mi-e dor de circ, Nora, ştii că ce fac acum nu-mi e de-ajuns. Îmi place teatrul, dar am circul în sânge, de când mă ştiu e tot ce-am cunoscut. Mi-e dor de lumini, de culori, de larma asurzitoare, de emoţiile din arenă-nimic nu se compară cu asta. Mama şi tata se vor întoarce primii pentru a-şi recupera slujbele, acum că au dispărut vechii şobolani.

Şi Anushka îmi tot spune că vrea să meargă în România pentru a-l vedea pe Valentin, cine ştie, poate o să iasă ceva bun din relaţia asta, cine ştie, poate de data asta ...? Eu sunt complet surprinsă de aceste direcţii opuse de exod: foştii emigranţi vor să se întoarcă, în vreme ce românii se scurg în valuri mari spre statele occidentale. De ce nu stă nimeni locului o vreme, să vedem cum evoluează lucrurile? În mod ciudat, eu nu simt nici cea mai slabă dorinţă de a mă întoarce, deşi i-am promis mamei că am să revin curând. Aş vrea să-i văd pe mama şi pe Gigi fără a fi nevoie să mă întorc, să ne întâlnim doar undeva, în stratosferă, deasupra realităţii postrevoluţionare, a copiilor rămaşi pe stradă şi a câinilor fără stăpân. Linia roşie de pe apa întunecată, chipurile furioase ale ofiţerilor navali şi ai poliţiei secrete în pardesiu îmi bântuie încă amintirile şi mă fac să tremur de teamă.

– Eu nu mă întorc, îi spun Didonei, gândind cu voce tare. Poate plec cu Agadira în Burkina Faso, mereu mi-am dorit să merg în Africa.

Didona mă înţelege şi ştie că nu glumesc. Îşi scutură valurile de păr şi spune:

– Nici eu nu m-aş întoarce în locul tău. Tu te descurci foarte bine aici şi într-o zi vei ajunge o pictoriţă faimoasă, Nora. Doar ...

Ezită, dar ştiu ce vrea să întrebe:

– De Gigi vrei să întrebi? Nu ştiu. Îl am în sânge cum ai tu circul, îi explic, zâmbind de această analogie. Gigi a fost întotdeauna caruselul meu de emoţii şi bucurii, dar a trecut atât de mult timp, încât mi-e teamă de ce-aş putea găsi. Parcă aş vrea să mai treacă timpul, să se facă bine, să redevină el însuşi înainte de a ne revedea şi, poate, de a relua dragostea noastră

– Poate? întreabă Didona surprinsă.

– Da, poate. Avem încă de trecut un mare test. Nu ştiu. Şi eu m-am schimbat şi am trecut prin multe de când am plecat. Şi, oricât de ciudat ar părea, încă mă simt împlinită, în stare să-mi creez singură viitorul, dăruind artei tot timpul şi toată atenţia mea ... Nu ştiu ce va aduce viitorul ...

Didona mă înţelege şi acum. Zâmbeşte şi îmi dă un verdict, în stilul specific Mariţei:

– Dacă îl ai în sânge, cum spui, atunci sângele se va întoarce la sânge ....

– Ah, minunat! îi spun râzând. Tu şi cu Agadira vorbiţi mereu în pilde şi preziceri.

Ne petrecem restul serii plimbându-ne la braţ şi povestindu-ne viaţa şi planurile de viitor, în frumoasa Place des Vosges. Didona se transformă încet într-o prinţesă, o contesă, o ţigancă de la Circ, care-şi face planuri pentru un viitor strălucit ca regină a Circului din Bucureşti. Eu, în schimb, mă gândesc la ce tablouri să aleg pentru expoziţia studenţilor, ce va avea loc într-o galerie din Marais luna viitoare. Prima mea expoziţie! Cum se va intitula?

E o primăvară cum n-a mai fost alta. Şi o nouă decadă: anii '90. Zidurile din Est au căzut, cerul s-a limpezit după focurile revoluţionare, iar sângele dictatorului s-a scurs în pământul balcanic. Din Paris nu se vede, dar simt că lumina roşie dispare şi lasă în urmă numai cărări bătătorite, ca cele pe care Brâncuşi a păşit cu nuiaua lui de mesteacăn, la începutul secolului.

Mi-am intitulat expoziţia „Căutând Marea Neagră în Paris." Evenimentul are loc într-o galerie mică din districtul Marais, pe data de 1 mai, şi deja tremur de emoţie. Sunt mai mulţi studenţi din an care expun odată cu mine. Printre ei se află şi Sally, cu nişte colaje de fotografii şi uleiuri, intitulate „Izbucniri". Anushka este palidă de dor şi jale din cauza absenţei fratelui meu şi îmi şopteşte întruna că vrea să-l viziteze, să ştie sigur dacă există vreo speranţă. În ciuda palorii, Îmi dau seama că e fericită să sufere din nou din dragoste. Are nevoie să-şi umple viaţa cu un dram de suferinţă, să simtă că trăieşte încă. Didona şi Agadira ne ajută cu servirea aperitivelor şi oferă broşuri explicative vizitatorilor. Frumuseţea lor exotică, deloc specifică locului, îi determină pe oameni să se oprească şi să le privească admirativ. Agadira îşi leagănă fundul la fiecare pas, iar Didona alunecă pe podele lucioase, parcă plutind.

Eu m-am ameţit puţin de la cele două pahare de vin băute, pentru a-mi calma inima. Sunt eu însămi surprinsă de cum arată desenele mele. Profesorii de la tehnica artei, Duquesne şi Renaud, flirtează cu mine fără nici o reţinere. Port o culoare pe care foarte rar mi se întâmplă s-o aleg: o rochie roşie-stacojiu, cu un colier african auriu cu negru, primit de la Agadira. Mă

simt încinsă şi uşoară, oarecum încântată de mine însămi. Şase ani de zbucium, disperare, speranţe şi zădărnicie, călătorii şi căutări, toate sunt surprinse de culori stridente şi forme îndrăzneţe, în cele zece tablouri pe care am avut voie să le includ în expoziţie.

Bucăţi albastre din Marea Neagră, dar şi din alte mări şi oceane pe care le-am cucerit, se regăsesc pasional în fiecare tablou şi domină fie privelişte parizianã, fie portretele oamenilor, de la cele trei surori dobândite până la oameni de pe stradă, până la Mimi Tournelle şi, normal, până la Gigi, al cărui chip sălăşuieşte în inima mea ca un indiciu, ilustrat în mai mult de jumătate din tablouri. Am folosit tempera, acrilice şi guaşe, pe coală groasă sau pe pânze, şi am experimentat desenul pe bucăţi de lemn, acoperit în hârtie japoneză-un mixaj de suporturi. Unele desene oferă o transparenţă stranie, altele sunt opace şi extrem de stridente, ca un peisaj din junglă. Puţin din Frida, puţin din Esma, puţin din Balcic şi din neliniştea inimii Reginei Maria, în căutarea unui loc de odihnă. O mare parte din căutările Norei prin propria ei inimă rătăcitoare, în călătorii frenetice prin jurul lumii. Prin acrilice şi prin strălucirea lor ameţitoare am eliberat urlete de bucurie, de nedumerire şi de tristeţe. Sunt cele mai dezlănţuite culori, folosite împotriva tuturor sfaturilor date de profesori şi de teoriile predate la cursuri.

Odată cu trecerea serii, încep să aud complimente şi expresii de uimire admirativă. *„C'est inoui, vraiment, tout à fait original…"*[52] remarcă o femeie în vârstă cu părul argintiu şi chipul precum un pergament egiptean. *„Regarde ça, c'est super, n'est-ce pas?*[53]", spune un tânăr într-o jachetă gri şi cu ochelari închişi la culoare. Se aud multe şoapte, voci întretăiate, mai înalte sau mai joase, şi multe râsete. Capul meu se învârte ca o sirenă. Profesorii mă bat uţor pe umpăr cu mândrie.

– *Bravo Nora, tu as de la veine comme je te l'ai dit la première fois…*[54], îmi spune domnul Duquesne.

La un moment dat, lumea se agită şi vocile sunt mai stridente, ca şi cum s-a produs o schimbare sau ceva a modificat armonia serii. Nu dau atenţie. Vorbesc şi mă hilizesc cu Anushka şi cu Didona, care îmi povestesc toate bârfele care se aud prin jur.

– Eşti un adevărat succes! Dacă ai reuşit tu să impresionezi băbăciunile astea pretenţioase din Franţa, înseamnă că te aşteaptă un viitor strălucit, fetiţo! spune Anushka, radiind în rochia ei argintie de mătase.

[52] „Este o abordare neobişnuită, zău, complet originală …"

[53] „Priveşte acest tablou, este fabulos, nu crezi?"

[54] - Bravo, Nora, ţi-am spus eu de prima dată că ai nerv în tine… (fr.-N.T.)

– Şi o să devii extrem de bogată din vânzarea tablourilor, continuă Didona cu o sclipire în ochi, judecând mereu partea practică a lucrurilor.

– Dacă se întâmplă aşa, am să-ţi cumpăr un circ! Circul tău propriu şi personal, îi răspund şi privirea mi se opreşte asupra intrării în galerie.

Proprietarul Galeriei, o femeie înaltă cu părul negru, se răsteşte la cineva spunând că nu se poate intra aici decât cu invitaţie. Mă îndrept spre intrare şi zăresc un om ponosit, un fel de încarnare patetică a lui Iisus Cristos: părul şi barba formează o coamă enormă în jurul capului, însă ochii au o expresie plină de patimă, profundă, şi nu-i pot rezista. Nu vreau nici o neplăcere în seara asta, aşa că decid să rezolv eu situaţia imediat. Mă apropii repejor de Madame Rochelle, managerul sălii, şi o rog să nu se îngrijoreze, omul este un prieten de-ai mei, căruia am uitat să-i trimit o invitaţie. După care mă îndrept spre intrusul bărbos şi îl privesc cu atenţie.

Încerc să spun ceva, dar simt cum mi se încleştează gura. Ochii, ochii lui inconfundabili, ca de pisică, mă privesc înapoi. În faţa tuturor, continui să mă prefac că e un străin. Îi spun proprietarei că totul e în regulă, e vorba de un prieten vechi. Îl iau de mână, îl conduc prin mulţimea care se uită curioasă la noi şi îl opresc în faţa celor mai bune trei tablouri ale mele: cel cu Gigi şi cu mine în hamac, pe vaporul care pluteşte pe Mediterana, cel cu Didona în Place du Tertre, stând în cap şi cu un colţ de Mare în depărtare, şi autoportretul în stil Frida, cu chipul lui Gigi imprimat în centrul frunţii mele.

Îmi şopteşte numele. Şi totul o ia razna: galeria, feţele oamenilor, tablourile de pe pereţi, strada de afară şi trecătorii care privesc înăuntru, totul se învârteşte în jurul meu. Îndrăznesc să-l îmbrăţişez şi el mă strânge la rândul lui în braţe. E numai piele şi oase. Corpul său e sfrijit, dar mult mai încordat decât îmi aminteam eu. Mă ridică la piept şi îi simt lacrimile pe obrajii mei şi barba umedă. Copilăria, adolescenţa, sângele meu, carnea mea, Marea noastră, dragostea noastră, lumina roşie… Aud oameni şoptind, comentând, chicotind, dar totul e un vis pentru mine. Nu am de gând să-i mai dau drumul străinului meu.

– Cel mai mult îmi place tabloul cu noi doi pe vapor, îmi şopteşte.

Glasul lui e aspru, obosit, sexi.

– La mulţi ani, iubirea mea! îi şoptesc la ureche şi tot nu-i dau drumul, amintindu-mi petrecerea pe care o dădusem demult în cinstea zilei lui de naştere, tot de un 1 mai.

Cele trei surori ale mele ne privesc cu lacrimi în ochi. Agadira preia frâiele organizării şi anunţă pe toată lumea că sunt foarte bine, voi fi bine şi în continuare, aşa că se pot întoarce la expoziţie. Îmi face cu ochiul şi apoi un semn cu mâna să dispar de acolo. Şi dispărem amândoi, în noaptea parizianã.

23.
Dragoste între străini

Nu-mi amintesc prea bine drumul spre apartamentul meu, doar că am luat un taxi şi nu ne-am desprins deloc unul de altul. Îmi amintesc că Gigi m-a purtat în braţe toate cele trei etaje până la apartament şi am năvălit înăuntru şi am căzut pe pat, care oricum ocupa cea mai mare parte a camerei. Devenise foarte puternic şi nu a ezitat o secundă în urma efortului de a mă duce până sus, pe întuneric. Haosul primelor minute... amestecul de lacrimi, de râsete, de cuvinte, aerul nopţii care ne învăluia încet şi sunetele franţuzeşti ale străzii, care intrau pe fereastră.

Valentin aranjase şi plătise acest drum. O sunase pe Anushka şi aflase ziua exactă a expoziţiei mele şi programul. Voia ca sincronizarea să decurgă perfect. Deci Anushka a ştiut de această vizită surprinzătoare, de-asta era atât de emoţionată în seara asta: cutia cu surprize fără fund a fratelui meu şi recent descoperita dragoste a Anushkăi pentru apariţii uluitoare!

A durat o vreme să ne regăsim şi să ne descoperim unul pe altul. Gigi era un alt bărbat, deşi devenise tot ce-mi imaginasem vreodată. Era tulburător şi dureros că a fost nevoie de patru ani de iad în închisoare şi de alţi doi ani într-o societate pe culmea disperării, ca el să devină bărbatul de care să mă îndrăgostesc din nou. Îi recunoscusem privirea, zâmbetul şi îmbrăţişarea în galeria de artă. Se întorsese la mine de nerecunoscut altfel, ca un străin, un om de pe stradă, bărbos şi îmbrăcat ca un vagabond ce căuta refugiu într-o galerie de artă, unde, întâmplător, eu îmi susţineam prima expoziţie. Şi apoi s-a deschis sub ochii mei, ca într-o vrajă din poveşti, în care sărutul unei femei distruge toate farmecele şi straturile groase de acoperământ. Şi ea îl recunoaşte drept ceea ce este cu adevărat: cel cu care viaţa devine o emoţie şi un carusel, o oază şi o călătorie sub flori de cais, fie în mijlocul unui deşert arid, fie în cea mai aprigă furtună.

Abia după ce barba de Viking de un roşcat închis a dispărut, l-am descoperit atât pe vechiul Gigi, băiatul drăguţ al cărui zâmbet îmi lumina întreaga lume, chiar şi cele mai sumbre zile ale copilăriei noastre, dar şi pe bărbatul cel nou, care supravieţuise unui calvar indescriptibil, inimaginabil. A durat luni de zile ca să-mi poată povesti despre tortura îndurată, despre bătăi şi foamete şi despre frig, încătuşat în lanţuri în mijlocul celulei şi scrijelind numele meu pe ziduri, celula de doi metri pe doi, cu un geamlâc cu zăbrele. A povestit despre munca forţată, despre mersul în lanţuri prin curtea închisorii, despre şirul interminabil de zile întunecate. Nu a vrut să povestească aceste lucruri, ar fi vrut să descrie doar oraşul nostru, în zilele şi lunile ce au urmat Revoluţiei. Şi a vorbit despre propria experienţă la Revoluţie, mai mult decât orice altceva. A plecat la Timişoara în primele zile ale revoltelor, fiindcă voia să fie acolo, în mijlocul acţiunii şi al schimbării de putere. A luptat pe străzile acelui minunat oraş situat între români şi unguri şi chiar a tras cu arma spre alţi oameni. Şi cum s-a tras în el, dar nici un glonţ nu l-a atins, ca şi cum trecutul din închisoare îi conferise un scut magic împotriva gloanţelor.

La trei zile după sosirea lui, am avut prima şi ultima ceartă uriaşă. Stăteam de trei zile în micul meu apartament, pentru a ne redescoperi, pentru a ne regăsi trupurile, vorbind, iubindu-ne, dormind, iubindu-ne iar şi trăind doar cu fărâmele de mâncare din frigider sau dulap. Lumea dinafară nu mai exista, puteam fi la fel de bine în Istanbul sau în Alaska. Corpul său îşi pierduse moliciunea tinerească şi acum era ascuţit şi osos, cu câteva cicatrice, fiecare cu o poveste proprie. Pieptul pistruiat era mai vânjos şi mai lat, iar chipul, mai slab şi mai ascuţit. Avea câteva fire sure prin bucle, de altfel de un cafeniu roşcat la fel de frumos ca întotdeauna.

Deodată, în cea de-a treia zi, Gigi m-a privit când încă eram întinşi în pat şi m-a rugat să-l iert.

– Pentru ce să te iert? l-am întrebat surprinsă, aşteptând să urmeze o glumă proastă.

M-a privit din nou încruntat şi cumva ruşinat:

– În vara aceea, am sărutat-o pe Anushka ... ştii tu, în zilele alea pe plajă... sau ea m-a sărutat pe mine... eram doar un puşti tembel.

Luată prin surprindere şi copleşită încă de emoţiile regăsirii lui, i-am răspuns:

– Şi eu l-am sărutat pe profesorul de artă..

Nu-mi venea să cred ce spuneam, mai ales că nu se întâmplase niciodată chestia asta.

– Ce ai făcut?

– Şi eu l-am sărutat pe profesorul de artă, pe domnul Duquesne, în timp ce pozam pentru el. Nud!

Eram şocată de ceea ce spuneam, parcă trăiam din nou amnezia din Istanbul.

– Ai pozat nud? mă întrebă el, cu faţa devenind din ce în ce mai palidă.

– Dar ce crezi că fac femeile la şcoala de artă? i-am răspuns şi am sărit din pat.

Gigi s-a înfuriat teribil, cum nu-l mai văzusem niciodată în toţi anii în care crescusem împreună, mai ales că până atunci nu-l caracterizase deloc mânia, cel puţin nu cum se întâmpla cu toţi cei din familia mea. Şi atunci m-am înfuriat şi eu şi durerea amară pe care o suferisem în acea vară, cu zece ani în urmă, îmi reveni în suflet, ca o răzbunare. Agonia pe care o trăisem când credeam că Anushka încearcă să-l seducă şi febra cerebrală pe care am avut-o din cauza asta, fiindcă i-am auzit pe ei doi vorbind pe stradă, chiar sub fereastra camerei mele.

Ore întregi, am continuat să ne aruncăm unul altuia reproşuri şi acuze, în micul apartament de pe bulevardul Rochechouart, până când vecinii au început să bată în pereţi şi să urle la noi pentru a ne opri. Le-am urlat înapoi să ne lase în pace şi să se ducă dracului. Apartamentele ieftine din Paris îţi asigurau experienţa traiului în comun şi a participării la necazurile şi fericirea tuturor, chiar dacă voiai sau nu.

Cum a putut fi atât de necinstit şi să mă înşele chiar în prima vară în care am făcut dragoste? Cu cine se mai culcase de atunci, cum a putut să-mi facă chestia asta? Eu cu cine m-am culcat, m-a întrebat, cu câţi bărbaţi, în cei şase ani cât am fost despărţiţi? Pozasem nud şi în centrul Parisului, aş fi câştigat mai mulţi bani în felul ăsta, mi-a spus. „Regret că nu te-am înşelat mai mult, am continuat eu, şi că nudurile mele nu au fost expuse în tot oraşul". El regreta o singură infidelitate, deşi nici măcar nu se putea numi aşa... Dar tocmai recunoaşterea faptului că ceva s-a întâmplat între ei m-a înfuriat la culme! În final, i-am spus să se ducă naibii în zbor în cretina aia de ţară din care venise.

Gâfâiam amândoi, aprinşi la faţă şi transpiraţi din cauza valurilor de mânie şi pasiune frustrată, acumulate în toţi aceşti ani. Aerul din cameră vibra încă sub încărcătura cuvintelor aruncate unul într-altul, ca pe nişte săgeţi otrăvite. M-am repezit la el cu pumnii strânşi. M-a prins de mâini, m-a imobilizat şi m-a privit o vreme direct în ochi:

– Trebuie doar s-o spui, Nora, cere-mi să plec şi îţi promit că niciodată n-ai să mai auzi de mine. Doar spune! Dacă asta îţi doreşti, a adăugat, privind cu vârful ochilor spre fereastră. Dacă vrei să rămân şi dacă simţi aceeaşi

dragoste ca înainte, atunci putem reconstrui totul de la zero, ne putem crea în sfârşit castelul nostru de corali, mai ştii?

Pentru prima dată de când sosise la mine, cu chipul proaspăt ras, i-am remarcat profilul frumos, ca de statuie, cu nasul drept, uşor ridicat, cu pomeţii înalţi şi fruntea netedă, deasupra căreia buclele rebele se aşezau în dezordine. Adonisul meu! Poate că un viitor alături de el, după atâtea experienţe dureroase prin care trecusem amândoi şi după fisura adâncă provocată de timp, ar fi plin de furtuni şi de nesiguranţă, ar fi aspru şi inconsecvent, dar alternativa era de neconceput pentru mine. În acel moment, când îmi strângea puternic mâinile într-ale lui şi când îi priveam profilul elegant, alternativa de a nu-i mai vedea vreodată chipul era imposibil de imaginat. Pentru că ar fi însemnat o reiterare la infinit a nudului meu negru, pe culoare pustii cu oglinzi opace. Ar fi însemnat întuneric, precum amnezia din Istanbul. Îl aşteptasem pe străinul ăsta ani la rând.

– Hm, Anushka asta ... E o figură, nu-i aşa? am continuat, râzând incontrolabil. N-am sărutat nici un profesor de artă, deşi aş fi avut poate note mai mari, am adăugat maliţioasă.

Trupul meu înfometat de dragoste l-a devorat pe Gigi ore la rând. Iar el devenea, cu fiecare îmbrăţişare, un bărbat fin şi încrezător, un străin ispititor şi irezistibil, a cărui piele mirosea şi avea gustul sărat al iubitei noastre Mări.

În lunile care au urmat, Gigi a fost cuprins de o energie fără margini, ca şi cum o parte din el tocmai ce se trezise dintr-un somn adânc. Obţinuse două slujbe, un ala spitalul unde lucrau Agadira şi Hajid şi o alta la o agenţie de turism, pe Champs Elysées. Noaptea învăţa franceză şi repeta fraze complicate după un program audio pentru străini. Obţinuse foarte uşor cele două slujbe şi, cu aceeaşi lejeritate, studia pentru şcoala de inginerie navală de la Paris Tech[55]. De fiecare dată când intra undeva şi zâmbea în felul lui colorat, franţuzoaicele se opreau indiferent de situaţie şi ascultau extaziate franceza lui cu accent puternic. Secretarele îşi legănau fundul şi îşi aplecau capul într-un fel de flirt caraghios, de fiecare dată când vorbea cu ele sau doar trecea pe acolo. Ochii săi de pisică străluceau pe străzile Parisului şi în birouri, atractivi şi încrezători.

Îmi aminteam mereu ziua lui de naştere sărbătorită la noi acasă, cu mulţi ani în urmă. L-am privit atunci mişcându-se, dansând sau zâmbind cu atâta

[55] **Institutul Tehnologic din Paris** (denumit popular ParisTech) este o universitate care adună sub umbrela sa 11 din cele mai bune şcoli de inginerie din Franţa, acoperind aproape întregul spectru de ştiinţe inginereşti, dar şi o şcoală de afaceri. Este echivalentul universităţilor Golden Triangle din Anglia şi al celor Ivy League din Statele Unite. (N.T.)

lejeritate, încât eram convinsă că adunase tot soarele Mării şi al nisipului unde crescusem şi că avea să devină într-o zi visul oricărei femei. Numai crizele din timpul somnului, adevărate coşmaruri, trădau durerea suferită în trecut. Se îneca brusc în somn, respira agitat şi mâinile zgâriau aerul. Luptele sale nocturne erau tăcute şi cu respiraţia oprită. Îl atingeam uşor pe mână şi se liniştea. Dimineaţa, nu întrebam nimic. Ceva mă oprea, un sentiment inexplicabil de jenă.

Odată, când sărbătoream admiterea lui la Paris Tech şi ne îmbătasem de la vinul băut în cinstea rezultatelor, m-am aruncat pe pat şi i-am spus:

– Nu crezi că e cazul ca acum, dacă tot am devenit nişte refugiaţi est-europeni ceva mai respectabili, să părăsim acest apartament jalnic în favoarea unuia mai simpatic?

El zâmbi fericit şi se aruncă pe pat, lângă mine:

– Absolut, dragostea mea. Şi ce-ar fi dacă ne-am şi căsători cu această ocazie? Nora Teodoru, vrei să fii soţia mea?

Deşi n-ar fi trebuit, întrebarea m-a luat prin surprindere. Deja mă consideram măritată cu el. Mi-am amintit de cearta stupidă din mijlocul străzii, cu mulţi ani în urmă, în seara de după petrecerea lui, când eu am menţionat nunta, iar el mi-a vorbit despre convertirea la altă religie. *De ce să ne căsătorim*? mă gândeam.

Aşa că singurul meu răspuns la întrebarea lui a fost o altă întrebare:

– De ce?

Fără nici o tresărire, Gigi îşi roti o buclă pe deget, cum făcea încă din copilărie, şi continuă:

– Pentru că ne-ar da un sentiment de împlinire să fim căsătoriţi unul cu altul. Şi, cine ştie, poate vom dori să avem şi un copil.

Când a spus asta, ceva s-a rupt în mine. Am simţit deodată că zac într-o baltă de sânge, cu ceva dezgustător şi rece între picioare. Şi e întuneric. Zac într-un pat turcesc şi o mulţime de figuri necunoscute de holbează la mine. Zac în propriul meu pat de la numărul 9 şi am febră cerebrală. O meduză otrăvitoare mă mănâncă de vie. În fiecare secvenţă, zac într-un pat şi mor încet. Nu e o moarte curată şi demnă, cum mi-aş fi dorit să se întâmple, ci murdară şi plină de sânge. Nu am părinţi, nu am o ţară, nu am nici un fel de dragoste. Ce a făcut Gigi în toţi aceşti ani, ce a muncit după ieşirea din închisoare, de ce nu a spus nimic despre tabloul pe care i l-am trimis prin Valentin? De ce e atât de calm, de detaşat? De ce nu vorbeşte despre ce i s-a întâmplat? Şi ce ne facem acum cu atâta libertate? Eu încă nu aveam curaj să mă întorc să-mi văd părinţii. Trecuse mai mult de un an de la Revoluţie, un an de când Gigi apăruse la Galerie, în timpul primului meu vernisaj. Trecem

nepăsători prin timp, crezând că reuşim ceva la Paris. Dar suntem în continuare nişte străini unul pentru altul, dar şi pentru noi înşine, pentru că am uitat atât de mult. Ne amintim doar felii de traumă, doar cât să ne plângă de milă francezii. Şi ce însemna de fapt „să reuşeşti" la Paris?

– Nu, Gigi, nu vreau să mă mărit, nici cu tine, nici cu altul. Nu vreau să mă mărit deloc.... Şi nu vreau să am copii. Nu ştiu încă cine sunt şi habar n-am cine eşti tu. Trebuie să descopăr lucrurile astea întâi.

Sosirea lui Gigi şi noul său statut de refugiat îmi reflectau imaginea proprie ca o oglindă spartă. Vedeam bucăţi din mine împrăştiate în dezordine, iar chipul şi inima îmi erau de nerecunoscut. Tot ceea ce trăisem împreună înainte de noaptea din 11 august şi de linia de lumină roşie a patrulei de graniţă părea complet irelevant aici, în Paris, unde Gigi reflecta propriile mele confuzii şi înstrăinări. Când el era departe, eram în stare să ţin totul în mine, ca un pachet bine sigilat care pulsa ca o inimă. Îmi idealizam amintirile şi mă simţeam deasupra tuturor celor care nu trecuseră prin ce trecusem eu în viaţă. Numai că Gigi avea propriul pachet de temeri care pulsa ca o inimă, iar eu nu înţelegeam o iotă din trăirile lui şi nu ştiam cum să reacţionez. Mai mult, habar n-aveam cum să construiesc o punte peste abisul dintre cele două momente din timp: linia roşie dintre apele române şi cele turceşti şi seara în care Gigi a intrat în Galeria de artă, ca un străin. Îmi lipsea acel străin bulversant, deşi familiar, şi acele prime minute electrizante, în care mă îndrăgosteam de un vagabond prăfuit. Numai că Gigi al meu cel familiar părea tot mai străin pe zi ce trece.

Au trecut alte săptămâni de confuzii şi ezitări, până într-o seară când, în sfârşit, mi-a spus totul, nu într-o ordine anume, ci doar cum îi dicta conştiinţa. Şi apoi am început să-mi torn propriile traume, devenind fiecare Şeherezada celuilalt, într-o competiţie de poveşti de supravieţuire.

– La Revoluţie, am omorât un om, Nora! îmi spuse într-o seară, ca şi cum tocmai câştigase un premiu.

– Ce om? l-am întrebat şocată.

– Nimeni nu ştia sigur cine pe cine împuşcă, să ştii; era un adevărat haos pe străzi şi, cu toate astea, eram toţi extrem de emoţionaţi.

Când îmi povestea, ochii lui Gigi aveau o expresie sălbatică şi aruncau săgeţi arămii de ambrozie, precum pisicile de pe strada Eminonu. Mă speria, deşi îmi plăcea intensitatea emoţiilor transmise.

– Mergeam pe o stradă în Timişoara, o stradă deluroasă, aşa cum vezi numai în acea parte a oraşului, şi, deodată, aud o conversaţie între un tip îmbrăcat în uniformă de armată şi un civil: „Împuşcă-l, dă-l în mă-sa de nenorocit!", spunea tipul în uniformă.

Gigi devenea pe rând fiecare personaj din povestire: soldatul furios, studentul protestatar, un civil prins în mijlocul conflictului. „Împuşcă-l pe ăsta care se apropie de noi, nu vezi că-i un jegos? Împuşcă-l şi gata, eşti surd?", povestea el şi se ridicase în picioare în patul nostru, îmbrăcat doar în pantalonii de pijama şi cu bustul gol, în vreme ce picături de sudoare sclipeau pe pielea lui bronzată. Ochii îi erau aspri şi cruzi. „Fă-i să creadă în continuare prosteala cu teroriştii! Împuşcă-l!". Ţipa din tot sufletul, imitând soldatul nebun, şi vecinii noştri au început din nou să bată în pereţi, să facem linişte. „Voi să faceţi linişte!" le-am strigat eu, complet fascinată de Revoluţia lui Gigi.

Abia acum, martoră fiind la punerea în scenă a ceea ce trebuie să fi fost o noapte cruntă şi haotică în mijlocul Timişoarei, înţelegeam cumva altfel faimoasa Revoluţie română. Teroriştii erau, de fapt, ofiţeri din vechea securitate, îmi explica Gigi, numai că în acele nopţi nebune pe străzile Timişoarei, Bucureştiului, Braşovului era extrem de dificil să ştii cine e fiecare. Şi am întrezărit toată emoţia acelor zile în ochii lui şi în tremurul muşchilor, care imitau o împuşcătură după alta. Una din cicatrice devenise mai pregnantă, aproape sângerie.

– Şi apoi l-am văzut pe omul care venea pe stradă, cel pe care voiau să-l împuşte, ca să menţină vie prosteala cu teroriştii, cum spuneau ei: era un băiat, un tânăr îmbrăcat într-un hanorac albastru închis, şi zâmbea încrezător cu puşcă automată la subraţ, ca şi cum nu era mare chestie."

Acum Gigi adoptase aerul încrezător şi nepăsător al tânărului revoluţionar, îmbrăcat în hanorac albastru.

– Aşa că l-am împuşcat pe tipul în uniformă, declarase el mândru.

Gigi al meu se dovedea a fi un asasin cu sânge rece, un criminal, un revoluţionar. Poate un erou? Genul meu de bărbat, mă gândeam.

– Civilul mă observase în timp ce mă ascundeam în spatele unei Dacii albastre şi a îndreptat arma spre mine. Eu am tras primul ... auto-apărare, a concluzionat şi s-a aruncat pe pat epuizat.

Şi a rămas cu privirea în tavan şi cu două şiruri de lacrimi alunecând pe obraji. Omorâse, aşadar, doi oameni. Iniţial, a spus că a omorât doar unul, dar fuseseră doi. Asta chiar îl transforma într-un erou. Putea fi ucis în acest haos, dar a scăpat. Ceea ce era un miracol, până la urmă. El a tras primul şi viaţa lui a depins de acea secundă: o ruletă rusească, pe viaţă şi pe moarte. Un glonţ venit din altă direcţie l-a nimerit pe tânărul revoluţionar în hanorac albastru. Câteodată, poveştile lui Gigi se derulau singure şi el ţinea doar pasul cu ele.

– Îl văd şi acum pe tânărul în hanorac albastru venind agale pe stradă, continuă Gigi, cu ochii aprinşi, fixând un punct în tavan. Avea ochi negri, plini de candoare, şi era deşirat şi slăbănog, ca fratele tău, Valentin. Respira aerul rece al iernii cu un entuziasm revoluţionar. Încercam să-mi imaginez viaţa lui. Se spune că viaţa îţi trece prin faţa ochilor în ultimele secunde numai că, destul de ciudat, eu am văzut viaţa *lui* în ultimele *lui* secunde: avea o mamă şi o prietenă, care îl aşteptau nerăbdătoare acasă, dar el voia să trăiască acea noapte, să guste din plin noua senzaţie de libertate. Trebuia să-l salvez, dar n-am reuşit. A dracului Revoluţie, ce-a fost aia, zău!

Gigi ştia că trebuie să-l salveze pe tânărul revoluţionar cu orice preţ, aşa că l-a împuşcat pe cel care voia să împuşte băiatul. Şi eu l-aş fi împuşcat, îi spun. Şi această frântură de povestire, înţeleg complet dimensiunea Revoluţiei. În secundele de solidaritate deplină între Gigi şi un băiat necunoscut de pe stradă, entuziasmaţi de noua libertate. Şi tot în această frântură îi înţeleg absurditatea.

Povesteşte apoi de închisoare, ceea ce mă irită şi mă agită. Mă uit continuu la tavan şi el îmi povesteşte despre bătăile primite în mijlocul nopţii în celulă şi despre cum îi înfundau capul într-o găleată cu apă rece, ca să se sufoce.

– Noroc că sunt un bun înotător, spune el, râzând cinic.

Îl băteau întruna ca să obţină informaţii despre fuga noastră din ţară, despre domnul Bekta şi despre toţi cei care ne-au ajutat să fugim. Vorbea despre oamenii care au murit în celulele vecine: profesorul care avea ulcer şi nu a primit nici un fel de tratament, ţiganul care îi ajutase pe alţii să treacă graniţa în Iugoslavia, fiind omorât apoi în bătaie pentru asta. Scrijelitul zidurilor, până îi sângerau degetele şi scria cu acel sânge numele meu pe cimentul celulei.

Eu i-am povestit despre amnezia din Istanbul, poate omorâsem şi eu pe cineva, oricum nu mai ştiam. Fusesem foarte aproape de moarte în noaptea fugii din ţară. Sufeream de hipotermie şi de un fel de şoc psihic. Am ajuns inconştientă acasă la Lemi şi la Seda. De câteva ori, m-am gândit să-mi iau viaţa. Seda m-a învăţat să gătesc prăjituri turceşti şi să nu mă mai gândesc la moarte. M-a învăţat să petrec o zi întreagă, enumerând numai motive pentru care să trăiesc. De-asta, când am ajuns la Paris, am vrut să lucrez într-o patiserie; ca să nu mă sinucid. Când te învăluie aroma de cocă coaptă şi de spumă de ciocolată, cam vrei să amâni gândurile sumbre, indiferent de cât de cenuşii sunt străzile Parisului şi de cât de singuratică e viaţa de refugiat.

– De câţi cofetari ai auzit tu să se sinucidă? mă întrebase odată Madame Tournelle, doar ca să-mi confirme cele spuse de Seda.

– Câţi? întrebă Gigi.

– Nici unul! i-am răspuns mândră. Tartele cu fructe şi prăjiturile cu alune şi fistic mi-au salvat viaţa. Realmente! insist, încercând să-i combat scepticismul.

Lansatorul de rachete, de care ne apropiasem înot în seara aceea a marii noastre aventuri, era de fapt un distrugător cu rachete teleghidate, construit de ruşi după proiectul lansatoarelor de rachete şi a submarinelor sovietice din 1960. I se spunea distrugătorul naţional. Trebuia să fie cel mai mare vas de luptă construit în afara teritoriului Uniunii Sovietice, dar într-un stat membru al Pactului de la Varşovia. Nu erau prea clare ambiţiile României de a construi nave de război. De ce avea ţara mea nevoie de un distrugător naţional, nu aveam deja unul, în persoana liderului psihopat? Şi de ce tocmai micul nostru oraş, Mangalia, fusese gratulat cu asemenea onoare? Vasul trebuia să fie construit pe mărimea grandorii dictaturii comuniste. Gigi credea că toată independenţa declarată a lui Ceauşescu faţă de Uniunea Sovietică era doar o faţadă, în realitate fiind extrem de legaţi de Marele Urs.

Luca fusese rugat să se alăture echipei de experţi şi ingineri navali, datorită vastei lui experienţe în acest domeniu. Ulterior, însă, când au descoperit escapada noastră în vecinătatea navei, Luca a fost imediat catalogat drept spion şi condamnat la arest la domiciliu timp de un an de zile. Toată casa a fost împânzită de microfoane. Gigi spunea că, după Revoluţie, au descoperit microfoane chiar şi în spatele vasului de toaletă. În caz că vreun membru al familiei are de gând „să toarne" ceva, în timp ce toarnă la veceu, râdea el, mândru de aşa o glumă sinistră.

Luca şi-a folosit toate cunoştinţele şi relaţiile pentru a-l scoate pe Gigi din închisoare. A trimis petiţii autorităţilor de miliţie din Constanţa şi din Bucureşti. Voia să ştie dacă va exista un proces, o judecată. Când îi vor elibera fiul? Fiecare întrevedere se sfârşea prin rugămintea de a veni altădată, de a formula o cerere la un alt birou, de a merge pe alte coridoare întunecate, care nu duceau nicăieri, de a intra în alte birouri jerpelite, cu funcţionari acri şi plictisiţi. În sfârşit, după patru ani de trudă, un oficial de la Partid a fost înduplecat de argumentele lui Luca potrivit cărora munca pe şantierul naval, în folosul statului şi al Partidului, l-ar putea reabilita mai repede pe fiul său. Gigi a fost eliberat din închisoare şi trimis la muncă pe şantierul naval, să termine de construit marele lansator sovietic de rachete, sub jurământ de păstrare a secretului şi sub ameninţarea că-şi va sfârşi amărâta de viaţă în puşcăria de la Sighet, dacă spune cuiva cu ce se ocupă pe şantier.

Apoi, brusc, am încetat lucrările la distrugător, fiindcă Partidul nu mai era interesat s-o termine. Nimic din ce făcea Partidul ăsta sau statul nu avea vreo logică, a concluzionat Gigi.

În vreme ce-l ascultam istorisind poveşti cu James Bond în variantă românească, mi-am dat seama că abia acum Gigi devine el însuşi, se împlineşte. Ca o statuie care primeşte o şlefuire finală, care îi defineşte valoarea: o ultimă trecere a daltei în marmură pentru a surprinde exact acea expresie de măiestrie, un ultim lustru, care-i conferă operei semnificaţie şi splendoare. Înainte, chipul lui Gigi părea mereu uşor fluid, dificil de surprins şi de explicat. Ca o figură oglindită în apă. Era luminos şi fermecător şi avusesem disperată nevoie de prezenţa lui în timpul adolescenţei mele chinuite. Era un iubit tandru, extrem de captivant. Iar ceea ce-l caracteriza cel mai bine era zâmbetul. Numai că doar un zâmbet nu era destul. Mi se părea nedrept să gândesc aşa, dar credeam că înţeleg motivul pentru care n-a trecut de linia roşie dintre apele române şi cele turceşti în noaptea aceea: nu era convins, nu era sigur până în măduva oaselor şi nici suficient de disperat încât să treacă dincolo. Înota mult mai rapid ca mine, trebuia să ajungă la barcă înaintea mea.

Gigi căpătase un nou gest, cu care-şi puncta povestirile şi personalitatea, şi pe care l-am observat în timpul istoriilor pe nerăsuflate, care umpleau abisul dintre atunci şi acum. Era un gest al mâinii în aer. Prindea aerul cu mâna, strângea pumnul şi îl ducea la bărbie. Câteodată mă privea fix în ochi, fără să zâmbească, cu intensitatea dură care i se acumula în ochii căprui deschis. Dup-aia zâmbea. Numai că zâmbetele lui mă luau prin surprindere, în loc să fie un gest aşteptat.

Micul nostru apartament devenise un spaţiu pentru exorcizări şi procese de vindecare. Pereţii erau plini până la refuz de picturile mele, culori tempera, schiţe, acrilice şi uleiuri, o adevărată junglă de viscere şi trăiri emoţionale. Fiecare piesă de mobilier era acoperită de materiale africane sau de propriile mele creaţii stridente, realizate la maşina de cusut. Pe podea şi pe masa din camera de zi, aveam diagrame şi planuri de vapoare de toate modelele şi dimensiunile. Prin codurile şi matematica lor misterioasă, păreau chiar elegante. Îmi făcea plăcere să asist la expunerea minţii lui în scheme şi figuri geometrice complicate şi reuşeam astfel să-l înţeleg mai bine. Până şi gesturile precise şi tăioase, cu mâna prin aer, gesturi pe care nu le avusese înainte, cum fac mulţi alţi români, erau în concordanţă cu planurile sale minuţioase şi detaliate ale vapoarelor. Toată suprafaţa dulapului din bucătărie era acoperită cu căni de ceai şi cafea, pe jos aveam sticle de vin roşu şi alb în lădiţe de lemn, pe masa din bucătărie domneau făcăleţe şi

reţete de aluaturi, alături de borcane mici de tablă, pline cu nuci şi mirodenii pentru tot felul de prăjituri.

O vreme, nu mi-am văzut deloc prietenii. După serviciu şi cursurile de artă, plecam în grabă acasă, de parcă eram posedată. Gigi intra şi el în casă cu respiraţia întretăiată, după cele două slujbe şi cursurile de inginerie. Găteam împreună unul lângă altul, amestecam condimente şi dospeam cocă cu o pasiune furibundă. În fiecare seară beam împreună o sticlă de vin şi ne scufundam avizi în poveşti, aşa cum făceam odată în suprafaţa strălucitoare de smarald a Mării Negre. Încet-încet, puntea noastră de legătură între noaptea de 11 august 1984 şi seara de 1 mai 1990 a început să se întrevadă. Era o punte luminoasă, pe care puteam încerca să păşim din nou, precum podurile de lună care se întindeau pe suprafaţa lunecoasă şi întunecată a mării, în adolescenţa noastră. Încet-încet, am ajuns să-l cunosc şi să mă îndrăgostesc de străinul din camera mea. Rănile lui Gigi se potriveau bine cu trupul meu asimetric. Mi-a arătat urmele rănilor – erau netede şi întunecate.

A fost nevoie să mă regăsesc pe mine pentru a înţelege cu adevărat semnificaţia vieţii noastre de dinainte de 11 august '84 şi pentru a intui ce poate urma pentru noi. Să înţeleg cum ne-am modelat unul pe altul pe ţărmurile încântătoare ale Mării Negre şi cum ne putem modela din nou, într-o altă formă: de refugiaţi români post-revoluţionari în Paris. Şi apoi vom sparge iar matricea, modelele şi credinţa şi vom vedea ce mai rămâne: dacă mai e suficientă trăire, dacă putem porni de la capăt, cu piesele însângerate ale formelor sparte de durere.

Ca prim pas, eu m-am bucurat foarte tare că Gigi i-a ucis pe cei doi oameni în Revoluţie. Nu e normal să se întâmple aşa într-o Revoluţie? Petrecuse patru ani groaznici în puşcăria de la Sighet. Şi eu aş fi omorât pe cineva după o astfel de experienţă. Gigi a împuşcat primul om dintr-un impuls nobil, iar pe al doilea, pentru autoapărare, care dacă totul s-a dovedit ulterior a fi un dezastru inutil, soldat cu moartea a trei oameni aflaţi, oricum, de partea Revoluţiei. Românii şi-au organizat şi Revoluţia tot ca pe un circ. Râdeam şi plângeam în acelaşi timp de constatarea asta şi de expunerea ironică şi tensionată a lui Gigi.

Toate zilele din acea vară şi apoi ale toamnei au fost devorate de poveştile noastre. Într-o seară, complet epuizaţi, l-am rugat pe Gigi să ieşim la o plimbare. Era deja iarnă şi începuse să ningă, dar aveam nevoia puternică de a ieşi din apartamentul plin de urmele stridente ale exorcizării noastre şi de a străbate cât mai mult din Paris, pe jos. Să iau o pauză de la fanteziile mele cu marea şi îi acord o şansă acestui nou tărâm dintr-o nouă decadă în

noua eră post-revoluţionară, braţ la braţ cu străinul meu. Ne-am plimbat pe bulevardele largi în lumina amurgului, în dansul fulgilor de zăpadă, şi toată mizeria lumii era acoperită de un binecuvântat văl alb şi efemer.

Pe negândite, ne trezim contopiţi cu peisajul parizian. Devenisem o parte a acestui miraj translucid. Gigi şi Nora, doi străini la Paris, mergând mână în mână, ca o expresie finală a unei picturi impresioniste de Pissarro sau de Monet. Suntem pe bulevardul Montmartre, într-o seară albă de decembrie, doi refugiaţi aflându-şi refugiu unul într-altul.

Priveşte-i pe cei doi, şopteşte mulţimea de vizitatori. Îi vezi, acolo, în depărtare? Ea are bucle cafenii, iar el, bucle roşcate şi amândoi poartă pardesiuri verzi, cam demodate. Ce cuplu simpatic! Parcă se topesc unul într-altul. O ţine strâns cu mâna în jurul taliei, iar ea îşi sprijină capul pe umărul lui. Probabil că se iubesc foarte tare. Fac parte din acest peisaj, dar, cumva, sunt separaţi de el. Şi totuşi, fără prezenţa lor, întreg peisajul s-ar destrăma complet. În ciuda melancoliei, este un tablou optimist. Şi tocmai cuplul din depărtare îi dă o notă veselă întregului peisaj de iarnă, plin de zăpadă. Ah, şi în colţ, e o micuţă balerină într-un costum roz. N-o remarcasem. Foarte original detaliu, nu-i aşa? Tabloul se numeşte „Carnaval în zăpadă". Cine e pictorul? Oh, e o pictoriţă din România: Nora Teodoru. Nu am auzit de ea, dar se vede că are nerv. Mă întreb dacă nu cumva chiar ea e în tablou, acea femeie cu părul şaten, la braţ cu bărbatul roşcat. Poate e un autoportret.

BIBLIOTECA METROPOLITANĂ BUCUREŞTI
Serviciul INFORMARE COMUNITARĂ
Filiala ALEXANDRU ODOBESCU
Sector 2, str. Oborul Nou, 13, tel. 021.252.76.93
761 726

Recomandare:

www.tritonic.ro/ebooks
www.tritonic.ro/blog
www.tritonic.ro

ISBN 978-606-8320-63-2

Foto Coperta 4 © Kevin Remington
Foto Coperta 1 © Arman Zhenikeyev | Dreamstime.com